

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל עובדי הוראה
אגף התמחות וכניסה להוראה

מתמחים בסיפור ובכרזה

אסופת סיפורים וכרזות
של מתמחים ומורים חדשים בהוראה

עריכה: אורנה שץ-אופנהיימר, דיצה משכית, שרה זילברשטרום

משרד החינוך, מינהל עובדי הוראה

תשע"ט - 2019

עריכה: פרופ' אורנה שץ-אופנהיימר, פרופ' דיצה משכית, ד"ר שרה זילברשטרום
אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך
ריכוז התחרות: גב' בתיה מנדל, אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך
תרגום מערבית: "משרד תרגומדיה"
עריכת לשון: נירית איטינגון
עיצוב גרפי ועיצוב שער: בלה טאובר

חברי הוועדה השופטת

מתמחים בסיפור

פרופ' אביגדור שנאן, החוג לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים
גב' בלה בן-אליהו, כרם - מכון לחינוך הומניסטי יהודי במכללה האקדמית לחינוך
ע"ש דוד ילין; אפרתה - המכללה האקדמית לחינוך
פרופ' אורנה שץ-אופנהיימר, משרד החינוך

מתמחים בכרזה

מר דורון רבינא, אומן, אוצר ומרצה במדרשה לאומנות, המכללה האקדמית בית ברל
מר אריק כספי, מכללת סמינר הקיבוצים
פרופ' דיצה משכית, משרד החינוך
גב' בתיה מנדל, רכזת התחרות, אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

הוצאה לאור: גף הפרסומים, משרד החינוך
כתובת האתר של אגף א' התמחות וכניסה להוראה:
www.education.gov.il/staj

© כל הזכויות שמורות, אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

תוכן העניינים

- 6.....דבר הסמנכ"ל ומנהל מינהל עובדי הוראה.
8.....דברים לזכרו של אליעזר שמואלי ז"ל.

שער א - מתמחים בסיפור: אסופת סיפורים של מתמחים ומורים חדשים בהוראה

- 14.....פתח דבר

סיפורים זוכים

- 28.....כל החיים לפניה | רפאל בוקעי
32.....חצי הכוס | זהר ולך
35.....היום הראשון בעבודה - אני מורה! | מוחמד אגבאריה
39.....אל"ף - חי"ת | אמנון הרמן
42.....פה גדול | רונלי אשר
46.....טופס חשוב מאוד - VIF | כרמן רפאל
49.....היא | מרים גדסי
53.....לא ילדותי השנייה | חיים גרבר
57.....חוסן נפשי | ערן גרינבוים
61.....שישה זיכרונות של מתמחה שהיו (ואולי לא היו) באמת | נדב קרן
65.....צמיד פנדורה | אירנה-אור קונובלוב
69.....אספת ההורים | אירה בס
72.....בין מציאות לחלום - בגן שלנו לא צועקים | טומי ורדי
75.....התלמידים השקופים | גפן חיון
78.....לאט לאט... היום אני שונה | מוחמד אבו מדיעם
84.....מאז ומעולם היא לא אהבה את התלמידות החלשות | אסתי לביוב
89.....איך זה להיות מורה מתחילה? | רבקה להב
95.....שפריץ | אילה שריקי
98.....היועצת קוראת לי למשרד | דנית שמוליס
102.....תאריך שנת ההתמחות: תש"ח | אוריה לוי

105	עץ האושר נורית בוקסר
108	מה נראה לך אורי פורת
112	ניצן ואני גלבע סטבינסקי
115	השערת התעודות יותם שבי
120	הנער הזה הוא אני רעות כלפון
123	נמשים רחל פלג
127	סיכות שרית אגם
131	הגעתי אל היום הראשון עמליה זלינסקי
135	המתמטיקה כשפת אנוש ליאור רבי
139	מלכוד שמונה וחצי ערבה ישראל
142	הניסוי עירית ברק
145	הגיחה ישי זוהר

שער ב - מתמחים בסיפור: אסופת סיפורים של מורים עולים

150	פתח דבר
153	להאמין בחלום סבטלנה פריידין
156	יומני היקר אנה שאול
160	להיות מלכה חנה שיינה מיטלמן
162	הילד ההפוך סיימון קוטנר
164	אליס בארץ הפלאות טטיאנה רודקוב

שער ג - מתמחים בכרזה: אסופת כרזות של מתמחים ומורים חדשים בהוראה

168	פתח דבר
-----	---------

כרזות זוכות

178	מורה טוב משנה תוצאות דליה נפתלי
180	אין חכם כנופל וקם קים סגל
182	מתמחים מכניסים צבע לחינוך גלית ממון

184	מורה חדש - אתה החוט המקשר ספיר אלבז
186	תחנת סטאז' ספיר רחל הירש
188	מפת התמחות במרחב פוליאנה אור

כרזות מצטיינות

190	על מהי(א) מורה אליה לוי
191	המורה כ-בנאי בטי במני
192	זהירות צבע טרי! דבורה לאה גערליצקי
193	זה העולם שלנו! טל צרור
194	בהוראה השמיים הם הגבול טל שני
195	מתמחה יובל אצילי
196	התחלה יעל אבנילוב
197	ללמד להתיאש לאהוב יעל פלוס
198	הגעתי ליעד ירדן ערוסי
199	בחיים צריך להתקדם ולא להסתכל אחורה כפאיה עבד אל קאדר
200	שומעים אותך ליענה אלון
201	מזל טוב מיכל שמילוביץ
202	מורה מנצחת נופר בן ברוך
203	לכובע שלי שש פינות נחמה פרקש
204	ללכת בין הטיפות עדן דיין
205	דברים שרואים מכאן לא רואים משם עטרה ויינר
206	הוראה זה המגרש הביתי שלך רחל חזן
207	מטאטא. אך מטאטא חדש שיפי פרידמן
208	נותנים אמון במורים החדשים שיראל פרץ
209	שיבושים זמניים בקליטה שירה עם שלם

דבר הסמנכ"ל ומנהל מינהל עובדי הוראה

במסלול הקריירה של המורה יש לתקופת ההתמחות והכניסה להוראה חשיבות עליונה. היא מסמנת את המעבר לא רק מהתיאוריה למעשה, אלא מחיי הסטודנט לחיי העבודה המקצועית. המתמחה החדש בבית הספר חווה שינוי עמוק בכל אורחות חייו. לעיתים הדבר נסתר מעיני הצוות הוותיק, הממשיך בחייו השגרתיים לכאורה.

אגף התמחות וכניסה להוראה, בניהולה המסור של ד"ר שרה זילברשטרום, מקדם ביצירתיות רבה תפיסה פדגוגית לקליטת המתמחים והמורים החדשים, ומציב בפני המערכת אתגרים מערכתיים חשובים:

- קליטה מיטבית של מתמחים ומורים חדשים בבתי הספר באופן סדור ושיטתי.
  - הבניית תפיסת תפקיד מקצועית של החונכים והמלווים בשלב הכניסה להוראה.
  - עיגון שכרם של החונכים במסגרת הסכמי השכר של "אופק חדש" ו"עוז לתמורה".
  - תמיכה ומודעות של מנהלים, הכוללות שותפות ואחריות לתהליכי הערכה.
  - תוכניות ייחודיות לקליטת קבוצות מתמחים בבתי ספר במדד טיפוח גבוה.
  - סדנאות ליווי למתמחים, הניתנות על ידי יחידות ייעודיות שהוקמו בכל המוסדות האקדמיים להכשרת מורים.
  - פרנטיים ייעודיים לטיפול במתמחים ובמורים חדשים בכל המחוזות.
  - פרס קליטה מיטבית המוענק לבתי ספר הקולטים מתמחים בצורה ראויה לציון.
- לצד הליווי המערכתי מופעלות יוזמות המזמנות למתמחים במה לבטא את עצמם: תחרות סיפורים, תחרות כרזות, תחרות סרטים ותחרות פזמונים. התחרויות מיועדות למתמחים בהוראה המצויים בשנת עבודתם הראשונה ולעובדי הוראה חדשים, והן מאפשרות "לשמוע" ממקור ראשון את "קולם" של עובדי הוראה המתחילים. הסיפורים, הכרזות, הסרטים והפזמונים משקפים תמונת מצב של איכות ההיקלטות במערכת החינוך: הציפיות, הקשיים וההצלחות.

תודתי העמוקה שלוחה לכל העוסקים במלאכה: רכזי יחידות ההתמחות והכניסה להוראה במוסדות האקדמיים להכשרת מורים, רכזי ההתמחות ורכזי עובדי ההוראה החדשים, חברי ענף ההתמחות והכניסה להוראה, מובילות התחרויות: ד"ר שרה זילברשטרום, גב' בתיה מנדל, פרופ' אורנה שץ אופנהיימר, פרופ' דיצה משכית, וכמובן - המתמחים ועובדי ההוראה החדשים. שאו ברכה!

סמנכ"ל

ומנהל מינהל עובדי הוראה

דברים לזכרו של אליעזר שמואלי ז"ל

חבר בוועדת השיפוט של סיפורי מתמחים (1928-2018)*

באחד הימים הגעתי למשרדו של אליעזר שמואלי בבנייני האומה שבירושלים. על דלת חדרו היה כתוב "יו"ר אכסניות הנוער בישראל". ביקשתי להיפגש איתו כדי לראיין אותו לספר שכתבתי על עבודתו החינוכית של פרופ' קרל פרנקנשטיין.¹ שמעתי שהוא - כמנכ"ל משרד החינוך, ופרופ' פרנקנשטיין - ממקימי בית הספר לחינוך באוניברסיטה העברית, היו ידידים ברוח ובנפש. ביקשתי ללמוד מאליעזר שמואלי ישירות על הקשרים ביניהם, על הדעות החינוכיות שאחזו בהן ועל מימושן של חזון חינוכי - ערך השוויון בחינוך.

מייד כשנכנסתי לחדרו חשתי בידדות שאליעזר מקרין, אף שכבר לאחר משפטים אחדים הוא מצא לנכון לתקן את העברית שבפי. הוא מצא טעות לשונית שזימנה לו אפשרות להפגין את רהיטות הלשון שבפיו. לימים למדתי שזו הייתה דרכו. לתקן שגיאות דיבור, כתיב ולשון לכל דובר ולכל העובר בדרכו. כישוריו הלשוניים בלטו אף שעלה לארץ כשהיה בן שבע ולא ידע עברית. לימים נודע בלשונו הרהוטה המטובלת במכמני לשון, בדיקציה מדויקת ובהגייה משובחת. לאחר אותו מפגש נפגשנו עוד כמה פעמים. הוא לא החסיר ממני פרטים, סיפורים והסברים על אודות פרנקנשטיין, ואלה היו לי לעזר רב בכתבת הספר. באחת הפעמים אף יצאנו לשיחה, לשכונת מזכרת משה שעל יד שוק מחנה יהודה, שם התוודעתי להיסטוריה החינוכית של בני נוער בסיכון שחיו בירושלים עוד בשנות הארבעים, טרם הקמת המדינה. היכולת של שמואלי ליצור קשרים, לשתף בידע הרב שהיה לו בדגש על אנקדוטות אישיות, הייתה מדהימה.

מכאן התגלגלו העניינים, ואני פניתי וביקשתי ממנו להצטרף לצוות השופטים של סיפורי מורים חדשים. כך נוצרה לימים חבורת שופטים מדהימה שעובדת עימנו יחד עד היום הזה: פרופ' אביגדור שנאן, בלהה בן אליהו ואליעזר שמואלי. שלושתם, איתנו, קראו בכל שנה מאות סיפורים בעילום שם. העריכו, שפטו ובחרו סיפורים והביעו את דעתם על עולמם של המורים המתחילים. בהמשך התברר שאליעזר היה ידידו הקרוב של אביה של בלהה בן אליהו - שלמה בן אליהו ז"ל, ולמעשה הכיר את בלהה עוד מילדותה. בישיבות השיפוט היה לאליעזר תפקיד קבוע; הוא היה המבקר הלשוני והרבה להתלונן על הכותבים בשני עניינים:

* אני מודה לחגי שמואלי, בנו של אליעזר שמואלי ז"ל, על סיועו בהבאת הדברים.
1 אורנה שץ-אופנהיימר (2014). לחשוב מחדש במציאות משתנה: תורתו החינוכית של קרל פרנקנשטיין. ירושלים: כרמל.

האחד - מדוע לכותבי הסיפורים יש שגיאות כתיב? והרי הם יהיו מורים וגננות בהמשך. והאחר: מדוע הכותבים מרבים לספר על בכיים? מה יש בה, בהוראה, שהם בוכים כל הזמן...

מדי שנה בשנה הגיעו כל השופטים לטקס הסיום, והתכבדו לשאת דברים. אליעזר תמיד ריתק את השומעים בסיפוריו האישיים. ילדות של עוני ומאבק לשרוד, להתקדם ולהתפתח. אלה היו לעדות עבור כל המאזינים שחינוך יכול לשנות. ילד עולה שחי במצוקה יכול לשנות את המציאות שלו ולהגיע להיות מנכ"ל משרד החינוך. סיפורו המרגש ביותר היה על כך שבהיותו תלמיד בתיכון בית הכרם, הוא התיכון על יד האוניברסיטה של היום, התבקשה כיתתו להביא לשיעור ספרות את הספר אנטיגונה. פנה שמואלי אל המורה וביקש פטור, משום שאין בידיו לרכוש את הספר. משסורב - ביקש לשאול מאחת מבנות הכיתה את ספרה, ישב לילה שלם עם אימו לצידו, לאור עששית, העתיק את הספר מילה במילה על דפי נייר, וכך התייצב עם "ספרו" לשיעור למוחרת. המורה ראה ושתק. סיפור האירוע היה חוויה בלתי נשכחת, וחיזק את ההבנה שלי בדבר אהבתו לספרים, לסיפורים, ולקריאה בהם.

לימים היה אליעזר שמואלי מנכ"ל משרד החינוך (בשנים 1976-1987), ועבד תחת השרים זלמן ארן ז"ל, אהרון ידלין (יבל"א), זבולון המר ז"ל ויצחק נבון ז"ל. הוא היה ידוע כאיש נעים הליכות, ובה בעת נחוש בדרכו לממש רפורמות חינוכיות, מתוך תודעת חזון חינוכי למדינת ישראל. הוא היה איש חינוך שורשי, בעל תודעת שליחות ומנהיג למופת. הוא יצר קשרים מיוחדים עם הרבי מלובביץ זצ"ל, ונפגש עימו בניו יורק. בכל דרכיו הוא חתר לממש את ערכי השוויון בחינוך כך שכל ילדי ישראל יזכו לחינוך איכותי והולם.

כאמור, אליעזר עלה לישראל מלריסה שביוון כשהיה בן שבע. הוא למד בתלמוד תורה "בית אהרון" בירושלים, ולאחר מכן בבית הספר היסודי תחכמוני. משפחתו, אף שנקלעה לאחר עלייתה לקשיים כלכליים חמורים, למחסור ולמצוקה, דחפה אותו להשקיע בלימוד ובהשכלה.

בבית הספר תחכמוני שבירושלים שלט בשפה, וסיגל לעצמו את המבטא הירושלמי הספרדי המהוקצע שרכש ממוריו. רוב תלמידי המוסד מצאו דרכם למלאכות כפיים, אבל למורה אדון אבישר הייתה תוכנית אחרת. עם סיום כיתה ח' הוא הרכיב את שמואלי על הספּל של האופניים ממקור ברוך אל תיכון בית הכרם (התיכון ליד האוניברסיטה - ליד"ה), הביא אותו היישר לחדרו של ד"ר אליעזר ריגר, המנהל האימנטי, וביקש ממנו לבחון את הילד.

שמואלי הנער נתקבל ללימודים בתיכון היוקרתי, אלא שלא היה שום סיכוי שיעמוד בתשלומי שכר הלימוד. הוא ביקש מלגה ואכן זכה בה. ההתמודדות של

תלמיד ספרדי ממוסד דתי ולא נחשב בליד"ה הייתה קשה כקריעת ים סוף. כבר ביום הלימודים הראשון ניגש אליו המורה להיסטוריה, תלש את כובע הַבְּרֵט שעל ראשו והעיף אותו לקצה הכיתה כמו צלחת מעופפת, לקול מצהלות התלמידים. "אצלנו לא מתלבשים כך", אמר. ריחות הסנדביצ'ים של חבריו לכיתה העבירו אותו על דעתו. הוא הביא מביתו פיתה עם שמן וזעתר.

את לימודיו המשיך בבית המדרש למורים בית הכרם (כיום מכללת דוד ילין) והוסמך למורה בשנת 1948. בשנת 1951 קיבל לידי לניהול את בית ספר למל - בית ספר לנערים עובדים שבירושלים.

שמואלי נשא אז לאישה את גאולה, בתו של בנקאי אמיד בירושלים, ודחה את הצעת חמיו להיכנס לעסקים בתעשייה. תחת זאת העדיף להמשיך בלימודיו ובפעילותו החינוכית, והחל בלימודי פסיכולוגיה וחינוך באוניברסיטה העברית. ב-1953 זכה במלגה של ארגון נשות אמריקה ויצא ללימודי תואר שני במינהל חינוכי באוניברסיטת קולומביה בניו יורק, שם עסק בד בבד גם בפעילות ציונית וביטחוניית. עם השלמת התואר ושובו ארצה ב-1957, בעקבות מפגש אקראי, נקרא על ידי שר החינוך דאז זלמן ארן לשמש על ידו בלשכתו. באמצע שנות השישים מונה לסמנכ"ל משרד החינוך - הממונה על מינהל החינוך העל-יסודי, ולימים לראש מינהל החינוך, למשנה למנכ"ל ולראש מינהל הפיתוח.

בשנת 1976 נתמנה לתפקיד מנכ"ל משרד החינוך והתרבות, תפקיד שמילא כ-12 שנים, ובמסגרתו חולל שינויים משמעותיים במבנה מערכת החינוך ופעל להעמקת השוויון החינוכי לתלמידים בני כל העדות והדתות. עיקר השינויים שהוביל היו ביטול שיטת שכר הלימוד המודרג והחלת חינוך חינם לכול, ביצוע הרפורמה במערכת החינוך - שכללה את הקמת חטיבות הביניים, הכנסת תוכנית לימודים חדשה, הכשרת מורים יסודיים להוראה בחטיבות הביניים, פריסת בתי הספר המקיפים החדשים בכל עיירות הפיתוח, ומאבק לביצוע האינטגרציה בבתי הספר. כמנכ"ל קידם נושאים רבים נוספים שהיו קרובים לליבו:

- טיפוח מורשת יהדות המזרח ושילובה בתוכנית הלימודים הכללית, בכל מוסדות החינוך;
- שיתוף האוניברסיטאות במחקר ובפרסומים - הוצאת "פעמים" מטעם יד בן-צבי;
- הקמת יחידות של"ף - שילוב בוגרי כיתות י'-י"א בבתי ספר על-יסודיים בעיירות הפיתוח, להמרצת הפעילות החברתית ולהעלאת רמת ההישגים הלימודיים;
- קליטה ראשונית של התלמידים האתיופיים ומאבק לשלבם באופן שוויוני;
- הקמת היחידה למכינות קדם-אקדמאיות ליד האוניברסיטאות - בשיתוף עם משרד הביטחון וצה"ל.

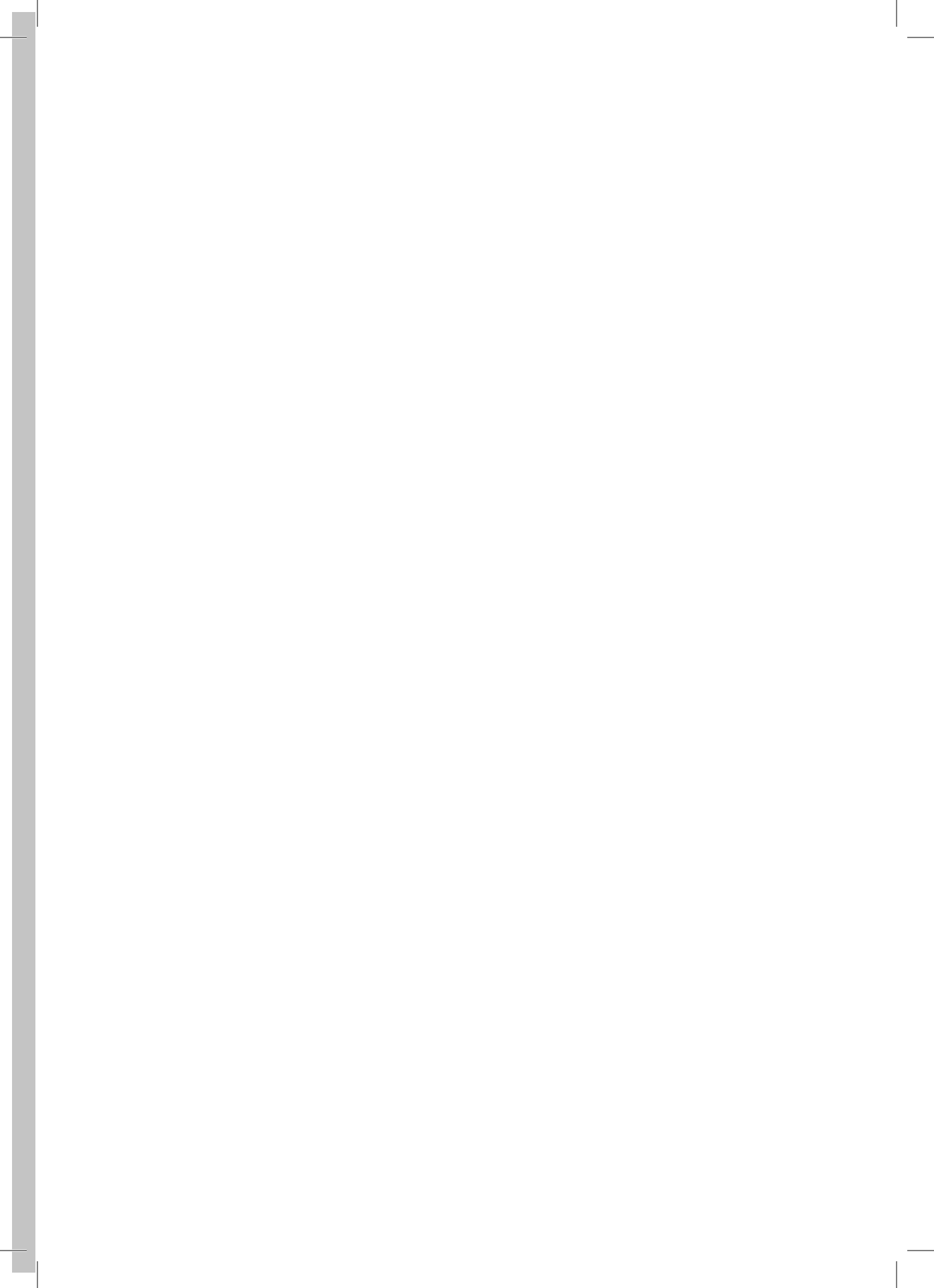
- הקמת האגודה לקידום החינוך, לעזרה לנערים מוכשרים ממשפחות נזקקות, והובלתה (בהתנדבות) יותר מארבעים שנה. במסגרת זו הוקמו בירושלים בית הספר התיכון בוויאר ותיכון ממ"ד עמליה.
- בראשית שנות התשעים יזם והקים בירושלים את בית הספר התיכון למדעים ולאומנויות, שנוסד על ידי האגודה למצוינות בחינוך, שבראשה עמד יותר מ-12 שנים. עוד פעל להקמת בתי ספר למדעים לתלמידים מצטיינים בלוד (בית הספר למדעים) ובהרצליה (בית הספר למדעים ולאומנויות), בשיתוף עם העמותה לטיפוח המדעים (על"ה).

לאחר פרישתו ממשרד החינוך התפנה לעבודה ציבורית נרחבת נוספת:

- ניהל את בית התפוצות בתל-אביב;
- נבחר לעמוד בראש העיתון "דבר" והוצאות הספרים "עם עובד" ו"ספרי";
- היה יו"ר הוועד המנהל של המסלול האקדמי במכללה למינהל, בראשון לציון;
- פעל לצַרף את בתי הספר של הכנסייה האורתודוקסית למערכת החינוך המוכר שאינו רשמי;
- עמד בראש אגודת אכסניות הנוער בישראל. בתקופת כהונתו קמו אכסניות חדשות בבית שאן, בשלומי, במצדה ובירושלים (רבין), ושולבו בהן תוכנית חינוכיות;
- היה יו"ר מכון סאלד למחקר חינוכי.

סיפור החיים של אליעזר שמואלי יכול לשמש חומר לסרט או לסיפור. חייו הם סמל ודוגמה למציאות המורכבת שלנו כאן בישראל. מילד עולה המתמודד עם כל המשמעויות של מעבר מתרבות אחת לאחרת, לימוד שפה והתערות חברתית, עד למימוש עצמי בתפקיד רב-השפעה במערכת החינוך. תפקידו כמנכ"ל ולאחר מכן תפקידיו האחרים היו תמיד בעלי מסרים חברתיים וערכיים, ומתוך רצון לתרום לחברה. השתתפותו במפעלנו הצנוע "תחרות הסיפורים למורים מתחילים" הייתה קרובה לליבו. הוא חש שהוא שומר על קשר עם ה"שטח", עם הצעירים של היום, ובה בעת תורם מניסיונו, מכישוריו ומתפיסותיו החינוכיות. כולנו מוקירים לו תודה על המסירות שבה פעל. חבל על דאבדין ולא משתכחין (סנהדרין קיא, א).

פרופ' אורנה שץ אופנהיימר

שער א
מתמחים בסיפור

אסופת סיפורים
של מתמחים ומורים חדשים בהוראה

הוצאת
המאג

עריכה: אורנה שץ-אופנהיימר, שרה זילברשטרום

תשע"ט - 2019

פתח דבר

כמעט כל אחד מאיתנו האזין בילדותו לסיפורים. הקשר הבין-האישי הראשוני שבין הילד לסביבתו מתאפיין בסיפורים שהמבוגרים, לרוב, מספרים לו. הסיפורים מסופרים בעל פה או מועברים באמצעות הקראה. לרוב ההורים הם שמתווכים לילד, באמצעות הסיפורים, את המציאות והסביבה. אך לא רק המבוגרים מספרים לנו. פעולת הסיפור מתרחשת גם אצל הילד הרך. הילד גם הוא מספר סיפורים לסביבתו, למבוגרים ולילדים. הַסְּכָּמָה הנרטיבית הנטועה במבנה האדם כוללת מבעים ראשוניים שלו, והם לא רק הצלילים והקולות שהוא יוצר. כבר בחודשים הראשונים הוא משתמש בשפה, אומנם לא מובנית, ליצירת קשר. כבר בחודשים הראשונים אפשר להבחין שהתינוק כאילו מבקש לתקשר, למסור מסרים, ולספר לנו מה הוא חושב או מרגיש בזמן מסוים (צור, סגל ורום, 2012). גם אם אוצר המילים של הילד אינו גדול, הרי ה"מנגינה" (הטונציה) המלווה את האינטראקציה שלו עם הסביבה היא סוג של תקשורת המבקשת למסור, להגיד או לתאר משהו עצמאי משלו (Lacan, 1968).

***

סיפורי המורים המתחילים התמסדו באגף להתמחות וכניסה להוראה והשתלבו בפעילות הפדגוגית באמצעות תחרויות. בהמשך התרחבו התחרויות והן כוללות מבעים אומנותיים נוספים: כרזות, פזמונים וסרטונים. מסורת היא שהתחרויות שאנו מקיימים בכל שנה מניבות חוברת המאגדת את היצירות הזוכות - מיטב הסיפורים והכרזות. בסופו של התהליך מתקיים טקס הוקרה ובו מעניקים לזוכים מלגות בנוכחות כל המתמחים. כך אפשר להתרשם מעולמם של עובדי הוראה חדשים כפי שהוא נחוות מנקודת מבטם. בפתח הדבר נתאר את תהליך התחרויות ואת הרציונל שלהן, ונפרט את המסרים הייחודיים בכל סיפור וכרזה שזכו. המשתתפים בתחרויות הם כולם מתמחים, עובדי הוראה חדשים. יש בהם מורים וגננות שיצאו להוראה כמקצוע ראשון בעולם העבודה, ויש שבחרו בהוראה כקריירה שנייה, עשו הסבה מקצועית, וההוראה מזמנת להם התנסויות חדשות. כל הכותבים הם בוגרי המוסדות להכשרת מורים - המכללות האקדמיות לחינוך והאוניברסיטאות. כל החומרים המוגשים לתחרויות המגוונות הם פרי עטם של עובדי הוראה מכל המגזרים: יהודי ממלכתי וממלכתי-דתי, ערבי, בדואי וכל זרם אחר; הם מלמדים בכל שכבות הגיל: בעל-יסודי, בבתי ספר יסודיים, בגני ילדים ובחינוך המיוחד. המגוון משקף תחומי דעת שונים: מחנכים, מורים למתמטיקה, מורים לחינוך גופני, לאומנות, למחשבים, לקולנוע ועוד. במובן זה מתקבלת

תמונה רחבה ומגוונת של המציאות החינוכית, ומכל אלה הבאים לראשונה בשערי מערכת החינוך.

בכל תחרות מתקיים תהליך שיפוט מקצועי על ידי מומחים מהתחום שבו היא מתקיימת. תהליך השיפוט הוא אנונימי, וחשיפת שמותיהם של היוצרים נעשית באופן מסודר ואתי. הסיפורים המובאים בחוברת זו נבחרו על ידי השופטים פרופ' אביגדור שנאן, בלהה בן אליהו ונציגות האגף.

תחרות הסיפורים מבוססת על תפיסה נרטיבית הרואה את האדם כיוצר סיפורים המספר את חייו לעצמו ולאחרים. באמצעות הסיפור האדם מעביר את מציאות חייו לאחר, אך בה בעת הוא גם יוצר מציאות. אחת ממטרותיו של הסיפור היא לאפשר לנו לבטא את עצמנו, ובכך להבין את עצמנו טוב יותר. דרך זו מאפשרת לנו גם להעביר את הידע האנושי שלנו, ואף לחשוף כיצד הוא מאורגן (אלבז-לוביש, 2016).

הסוגה של סיפורים הנכתבים על ידי אנשים שלא מעולם הספרות התרחבה מאוד בשנים האחרונות (איזיקוביץ, 2019). סיפורי מורים חדשים מקרבים את הקורא ה"זר" אל המציאות היום-יומית, ומאפשרים "הצצה" אל מאחורי דלת הכיתה כפי שהיא נחוות באופן בראשיתי. בסיפורים יש היבטים פסיכולוגיים המבטאים את עולמו הפנימי של הפרט. הם פלטפורמה להבנת עולמם הפנימי של המספרים - פחדים, מחשבות, התלבטויות מקצועיות, חיפוש אחר זהות מקצועית ועוד; ויש בהם גם היבטים סוציולוגיים המבטאים את ההקשרים השונים והסביבות החברתיות, התרבותיות, הערכיות והחינוכיות שהפרט חי בהם. בכך הם חושפים בפנינו גם את המציאות החיצונית שבה נכתב הסיפור.

הניסיון לחלץ ידע המבוסס על תובנות מהתרחשויות, מאירועים ומדמויות נפוץ במקצועות שונים, וזכה להכללה מושגית תאורטית ופרקטית כ"פדגוגיה נרטיבית" (דביר וגדרון, בדפוס). סיפורי רופאים (מטלון ואברהמי, 2011), סיפורי מסעות (אשכנזי, 2012; גלעד, 2005), סיפורי בנקאים (כץ, 2015) - כל הדוגמאות הללו מלמדות כי הסיפורים מבוססים על המציאות ומהווים מקור לידע מקצועי. הפדגוגיה הנרטיבית מניחה שחלק ממקורות הידע שלנו מתבסס על התנסויות וחוויות מתוך המציאות, ואפשר מאלה לחלץ ידע, לפרשו, להמשיגו ולעמתו עם תאוריות. כך נוצר תהליך של למידה (Estola, Heikkinen, & Syrjala, 2014). סיפורים מקצועיים של מורים משמשים מקור להבנת הרכיבים המקצועיים, הפרקטיקות, האמונות והאידיאות של העוסקים במקצוע, בזיקה למציאות החברתית והמערכתית שלהם (Clandinin, Murphy, Huber, & Orr, 2010). סיפוריהם של עובדי ההוראה המתחילים, המובאים בחוברת, מזמנים ידע פדגוגי נרטיבי שיכול

לעמוד לרשות קורסים וסדנאות בשלב הכשרת המורים ובשלב המאחרים יותר - לאורך חייהם המקצועיים של המורים.

כאמור, הסיפורים הם רק מדיום אחד ממכלול הערוצים שבהם התפתחו התחרויות שהציב האגף למתמחים ולמורים חדשים. לתחרויות הצטרפו נתיבי הבעה נוספים: כרזות, פזמונים, סרטונים, ובקרום גם תחרויות של ספוקן-וורד, שירה מדוברת. המבעים הללו מבוססים אף הם על רציונל תאורטי. מילה, תמונה, צליל או תנועה של תמונות במרחב, כל אלה יחד הם כלים מגוונים היוצרים מבעים. אם נזכך את המסרים שלהם נמצא דמיון רב ביניהם. הכרזות כשפה חזותית, ציורית סימבולית, אפשרו למתמחים רבים לבטא את הרעיונות שלהם באופן ביקורתי או באופן פרשני אחר (כהן, בן פשט וברקוביץ, 2006). הטקסט החזותי גם הוא דרך לספר סיפור אישי או מקצועי. הוא מבטא עלילה והצופה מדמיון התרחשות. הצליל מבטא חוזק, חולשה, עוצמה ורוגע. כל אלה חידדו את האפשרות לבטא את התחושות והמחשבות משנת העבודה הראשונה, והצירוף של הקול, המילה והצליל מבטא את מורכבותה של כניסה להוראה.

תחרויות המתמחים מתקיימות כבר כמה שנים, ואנחנו תמהים: האם יש עוד מה לחדש? בכל שנה אנחנו פוגשים במורים המתארים חששות מכניסה לעבודה חדשה הכרוכה באי ודאות ובעמימות, ומספרים על קשיים בניהול כיתה, בתקשורת עם הצוות, עם המנהל ועם הורים, ובהבנת המציאות הארגונית. אם כן, מה מתחדש מדי שנה בשנה?

בבחירת הסיפורים לחוברת זאת הנחו את השופטים שני עקרונות: האחד - תוכנם של הסיפורים, המשקפים את ההתנסויות, החוויות, המחשבות והערכים הבאים לדי ביטוי בעולמם של המורים המתחילים. האחר - הסיפור בבחינת ה"כלי" המעצב את המסר. המטרה היא לאפשר לכותב לבטא רעיון, ובה בעת לעצב את תודעתו של הקורא בדבר משמעותה של שנת העבודה הראשונה של המורה החדש. הכלי הסיפורי כולל רצף של עלילה, דמויות משמעותיות ושפה כתובה בעלת רבדים משמעותיים. בכך הוא דומה לאחד הכלים החשובים ביותר שעומדים לרשות המורה - השפה המדוברת והכתובה. המורה יוצר עם סביבתו קשר בין-אישי באמצעות המילה. ההבחנה בין השפה המדוברת לשפה הכתובה ידועה בשפות רבות. במהלך השנים שאנו מקיימים את התחרויות בתחום כתיבת הסיפורים יכולנו ללמוד על עולם הכתיבה של המורים החדשים. כולם בוגרי מערכת החינוך, וכתיבה היא מיומנות שהם רוכשים במהלך כל שנות לימודיהם. חלק מהסיפורים מספרים סיפור מעניין המקבל דגש בעקבות השימוש הלשוני. יש סיפורים שניכר בהם כי הכותבים חשופים למקורות השפה העברית, והשימוש שהם עושים בשפת המקורות בולט ומטיב את הטקסטים. חשוב לציין שסיפוריהם של המורים

מהמגזר הערבי נכתבים לרוב בערבית, ועוברים תרגום מקצועי. וגם בהם הקורא יוכל להתרשם מאיכות סגנון כתיבה.

אשר לתכנים, העלילה המתרחשת מתעצבת על ידי הכותב. אפשר לראות כי במהלך השנים שהתחרויות מתקיימות חלה התפתחות בנושאי הסיפורים. בשנים הראשונות שמענו קולות של מורים ביקורתיים ונואשים, ואילו כיום, נוסף לקולות האלה נשמעים גם קולות יותר אופטימיים. ביטוי לכך הוא התופעה של הסבה מקצועית. אנשי היי-טק, עורכי דין ואחרים משנים קריירה ומחליפים את מקצועם בהוראה, והמניעים שלהם הם חיפוש אחר משמעות, חיפוש אחר קשר אישי במקום העבודה ואתגרים חברתיים - תחושת שליחות לשם הגשמת דרך. סיפורים הם כלי של תקשורת בין פרטים, והם גם אמצעי הבעה להעברת רעיונות, מסרים מחשבות ותשוקות. "הטקסט הוא בבחינת אריג [...] ההולך ונוצר ומתעצב שהסובייקט מתפרק בו" (בארט, 2007, 72). מרגע שהסיפורים יצאו מהמספר הם נתונים לפרשנויות שונות של האחר, והם מושפעים מההקשרים של המרחב, הזמן והמקום. זו אחת ממטרות הקובץ המובא לפנינו; שכל קורא יחפש את המשמעות האישית הגלומה בסיפור שבחר לקרוא, יבחן אותו בהתאם לפרשנות האישית שלו, והדהוד הסיפור יעצים את מחשבותיו, ניסיונותיו וכישוריו המקצועיים. אנו מציגים לכם את הסיפורים הזוכים, על פי סדר הופעתם בחוברת, ומקווים שיגרמו לכם הנאה ויעוררו בכם מחשבה והערכה לכל מי שבחר לעבוד בהוראה.

שני סיפורים, כל החיים לפניה וחצי הכוס, זכו במקום הראשון. כל החיים לפניה מתאר מורה חדש המתמודד עם נערות בסיכון. הוא מלמד את הסיפור כל החיים לפניו של אמיל אז'אר (רומן גארי), ותוכנו מעורר אסוציאציות בקרב הנערות. סיפורו של המורה נפתח באירוע דרמטי - תלמידה נכנסת וחתכים על ידה. בהמשך הבנות חושפות את עולמן האישי תוך כדי עימות עם הסיפור של אז'אר. בסיפור יש היבטים דידקטיים, והמורה מבקש לערב את הבנות בלמידה ונע בין המציאות של הסיפור לסיפור חיייהן של הבנות. "העניין שאם מישהו היה נותן לי סטירה הייתי שוברת לו את הפנים [...] בקיצור, סתם בן של זונה. אם כל אחד שהוא בן של זונה היה כותב ספר אז היו לנו יותר מדי ספרים בעולם הזה". הבנות צוחקות. במהלך השנה המורה לא מוותר ומביא אותן לידי עמידה בבחינת הבגרות בספרות. זו הצלחה שלו ושלהן.

ילדים קטנים בשלב התפתחותם הראשוני נוהגים להיאחז בבובה, בדובי או בחפץ אחר, והוא מלווה אותם ונוסך בהם ביטחון. בסיפור חצי הכוס, שאף הוא זכה במקום הראשון, אוחזת המורה המתחילה בכוס הקפה המלווה אותה לכל מקום, ומהווה עבורה מקור לביטחון בדרכה הראשונית. המורה לאומנות מתמודדת עם

כיתה שניגשת לבגרות במספר מועט של יחידות. ככל שהימים עוברים היא מרפה מכוס הקפה ובוטחת בכוחותיה שלה. "היא לא שתתה ממני כל היום, וכשקירבה אותי לפיה גילתה כי הקפה כבר שחור, ואף החמיץ. היא הניחה אותי בחזרה על השולחן והרגשתי את האצבע שלה מטיילת בסיבובים על השפה שלי. נדמה היה לי שבכל סיבוב היא חונקת את התסכול שלה יותר ויותר. לא מהילדים. מהמערכת. מערכת שלא נותנת לתלמידים את הדבר הכי בסיסי שהם צריכים - מישהו שיאמין בהם [...] מישהו שיגיד להם שהם מסוגלים. שיסביר להם שזה לא יהיה קל, שהם יצטרכו לעבוד קשה מאוד, אבל שההשקעה הזאת שהם יעשו עכשיו תשנה להם את כל החיים".

מורה לחינוך גופני חוזר ללמד בבית הספר שבו למד הוא עצמו, בפזורה הבדואית. בסיפור היום הראשון בעבודה - אני מורה! הוא מתאר את מפגשי הראשונים: עם השומר, עם המנהל, עם האחראי למערכת השעות ועם הילדים. במפגש עם כולם הוא מנהל שיח פנימי ומזכיר לעצמו בגאווה פנימית, אני מורה: "למרות שאני לא יודע איפה נמצאת כל כיתה, באיזה בניין. נשארתי לבד במסדרון, הרמתי מבטי לשמיים ואמרתי: 'כן אני מורה, והדרך התחילה גם אם אני לבד!' [...] בהפסקה היו הרבה תלמידים ליד הכיתות, אבל איך אני, מורה, אשאל תלמידים קטנים! זה מוריד מהערך שלי כמורה! [...] התחיל השיעור הראשון, והרגשתי שהזמן לא עובר! [...] התחלתי לחשוב מה לעשות כשאכנס לכיתה? מה להגיד? איך להתמודד עם המשימה? הרגשתי שלא למדתי כלום ושאיני לא יודע כלום, אני לא מורה!" דימוי העצמי של המורה המתחיל נע בין הביטחון "אני מורה" לבין חוסר ביטחון "אני לא מורה". הסיפור מתאר את התהליך שבו, במהלך השנה וההתנסות, המורה מבנה את עצמו ואת ביטחונו המקצועי.

אל"ף חי"ת הוא סיפור שעל פניו נראה נורמטיבי. מורה מתחיל נכנס לכיתה, ואחד התלמידים מגלה התנגדות לקבל אותו כמורה אף שהכין שיעור מושקע, עם מצגות ועבודה אישית. התלמיד מתלונן ומייצג את התפיסה שכיום אפשר ללמוד הכול באינטרנט. הוא טוען כלפי המורה שהוא רק מבקש לאלף אותם. בהתמודדות עם הסענות הללו המורה נפגש עם דמות דמיונית שמנהלת איתו שיחה ומביאה לו לדוגמה את הנשיאים שהביאו קורבן למשכן: "זה ממש כמו חנוכת המשכן, שכל הנשיאים הביאו את אותן המתנות אבל שימושן במשכן היה שונה". הדמות הדמיונית מסייעת למורה להבין את הפן האחר: אף שהחומר מובא באופן דומה, כל אחד "לוקח" אותו למקום אחר. גם התלמיד הסורר משתכנע שתפקידו לא רק ללמוד, אלא גם להטביע את חותמו האישי על הנלמד.

שאלות ערכיות שמורים מוטרדים בהן והמתח הפנימי שהם חווים בהתלבטות כיצד לנהוג מפורטים בסיפור פה גדול. למורה נודע כי שאלון של מבחן בפיזיקה צולם והופץ בקרב תלמידים, והיא מתלבטת כיצד לנהוג: "כשהייתי אני תלמידה

העתקה בין תלמידים הייתה דבר שבשגרה [...] מעולם לא הבנתי איך יכול להיות שהמורה לא שמה לב למהומה המתרחשת בשורות האחוריות. באותה עת לא רציתי כלל להיות מורה, אך ידעתי שאם אעמוד אי-פעם שם, בקדמת הכיתה, אני אתפוס אותם. רצה הגורל ובמסגרת שירותי הצבאי שמרתי על עשרות מבחנים. נהגנו להגיד לחניכים שאמינות היא ערך עליון, ושם נתפוס אותם מעתיקים במבחן עונשם יהיה רע וזר. הערכים הללו השפיעו עליי, וניסיתי להנחיל אותם גם לדור הבא". לאחר שחשפה את מעשה התלמידים מתחילה מהומה בחדר המורים והיא, כדי לשמור על מקומה המקצועי, מדייקת במקור המידע שלה אך מטשטשת מבחינתה את האמת. שאלת הערכים נותרת בלתי פתורה...

הסיפור **טופס חשוב מאוד** מתאר את תהליך הכניסה להוראה מנקודת המבט הביורוקרטית - מילוי טפסים שונים. התיאור הוא הומוריסטי, אך בה בעת הוא מאפשר לקורא ללמוד על ההיבטים השוליים המהווים נטל על המורה החדש ויוצרים מחויבות עד כדי שכחת העיקר - הוראה וילדים. "ואז כל הטפסים נעמדו דום. ללא מילים, ללא קפלים, כשמאחור צעד לו טופס נחוש, טופס מפחיד. טופס צפייה. 'בוקר טוב מורתי החדשה. הנך מוכנה?'

כ-כ. ברור. התכונתי כל החג. בעצם כמעט כל החג. היו גם טופסי שילוב למלא. 'יופי, יופי. בטוחה שתצליחי. תבואי רגיל, תבואי רגועה.'

כן, ברור. חשבתי לעצמי. שיעור רגיל מלווה בטופס צפייה. שיקבע או לא יקבע את עתידי כמורה".

הסיפור שכותרתו **היא מספר על המפגש של המורה המתחילה עם העובדים והתלמידים השקופים של בית הספר - השומר, המזכירה - אלו המאפשרים לבית הספר להתנהל באופן מסודר**; הוא מתאר את עולמם המורכב, וכיצד המורה המתחילה, שהיא החדשה בבית הספר, פוגשת אותם ואת התלמידים ורואה אותם. "לפרטי פרטים הייתה מדברת על אבא שנעלם ביום בהיר אחד ואז גילו שנהרג בתאונת דרכים בארץ אחרת. על אחות קטנה שהיא צריכה להיות לה לאימא וכמו שהיא אוהבת אותה ככה היא שונאת אותה על שגנבה ממנה את אור הזרקורים ואת הילדות. על אח ששומר עליה קצת יותר מדי. על אימא שמתנהגת כמו ילדה וגם אותה היא צריכה לגדל. 'כאילו זה מה שחסר לי בחיים, לגרור אותה באמצע הלילה לתוך מקלחת של מים קרח ולגרד ממנה את כל הג'יפה'".

מורים היו פעם תלמידים, וההתנסות הבית-ספרית בעברם זולגת לעיתים אל ההווה שלהם. שלב ההתחלה מעורר זיכרונות מהעבר, במיוחד כאשר מתרחש מפגש עם תלמידים שמשמשים בבואה למורה המתחיל. הסיפור **לא ילדתי השנייה** מעורר במורה תהליך רפלקטיבי, ומדברן אותו לחפש דרך לסייע לתלמיד שכל כך דומה לו. "ואולי יותר מכול, היה העניין הזה [...] הכבודות שבה אסף רץ במשחקי

הכדורסל בהפסקה, ההשתרכות מאחור בטיולים. בכל אחד מהרגעים האלו הוא הביט מהצד באסף ומלמל לעצמו: "זו ילדותי השנייה", מתחת לשפם, בקול כמעט בלתי נשמע, חושב על עצמו ועל איך שמאז כיתה ב' היה תמיד השמן של הכיתה, עם כל מה שכלול בזה. היו השירים והבדיחות, העלבונות והבכי. אומנם כשגדל הוא (וגדלו החברים) היה הלעג נדיר יותר, אבל כשהגיע היה אכזרי הרבה יותר, מכוון, פוגע. שנים חלפו. כשהתבגר השיל גופו את שומני הילדות, נמתח וצמח לגובה".

מורה המלמד בכיתה בת שבעה תלמידים מנהל עימם דיון על **חוסן נפשי**, ומבקש לטפל בהם באמצעות בירור החוסן הנפשי שלהם. הילדים, כל אחד וקשייו הוא, אינם משתפים פעולה. בהמשך מתברר שלמעשה המורה טרוד בשאלת החוסן הנפשי שלו, כמורה מתחיל, עם ילדים מאתגרים. "מחשבות ואפשרויות מתרוצצות בראשי, וידעתי שאם אני נסוג עכשיו, האבן עפה לכיווני. מתקדם באיטיות לכיווני. מאיר זורק את האבן לאחד הצדדים, ומתחיל לברוח. אנחת רווחה וריצה אחריו. הוא מאתר את מנהל המוסד, מתפרק בזרועותיו, אנחנו מחזיקים ומחבקים אותו.

'היא נכנסה בי, לא יודע מה קורה לי...' מאיר בוכה בזרועותיו של המנהל.

'הכול בסדר מאיר [...] אתה זוכר על מה דיברנו מאיר לפני שיצאנו לבית קפה?'

'האמת, לא זוכר כלום' [...]

אבל אני זכרתי היטב. על חוסן נפשי דיברנו, חוסן נפשי".

"בוב בימון, מכיר אותו?" כך נפתח הזיכרון הראשון, מפגש בין מורה ותיק למורה

חדש בחדר המורים. זוהי תמונה אחת מתוך **שישה זיכרונות של מתמחה שהיו**

(ואולי לא היו) באמת. על השאלה הפותחת עונה המתמחה: "מכיר, מכיר, בטח

מכיר הוא קבע שיא עולם מדהים בקפיצה לרוחק באולימפיאדת מקסיקו ב-1968.

'טוּוּוּוּב', אמר האיש [...] טפח לי בחוזקה על כתף שמאל ואמר: 'נעים מאוד, נמרוד -

מורה לספורט 27 שנים. ובוב בימון? אפילו הוא לא יצליח לקפוץ מעל התהום בין מה

שאתה חושב על ההוראה לבין מה שיקרה לך בפועל כשתתחיל להיכנס לכיתות". כל

אחת מהתמונות מתארת אנקדוטות במציאות שעולות מהן תובנות מקצועיות.

מורה לספורט מתמודדת עם התנהגות בוטה של תלמידה שמאזינה למוזיקה

כל העת ועונדת תכשיטים רבים. המורה לא מצליחה ליצור עם התלמידה הסוררת

קשר חינוכי בונה, עד שמתברר שהיא משחקת היטב כדורעף. המורה לספורט

מצליחה לגייס אותה למשחק, וזו מורידה את מרבית תכשיטיה אך לא את הצמיד

שקרוב לליבה, **צמיד פנדורה.** בהמשך הצמיד נקרע, ואז מתבררת האמת הקשה.

"כשאספתי הכול, ראיתי שכל החלקים מתחברים לשתי מילים חתומות בלב - אימא

תמיד. הבטתי באלם אל כפות ידיי. 'זה צמיד פנדורה', אמרה מישהי, 'חנות תכשיטים

כזאת... אימא של אליסה קנתה לה... דיבורה נקטע. רק הבכי של אליסה מילא את

האולם. 'אימא של אליסה נפטרה בקיץ. סרטן...', אמר מישהו".

כל אחד מאיתנו נושא עימו זיכרונות מאספת ההורים שהתקיימה בבית הספר. מורים מתחילים "עוברים" תפקיד, והם שיושבים על כיסא המורה מול ההורה. "אני זוכרת את אימא מגיעה הביתה אחרי האספה ואומרת שהמורה מאוד נחמדה. ושהיא אמרה שאני ילדה מאוד נבונה. לרגע קט הרגשתי שאפשר לנשום לרווחה. אבל אימא לא מחייכת. היא מביטה בי בעיניה הירוקות, עצובה ורצינית. מתיישבת על קצה המיטה שלי, עדיין לבושה בבגדיה המחויטים, ואומרת: 'רבקה אומרת שאת מפריעה, לא עובדת בכיתה ולא עושה שיעורי בית. רבקה אומרת שאת נבונה, שיש לך פוטנציאל אבל את לא מממשת אותו וחבל'". הסיפור **אספת ההורים** מאפשר למורה לאומנות לתהות על נחיצותה של אספת ההורים ועל משמעותו של התהליך המתרחש במפגש שבין ההורה למורה. בלחץ של המנהלת היא נענית לקיים את אספת ההורים, ובסופו של התהליך זוכה אף לשבח מהמנהלת.

ניהול גן היה חלומה של כותבת הסיפור **בין מציאות לחלום - בנן שלנו לא צועקים**. הגננת מתארת את הגשמת חלומה עד לאירוע שמתרחש באחד מימי שישי שלקראת סוף השנה. אם נכנסת לגן וצועקת עליה בפני הילדים. הגננת, למרות תדהמתה, אינה מאבדת את העשתונות ומצליחה להפוך את האירוע לחוויה חינוכית: לילדים, לאם, ואף לעצמה. "פניה של אורה [האם] האדימו. היא הביטה בי בעיניים כעוסות וצעקה מול הילדים: 'את חוצפנית, תתחילי ללמוד לפתוח את השער בזמן'. הלב שלי דפק בחוזקה. הבנתי שאסור לי לתת לה להשפיל אותי מול הילדים. הבטתי בילדים ואמרתי בשקט 'ילדים, תוכלו להסביר לאורה שבגן שלנו לא צועקים?' אורה שתקה. נתתי לעוז חלה. הבטתי בו כשקם מהכיסא ואמרתי: 'שבת שלום מתוק'. עוז הסתובב אליי, נתן לי חיבוק גדול ואמר: 'שבת שלום תמי, אל תדאגי, אני אגיד לאימא שבגן שלנו אסור לצעוק'".

הסיפור **התלמידים השקופים** משקף מציאות המאפיינת את בתי הספר. תלמידים שחיים בשני העולמות, עולם בית הספר והעולם שמחוץ לבית הספר. מורה מתארת את משה כתלמיד שאינו נראה בכיתה. באחד הימים היא פוגשת אותו בזירה הציבורית, פועל למען נזקקים. היא נדהמת מכך. לאחר מכן, כאשר היא מלמדת על דמותו של משה כמנהיג, משה התלמיד משתתף בשיעור לראשונה ומתגלה בכישוריו. "משה התלמיד הרואה-ואינו-נראה ראה וראה עד שהפך למנהיג מאבקם של מוחלשי שכונה ד'. הם ראו בו את הגואל שלהם לאחר שנים של נחיתות. כאשר ביקשו ממנו לייצגם מול הרשויות, הוא הבין שקיבל מתת-אל מיוחדת במינה, אך חשש לקחת על עצמו את התפקיד שיועד לו [...] בפנים, ידע שאין לו ברירה, ושהוא נועד להיות נושא בשורת החירות".

מורה מתאר שינוי שהוא עובר במהלכה של השנה. בתחילת דרכו הוא מלא חששות, הוא מרגיש חוסר אונים במפגש עם הילדים, חוסר נוחות עם הצוות,

וחשש גדול מפני ההורים. קשה לו לנהל איתם שיחות, אך בהדרגה הוא עובר שינוי פנימי: "הימים עוברים. אני מנסה לחייך לתלמידים. במיוחד לאותו תלמיד. אומר להם שלום. מברר אם יש להם בעיות. שואל מה שלומם. לא מכביד עליהם במשימות. מנסה להכיל אותם. הייתי כמו אב, אח. אני כבר רואה איך הם ממהרים לפגוש אותי ממרחקים". לקראת סופה של השנה הוא מודע לעצמו ומודה: **לאט לאט היום אני שונה.**

גם הסיפור **מאז ומעולם היא לא אהבה את התלמידות החלשות** מתאר תהליך שינוי שעוברת מורה. המורה מגיעה לשנת עבודתה הראשונה בתחושת ביטחון אישית ומקצועית. במהלך השנה היא אכן חווה הצלחות והישגים, במיוחד באמצעות התלמידות הטובות והמוצלחות, אך טיול מאתגר בטבע חושף אותה ליחסיות של חוזק וחולשה. "אולי תצחקי עליי המורה, אבל כשאני מסתכלת על ההר הזה, אני רואה את עצמי. אני פה, למטה, איך בכלל אפשר להתחיל לעלות על ההר הזה?! [...]" אז אני מסתכלת על ההר ומרגישה את הבדידות, אבל אני ממש יודעת שאני מסוגלת לעלות לפסגה! צעד אחרי צעד' [...]' וגם אם נכשלים בדרך, זה לא הסוף. אפשר לקום ולהצליח! [...]' עיניה של אפרת נצצו מדמעות". זאת ועוד, ככל שהשנה מתקרבת לסיומה היא נחשפת לביקורת של המנהלת. זו מעוררת אותה להיות קשובה יותר גם לתלמידות חסרות ביטחון ופחות מצליחות, והיא בוחנת מחדש את מקומה כמורה. באמצעות הסוגה פואטרי סלאם - שירה מדוברת (ספוקן וורד) - מספרת מורה מתחילה איך זה להיות מורה מתחילה. היא מתארת במקצב ובחרוזים את עולמה בשנה הראשונה, תלמידים, מורים, הורים ומחשבות פנימיות. המקצב מוסיף חן וחדות לנאמר: "להיות מורה מתחילה זה אומר להיות מחליפה על תקן קבוע, ובשיעורי הצפייה לתת אחלה ביצוע, ולהיות בתורנות חצר כל השבוע, כי... ככה זה מורים מתחילים, זה ידוע! אז אני עוזרת ל"הוא" ומחליפה את ה"היא" בתורנות חצר, רק כדי לגלות שהיחיד שזוכר את השם שלי זה בכלל השומר. זה אומר 'המערכת דינאמית', 'אנחנו צריכים שכל אחד יתן יד', ו'לא משאירים מורה בשטח לבד', ועוד כל מיני סיסמאות מפוצצות". גננת מתארת את כניסתה לעבודה כטביעה באוקיאנוס ולא כשפריץ מים. היא מתבקשת לנהל גן תקשורת חדש בעיר, ובימים הראשונים היא טרודה בפחדים שלה, בעומס עבודה ובלחץ מקצועי. לאט לאט המציאות מתבהרת. "יום רודף יום רודף יום. הימים מלאים בעשייה, וההתקדמות של הילדים ניכרת. אחת מתחילה לדבר, אחד מתחיל לתקשר, אחר מסתכל לי בעיניים והלב שלי מתפוצץ מגאווה. תחושת הסיפוק מסחררת, אני מתמכרת להרגשה ומבינה שאני במקום הנכון. אני צוברת ביטחון, התנועות שלי במים הופכות אט-אט מפרפורי הישרדות לתנועות שקולות ובטוחות, וברגע אחד אני מבינה שאני כבר שוחה!"

עבודת ההוראה כוללת לא רק הוראה של תכנים, אלא שעות רבות של טיפול במקרים אישיים מורכבים - ילד נעלם מהבית, ובהתנהגות של ילדים - אלימות

למשל. הסיפור היועצת קוראת לי למשרד מאפשר לקורא להתרשם ממורכבותה של עבודת ההוראה, במיוחד כשמדובר במורה מתחיל. בה בעת מתגנב אל הסיפור העולם האישי - הבית הפרטי שחוה המורה. לקראת סוף השנה היא בוחנת את אשר עבר עליה: "מסיבת סיום ב-19 ביוני". אני כותבת את הל"ז לחודש הקרוב, לחודש האחרון של השנה המדהימה, הקשה הזאת, ולא מאמינה שהיא תכף מסתיימת. אני בוחנת בעיני את המטלות הכחולות ומרפרפת בין דפי היומן העמוסים שלי חזרה לשבוע השני של ספטמבר. הדפים הללו זרים לי. איני מאמינה שאני כתבתי את כל המילים האלה. אני רואה את הלחץ בועט מתוך המילים, את חוסר הוודאות, חוסר הידע, העייפות והבלבול. סימני הקריאה והשאלה זועקים מתוך הדף, רשימות של מורה חדשה, מורה המומה, מורה אחרת. לא אני. אני מחייכת. אני כבר לא שם. השנה הזאת הייתה בית הספר של החיים שלי. להיות או לחדול".

הכניסה להוראה היא מעבר ממעמד של תלמיד למעמד של מורה, ועל כן סיפורי התמחות מבוססים לעיתים על זיכרונות אישיים מתקופת הילדות, שבה היינו אנו התלמידים. הסיפור תאריך שנת ההתמחות: תש"ח כתוב בלשון עגנונית ומפליג אל עבר רחוק עוד יותר, שבו סבו של הכותב היה פרח הוראה. התקופה היא תקופת מלחמת השחרור: "אך נכנסו לעיר ובאו במצור; שוכנו בדירה אחת, הושם נשק בידיהם והופקדו על עמדה שכונתה על שמם - עמדת המורים". הסיפור מאפשר הצצה לימים אחרים, מצד אחד שונים, ומצד אחר אפשר למצוא בהם קווי דמיון מבחינת התהליכים המקצועיים.

באחד מימי החגים מספרת הכותבת שהיא קיבלה שי מהחברה שעבדה בה, עץ אושר שהיא השקתה במסירות שנים. העץ הצמיח עלים באירועים חיוביים והשיר עליו בימי מצוקה. באחד הימים היא מחליטה לעשות הסבה מקצועית ועוברת מתחום ההיי-טק להוראת מתמטיקה. "מה???", כתב לי אחי בקבוצת הוואטס-אפ המשפחתית לאחר ששלחתי צילום של כרטיס ביקור שכתוב עליו 'אורית בר, מורה למתמטיקה! את כרטיס הביקור קיבלתי בפורום מורים חדשים של בית הספר שהתחלתי לעבוד בו לפני כשבוע. לא הספקתי להגיב וכבר צלצל טלפון, אחי השני על הקו. 'באמת עזבת? הוא שאל. 'באמת', ענית'. ההתמודדות במהלך השנה אינה פשוטה אך לקראת סוף השנה עץ האושר מתחיל להצמיח עלים חדשים...

מורים מתחילים עובדים במסגרות שונות. הסיפור מה נראה לך עוסק בשיקום נוער שנטל סמים באמצעות עבודת אדמה. אומנם חלק מהנערים התנסו בגידול מריחואנה, אך המורה לחקלאות, בשיחותיו עימם בזמן שתילת עגבניות, מעורר אותם ליטול אחריות לחייהם, להימנע מסמים ולשוב לחיות במסגרות נורמטיביות. התהליך הוא קשה לנערים ולמורה, אך לקראת סוף השנה כולם חווים הצלחה. "אתה יודע, באמת לא כל כך האמנתי בעצמי בהתחלה... אבל אני רוצה להגיד לך עוד

משהו. כשהגעתי לפה חשבתי שזה כמו כלא, שרק מגבילים אותך פה, ורציתי כבר לחזור לסמים, לחברים ולשטויות... היום אני יודע, אלו בדיוק היו הדברים שהגבילו אותי ולא נתנו לי להתקדם... רק לשקוע... הייתי כבר בייאוש... סגור ומסוגר'. ואז הוא הישיר אליי את מבטו: 'פה, בפעם הראשונה אני מרגיש חופשי!'

השתלבות בהוראה אינה רק הוראה וטיפול בהיבטים חינוכיים אלא גם מפגש עם צוות מורים. הסיפור **ניצן ואני** מתאר קשר אישי, חברתי ומקצועי עם מורה שאף היא מורה מתחילה, ואולי היא דמותה הפנימית, האחרת. הניגודיות שבין שתי הדמויות מלמדת דווקא על ההתמודדות המשותפת, ומחדדת את התובנות על האתגרים בתהליך הכניסה להוראה: "לתיכון התל-אביבי שלנו לא הייתי מוכנה באמת. לא לצוות המורים, לא לתלמידים ובטח לא לחדר המורים האפוף בעשן של סיגריות. הייתה בהלה גדולה. אך ניצן, המושבניקית שהגיעה מהעברה, נראתה כאילו הדברים חולפים לצידה. שוב השקט הזה, שבהתחלה הקסים אותי, כעת הכעיס. היא הייתה מודל לחיקוי, ואני כל כך רחוקה".

השערת התעודות גורסת כי חמשת חומשי תורה מורכבים מארבע תעודות קדומות שנערכו מאוחר יותר לכדי יחידה אחת: המקור הכוהני, המקור היהויסטי, המקור האלוהיסטי, והמקור המשנה תורתי. מקורות אלה הם הנרטיבים של המיתוסים מהתורה. המקורות המקוריים של השערת התעודות מיוחסים למאות ה-18 וה-19. בזיקה לארבעת המקורות הללו מורה לתנ"ך מספר את סיפורו - **השערת התעודות**, ומביא בו עצות מקצועיות אחדות למורה המתחיל: "דבר רביעי שצריך להפריד זה את האוזניים שלכם מהלב. ככל שתהיו רגישים יותר למה שהתלמידים אומרים, יהיה להם יותר קל לשבור אתכם. טיפ שנכתב בדם. ברור שזה בסדר להיות רגישים. שלא תבינו אותי לא נכון. לא הייתי רוצה שמורים לתנ"ך יהיו רובוטים בלי נשמה כמו מורים לספרות. אבל הבעיה היא הווליום. אי אפשר להיות רגיש לכל התלמידים כל הזמן. לשמוע כל דבר רע שאומרים עליכם או כל גלגול עיניים ואנחת אכזבה. אתם פשוט לא תשרדו את החודש הראשון שלכם ככה".

העבר מלווה את המורים כצל בעבודתם החדשה. מורה מתארת את ההתמודדויות שלה בעבודתה במוסד חינוכי לילדים בסיכון. היא מתמודדת עם סירובו של ילד בפנימייה ומחפשת דרך ליצור עימו קשר חינוכי. היא יודעת כי **הנער הזה הוא אני**, ומספרת: "זה היה רגע עצום עבורי. רגע שסגרתי בו מעגל וקיבלתי כוח עצום. הבנתי מה היא משמעות העבודה עם נוער בסיכון. המחשה שהתמדה ונחישות הן לא מילים גסות. אין הטיפה חוצבת בסלע אלא מכוח התמדתה'. זה המשפט שמלווה אותי לאורך כל שנת ההתמחות, ומקבל משמעות רבה כל כך הרבה פעמים. היו לא מעט רגעים כאלה, רגעים של קושי, ניסיון והתמודדות עם מצבים לא מוכרים ולא צפויים. הנוכחות שלי כמורה, הניסיון שצברתי, השיח שלי מולם, הרגשות והרגישות שפיתחתי

אליהם נבנו לא מעט באמצעות חוויות משותפות שהתמלאו בזיכרונות העבר שלי כנערה. אלה היו הרגעים המשמעותיים ביותר שחוויתי, ובהם הייתה לי היכולת לראות אותי בכל אחד ואחד מהם".

נמשים הוא סיפור על מורה שהייתה ילדה עולה, זרה, אחרת ובוחרת במהלך השנים להיות מורה - אולי כדי להרגיש שייכת. אלא שמתברר שההוראה הופכת למאבק, למלחמת הישרדות רווית יצרים. "חינוך; מילה אחת, מלאת פאתוס, רוויית קסם, אידיאלים וחסד. הנתינה הזכה מכולן. הנני כאן, על הקתדרה, פסגת החלומות הנישאים, תכלית מאמצי המתמחים כולם. הבימה כולה לרשותי, הופעת יחיד. באבחת רגע אני מוטלת אל הג'ונגל חסר הרחמים הזה, תם חסד הנעורים, פג הקסם". גם העולם האישי שלה רווי קרבות, והיא מהלכת בין העולמות ומתארת בלשון ציורית ופיוטית כיצד היא בונה את סמכותה בדרך אל מנהיגות חינוכית.

מורה מלמדת במסגרת של חינוך מיוחד ילדים אגרסיביים שסבלו מהתעללות ומתעללים אלה באלה. עם כניסתה לכיתה ילד מקבל את פניה בקריאה "תמותי כבר, טוב?" בסיפור סיכות היא מתארת את סובלנותה כלפיהם, ואף את הסכנות שהיא ושאר הילדים נתונים בהן לעיתים: "לאן הילדים האלה עוד יכולים להגיע? מה הם עוד מסוגלים לעשות? רק אתמול טיפס זיו על הגג של אולם הספורט ואיים לקפוץ אם לא נביא למאסטר שלו שלוש גולגולות ותפוח ירוק". לקראת סוף השנה הכיתה נרגעת והיא לומדת את שפתם, והקורא עדיין חש הערכה רבה למורה שעובדת עם ילדים אלה.

מורה מתחילה מתארת את עבודתה עם ילדים המתקשים בלמידה. בסיפור **הגעתי אל היום הראשון** היא מתארת את שמונת הילדים בכיתה, כל אחד וקשייו הוא. "היא לא ידעה אותיות, היא לא הכירה את הצלילים. אבל אמרתי לה, את תתחילי להאמין בעצמך". היא אמרה: 'אין במה להאמין, אני טיפשה. אני לא יכולה'. היא רק בכיתה ב'. איך היא הגיעה למסקנות כאלה בגיל כל כך צעיר?" מן הסיפור עולה דמותה של מורה המבקשת להעניק לילדים ביטחון, חום וערך עצמי - כל אותם צרכים שיש גם לה בשנת עבודתה הראשונה כמורה.

מורה למתמטיקה מחפש דרך לגייס את התלמידים ללמידה. המתמטיקה נתפסת לרוב כמקצוע קשה. התלמידים שרויים בעולמות אחרים של כדורגל ומשחקי מחשב, והמורה מחפש דרכו אליהם. הוא פונה לדרך דידקטית ומספר להם סיפורים על עולמם של המתמטיקאים. כך הוא מנסה לחשוף בפניהם את **המתמטיקה כשפת אנוש**, שיש בה יצורי אנוש הדומים להם, ובאמצעותם לחבב עליהם את הידע המתמטי "וולפסקל היה מאוהב בטירוף באישה שדחתה אותו. שבור לגזרים, מלא תשוקה אך לא מאוד פזיז הוא החליט לשלוח יד בנפשו. הוא קבע את התאריך שבו יירה לעצמו בראש: "יקרה הדבר בחצות בדיוק". בזמן שנותר לו הלך

לספרייה, קרא חומרים במתמטיקה ומצא טעויות אצל מתמטיקאי חשוב. באותו לילה הוא הרגיש שהצליח לתקן את אחד הניסיונות להוכחת משפט מתמטי חשוב ביותר, כזה שהעסיק מתמטיקאים רבים בתקופתו ובדורות שקדמו לו: משפט פרמה. בבוקר, לאחר עיסוק של שעות במשפט פרמה, חש וולפסקל שיש טעם לחייו. גם אם משאת נפשו לא רצתה אותו".

בסיפור מלכוד שמונה וחצי מתארת מורה את כל מה שעובר עליה בין הדקות 11.42 לבין 11.51. הזמן המועט טומן בחובו משמעויות מקצועיות רבות, עומס, אחריות ולחץ, ואלה מתוארים בקצב ובחינניות: "לפחות הצלחתי לצאת מהכיתה! עם תיק על הגב, מקרן וכבלים ביד אחת, והקלסר עם ספר ודפי עבודה שחילקתי ביד השנייה. כמה אני מקנאת במורים הוותיקים... הם כבר פיצחו את דרך המלך, ומגיעים לשיעור רק עם ספר לימוד וטוש ללוח. אני, לעומת זאת, מנסה להיות יצירתית, טכנולוגית, ללמד בשיטות הוראה מתקדמות. על הדרך אני מנסה לשכנע את עצמי שכל המשקל הזה וההתרוצצות טובים לבריאות".

מורה למתמטיקה מעודדת את תלמידיה ללמוד ברצינות וביסודיות. היא עורכת ניסוי עם אחד מתלמידיה במטרה ללמד אותו לישון שעות רבות יותר כדי שלא יגיע עייף לבית הספר. היא מתארת את הקשרים האישיים שלה עם התלמידים ואת דאגתה האישית שלה להצלחתם, לבריאותם ולאשרם. הסיפור מאפשר הצצה אל קשרי גומלין עם התלמידים באמצעות הוואטס-אפ והסקייפ - אמצעים טכנולוגיים שמתגברים על המרחק. "הוואטס-אפ נדם לכמה דקות מתוחות, ובסופן הגבתי פבלובית לרינגטון המוכר: 'יו, המורה, אני לא מאמין, נראה לי שהצלחתי, וזה כי לא התייאשתי, וכי הזעתי, איזה אושר אני מרגיש'".

מורה לשל"ח מתאר את עבודתו ביציאה בת יומיים לשטח - הגיחה - עם 110 תלמידים. הוא מתאר את הרוטינות הכרוכות בתחושת אחריות ובעומס, בדאגה לפרטים הקטנים, ובה בעת מזמנות היכרות בלתי אמצעית עם התלמידים. "נכנסים לנהל ארוחת ערב. בישולים, חיתוכים, עניינים, ושוב אני לבד. אחראי לאוכל לוגיסטיקה וציווד מול 110 תלמידים, שכל אחד דואג שלכיתה שלו יהיה להם הכי הרבה, הכי טוב והכי מהר. מתגלים כאן עוצמות, שפים חדשים, אין ספק - הם מפתיעים לטובה בהכנת הארוחה. בסוף האוכל מקיימים טקס, מסדר לילה עם כתובת אש, א"ש לילה משובח שנגמר בטעם טוב בשעת לילה מאוחרת. אפשר ללכת לישון? עדיין לא! התלמידים עוד מתרוצצים, למרות כיבוי האורות".

פרופ' אורנה שיץ אופנהיימר
ד"ר שרה זילברשטרום

מקורות

- איזיקוביץ, ג' (2019, 4 בינואר). הספר הזה הוא אני, הארץ. אלבז-לוביש, פ' (2016). מחקר נרטיבי ביוגרפי בחינוך ובהוראה. בתוך נ' צבר-בן יהושע (עורכת), *מסורות וזרמים במחקר האיכותני* (עמ' 145-161). תל-אביב: מכון מופ"ת.
- אשכנזי, ש' (2012). נוסעת רחוק: מסע ומעבר כמחוללי כתיבה נשית פוסטמודרניסטית ורב-תרבותית. תל-אביב: רסלינג.
- בארת, ר' (2007). הנאת הטקסט: וריאציות על הכתב. תל-אביב: רסלינג.
- גלעד, מ' (2005). נוסעים גדולים: 28 מסעות בעקבות מגלי עולם. תל-אביב: מסע אחר.
- דביר, נ' וגדרון, א' (בדפוס). פדגוגיה נרטיבית. תל-אביב: מכון מופ"ת.
- כהן, ר', בן פשט, מלכה וברקוביץ איריס (2006). טקסטים חזותיים בכיתה. תל-אביב: מכון מופ"ת.
- כץ, ח' (2015). סיפורים מהכספת. מבשרת ירושלים: צבעונים.
- מטלון, א' ואברהמי, ע' (2011). סיפורי רופאים: הומניזם ברפואת המשפחה. תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב, רמות.
- צור, ב', סגל, מ' ורום, א' (2012). והילד אומר: רכישת שפה ותקשורת בילדות. תל-אביב: מכון מופ"ת.
- Clandinin, D. J., Murphy, M. S., Huber, J., & Orr, A. (2010). Negotiating narrative inquiries: Living in a tension-filled midst. *The Journal of Educational Research*, 103, 81-90.
- Estola, E., Heikkinen, H. L. T., & Syrjälä, L. (2014). Narrative pedagogies for peer groups. In C. J. Craig & L. Orland-Barak (Ed.), *International teacher education: Promising pedagogies* (Part A, pp. 155-172). *Advances in Research on Teaching*, 22. Emerald Group Publishing Limited.
- Lacan, J. (1968). *The language of the self: The function of language in psychoanalysis*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

כל החיים לפניך ✍️

רפאל בוקעי | האוניברסיטה העברית בירושלים

צלצול. אני לבד בכיתה, מחכה לתלמידות שלי שיגיעו. עשרים דקות לפני תחילת השיעור כבר סיימתי את כוס הקפה שהכנתי, הייתי בשירותים, הסתכלתי על עצמי במראה, סידרתי את החולצה, התיישבתי על הכיסא מאחורי השולחן, נעמדתי. התיישבתי. נעמדתי שוב. סידרתי את הדפים. לכל תלמידה אחלק דף עבודה. בעצם, אולי עדיף להתחיל בסבב קצר בסגנון "מה שלומכן?" לא. תיצמד למערך השיעור שתכננת, זה הכי טוב. אבל הוא משעמם... אני שומע אותן מתקרבות. סיוון נכנסת לכיתה, לא מסתכלת לכיווני ומתיישבת. טיפות דם זולגות מכף ידה על השולחן ומטפטפות באיטיות במורד רגל השולחן. "היי סיוון, מה קרה?" היא לא עונה, רק פושטת את זרועה ומראה לי שחתכה את עצמה הבוקר. התלמידות האחרות טרם נכנסו, יש המולה בחוץ. המנהלת מגיעה לכיתה, מתורגלת בחבישת זרועה של סיוון, ואני מנקה את הרצפה. הן יוצאות מהכיתה ושאר התלמידות נכנסות.

בוקר טוב. שיעור ספרות. כיתה י"א. סוג של י"א. סוג של שיעור ספרות. עדי מתיישבת בפינה של הכיתה, ופניה מופנות לשאר התלמידות. היא חייבת לראות את כולן, להיות בשליטה, כל הזמן. שירן מניחה את רגליה על הכיסא שממול. יעל עם אוזניות תחובות באוזניה, מציירת. ליאת מסדרת את הקלסר שלה, מחוררת את הדפים, צובעת ומסגנת כותרות. תולשת, קורעת, קולעת לפח, ושוב מסדרת. סתיו, לילך ומרב מדברות ביניהן, מתעלמות מקיומי, צוחקות ומספרות סיפורים על הערב הקודם. מורן מרוכזת בי, יודעת כבר יותר מדי על העולם הזה. הכיסא של סיוון נותר ריק. בוקר טוב בנות, התחלנו?

"פעם אחת עמדתי ליד חנות מכולת וגנבתי ביצה מהדוכן שבחוץ. בעלת החנות הייתה אישה, והיא ראתה אותי. העדפתי לגנוב במקום שישנה אישה, כי הדבר היחיד שהייתי בטוח בו הוא שאימי אישה. הרי לא ייתכן אחרת. לקחתי ביצה ושמת אותה בכיסי. בעלת החנות יצאה וחיכיתי לסטירה, שתמשוך אליי תשומת לב. אך היא רכנה אליי וליטפה את ראשי ואמרה: 'איזה ילד נחמד אתה'. בהתחלה חשבתי שהיא מנסה להתחבב עליי כדי לקבל את הביצה שלה בחזרה, לכן החזקתי אותה

חזק בכף ידי, עמוק בתוך הכיס. כל מה שהייתה צריכה לעשות הוא להעניש אותי בסטירת לחי, כי כך עושה כל אם כשהיא תופסת אותך".
"איזה ילד מטומטם. מי גונב ביצה?" עדי מתפרצת במהירות ברגע שאני מסיים להקריא. מהצד השני של הכיתה שירן עונה לה: "מה את מפגרת? זה לא העניין של הסיפור".

"אז מה העניין? בואי תגידי לי, נו?"
"עזבי. אין לי כוח להגיב בכלל", ומניחה את ראשה על השולחן.
מתי השיעור הזה נגמר? אין לי עצבים להיות פה על הבוקר.
אני מסתכל על התלמידות שלי שיושבות מולי ומסביבי ושואל אותן: "אז מה העניין של הסיפור, של הקטע הזה?"

שירן נעמדת, לוקחת את הטוש ללוח ומתחילה לצייר. "העניין שאם מישהו היה נותן לי סטירה הייתי שוברת לו את הפנים. מי ייתן לי סטירה ועוד בשביל ביצה? אנשים גנובים באימא שלי. בקיצור, סתם בן של זונה. אם כל אחד שהוא בן של זונה היה כותב ספר אז היו לנו יותר מדי ספרים בעולם הזה".

הבנות צוחקות, רק יעל לא מרימה ראשה מהציור.
"יכול מאוד להיות", עניתי בזריזות, "אבל בכל זאת. יש פה משהו מעניין, למה דווקא הסטירה מסמלת עבור מומו תחושה של תשומת לב או אהבה? מדוע הוא לא יכול היה להכיל את המחשבה שהוא באמת ילד נחמד והיא באמת ליטפה אותו ממקום טוב?"

"כי ככה זה", מורן העירה והשתתקה.

"כי ככה זה מה?" הקשיתי עליה.

יעל מסתכלת עליי, מוציאה את האוזניות ופיה נפתח וקולה המיוחד נשמע: "מי שרגיל לאכול חרא בסוף אוהב את זה ולא יכול אפילו להתקרב ולהריח אוכל אחר".
סתיו מהנהנת בהסכמה. מורן ממשיכה אותה, "ככה זה אנשים. מומו כנראה עבר הרבה מאוד דברים קשים בחיים שלו. אימא שלו זונה ואבא שלו...? איפה אבא שלו בכלל. לא יודעת. לא קיים. בקיצור, החיים שלו לימדו אותו שהוא חייב לשרוד. מומו הוא יצור הישרדותי. אתה מבין? איך תבין. בקיצור - הוא צריך לדאוג לעצמו, אחרת אף אחד בעולם הזה לא ידאג לו".

"תודה מורן, יעל... אמרתן דברים מאוד חשובים ונכונים". בליבי חשבת, האם הן מדברות על מומו? או על עצמן? העיקר שהן מדברות. הבנות האחרות שותקות. הן מקשיבות ובוחנות את המילים, את הדמות של מומו, אותי ואת עולמן הפנימי. רגע אחד אני מנסה להמשיך, ושירן מחליטה לצייר את מומו על הלוח.
"הנה תראו", היא קוראת לשאר הבנות. "ככה נראית זונה. ומומו זה הבן שלה. תאמין לי, אין על הערבים, הם יודעים לתת לנו כבוד. אתה צריך לראות מה קורה

כשאני מגיעה לכפר של חבר שלי, הוא לוקח אותי ברכב ועושה סיבוב דאוויין בכל השכונה!"

"הוא משוויץ בסחורה שלו" מגיבה יעל.

"תתפלאי מתוקה, הוא ממש לא משוויץ, הוא מכבד, ואם כבר - הוא הסחורה שלי!"

"או קיי, תודה בנות על הקישורים האסוציאטיביים והחשובים כמוכן, אני שמח שאתן מתחברות. אנחנו נמשיך מכאן ונחזור לסיפור עצמו כדי לנסות ולהבין יותר מה מערכת היחסים שבין מומו לגברת רוזה. היא באמת מערכת יחסים מאוד מעניינית ומיוחדת."

מרב וליך קמות ויוצאות מהכיתה. "אנחנו הולכות להתאוורר, קשה לנו לשבת על הבוקר". הן יוצאות. סיוון נכנסת, חבושה ובמצב רוח טוב. "היי סיוון, בואי תצטרפי אלינו, אני שמח שחזרת". היא מתיישבת במקום שלה. "אנחנו נצפה עכשיו בחלק קצר מהסרט 'כל החיים לפני', ולאחר מכן אשאל אתכן שתי שאלות". הן שקטות, מתארגנות לצפייה ומסדרות עצמן בכיסאותיהן. הסרט מתנגן והפרצוף של מומו מצטייר על המסך, בניגוד או בדומה למראה שדימו. הקטע קצר ובסיומו אני עובר ביניהן, מחלק דף עבודה המותאם לכל תלמידה באופן אישי. "חילקתי לכן דף עבודה קצר, אתן יכולות לבחור כיצד להתייחס לשתי השאלות המופיעות בדף. אפשר לצייר, לכתוב שיר, להציג, או לענות בצורה פורמלית יותר. מה שתמצו, רק חשוב שיהיה מובנה וברור. קדימה, בואו תנסו להתרכז עוד קצת לקראת סיום השיעור..."

צלצול. השיעור מסתיים והן יוצאות. לא הספקתי לסכם והן כבר בחוץ. מבטיח לעצמי שבשיעור הבא אהיה מסודר, מחושב ומאורגן יותר. אולי אני צריך להגיע לכיתה חצי שעה לפני הצלצול, או לעצור את הדיונים כשהם גולשים? אבל שום דבר לא באמת יכול היה להכין אותי לרגע שבו טיפות דם עדינות של נערה צעירה מטפטפות על רצפת הכיתה, ותמונת פניה הרגועות ותחושת ההקלה שריחפה מעל הכיסא, גבוה מעל השולחן, ועוד יותר רחוק, אל מעבר לחומות ולכבלים הפנימיים והחיצוניים שבחייה, הותירו אותי חסר אוויר. שום מערך שתכננתי לא הביא בחשבון את זה. נשימה עמוקה עד לשיעור הבא.

הימים והשבועות עברו, וחלקן הצליחו להגיע ליום בחינת הבגרות בספרות. לאחר ימי למידה מרוכזים ותגבורים אין-ספור, בריחות והברזות, ובעיקר מלחמה עצמית יום-יומית, הן בתוך עצמן עם נפשן וגופן. הגיע הרגע והן מתיישבות ומתחילות את הבחינה. סיוון, שבחודשים האחרונים הקשר בינינו התחזק מאוד, נלחצה מהשאלה המפחידה ביותר מבחינתה, "שאלת חוסר הוודאות". במילים אחרות, כיצד תוכל לענות על הפרק "שיר שלא נלמד". למרות התרגולים והניסיונות

הרבים ללמד כיצד ניתן לגשת לשיר שלא נלמד, החשש היה גדול. בינתיים אני מחכה מחוץ לכיתה, מהלך הלוך ושוב במסדרון, כוסס את ציפורניי ביד ימין, מסיים ועובר לשנייה, וחוזר לראשונה. יום חמישי בצוהריים, סוף חודש מאי, מתפלל שהן יילחמו ולא יוותרו על שום שאלה, על שום נקודה ופסיק. מבקש שכל רעשי הרקע הרבים בחייהן ייחלשו למשך השעה הקרובה, שראשן יהיה צלול ובהיר, ויכולותיהן הגבוהות יתבטאו בדפי הבחינה.

סיוון יצאה ראשונה, רצה לקראתי וקראה אליי בחיוך ענק: "אני אהרוג אותך! עלאק שיר שלא נלמד! אתה ידעת שזה מה שיהיה? אני יכולה ללמד אותם לכתוב שירים כאלה. ידעתי הכול. ה-כול". חיבוק גדול, והניחה בידי את הדף הזה והלכה.

חצי הכוס

זהר ולך | האוניברסיטה העברית בירושלים

חמימות הקפה מילאה אותי, הפשירה אותי מהכפור הלילי. נכנסנו לאוטו ויצאנו. שעה של נסיעת בוקר שלווה, המוזיקה התנגנה ברקע והשדרן סיפר על כל הפקקים לכיוון השני.

הגענו. מייד הרגשתי בהתרגשות שלה כשאחזה בי. לקחה עוד נשימה עמוקה לפני שיצאה מהרכב ופתחה את הדלת.

היא הקפידה להיכנס ברגל ימין, אמונה טפלה קטנה שהיא מאמצת בכל פעם שהיא מתחילה משהו חדש, ונכנסנו בשער בית הספר. התחלנו בשיחה עם המנהלת. זו הציגה את עצמה, סיפרה קצת על בית הספר ואז ניגשה לעיקר - הכיתה. "זו כיתה שחר, וזה אומר שזה נוער מאתגר". היא הוסיפה שלא תמיד הם מגיעים לבית הספר, אבל לא להתרגש. "לפעמים כוונותיהם טובות ולעיתים אין להם ברירה, הם כמו הורים בבית, אחראים לאחים שלהם".

הרגשתי את האחיזה סביבי משתנה, כאילו בכל מילה נוספת של המנהלת שרירי היד נרפים ואיתם נרפה גם הביטחון שמילא אותה בבוקר, כשמילאה אותי בקפה. המנהלת הביטה בנו בחיוך מנוסה ושתקה. לפתע כאילו התנערה מעננת הייאוש, כאילו הפכה אותה לדלק, ואז חזרה הלפיתה הבטוחה שאני מכירה. היא לקחה לגימה מהקפה, חייכה בחזרה אל המנהלת ואמרה: "מעולה, אני בטוחה שיהיה מעניין בשיעורים".

משם יצאנו לחדר המורים. עוד תחנה לפני הפגישה עם התלמידים עצמם. "את החדשה של אומנות? מה, את מי קיבלת? אה, את שחר? בהצלחה"; "אל תצפי ליותר מדי"; "ואל תיעלבי גם, קחי אותם בקלות"; "אבל אל תתני להם לעבוד עלייך! שומעת? אל תפני להם את הגב. אלה, רק תהיה להם הזדמנות ידקרו אותך בגב, תאמיני לי".

כבר דמיינתי את האחיזה הרפויה חוזרת, את השבירה. לו יכולתי הייתי אומרת לה: "עזבי, בואי נסתובב ונלך". אבל היא, היא רק לפתה אותי חזק יותר עם כל הערה, לקחה עוד לגימה בטוחה והגניבה לעברם חיוך. היא לא אחת שנבהלת בקלות, בטח לא לפני שראתה בעצמה על מה מדובר.

צלצול, ויצאנו. נכנסנו לכיתה, ומהר מאוד צפו שאלות: "המורה, את גרה בתל-אביב?" "המורה, מה זה, יש לך קעקוע?" אבל אחת-אחת היא הדפה את השאלות, העמידה את מי שצריך במקום, ענתה תשובות ענייניות. לעיתים נראה היה שהקו עומד להיחצות, התלמידים שמרגישים שהיא בגילם שואלים שאלות ללא סינון, מאתגרים אותה. אבל היא ידעה מה הם הגבולות שהיא מציבה. עד מהרה התלמידים הבינו שכל המבחנים שלהם לא יעבדו עליה - היא יודעת שאוזניות יכולות להיות גם אלחוטיות, יודעת איך נראים פילטרים של סיגריות וגם יודעת לענות להם בלי להילחץ ובגובה העיניים. השיעור התחיל. השנה התחילה.

הימים חלפו, עברו השבועות, והתחילו להתקבל תוצרים. היא לא הייתה מרוצה. קופסה מקיפולי נייר זה נחמד מאוד, וטוב שהילדים משתתפים, אבל משהו בהסתפקות במועט, בחוסר הציפיות של המורים לתוצרים ברמה גבוהה יותר, הפתיע ודיכא אותה. באחד השיעורים שאלה תלמידה כמה יחידות מתמטיקה היא עושה, וזו ענתה שהיא ב-3 יחידות לימוד. "ואת?" שאלה אחרת. גם. הכיתה כולה נבחנת ב-3 יחידות במתמטיקה ובאנגלית. "ומה אם מישהו רוצה לעשות 4 או 5?" התלמידים ענו שאין להם אפשרות. כיתת שחר לומדת מערכת שונה משאר השכבה. "וחוץ מזה, נראה לך שמישהו מאיתנו מסוגל לעשות יותר מ-3? גם כל המורים אומרים לנו - אין לכם סיכוי".

בחדר המורים אחרי השיעור הבנתי כמה הייתה שבורה. היא לגמה את הקפה בפזיזות נפש ולא הרגישה אפילו שהתקרר לחלוטין. יחד איתי חלמה מדי פעם בהקיץ בחדר המורים. אולי חשבה מה התלמידים שלה חושבים עליה? או בכלל, איך להתייחס לנושאים המורכבים שעולים מעבר לחומר הנלמד כמו עישון, אלימות, ואמרות נוספות שקופצות במהלך המצגת? אולי בכלל חשבה מה היא יכולה לתת לתלמידים שלה חוץ משיעורי אומנות?

יום רדף יום, והבחנתי שההרהורים רק גוברים. היא הייתה ממלאת אותי פחות ופחות, לרוב רק מעבירה עליי יד בתנועה אוטומטית, מרפרפת. נזכרתי בכל ההערות, העצות. התמיהות של המורים מתחילת השנה, איך הצליחה לשאוב מהן כוח בהתחלה, איך בסוף גם היא נשברה. לפתע שברה את השקט שהייתה שרויה בו כבר כמה ימים, נעמדה ושאלה כמה מהמורים הוותיקים את השאלות שעברו לה בראש. לכולם הייתה תשובה זהה: "כיתת שחר? חבל על הזמן שלהם, זה כיתה של מופרעים. בכלל לא בטוח שהם יצליחו לסיים עם בגרות, אז תהיי בטוחה שאף אחד שם לא מסוגל לעשות יותר מ-3 יחידות. אם הם היו מסוגלים הם לא היו בשחר. תשמחי שהם בכלל הגיעו לשיעור".

היא לא שתתה ממני כל היום, וכשקירבה אותי לפיה גילתה כי הקפה כבר שחור, ואף החמיץ. היא הניחה אותי בחזרה על השולחן והרגשתי את האצבע שלה מטיילת בסיבובים על השפה שלי. נדמה היה לי שבכל סיבוב היא חונקת את התסכול שלה יותר ויותר. לא מהילדים. מהמערכת. מערכת שלא נותנת לתלמידים את הדבר הכי בסיסי שהם צריכים - מישהו שיאמין בהם, מישהו שיצפה מהם לעשות משהו מעבר לדרישה הבסיסית, מישהו שיגיד להם שהם מסוגלים. להסביר להם שזה לא יהיה קל, שהם יצטרכו לעבוד קשה מאוד, אבל שההשקעה הזאת שהם יעשו עכשיו תשנה להם את כל החיים. מישהו שילמד אותם שלפעמים צריך להתאמץ כדי לראות תמורות רק בעוד כמה שנים.

השנה חלפה, והיא תזכור את כולם - תלמידי שחר שלה, שבמקום לזרוח, מלמדים אותם לדעוך. היא הרגישה שהאחיזה בה מתחזקת. הכוס ריקה, נאחזת בה בכמיהה ובתקווה שתתמלא.

היום הראשון בעבודה - אני מורה!

מוחמד אגבאריה | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

מרוב שמחה, אושר וגאווה לא ישנתי כל הלילה, סוף סוף החלום התגשם. זה קרה אחרי שקיבלתי שיחה והודיעו לי שאני מתחיל לעבוד במשרד החינוך, ושנקבעה פגישה עם מנהל בית הספר כדי לדון בהעסקתי ובהתאמת תפקיד. חיכיתי הרבה ליום הזה, הדקות עברו לאט, כאילו הזמן נתקע...

קמתי בבוקר ונסעתי לבית הספר. כשראיתי את גדרות בית הספר מולי רגשות השמחה השתנו פתאום לפחד. ובגלל הדאגה לא ידעתי איפה להחנות את הרכב אף שהחניון היה פנוי, כי הגעתי מוקדם מדי! זו הפעם הראשונה שאני נכנס לבית הספר בתפקיד של מורה ולא של תלמיד. התרגשתי מאוד...

שאלות רבות עלו בתוכי. מה עליי לעשות? למי לפנות? איפה חדר הניהול? איפה המנהל? ובתוכי נשמע קול שאומר תמשיך, תתקדם ואל תדאג, עכשיו אתה מורה! כן, בגאווה, אני עכשיו מורה! ועליי להתגבר על כל הפחדים והדאגות... המשכתי בדרכי, מחפש את החדר של המנהל. אין אף אחד שאפשר לשאול חוץ מהתלמידים, אבל אני המורה, איך אשאל תלמידים קטנים? יצחקו עליי ויגידו: "מורה אבוד שלא יודע כלום בבית הספר".

פתאום ראיתי מרחוק את השומר. פניתי אליו והצגתי את עצמי בהתנשאות. הוא לא התייחס אליי והמשיך לעבוד. הייתי מתוסכל. למה הוא לא מסתכל בי ולא מכבד אותי? אני מורה! הייתי מצפה שיפסיק את עבודתו לכמה דקות וידבר איתי! מה חסר לי כדי להשיג את הכבוד שתיארתי לעצמי שיהיה לי בעבודה זו! אחרי שהסביר לי איפה נמצא החדר של המנהל הלכתי לשם. ואמרתי לעצמי,

מי הוא שאתבייש ממנו. הוא שומר ואני מורה, ואני יותר חשוב ממנו! נכנסתי לבניין. החדר של המנהל היה פתוח, והוא היה שקוע בשיחת טלפון. לא ידעתי מה לעשות, להיכנס או לחכות, אבל קול המורה שבתוכי הכריח אותי להיכנס! אני מורה, למה לא להיכנס! הופתעתי כשהמנהל ביקש ממני לחכות בחוץ

עד שיסיים את השיחה ויקרא לי. הרגשתי שאני לא נראה כמו מורה. הרי גם הוא היה מעוניין להכיר אותי. חיכיתי בחוץ, נבוך ורועד. התחלתי לשאול את עצמי. זה הגיוני שהוא לא עושה איתי היכרות? אני מורה! כן, כי זו פעם ראשונה שאני נכנס לבית הספר הזה. המנהל ניתק את השיחה והלך. חיכיתי לו הרבה זמן, ועד עכשיו הוא לא התייחס אליי.

התבוננתי מסביבי. ראיתי איך המורים מסתובבים בין התלמידים וממלאים את תפקידם, שומרים על סדר ושקט. הם ראו אותי מרחוק אבל גם הם לא פנו אליי כדי להכיר אותי. כעסתי מאוד ורציתי לצעוק "אני מורה כמוכם!" אחר כך ראיתי שהמנהל בא אליי. לא רציתי לפנות אליו שוב אחרי שראיתי אותו מרחוק, כי חיכיתי לו זמן רב, והרי אני מורה ועליו לכבד אותי ולכבד את זמן הפגישה!

אחרי שהזמין אותי לשיחה בחדר שלו התחלנו לדבר. הוא שאל הרבה שאלות: איפה סיימתי את התואר, מה אני יכול לקדם בתפקידי בבית הספר - ולמרות שהייתי מוכן לשאלות האלה - לא עניתי לו! הרגשתי שמהו חסר, משהו לא טוב... אבל למה! אמרתי לעצמי בגאווה: "אני מורה!"

כשהריאיון הסתיים הוא מסר לי שהתקבלתי לעבודה ושלח אותי לרכז המערכת בבית הספר, כדי שאבקש ממנו את המערכת שלי. הוא לא ליווה אותי כדי שאדע מי הרכז הזה ואיפה אני אמצא אותו!

מולי ראיתי מורה, שנראה שהוא ממלא תפקיד מאוד חשוב, מסתובב בין הכיתות. שאלתי אותו: "איפה נמצא המורה מסעוד?" הוא ענה: "אני מסעוד". הצגתי את עצמי בגאווה: "אני המורה מוחמד אגבאריה, מורה לחינוך גופני, היום התחלתי לעבוד פה בבית הספר". ואז הוא צחק בקול רם! אני לא שכחתי את הצחוק שלו עד היום! התעצבנתי. אבל אני מורה ומתחיל לעבוד, למה הוא צוחק!! הוא אמר לי: "אתה נראה מאוד מתלהב כי אתה עדיין לא יודע שאתה נמצא בבית ספר שיש בו תלמידים מאוד קשים". בלי שום יחס של כבוד הוא נתן לי פתק קטן שכתוב עליו הסיודור שלי ליום הראשון. בהתנשאות, לא ציפיתי שבבית ספר יחלקו כך את סידור העבודה.

בפתק היה כתוב שבשיעור השני אני מלמד כיתה ב', בשיעור השלישי כיתה ג' וכו'... עד היום אני שומר את הפתק הזה. אחר כך הוא הלך במהירות, למרות שאני לא יודע איפה נמצאת כל כיתה, באיזה בניין. נשארתי לבד במסדרון, הרמתי מבטי לשמיים ואמרתי: "כן אני מורה, והדרך התחילה גם אם אני לבד!"

גיליתי שבבניין האדום נמצאות כיתות ה' ו-ו', בבניין הצהוב כיתות א' ו-ב', ובבניין הכחול כיתות ג' ו-ד'. שמחתי שהבנתי באיזה בניין נמצאת כיתה ב', אבל איך אדע איזו כיתה היא ב'3? בהפסקה היו הרבה תלמידים ליד הכיתות, אבל איך אני, מורה, אשאל תלמידים קטנים! זה מוריד מהערך שלי כמורה! אחר כך שמת לב שמספר הכיתה כתוב על הדלת...

התחיל השיעור הראשון, והרגשתי שהזמן לא עובר! גיליתי שהשיעור מסתיים ב-8:50, דאגתי והתחלתי לחשוב מה לעשות כשאכנס לכיתה? מה להגיד? איך להתמודד עם המשימה? הרגשתי שלא למדתי כלום ושאני לא יודע כלום, אני לא מורה!

פתאום הרגשתי שמישהו בתוכי צעק: "ממה אתה מפחד! זו לא הפעם הראשונה שאתה מלמד!" נזכרתי בתקופת ההכשרה באוניברסיטה. שוב התייאשתי. "אבל בתקופת הלימודים לא הייתי לבד, עכשיו אני לבד בכיתה והתלמידים רק באחריות שלי! היום אני בתפקיד של מורה, לא סטודנט שמותר לו לטעות!" הייתי מאוד מודאג ונבוך.

כשנכנסתי לכיתה התלמידים לא התייחסו אליי ולא ישבו במקומות שלהם על הכיסאות. הרבה רעש, צחוק... לא ידעתי מה לעשות! למה אני פה! מה הכיתה הזאת?! שאלתי את עצמי הרבה שאלות! למה אני לבד? למה לא ליווה אותי ביום הראשון שלי עוד מורה!

המורה שבי צעק בתוכי: "הם ילדים קטנים, ממה אתה מפחד". ביקשתי מהם בביטחון לשבת בשקט. עשינו סבב שמות כדי שיכירו אותי ואכיר אותם, וסיכמנו בינינו חוקים וגבולות. אחר כך הם ביקשו ממני להוציא אותם לחצר כי זה שיעור ספורט! אבל אני לא יודע איפה ציוד הספורט ואיפה המגרש! כדי שלא אתבייש מהם כי אני מורה ולא יכול להגיד שאני עוד לא יודע חשבתי על משחק שאפשר לשחק בכיתה. עבר השיעור הראשון, והסתיים בצלצול הפעמון. הפעם לא דאגתי כמו קודם מכניסה לעוד כיתה שאני לא מכיר. נראה שהתפקיד של המורה התחיל להתייצב בתוכי.

כן, אני מורה. סיימתי את השיעור הראשון בהצלחה ואני בטוח שאמשיך ככה. כשהלכתי לכיתה השנייה עברתי ליד קבוצת תלמידים. הם צחקו עליי ולעגו לי על ההליכה והלבוש שלי, וקראו לו "פיג'מה" למרות שהייתי לבוש בחליפת ספורט יוקרתית. כנראה שהמורה שלימד לפניי לא לבש בגדי ספורט. המקרה הזה החזיר אותי לשאלות הראשונות: באמת אני מורה? איך אני מרשה לילדים קטנים לצחוק עליי?

לא התייחסתי אליהם. הסתובבתי רק כשמעתי אותם אומרים את המילה "מורה!" כן, שמו לב שאני מורה, ידעו לבד, בלי שהצגתי את עצמי! כן, בגאווה, אני מורה!

כשהתחיל השיעור הרביעי נכנסתי לכיתה בביטחון עצמי מוגבר! ראיתי את אחד מהתלמידים שצחקו עליי. החלטתי להעמיד פנים שאני לא מזהה אותו. כשעשינו את סבב ההיכרות הוא לא שיתף פעולה וסירב להציג את עצמו. כעסתי ושאלתי את עצמי: איך הוא מסרב לענות למורה! למה הוא לא מכבד אותי, אני מורה! אז צעקתי "למה אתה לא עונה?" והוא השיב שהוא לא רוצה לדבר איתי. חשבתי הרבה, למה הוא מתנגד לי, הוא לא מכיר אותי... והתחלתי להיזכר מה קרה! היה ילד מאוד רגיש שהתחיל לבכות, וענה שקוראים לו אחמד. הלכתי וישבתי לידו ושאלתי אותו בעדינות: "למה אתה בוכה? למה אתה מסרב לדבר? האם אתה מכיר אותי? למה אתה מתנהג ככה אם אתה לא מכיר אותי!" אז הוא ענה בצעקה: "כי אתה שחצן, הולך בבית הספר כמו מלך שלא רואה אף אחד, לא מתייחס באופן מכבד, כולנו בני אדם!"

הופתעתי מהדברים שלו. הוא ערער את ביטחוני. ניסיתי להמשיך בשיעור כרגיל. יצאנו למגרש ושיחקנו. הייתי רגוע וחייכן ושיחקתי איתם באהבה. אחרי כמה ניסיונות אחמד התחיל להגיב. נתתי לו את ההרגשה שהוא מאוד חשוב. סוף סוף הסתיים היום הראשון בעבודה. כשהלכתי לישון אחרי יום מאוד ארוך ומעייף חשבתי הרבה על הילד אחמד. הוא צודק, אני מורה אבל אני בן אדם, וזה יותר חשוב. כולנו בני אדם, כולנו שווים, גם התלמידים, גם המנהל, וגם השומר. וחשוב לתת לתלמיד צעיר הזדמנות לשנות בכך משהו בלי שזה פוגע בערך שלך. הגעתי למסקנה שלאורך המסע הזה אנחנו תמיד פוגשים בני אדם, והם עוזרים לנו לפענח מי אנחנו באמת, ועוזרים לנו לעבור שינוי, ובמיוחד להתמודד עם חלקים חשוכים בתוכנו...

מאותו יום ועד היום אני מתייחס לתלמידים בצורה טובה ומכבדת. כולנו בני אדם ושווים. וגם אני פתוח ללמוד מהם. הפכתי למורה אהוב מאוד. הקשר ביני לבין התלמידים חברי יותר. אני תמיד מזכיר לעצמי, בלי התנשאות, שאני בן אדם בתפקיד של מורה.

אל"ף - חי"ת ✍️

אמנון הרמן | המכללה האקדמית לחינוך הרצוג

מאוד התרגשתי לקראת היום הראשון לעבודתי כמורה. הגעתי לשערי התיכון שאני עתיד לעבוד בו בשנה הקרובה, והשוער עומר קידם אותי בברכה. הסברתי לו שאני מורה חדש והוא הפקיד בידיי את קוד הכניסה לבית הספר - 7378. נכנסתי.

אדלג על תיאור חדר המורים והמורים שקידמו את פניי. אותי עניין דבר אחד - להיכנס לכיתה. כל

כך הרבה זמן התכוננתי לרגע הזה. נשמעה מנגינה נעימה משיר מוכר ברקע, הגיע הזמן להיכנס. טיפסתי במדרגות, פניתי ימינה, ואחרי המשרד הפינתי הקטן פניתי ימינה שוב ונעמדתי מול השלט - כיתה י"א2. נעמדתי לרגע מבחוץ וקירבתי את אוזני לדלת כדי לחוש את האווירה בכיתה. רעש, צעקות, צחוקים, כדור שנזרק, כיסא שנפל - את כל אלה הצלחתי לקלוט וליבי החל לפעום בחוזקה. אזרתי אומץ ופתחתי את הדלת. 25 זוגות עיניים ננעצות בי, בודקות וסורקות אותי במסרקות של חשש.

"בוקר טוב כיתה י"א", אמרתי בביטחון שמנסה להסתיר את האמת - הפחד. כולם נעצרו. לאחר שתיקה של כמה שניות נשמע מסוף הכיתה קולו של תלמיד שאחז בכדורגל, וסביבו שני כיסאות מוטים על הרצפה. "המאלף החדש הגיע". כולם צחקו, וכאלו מישוהו לחץ על כפתור כולם חזרו למעשיהם, מתעלמים ממני. סיפרו לי על ירון. שהוא אינטליגנטי מצד אחד אך מורד במוסכמות מצד אחר. קראתי את הערכות היועצת עליו, ורכז השכבה כבר הזהיר אותי מההתנהגות חסרת הרסן שלו. הוא מנהיג את הכיתה ועושה זאת בצורה חכמה אך חצופה. "בוקר טוב גם לך ירון", זרקתי כבדרך אגב. כולם נעצרו שוב. ראיתי במבטיהם את הבלבול - הוא מכיר אותנו, ובמיוחד את ירון. אחרי שנתתי לשקט לחלחל כמה שניות שאלתי: "למה אתה חושב שבאתי לאלף אתכם?"

"אתה לא רוצה שנשב במקומות שלנו קודם?" שאל ירון בנימה מלגלת.

"ודאי שאני רוצה", השבתי.

"אז במה אתה שונה ממאלף כלבים שמלמד את הכלב לשבת כשהוא אומר

לו?" והוא המשיך: "מה יעזור לנו ללמוד כל מיני דברים לא חשובים שאתה הולך לחפור לנו עליהם כל השנה ובסופו של דבר לא נשתמש בהם?" עכשיו אני שתקתי. ראיתי שהתלמידים רואים זאת כחולשה. אם אבקש מהם לשבת במקומם הרי הוכחתי את טענתו של ירון. איזו התחלה טובה לשנה, חשבתי לעצמי. אני מורה חמש דקות ואני כבר רוצה לברוח מכאן. חוץ מזה שירון צדק - באתי לאלף אותם. מה יעזור להם ללמוד על פוטוסינתזה, מבנה התא, הומיאוסטזיס ועוד כל מיני מושגים שהם לא שמעו עליהם מעולם, ולאחר התיכון רובם גם לא ישמעו עליהם. אני מאלף אותם להקיא את החומר בבחינה, ומי שיעשה זאת בכישרון יוכל להתגאות בתעודה שלו. ובכל אופן הייתי צריך להשיב קצת מכבודם של המורים. "אני לא באתי לאלף אתכם", שיקרתי גם לעצמי, "באתי ללמד אתכם ולהרחיב את ידיעותיכם".

כמו זאב שמריח טרף חלש וחסר ביטחון ירון התקרב לקדמת הכיתה, נעץ את עיניו הירוקות בעיניי, ובעודו מוחץ את הכדור בידיו סינן לעברי: "בכל פעם שאתה מלמד אותי אתה גם הורג אותי, אתה מונע ממני לחשוב באופן יצירתי על הדבר, ואם אתה רוצה להקנות לי ידע אני לא צריך אותך, יש לי אינטרנט". בתוכי ידעתי שהוא צודק. מערכת החינוך מאלפת והורגת את היצירתיות והמחשבה העצמאית. השתכנעת. אך אני צריך להעביר שיעור, הכנתי מצגת מושקעת, סרטונים ודפי עבודה. לא ידעתי איך להמשיך. נקישה נשמעה בחלל הכיתה. חשבתי שאלה דפיקות הלב שהאיצו בתוכי, אך מבטי התלמידים שפנו לעבר הדלת הסגירו את מקורן האמיתי של הנקישות. "אתה מתכוון לפתוח את הדלת?" שאל ירון בהתרסה, כאילו הוא קורא את מחשבותיי.

ניגשתי לדלת ופתחתי אותה. מולי עמד איש מבוגר בעל זקן עבות לבן שהגיע עד בטנו. פניו חלקות כשל תינוק, וחיוך רחב פרוס עליהן. "בוא איתי בבקשה", הוא פנה אליי. "לאן הולכים?" שאלתי בחשש.

"רק החזק ביד". הוא הושיט אליי את ידו ולפת את ידי בנחישות. באותו רגע קרה משהו שאני לא יכול להסביר. רוח פרצים טרקה את הדלת ותלמידיי נשארו מאחור. העוצמה גרמה לי לעצום את עיניי, וכשחלפה הרוח פקחתי אותן וכבר לא הייתי בתיכון.

האיש הזקן עדיין החזיק ביד. היינו במדבר, רוח קלילה נשבה. נעמדנו על גבעה ומתחתינו רבבות אנשים עומדים במעגל וצופים לעבר מבנה העומד במרכז. הסתכלתי על הזקן שלצידי. האם זה ייתכן? חשבתי לעצמי. הוא קרא את מחשבותיי.

אנחנו נמצאים במדבר סיני, ואנחנו צופים עכשיו בחנוכת המשכן. התרגשתי. רעדתי. לא הבנתי. האם זה חלום?

קול נשמע מהמחנה: "נחשון בן עמינדב למטה יהודה מתכבד בהבאת הקרבנות לחנוכת המשכן". ואז התקרב נחשון והביא קערות וכלים שונים ועוד בהמות למשכן. העם הריע. הייתי מהופנט. זה נכון מה שכתוב בתורה, חשבתי לעצמי. האיש זקן קטע את מחשבותי ואמר: "מחר יביא נתנאל בן צוער נשיא לשבט יששכר את אותן המתנות, וביום שאחריו אליאב בן חלון נשיא לשבט זבולון, עד שכל השבטים יביאו את מתנותיהם, בדיוק אותן מתנות".

למה הוא אומר לי את זה? חשבתי לעצמי.

הוא המשיך: "בלי המתנות האלה הכוהנים לא יוכלו לעבוד במשכן. למרות שכולם מביאים את אותם הכלים והבהמות, לכל כלי יהיה התפקיד שלו, וכל בהמה תשמש כקורבן שונה". הוא נעץ בי מבט חודר. הרוח הקלילה והנעימה הלכה והתגברה. "הבנתי", אמרתי לו. הוא חיך והרוח הפכה לסופה. עצמתי את עיני וכשפקחתי אותן הייתי ליד הדלת של כיתה י"א. האיש הזקן נעלם.

"מי זה היה המורה?" ירון שאל. "חשבנו שכבר ברחת", המשיך במפגיע. כל

הכיתה צחקה.

"ירון חביבי", פתחתי. "לא באתי לאלף אותך ולא שום תלמיד אחר כאן בכיתה". ירון נראה מבולבל, ולפני שהספיק לחשוב על מה שאמרתי המשכתי: "באתי לחנך אתכם. שלמה המלך אמר 'חונך לנער על פי דרכו'. עליי לעזור לך למצוא את הדרך שהכי טובה לך, לכם, ועל כן עליי ללמד אתכם. ואתה צודק שיש בכך פן של אילוף, אבל אין המטרה שתהיה כמוני או שתעוצב על ידי, אלא שאתן לך כלים לעצב את עצמך. וזהו החינוך".

ירון והתלמידים האחרים נראו מבולבלים. הם לא חיכו לנאום הזה ממורה שרק לפני זמן קצר נכנס לכיתתם בפעם הראשונה, ללא כל ניסיון בהוראה.

"תראו חברים, כשאנחנו חונכים בית אנחנו אומרים בעצם שאנחנו מכשירים את הבית הזה לתפקיד שלו. לכל חדר יש תפקיד, במטבח מכינים אוכל, בחדר האוכל אוכלים וכולי".

"יפה המורה", אמר ירון בנימה רגועה, "החומר שאתה מלמד אותנו אמור בעצם להכין אותנו, לחנך אותנו, ולפתוח לנו אופקים שכל אחד מאיתנו ייקח למקום אחר בחיים".

הנהנתי. "ועכשיו בואו נתחיל ללמוד", אמרתי.

בדרך למקומו ירון זרק לאוויר: "זה ממש כמו חנוכת המשכן, שכל הנשיאים הביאו את אותן המתנות אבל שימושן במשכן היה שונה".

"בדיוק", חייכתי אליו. אינטליגנטי הבחור.

פה גדול

רונלי אשר | האוניברסיטה העברית בירושלים

ביום הראשון בבית הספר נכנסתי אל חדר המורים, התיישבתי ליד שולחן, הוצאתי את ספרי הלימוד והתחלתי לתכנן את מערכי השיעור הבאים שלי. בהתחלה לא דיברתי. רק הקשבתי. מהר מאוד הבנתי מה התכונה העיקרית המאפיינת מורים - פה גדול. שעת שהייה אחת בחדר מורים משולה להמתנה בתור אצל הספר השכונתי או לביקור אצל הקוסמטיקאית.

הרגשתי שמצאתי את מקומי. נהגתי לשבת בשעות השהייה ליד המורים החדשים והצעירים, ואט-אט הן הפכו לחלק היותר מהנה בשגרת היום שלי בבית הספר. מצאתי שם חברה, תמיכה, הזדהות ובעיקר המון סיפורים - איזה תלמיד התעורר הבוקר על צד שמאל; למי יש הורים מפחידים; איזו מורה סובלת מכאבי מחזור ולמי כבר יש גלי חום - הכול היה שם. חלק מהדברים נאמרו בקול וחלק בלחש. אולם גם הדברים שנלחשו התפשטו כמו אש בשדה קוצים ונשמעו עד מהרה בכל רחבי החדר.

מכיוון שהייתי בשנתי הראשונה לא נתפסתי כאיום. הייתי חדשה, כזאת שלא מכירה אף אחד ואין לה למי להעביר את המידע, ולכן גם מורים שלא היה לי איתם קשר הרגישו בנוח לדבר לידי על המגרעות של מורים אחרים או על שיחות שניהלו עם ההנהלה. היא לא תספר. כל אלה גרמו לי לתחושת שייכות ומחויבות כלפי עמיתיי.

באחד הימים המחויבות הזאת עמדה במבחן אל מול מחויבותי כלפי התלמידים. באחת הכיתות שאני מלמדת בהן גיליתי "שליף" במקצוע שאינו שלי. שאלתי את תלמידיי אם היה להם היום מבחן. הם השיבו שכן, "אבל אלה לא אנחנו. אנחנו תלמידים טובים, את יודעת". כן, אני באמת יודעת, ולכן הרגשתי בנוח ללכת בהפסקה למורה שלהם ולספר לו מה ראיתי. החלטתי שכל עוד איני "דופקת" את תלמידיי, אני מעדיפה להיות נאמנה לעמיתי המורים. הרי לו זה היה מבחן שלי, הייתי רוצה שאותו מורה ייגש ויספר לי.

בחירתי לא הפתיעה אותי. כשהייתי אני תלמידה העתקה בין תלמידים הייתה דבר שבשגרה. בכל מבחן נהגו חבריי להגיד לי היכן לשבת כך שתהיה להם זווית

ראייה טובה אל המבחן שלי. מדי פעם גם היו נוזפים בי על שבשטף הכתיבה ידי הסתירה להם את מה שכתבתי. מעולם לא הבנתי איך יכול להיות שהמורה לא שמה לב למהומה המתרחשת בשורות האחוריות. באותה עת לא רציתי כלל להיות מורה, אך ידעתי שאם אעמוד אי-פעם שם, בקדמת הכיתה, אני אתפוס אותם. רצה הגורל ובמסגרת שירותי הצבאי שמרתי על עשרות מבחנים. נהגנו להגיד לחניכים שאמינות היא ערך עליון, ושאלם נתפוס אותם מעתיקים במבחן עונשם יהיה רע ומר. הערכים הללו השפיעו עליי, וניסיתי להנחיל אותם גם לדור הבא. נוסף למורים מבית הספר שעבדתי בו נהגתי להיפגש מדי שבוע עם חברתי שעבדה כמורה בבית ספר אחר, ולחלוק חוויות מהעבודה. גיליתי שאהבת המורים לשינוף אינה נעצרת בגבולות בית הספר שלי. זהו מאפיין רווח - כנראה אחת מדרישות התפקיד, לצד חיבה לילדים והסכמה לעבודה בשכר נמוך. סיפרנו זו לזו כמעט הכול. בהתחשב בכך שלא הכרנו את הדמויות הפועלות, הרגשנו שזה בסדר. יתרה מכך, היה לנו כלל: אם מישהו אמר לנו במפורש לא לספר, לא סיפרנו. בבית הספר שחברתי עבדה בו הייתה לה חברה נוספת, מורה שבתה הייתה תלמידה באחת השכבות שלימדתי בהן. זה היה מעין צינור העברת מידע. מצד אחד שמעתי סיפורים כפי שתלמידי השכבה חווים אותם, ומצד אחר נשאלתי על חוויות המורים, וידעתי שמה שאני מספרת יעבור בצינור אל אם התלמידה. לא אהבתי את צינור המידע שנכפה עליי, ולכן לא פעם ביקשתי מחברתי שתשמור את המידע שסיפרתי לה לעצמה. עקב חברותה הנאמנה, ידעתי שכך יהיה. באחת מפגישותינו אמרה לי חברתי כי שמעה שהיום היה אצלנו סקנדל בבית הספר. מכיוון שלא עבדתי באותו יום, שאלתי לפשר העניין. היא סיפרה לי ששמעה מחברתה כי לבתה היה היום מבחן בפיזיקה, וכי תלמידים רבים קיבלו מהמורה אישור להיעדר מהמבחן ולגשת למוחרת למועד ב'. כשהמורה בכיתה לא שמה לב שלף אחד התלמידים טלפון וצילם את המבחן. לאחר מכן טופס המבחן הופץ בקרב התלמידים שהיו אמורים להיבחן ביום המוחרת. כשחברתי סיימה את הסיפור וראתה את מבטי המופתע, הפטירה לעברי "אבל אל תספרי". ניסיתי לעודד את עצמי ולחשוב שבטח המורות הכינו טופס שונה למועד ב'. אולם כשהגעתי הביתה הרגשתי שהספק מוכביד עליי. מה אם אשמע אחר כך בחדר מורים שכל התלמידים שניגשו למועד ב' קיבלו ציונים גבוהים במיוחד? איך אתמודד עם זה? ביקשתי מחברתי רשות לכתוב לאחת המורות לפיזיקה את שידוע לי. היא סירבה בתוקף. היא פחדה שיקשרו את זה לבתה של חברתה, ושהקשר של חברתי עם אימה של הילדה ייפגע. ניסיתי להסביר לה שאין סיכוי שיצליחו לקשר בינינו וששמית פרטים. זה לא הועיל. התרגזתי. איך נקלעתי ל"ברוך" הזה? כעסתי עליה שסיפרה לי על כך מלכתחילה. למה לא יכלה לשמור את הסיפור

לעצמה? זה לא הוגן לשים אותי במצב כזה. ברור שארצה לספר. החברה הפצירה בי שאחכה עם הסיפור. "מקסימום, אם יגלו שהעתיקו, יפסלו את המבחן בדיעבד. אם יגלו מראש על הפצת המבחן, יבטלו אותו. בשני המקרים הם ייבחנו בשנית. התוצאה תהיה זהה". היא הבטיחה שמחר בבוקר היא תנסה לברר עם אימה של התלמידה אם ניסיון ההעתקה צלח. לא ייגרם נזק נוסף.

"ומה עם הנזק שלי? מחר זה כבר יהיה מאוחר מדי! 'אכל אותי' לדעת שיכולתי למנוע את זה ועמדתי מנגד!"

"אבל אף אחד לא ידע", אמרה.

"אני אדע!" השבתי.

ההתכתבויות בינינו נמשכו יותר משעה. היה לי ברור שאני עשויה לאבד את אחת מחברותי הטובות ביותר, וזה חמור יותר מכל נזק של העתקה במבחן, אבל הסיפור הזה כבר צמח לממדים שלא יכולתי להקטין. התרגזתי שחברתי ממשיכה לבקש ממני לעשות דבר שמנוגד למי שאני. גם אם לא אספר, הבקשה שאעשה משהו שלא מקובל עליי עדיין תרחף מעל החברות שלנו. מנגד, אם אספר אתעלם מתחנוניה.

השעה הייתה מאוחרת. החלטתי ללכת לישון, בתקווה שהבעיה תיפתר באורח פלא בבוקר.

השעון המעורר העיר אותי לאחר לילה מייסר ומלא מחשבות. בטלפון כבר חיכתה לי הודעה מחברתי. התוכן היה זהה, אך הנוסח כבר היה יותר מיושב. גמלה בליבי ההחלטה לספר. כתבתי לחברתי, והיא מצידה עדכנה אותי שהחונכת שלי היא שהשגיחה במבחן. לא ידעתי אם אמרה לי זאת כי כך שמעה, או שניסתה לגרום לי לחזור בי מהחלטתי. הרגשתי שזה עומד "להתפוצץ לי בפרצוף". החונכת שלי והמורה לפיזיקה חברות, והחונכת שלי היא בדיוק האדם שיעלה על החוליה המקשרת ביני לבין אימה של התלמידה.

עוד שעה המבחן. החלטתי שהגיע הזמן לסיים את הסיפור הזה. ניסחתי הודעה עמומה למורה לפיזיקה, וכתבתי שאתמול בערב שמעתי במקרה מישו מדבר על הפצת הטופס. כמה דקות לאחר מכן קיבלתי תשובה המבקשת פרטים לגבי זהות הילד שדיבר, כיוון שהמבחן עומד להתחיל והטופס הוא אותו טופס.

העלילה מסתבכת. החלטתי "לזרום" עם הנחתה כי שמעתי ילד שמדבר. אמרתי שזה קרה מחוץ לבית הספר, ולא ראיתי אותו. סיפרתי על כך לחברתי ואמרתי לה שאני את שלי עשיתי, ועכשיו אני מוכנה לזרום עם מה שתבקש שאגיד.

כשהגעתי לבית הספר התנפלו עליי מורה שבתה למדה כל הלילה למועד ב', ומורה אחרת לפיזיקה, שמתברר שהיא ששמרה על המבחן המקורי, ולא החונכת שלי. אמרתי להן ששמעתי את השיחה על ההעתקה ברכבת, ולכן לא ראיתי את

הדובר. תשובתי סיפקה אותן. עודכנתי שהמבחן עומד להתבטל. בהמשך היום חברתי יצרה איתי קשר בשנית, ושאלה אם שמעתי על המייל שהופץ להורי התלמידים. השבתי בשלילה. מייד נחת אצלי המייל בטלפון. הוא נפתח בכך שמורה מבית הספר שמעה אתמול תלמידים המדברים על הפצת טופס המבחן. מקסים, עכשיו השקר שלי חשוף לעיני כול.

בהמשך נכתב שהמורה שעדכנתי הגיעה היום במיוחד לבית הספר והתעמתה עם התלמידים על הפצת טופס הבחינה. התלמידים הודו שהטופס צולם והופץ, אך לא גילו מי עשה זאת. ביום ראשון אותה מורה תתחקר את התלמידים, ואם לא יימצא האשם כלל התלמידים יקבלו אפס בבחינה. זו נראתה לי תגובה מוגזמת, אך חברתי טענה שזה כנראה סתם איום. עם זאת, שמחתי שהזרקור הופנה לתלמידים וכבר אינו מופנה לחושפת הפרשה. שמחתי עוד יותר שאני לא עובדת בימי ראשון. בסוף היום חברתי אמרה שלא סיפרה דבר לאימה של התלמידה. אולם היה לי ברור שהמייל לא הגיע אליה באופן מקרי.

השבועיים הבאים היו קשים. נאלצתי "להנמיך פרופיל" בחדר מורים כדי שלא ישאלו אותי עוד שאלות. המורה לפיזיקה שהתכתבתי איתה אפילו לא הודתה לי. יתרה מכך, כשאני נזקקתי לעזרתה בסוגיה אחרת היא כלל לא ניסתה לסייע לי. אולם מה שבאמת כאב לי הוא שבתחילה כמעט שלא דיברתי עם חברתי. פחדתי שכל שיחה עלולה לעורר את השדים. גם כששבנו לדבר לא הזכרנו את התקרית. בחלוף חודשיים אני עדיין לא בטוחה היכן הקשר שלנו עומד, ואני רק יכולה לקוות שלמעשי לא תהיינה השלכות ארוכות טווח.

טופס חשוב מאוד - VIF

כרמן רפאל | מכללת לוינסקי לחינוך

הסתכלתי בו בהתרגשות. רענן, נקי וחדש. לקחתי את העט ו... בשנייה שהתחלתי לכתוב את האות הראשונה של שמי שמעתי קול:

"היי, נעים להכיר, אני טופס עובד חדש".

"מה?! מי זה?"

"איזה יופי. אני הטופס הראשון שלך, הא?"

כן. הראשון.

"איזו חמודה. מתרגשת? ברור שכן. רק תיזהרי לא לעשות טעויות. כולם עושים טעויות. כי אז יש רק שתי אופציות: או שמוחקים בגסות בקווים או שמורחים בטיפקס. אייייכס. זה מריח רע. ואני אוהב להיות נקי, אז אנא ממך מורתי החדשה. תכתבי נקי".

"טוב", אמרתי בהיסוס קל. "אשתדל".

"יופי. ותמסרי דש חם לטופס תיאום המס ולטופס ההצטרפות לארגון המורים".

"מה? יש עוד טפסים? מלחיצים אותי טפסים. המון מילים, המון פרטים".

"אל תדאגי, רק כמה דפים. סבלנות יקירה. ככה זה כשמתחילים".

טופס ההצטרפות לארגון המורים היה דווקא נחמד. מזכיר לי את דוד חיים. רואים אותו רק בחגים ומבטיח תמיד שיביא מתנות. טופס תיאום המס קצת שעמם. מלא מספרים וכל מיני פרטים לא לגמרי ברורים, אבל עשיתי את עצמי כמבינה. לא רציתי לצאת פעורה.

השנה החלה. נכנסתי לחדרה של רכזת החינוך ושם חיכתה לי השלישייה.

"היוש!!!!!! מה ניש? אני הצהוב". הוא נדחף בשובבות בעודו עולה על הכחול ומפיל מהשולחן את הירוק. "אנחנו שלישיית פתקי הראל! אני הכי מקובל פה למרות שקראו לי מכתב לשיפור. בינינו, הם מקנאים בי. היו מתים להיות כמוני. אני מוסיף צבע לחבורה המשעממת הזאת".

"צהוב, אנא ממך. אתה מוציא שם רע לכולנו", סינן הירוק בהתנשאות קלה.

"ללא רבב, שב בשקט. אין לך זכות דיבור".

"צהוב, לא יפה מצידך, אנחנו כולנו באותה הסירה", ניסה הכחול לפייס בין

השניים.

"כחול - מחמאה, תיזהר ממני או שאתן לך הפרעה ואז תהפוך לצהוב במהרה!"
 שלישיית הטפסים הקטנטנים המשיכה בשלהם והתעלמה ממני לחלוטין.
 "היי, נעים להכיר, אני המורה החדשה."
 "נעים להכיר! אנחנו מאוד נרגשים ונשמח לפגוש אותך בכל שבוע. רק תכתבי
 גם הערות ולא רק סימון ✓ בקוביות".
 כל שבוע? באמת?
 "מה, על פתקי הראל לא שמעת? אנחנו טפסים חשובים מאוד. אל תזלזלי,
 אפילו שהגודל שלנו הוא רק A5 יש לנו הרבה כוח בין השורות".
 חלילה. ברור, ברור.
 "דרך אגב, טופס ביקור בית חיפש אותך. ביקש שאזכיר לך על ביקור הבית.
 בשש. בערב. היום".
 או.קיי. תודה.
 בדרך החוצה כמעט מעדתי כשטופס עובד חדש הופיע לפתע מולי.
 "מובן ששכחת. לא עדכנת את הכתובת הנכונה. נו באמת. עכשיו תכתבי מחדש.
 אני רוצה נקי בבקשה".
 או.קיי. תודה.
 "רגע, רגע. עם כל הכבוד לטופס עובד חדש, אני מקבלת קדימות פה". קול
 נחוש נשמע מאחור והפיל את השלישייה לרצפה. טופס עובד חדש הרים גבה.
 "ומי את בבקשה?"
 "אני טופס שילוב. אני מאוד חשוב! אני בת דודתו של טופס התאמות. עוד
 יצא לך להכיר", סיננה לעברי.
 השלישייה גלגלה עיניים ואמרה: "אוי, היא שוב משחקת אותה הכי חשובה.
 בסדר, הבנו, את טופס עם משמעות. לידך כולנו טפסים משניים".
 אחרי נפנוף קל לעברם היא פנתה אליי במבט רציני: "מתוקה, אני מאוד חשובה,
 ולפני כל השאר אני צריכה להיות ראשונה. אה, ויש ממני כמה עותקים שחייבים
 למלא לפני החגים".
 "גם אנחנו חשובים! גם אותנו חייבים!" צעקו הקטנטנים.
 או.קיי. תודה על העדכון. לפני החגים. כבר הגענו לחגים?
 יצאתי מבולבלת ומעט לחוצה. כמה טפסים להספיק עודני צריכה?
 בהמשך, כשהרגשתי קצת יותר רגועה, פגש אותי טופס עובד חדש בכניסה.
 "נו? הסתגלת? כבר בטופסולוגיה שוחה?"
 "כן", עניתי בהיסוס קל. נשאר לי רק כמה שטרם יצא.
 באופק ראיתי את שלישיית הראל. אוי, כבר עבר שבוע? בעיניים מתחננות
 סימנתי לטופס עובד חדש להתקפל כך שיעשה לי צל. אולי אֶנְצָל.

ואז כל הטפסים נעמדו דום. ללא מילים, ללא קפלים, כשמאחור צעד לו טופס נחוש, טופס מפחיד. טופס צפייה.

"בוקר טוב מורתי החדשה. הנך מוכנה?"

כ-כ. כן. ברור. התכוננתי כל החג. בעצם כמעט כל החג. היו גם טופסי שילוב למלא.

"יופי, יופי. בטוחה שתצליחי. תבואי רגיל, תבואי רגועה".

כן, ברור. חשבתי לעצמי. שיעור רגיל מלווה בטופס צפייה. שיקבע או לא יקבע את עתידי כמורה.

עבר זמן ועברו כל החגים, ומאז יצא לי להכיר עוד כמה טפסים. לקראת סוף השנה פגשתי את כולם בכניסה לחדר המורים. הם נראו לי קצת נסערים.

"היי, טרם סיימת עם כל העותקים. לא רוצה להלחיץ אבל עברו החגים".

"רגע, אנחנו קודם", סיננה השלישייה. "טקס הראל מתקרב בתרועה גדולה. את חייבת להספיק למלא כל הערה".

"גם אני וגם אני", סיננו עוד כמה שכבר שכחתי את שמם.

רעש והמולה בין כל הטפסים. רק צעד אחד מחיתוכי נייר וקפלים... אבל אז נשמעו מעברם כמה קולות חלושים:

"המורה, אפשר עזרה בבקשה?"

הסתובבתי מבולבלת אל הקולות החדשים שעצרו אותי בעת מילוי הטפסים, בעת מילוי תפקידי.

כל הטפסים הרימו קולם נרגזים. "סליחה?! מי? אילו מין טפסים אתם? אנחנו היינו כאן ראשונים".

בקול נחוש ובהרבה תעוזה סיננתי סוף כל סוף לעברם בגבורה: "מספיק ודי! להם יש זכות ראשונים. כולם לסור לצד ולהמתין לתורם בשורה".

התקדמתי בזריזות לעבר הקולות. חיוך של הקלה התפשט על פניי, גדל עם כל פסיעה. אלו לא טפסים. הם ילדים.

הכירו את תלמידי הכיתה שלי.

מרים גדסי | מכללת אוהלו בקצרין - מכללה אקדמית לחינוך,
מדעים וספורט

היא לא אמרה לי שהיא גרה שם אבל ידעתי. ידעתי לפי זה שהייתה מגיעה לבית הספר באוטובוס הראשון של הבוקר, והייתה מספרת שכבר מהנסיעה הזו היא מתעייפת. "לחצות את העיר המסריחה הזאת זה כמו לחצות את מצרים", הייתה אומרת, ומחדשת איפור כבד שנשאר מהלילה של אתמול.

בבקרים הייתי מגיעה מוקדם. תמיד היה לי איזה דף לצלם או מייל לשלוח, בירור קטן לגבי תלמיד שהתפרץ אתמול או מספר טלפון של פקידה במשרד שאיש אינו עונה בו. בימים קרים אהבתי גם את הסיגריה של הבוקר, מתחת לעץ התות מאחורי השער האדום. מאלתרת מאפרה מחריץ בגזע. שואפת ונושפת ומכינה את עצמי ליום שיבוא.

ראשון היה מגיע שלום. בידיו כוס קפה שחור ריחני עם נגיעות של הל, שהכין עוד בבית. תמיד מתעניין, מברך "שיהיה לך יום יפה כמוך", שם את העיתון של הבוקר מתחת לבית השחי ויוצא לעמדה שלו. כשחושבים על זה, הוא היה הפרצוף הראשון שהם היו רואים פה. פנים גדולות, זקן אפור וחיוך ישנוני על פניו. תקווה המזכירה הגיעה אחריו. תיק אחד גדול ועגול על כתף אחת, שק בד צבעוני מאיזה טיול מאורגן לתאילנד שעשתה פעם תלוי ברפיון על כתף שנייה, ושקית פלסטיק ממותגת עם קופסאות אוכל ופירות ומה לא אחוזה ביד שממננה וחמה, מלאת צמידים. היו לה עיניים טובות, לתקווה, וחיים לא טובים בכלל. אמרו שהבן שלה ברח מהבית בגלל עניינים עם אבא שלו ומאז לא חזר. והיא בגעגוע, בין החשבונות של בית הספר והטלפונים לפקידות שלא מבינות שום דבר מהחיים שלהן, ולכי תסבירי עכשיו לילדה בת 22 שהילד חייב ועדה כי אם לא זורקים אותו לרחוב.

בזמן שהייתה מנטרלת את האזעקה, מסתרבלת בין צרור מפתחות אין-סופי לתיקים עמוסים, מתכופפת למנעול התחתון ועומדת על קצות האצבעות כדי לפתוח את המנעול העליון, הייתי מסתכלת עליה. איך עם כל הכאב הזה וכל הניירת שמפוזרת בכל מקום מוצאת תמיד רגע להקשיב לסיפור שיוצא מהלב, מציעה

כוס תה עם כפית דבש ועצה חכמה של מי שידעה דבר או שניים בחיים שלה. בימי ראשון הייתה מביאה בקופסאות פלסטיק את כל העוגות והעוגיות שנשארו לה משבת. "סתם אני מכינה, גם ככה מי יש לי בבית? רק אני! וכמה עוגות אני יכולה לאכול?" בכל יום ראשון הייתה שואלת ועונה לעצמה, וממלאה אותנו ואת החורים בלב שלה בקצת סוכר.

ואז הייתי נכנסת. הדלת הגדולה הייתה חורקת, קול סגירתה כמו חותם את העולם שבחוץ. רגע של שקט במסדרון הגדול. אבל לא לעוד הרבה זמן. בשעה הקרובה יטפטפו לכאן תלמידים ותלמידות שכל אחד מהם הוא עולם ומלואו. בהתחלה היא הייתה מגיעה עם כובע ולפעמים גם קפוצ'ון שכיסה לה את כל המצח וקו השיער. אחר כך הורידה את הקפוצ'ון ונשארה רק עם הכובע. ככה שנה לפחות עד שהורידה גם את הכובע וחשפה רעמת תלתלים חומים, תמימים. בימים קשים הייתה חוזרת ומסתתרת תחת המצחייה, שיער אסוף ומבט מרוחק. היו לה עיניים יפות. יפות ועייפות. כשאמרתי שהיא נראית עייפה הייתה צוחקת ואומרת: "עייף הוא מי שישן. מי שלא ישן, לא יכול להיות עייף. הוא גמור".

בשכבה שלה היו עוד שתי כיתות, והן היו כל כך מחוברות זו לזו שעד סוף המחצית הראשונה לא הייתי בטוחה מי מהם תלמיד שלי ומי לא. הם הגיעו לכאן כל אחד ממקום אחר, בשלב אחר בחיים שלו. אחד היה בן זקונים לאימא שהתאלמנה לפני שנתיים ופתאום נפלה עליו כל האחריות לשמח אותה. והוא בכלל רצה לעשות מה שילדים בגילו עושים. לילה בכינרת עם החברה, ישיבות עם החברה מתחת לבלוק עד שתיים בלילה, למלצר קצת באיזה פלאפל בעיר. אחד היה תלוש כזה. משפחה גדולה, מלא ילדים, חוזרים בשאלה, נוודים. הוא ילד סנדביץ' אז לא ממש ידעו איך לאכול אותו. מלא ניגודים וזעם על העולם. בועט בכל מה שאפשר לבעוט בו. לא סובל שנוגעים בו אבל משתוקק לקרבה. לא מסתכל בעיניים אבל רודף באובססיביות אחרי מילה טובה. "בגיל שלו, אתה הרי עוד לא סגור על איך אתה רוצה שהעולם יראה אותך. וכשאתה לא יודע מה אתה ומי אתה, זה יכול להכניס אותך למקום מאוד בעייתי מבחינת הזהות שלך", ככה אמרה לי היועצת באחת מהשיחות שלנו.

היינו מדברות על המון דברים ועל שום דבר. היו ימים שהייתי מרגישה שסתם בזבזתי עכשיו לעצמי ולה שעה יקרה מפז ביום הקצר ממילא הזה, והיו ימים שהרגשתי שאם לא זה אני עוד שנייה מתפוצצת. הבנות לא אהבו אותה. היא צחקה בקול רם ואהבה לשיר אבל הן העדיפו אחת כזו שתהיה בשקט ולא תפר את השלווה בממלכה הקטנה שיצרו. שלוש בנות בכיתה עם עשרה בנים שנלחמות על כל פיסת תשומת לב, מה הן צריכות אותה באמצע השנה?

לה כמובן לא היה אכפת, והיא המשיכה לשיר וגם לזייף כאוות נפשה. הייתה שרה שירים שאיש לא מכיר, עצובים וקודרים כאלה, על אהבה אבודה וגעגועים למישהו או למשהו. עם כל הכובעים והכיסויים שנהגה להתעטף בהם הייתה מספרת במין קלילות או פתיחות מביכה על כל מה שקורה לה מחוץ לכותלי בית ספר. לפרטי פרטים הייתה מדברת על אבא שנעלם ביום בהיר אחד ואז גילו שנהרג בתאונת דרכים בארץ אחרת. על אחות קטנה שהיא צריכה להיות לה לאימא וכמו שהיא אוהבת אותה ככה היא שונאת אותה על שגנבה ממנה את אור הזרקורים ואת הילדות. על אח ששומר עליה קצת יותר מדי. על אימא שמתנהגת כמו ילדה וגם אותה היא צריכה לגדל. "כאילו זה מה שחסר לי בחיים, לגרור אותה באמצע הלילה לתוך מקלחת של מים קרח ולגרד ממנה את כל הג'יפה".

כשהיא הייתה מתחילה עם הסיפורים שלה ידעתי שזה לא ייגמר בטוב. או שאני אסיים בוכה בשירותים של המורים או שהיא תבין ש"מה לה ולבית ספר, יש לה חתיכת כאב ראש להתמודד איתו בבית" ותחליט שהיא הולכת הביתה עכשיו ושכולם יקפצו לה. לפעמים הייתה מקבלת טלפון באמצע היום ופתאום מתהפכת. בשנייה אחת הגוף הקטן שלה היה מתכווץ, הידיים התחילו להתעופף באוויר, מלוות צעקות וקללות שאת רובן לא שמעתי בחיים. היה אפשר לשמוע איך הגלגלים שלה עובדים, מנסים לקשור קצוות של חוטים שנפרמו לה אי שם בתודעה. נזכרת במילה שפעם מישהו זרק לה בפנייה למטה, ובכלבה ההיא מהשכונה שלא אמרה לה שלום אתמול כשחזרה מהמכולת. לשיעורים שלי הייתה נכנסת יום כן, יום לא. באחת השיחות היא אמרה לי: "זה לא אישי, נשמה, אם אני לא באה תדעי שיש לי משהו יותר חשוב לעשות". ולי לא הייתה ברירה אלא להאמין לה. מה אני יודעת בכלל על החיים האלה?

גדלתי לי בנחת ובשלווה, עטופה בצמר גפן שעוצב בקפידה לפי מידותיי על ידי ההורים שלי. שניהם. יש לי שני אחים שגדלו כמעט בדיוק כמוני בבית מתפקד. חוץ מזה שכל אחד מאיתנו יצא שרוט קצת מכיוון אחר, לכולנו היה חדר ובו מיטה ומצעים נקיים. אימא שאספה אותנו בסוף היום, ושאלה איך היה ואילו שיעורי בית קיבלנו. וכשלא הרגשנו טוב הייתה נשארת לחבק ולהכין תה וסתם לשאול איך אני מרגישה ולשים יד קרה על מצח בוער. הייתי תלמידה מחוננת עד גיל 11 ואז מצטיינת. הלכתי לחוגים במתנ"ס ולתנועת נוער ולבית כנסת עם אבא בערב שישי. אפילו היה לי מינוי בספרייה וכרטיסייה שחתומה עד אפס מקום לתפארת מדינת ישראל. מה אני בכלל יודעת מהחיים שלי?

את התיכון היא סיימה עם תעודת בגרות מלאה. רחוקה מלהצטיין, עם אחוזי נוכחות שגירדו את המפלס התחתון, מוניטין של אחת שלא כדאי להתעסק איתה, ועם חיוך אחד גדול. כי מבחינתה היא ניצחה.

ניצחה את הבוס שאחרי חצי שנה זרק אותה מהעבודה כי יום אחד איחרה למשמרת בשעה והוא לא ויתר גם אחרי שנשבעה לו שהיא ננעלה בתוך הבית כי אימא שלה איבדה את המפתח ואת השפיות. את המורה מהיסודי שצחקה עליה כשבאה עם עיפרון שבור ומחברת קרועה בקצוות כי למי היה כסף לציוד חדש בכל שנה. את ההוא מהבר שחשב שתזרום איתו וכשבעטה לו בביצים העיף לה סטירה ושן. את אבא שנעלם, את אימא שאיננה. בשביל אחותה היא ניצחה. היא ניצחה. ושכולם יקפצו.

לא ילדותי השנייה ✍️

חיים גרבר | המכללה האקדמית לחינוך הרצוג

הוא צעד לכיתה, נרגש מהמפגש הראשון, מחכה להתחיל ללמד, לחנך, להפגיש את התלמידים (שהינה, עוד רגע, כבר יהיו התלמידים "שלו") עם עולמות מלאי ערכים ותוכן. בידו האחת כוס קפה שחור, מזיפה ניחוח חזק, שממנו הוא שואף שאיפות עמוקות, וביד השנייה התיק העמוס ועליו סמל המכללה שבילה בה ארבע שנים בהכנות ליום הזה.

את הבוקר התחיל, שלא כדרכו, בזינוק מהמיטה, ברגע שהשעון המעורר צלצל. הוא התעורר מייד, וכשצחצח שיניים מול המראה סקר ביסודיות את השתקפותו, מנסה לנחש מה יחשבו התלמידים שיפגשו את הפנים האלה, בעוד שעה וחצי, לראשונה בחייהם.

הוא נעמד לרגע מול השלט על הדלת שהכריז: כיתה ז'1. התבונן בשורה שמתחת, שבה הופיע שמו, אפשר לשמינית שבשמינית של גאוה לחדור לליבו, ונכנס לכיתה. נעמד ליד הלוח וחיכה שההמולה הנרגשת תשכך, ואז הציג את עצמו, הוציא מהתיק את "יומן המורה" שקיבל ביום ההיערכות, ועבר לבדיקת נוכחות: עוצר בין שם לשם, מרים את הראש ומנסה ללכוד את המבטים. בכל מבט הוא ראה עיניים מלאות רגש: חלקן שמחות, אחרות חרדות, חלקן מתחמקות ממפגש, מתקבעות על נקודה בחלל או מושפלות לשולחן, ואחרות מחליפות מבטים מהירים עם חברים מבית הספר היסודי. "פגשתי הרבה עיניים", ענה בחדר המורים לשאלתו של יוסי, המורה הוותיק, כשהאחרון חלף על פניו ליד פינת הקפה ועצר להתעניין איך עברה השעה הראשונה עם הכיתה, "והרבה מבטים".

בערב, כשישב עם כוס תה מהביל מול המחשב, תיקן תיקונים אחרונים בשקופיות שתכנן ללמד מחר מתוך המצגת שעמל עליה בחודש האחרון, ושאמורה ללוות את הלמידה בחודש הבא (היא כמובן תספיק לחודשיים וחצי, די מהר הוא יבין עד כמה הלמידה בכיתה מורכבת יותר משחשב, ושלתלמידים יש שאלות ורעיונות - והרבה יותר משהוא תכנן), הוא ניסה להבין מה היה בזוג העיניים החומות האלה שגרם לו למקד בהן את המבט גם אחרי שהמשיך הלאה ברשימה השמית של הכיתה, ובעצם במהלך השיעור כולו. הוא שב והעלה בדמיונו את המבט הנרגש-עצבני

מעט שהיה בהן, והמשיך לחשוב על הפנים שמסביב לעיניים: עגלגלות, לחיים שמנמנות, אף סולד ושפתיים שפסוקות בחצי חיוך.

שלושה וחצי חודשים מאוחר יותר הוא כבר לא תהה למה התעניין בו, באסף. הרגש הזה של העניין מהרגעים הראשונים הכה שורשים והפך לתחושה של חיבור עמוק שנבטה בו. ככל שהיכרות העמיקה הוא זיהה עוד ועוד קווים משותפים לשניהם. כמותו גם אסף היה ילד רביעי מתוך חמישה, מהקטנים בבית - אבל בלי הפינוק של ילדת הזקונים. ההורים של שניהם היו אנשי רוח וספר, אקדמאים רחבי אופקים שעלו מארצות אנגלו-סקסיות מטעמי ציונות, וכמו אצל אסף - גם אצלו היה אפשר לשמוע את מפגש החלומות והמציאות: לעיתים כהתגשמות החלום ולעיתים בהתנפצות אכזרית.

אבל אלה לא היו רק הפרטים הביוגרפיים. אסף היה דומה לו מאוד, הזכיר לו את עצמו בכל כך הרבה מובנים: שניהם היו תלמידים טובים אך לא מצטיינים, אוהבי ספר וקריאה וסקרניים מאוד. אסף אהב מאוד את השיעורים רבי המלל, ופרח כששאלו אותו שאלות עומק וביקשו לשמוע את דעתו. "הוא חושב ממש כמוני", אמר לאשתו כשישבו בבית קפה בבוקר של אחד מימי רביעי, שהפכו להיות אי של שקט באמצע השבוע.

וכמובן, ואולי יותר מכול, היה את ה-עניין הזה. הבטן שבלטה החוצה, הפנים העגולות, הכבדות שבה אסף רץ במשחקי הכדורסל בהפסקה, ההשתרכות מאוחר בטוילים. בכל אחד מהרגעים האלו הוא הביט מהצד באסף ומלמל לעצמו: "זו ילדותי השנייה", מתחת לשפם, בקול כמעט בלתי נשמע, חושב על עצמו ועל איך שמאז כיתה ב' היה תמיד השמן של הכיתה, עם כל מה שכלול בזה. היו השירים והבדיחות, העלבונות והבכי. אומנם כשגדל הוא (וגדלו החברים) היה הלעג נדיר יותר, אבל כשהגיע היה אכזרי הרבה יותר, מכוון, פוגע.

שנים חלפו. כשהתבגר השיל גופו את שומני הילדות, נמתח וצמח לגובה, ועד שהתגייס כבר לא נותר זכר מאותה בטן שאימה על חייו החברתיים. אבל כדרכם של ילדים שמנים, בתודעה שלו הוא נותר כזה לנצח, מגניב מבטים לפרופיל במראה, מכניס בטן, מרגיש לא נעים בים, במצבים אינטימיים, מסתכל על כל עוגה כאויבת אישית.

באחד מהימים של אחרי פסח (בזמן הזה שהוא למד, כמו שאר המורים, לקרוא לו "כמעט סוף שנה"), בשיעור היסטוריה שגרתית, הוא שאל שאלה והתפתח דיון. אחר כך חילק את הכיתה לקבוצות ולכל אחת נתן דף מקורות לעבודה קבוצתית. הוא הסתובב בין הקבוצות והיה מרוצה מהאופן שבו למדו ועבדו. בקבוצה ג' הוא זיהה בקצה העין התרחשות שנראתה כמו התחלה של מריבה ומיהר לפנות אליה.

התלמידים מיהרו להשתתק, אבל הוא עוד הספיק לשמוע את צבי יורה לכיוון אסף: "יאללה שתוק, יא-שמן".

שמן? הוא שמע נכון? הוא לא התעצבן ככה בכיתה מאז תחילת השנה. בזעם עצור הוא שלח את שניהם החוצה, מנסה לבודד את האירוע משאר הכיתה. הוא יצא אחריהם, סגר מאחוריו את דלת הכיתה. ראשית פנה לצבי, רותח, והתחיל נוזף בו כמו שלא נזף בשום תלמיד. הוא הסביר לו עד כמה עלוב להתכבד בקלון חברו, כמה שפל להתייחס למישהו על פי האופן שהוא נראה, כמה שטחי וחיצוני זה. כמה שלילי ואלים. הוא שלח אותו לשבת ליד חדר המנהלת ולחכות שיתפנה אליו להתייחס משמעתית למה שקרה.

הוא נשם שתי נשימות עמוקות ופנה לעבר אסף, ניגש והניח יד על כתפו. "אל תדאג", אמר לו, "הוא יטופל בחומרה רבה ביותר, זה ממש לא בסדר. לא אתן לדברים כאלה לקרות לך". אסף הרים אליו זוג עיניים תוהות, היה בהן משהו מבלבל, תמה, לא מבין. "אל תיקח את זה קשה מדי", הוא אמר לו, "לפעמים יש אנשים שלא מבינים רגישויות, שמזלזלים, אל תיתן להם לפגוע בך". המבט בעיניים החומות לא התבהר, נשאר תוהה. "אתה בסדר?" שאל אותו. "כן", אמר אסף, "אני בסדר גמור", ובקולו לא היו שאריות בכי או רמזים של פחד, אלא מעין סתמיות אגבית. אסף עצר לרגע. הוא שאל אותו אם הוא שמע מה שצבי אמר לו, אך גם כשענה בחיוב הפליאה בעיניו נותרה כמקודם. "אמר, אז מה? למי אכפת?" הוא התבונן באסף, מחפש סימנים לכך שהאדישות הזאת היא מסכה. הוא לא מצא אותם. הוא שחזר במוחו את השיחה שלהם, מחפש עלבון סמוי שמתגונן בחוסר האכפתיות, גם הוא לא היה שם.

זה הכה בו כברק. הוא הביט בעיניים החומות של אסף כאילו הוא רואה אותן לראשונה. הוא ראה אותן לראשונה.

* * *

חסר אוויר מלמל לאסף לחזור לכיתה ופנה במהירות אל חדר המורים, התיישב בכיסא מול מחשב, פתח את הדפדפן שמולו באתר המפמ"ר, שייראה כאילו הוא עסוק במשהו, ועצם את עיניו.

הוא שחזר את המבט בעיניו של אסף, את מראה פניו. לראשונה הוא הבחין במעט ירקרקות שהייתה שם, בעיניים. לראשונה הוא שם לב לשמץ השובבות בגומת החן, השונה כל כך מכובד הראש שהיה בו מאז היה ילד. לראשונה הוא הבין עד כמה מיהר להזדהות, כמה ביקש לעזור לא לאסף, אלא לעצמו-הילד, כמה החטיא.

הוא ישב כך עוד כמה דקות: קפוץ, מתוח, מעכל לאט את העיוורון שלקה בו, את הקיבעון. כשנשמע הצלצול קם באיטיות, לקח את התיק שלו וניגש לכיתה. שיעור חינוך. כשנכנס, הוציא מתוך התיק את "יומן המורה". הוא התחיל בבדיקת הנוכחות: עוצר בין שם לשם, מרים את הראש ומנסה ללכוד את המבטים. פוגש זוג עיניים עם כל שם, עיניים שונות, מיוחדות. כל זוג עיניים והסיפור שלו, המשפחה שלו, ניסיון החיים שלו. אהבותיו ושנאותיו, המקצועות שהוא מצליח בהם ואלו שלא קל לו איתם. אל כל זוג עיניים יש עיניים אחרות שמסתכלות אליו בחיבה, אחרות בקנאה, איבה או סקרנות. ובכל זוג עיניים רובד סמוי שנחבא ממנו. הוא הסתובב, הוציא טוש, והעתיק אל הלוח את המשנה ממסכת סנהדרין:

לפיכך נברא אדם יחידי, ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל - מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת מישראל - מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא [...] ולהגיד גדולתו של הקב"ה, שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד - כולן דומין זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם [...] ואין אחד מהן דומה לחברו. לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר: בשבילי נברא העולם.

חוסן נפשי

ערן גרינבוים | המכללה האקדמית לחינוך חמדת הדרום

"היום נלמד בכיתה על המושג חוסן נפשי. מישהו שמע פעם על חוסן נפשי?"

שקט בכיתה. לא שקט של מבוכה או בורות. כל אחד משבעת התלמידים שקוע בענייניו; אחת מציירת, אחד משחק במשהו שמסתובב, ההוא עוד אוכל מה שלא הספיק, זה מעיר משהו לזה, התלמיד שבפינה בכלל עסוק במחברת שלו. לא רואים אותי.

מסביר מהו חוסן נפשי, מנסה למשוך ולעניין כלהטוטן מזיע מול קהל מפקק, כמו אומר: מה לנו ולכל זה? הכדורים נשמטים בכבדות לרצפה, מתכופף להרימם לקול שריקת בוז עמומה מקצה האולם. "אנחנו נראה עכשיו סרטון קצר של חמש דקות, ולאחריו אני רוצה שתסבירו לי על הקשר בינו לבין חוסן נפשי כפי שעכשיו למדנו". רואה שבפינת הכיתה אהרון מפסיק להתעסק בתיק, ובכלי כתיבה, ובמיני חתיכות קרטון ויצירה, ועיניו נמשכות למסך. הסרטון שבו ילד קטוע רגל מקבל מתנה כלב מחמד ללא רגל מסתיים. רואה שזה נגע באהרון ובעוד שניים. "אהרון, אתה יכול לשתף אותנו במקרה מחייך, משבר או חוויה לא נעימה, שנזקקת בו לחוסן נפשי?"

"כן, היה משהו אבל זה סוד שאני לא רוצה לספר".

"אתה לא חייב לספר, אבל מה עזר לך לעבור את המשבר?"

הנחתי יד על כתפו בעדינות. אהרון נרתע לאחור כנשון נחש.

"אני לא חייב לספר. ואתה לא תכריח אותי!!!" חזרתי כמה צעדים לאחור, לקדמת הכיתה.

עולה מולי דמותו של אהרון כשרק הגיע. עט קופץ שוב ושוב מידו מעלה ומטה בעצבנות, לעיתים נופל לרצפה. בתיק בלגן מוחלט. האוכל מתפזר על פני השולחן כולו והרצפה כהדף של פצצה כשהגעת מאוחר מדי. קם, חוזר, זוחל על הרצפה, מפיל דברים, מתפרץ לכל שאלה, מתווכח ומרים ידיים לעיתים תכופות. מדי פעם עוצר לרגע, מביט בעיניים סקרניות ביומן שחור שעל שולחנו, כותב משהו, משרבט, וסוגר בחוזקה לעוד ריצה אל מחוץ לכיתה לראות למה יש רעש בכיתה הצמודה.

אבל בשיעורי ג'גלינג, לא להאמין. המורה אמר לי כי מאות תלמידים עברו אצלו בשנים האחרונות, ולא פגש מישהו עם יכולות כמו אהרון. לא מוותר, לא מתעייף. האלות נזרקות ומתעופפות בסדר מופתי. שלושה כדורים, ארבעה, חמישה, מתעופפים למעלה ויורדים למטה, כל אחד מכיר במקומו.

"וההורים שלך - מכירים את זה? עזרו לך? היו שם בשבילך?"

"הורים? איזה הורים? הייתי מסתובב שעות, אני, המקל, האבנים שבצידי הרחוב הצר שעוד לא הספיקו להרחיק ממני, מטפס על גגות, רב עם ילדים. בורח מאישה מבוגרת שתמיד אמרה שהיא מזמינה משטרה. 'נראה אותך!!' צעקתי עליה. 'למה מי את?!' ניסיתי פעם ופעמיים לקנות למנהיג החבורה המקומית קצת ממתקים, שתייה, כאלו שידעתי שהוא אוהב. הוא חטף ממני, אך תמיד זה נגמר במכות תוך דקות, מה הוא רוצה ממני? מה הקטע שלו? אם רק אפגוש אותו היום, הוא יחטוף ממני, היום אני כבר חזק! ... אני רק לעצמי! את מי אני מעניין בעולם? לא סומך על אף אחד. רק על עצמי". עיניו שמוטות מטה, חוזר להתעסק בענייניו.

לפני שבוע חגגנו לאהרון יום הולדת. שבוע לפני כן אמר שהוא לא רוצה, שמעולם לא חגג בכיתה, אמר שיחגוג בבית עם ההורים. ידעתי שאם נשאל את ההורים הם יגידו שיעשו בבית ושנעזוב את זה. עברנו ילד ילד וכולם אמרו שרוצים לחגוג לאהרון. אהרון התרגש והתקשה לשמוע את זה, תנועת ביטול נופפה מעלה. לא רוצה! החלטנו לעשות לו מסיבת הפתעה בחווה שאנו יוצאים אליה. מרוב ההפתעה ישב חמש דקות ולא הוציא מילה מהפה, מחייך בביישנות וכתר על ראשו, יושב בראש השולחן, מסתכל על הצלחות גדושות החטיפים והעוגה שנצנצה בנרותיה. "בשבוע הבא אנו חוגגים את ל"ג בעומר. אבקש שכל אחד יכתוב על דף חוויה קשה שעבר ויזרוק למדורה השכבתית. אהרון - שומע? לא, אתה לא חייב. אהרון, תקשיב למה שאני אומר - אתה לא חייב. ממש לא. אהרון לא, אני לא מתכוון לקרוא את זה, אתה מקפל ושם בכיס, זה רק אתה והמדורה. לא מגיע אליי בכלל". וריצוד המדורה בתיזוז מול עיניו, הפתק משחיר ומתאכל, והאש שוככת, רגועה יותר, מנצנצת.

הכדורים עולים ויורדים בקצב מתגבר, מאות זוגות עיניים ננעצות משתאות, עיני מבוגרים מעורבות בעיני ילדים מציצות מתוך אפלת הקהל. אֵלָה אחר אֵלָה מבצעת סיבוב במופתיות, ונזרקת בתנועת המשך סיבובית. המקל מסתחרר סביבו, בין רגליו, נזרק ונתפס, לרגע נופל ומועף שוב במיומנות ובחדות, הוא כל כולו שם, במסיבת סיום השנה של הבוגרים. חישוקים, קביים, דיאבלו, כל תרגיל בתורו באופן ששום תלמיד לא מצליח לבצע. קד קידה, וחוזר ונבלע בעולם החשוך שמאחורי הקלעים, מתרגש ומתקשה לשמוע את מחיאות הכפיים הסוערות. הקהל נעמד ומוחא כפיים דקות ארוכות לילד שחמק אל מאחורי הקלעים. והמורה לג'גלינג

מדליק פנס קטן בחדר, שמאיר לו קצת תקווה בדרכו לכיסא שמאחור. מתיישב, מסדיר נשימה.

"מישהו רוצה לסכם לי מהו עבורו חוסן נפשי?"

"חוסן נפשי זה היכולת להתמודד עם דברים קשים". כיתה בוגרת, חצי שנה לפני. נועה תמיד ידעה לענות תשובות נכונות, ולהתעצבן אם מישהו עונה לא לעניין. זה התחיל בבוקר מתוח. לעיתים יש באוויר מתח שקשה לאמוד ולשים את האצבע על מקורו, משל הקבוצה הייתה ישות עצמאית. מסוג הבקרים שאתה מבין שאתה עומד בפני אתגר חדש, ומתפלל בינך לבינך שתעמוד בו בהצלחה, או לפחות בשלום.

הינה זה מתחיל. נועה החלה מפרכסת. לצידה מאיר מתנווד, מגביר את קצב ההתנוודות, מתחיל לשיר בקול את המוזיקה ששומע באוזניות. למעלה למטה בקצב נוקשה, כמטוטלת. עוזרת ההוראה מגיעה לעזור לנועה ומשעינה את ראשה על ירכה. "הכול בסדר מאיר?" אני שואל תוך כדי, "אולי נצא לסיבוב, קצת להירגע?" עוזרת ההוראה מהכיתה הסמוכה מבינה שקורה משהו, מכניסה ראש - אני מסמן לה ביד שהכול בסדר. הדלת נסגרת. מאיר לא מגיב, רק מגביר את הלמות ההתנדנדויות. נועה מראה סימני התאוששות, מאיר מוריד את הקצב, מגניב חיוך של כאילו הכול בסדר, חוזרים לשיעור. קצב דפיקות הלב מתחיל להסתדר בקצב המילים, "אני רוצה לסכם את השיעור על חוסן נפשי, ולהראות לכם סרטון לדוגמה". יש שיעורים שרק מתחילים וכבר מסתיימים. צלצול קוטע את הסרטון ומזכיר לנו את בית הקפה במקלט.

יוצאים לבית הקפה הבית-ספרי במקלט הצמוד לכיתה, בקומת המרתף. מוזיקה קצבית מהמחשב, קצבית מדי, קולות רקע רועשים של שתי כיתות נוספות המתיישבות סביב שולחנות של שישה תלמידים כל אחד. התלמידים ניגשים לבחור. נועה בוחרת שייק, מאיר טוסט. מתיישיבים, מאיר עם האוזניות, ולפתע נועה נשמטת הצידה בחזקה. שתי עוזרות הוראה רצות לכיוונה. לחץ והמולה. ואני מצד אחד מנסה להרגיע אותה, מצד שני מרגיע את הצוות - הכול בסדר, כבר קרה לה הבוקר. מימין זורק מבט של שליטה למיכאל, שמתחיל להראות סימני מתח ועצבנות, וממול קולט את מאיר, נעצר באכילת הטוסט, מחייך במבוכה וקופא במקום. תוך חצי דקה מאיר דוהר החוצה בסערה. אני רץ אחריו, בדרך צועק לאחת מעוזרות ההוראה לשים עין על נועה, רץ במדרגות בקצב מהיר. איבדתי אותו. יוצא למסדרון, מעדכן את מנהלת השכבה תוך כדי. היא יוצאת לחצר הקדמית, אני יוצא לחצר האחורית. רואה אותו מולי. נעמד מולו, אבן גדולה בידו, ובאותו רגע זה אני, הוא והאלוהים שבינינו.

"אתם לא מכירים אותי!! אני הולך לזרוק את האבן!"

"מאיר הכול בסדר, בוא נשב ונדבר, תירגע, תעצור!"

מחשבות ואפשרויות מתרוצצות בראשי, ואני יודע שאם אני נסוג עכשיו, האבן עפה לכיווני. מתקדם באיטיות לכיווני. מאיר זורק את האבן לאחד הצדדים, ומתחיל לברוח. אנחת רווחה וריצה אחריו. הוא מאתר את מנהל המוסד, מתפרק בזרועותיו, אנחנו מחזיקים ומחבקים אותו.

"היא נכנסה בי, לא יודע מה קורה לי..." מאיר בוכה בזרועותיו של המנהל.

"הכול בסדר מאיר".

ליבנו חוזר לאיטו להלום בסדר הרגיל, ומקצב החיים חוזר ומתמזג עם ה-MP3 והאוזניות ששלחו להביא למאיר בתום עשר דקות של רגיעה. מתחילה שיחה.

"אתה זוכר על מה דיברנו מאיר לפני שיצאנו לבית קפה?"

"האמת, לא זוכר כלום, גם הייתי עם המוזיקה".

אבל אני זכרתי היטב. על חוסן נפשי דיברנו, חוסן נפשי.

שישה זיכרונות של מתמחה שהיו (ואולי לא היו) באמת

נדב קרן | המכללה האקדמית אחוה

זיכרון ראשון: מרץ, יום התנסות מעשית בבית הספר
"בוב בימון, מכיר אותו?"
כבר חצי שנה אני מגיע פעם בשבוע להתנסות
מעשית בבית הספר, אבל את האיש הזה, שפנה אליי
בישירות כזו, לא ראיתי מעולם.
"מכיר, מכיר, בטח מכיר", ענית. "הוא קבע שיא
עולם מדהים בקפיצה לרוחק באולימפיאדת מקסיקו
ב-1968".

"טוויוב", אמר האיש (הקצת מוזר), שלפי הבגדים שלבש היה כנראה מורה
לספורט. "אתה מהחבר'ה שרוצים להיות מורים ומסתובבים כאן מדי פעם, נכון?"
"כן", ענית. "אני דן והאמת שלא הבנתי איך בוב בימון נכנס לחדר המורים".
האיש הקצת-מוזר-שכנראה-הוא-מורה-לספורט צחק בקול רם מעט יותר מדי,
טפח לי בחוזקה על כתף שמאל ואמר: "נעים מאוד, נמרוד - מורה לספורט 27
שנים. ובוב בימון? אפילו הוא לא יצליח לקפוץ מעל התהום בין מה שאתה חושב
על ההוראה לבין מה שיקרה לך בפועל כשתתחיל להיכנס לכיתות. שומע, אפילו
הוא לא יצליח. אבל אתה יודע מה?! שיהיה לך בהצלחה!" הוא צחק שוב בקול
רם מדי ופנה לעמדת הכנת הקפה.

זיכרון שני: סוף אוגוסט, שיחת פתיחה עם המנהלת לקראת תחילת שנת הלימודים
"טוב, קח עט ותכתוב".

המנהלת סיימה את שלב שאלות הנימוס הרגילות והביטה בי במבט רציני. לא
היה לי מושג מה עומד לקרות אבל הוצאתי עט ואת המחברת שלי מהתיק והבטתי
בה, ממתין שתסיים להקליד משהו במחשב. "אתה כותב?" שאלה, עדיין מביטה
במסך המחשב ולא רואה שאני ממתין כבר כמה שניות בעמדת מוצא לכתובה.
"מחויבות, תכנון, מעורבות, חזון, הוראה. מה אומרות לך חמש המילים הללו?"
היא שאלה אותי בטון לא נעים, כמו הניחה שאין לי מושג למה היא מתכוונת. לא
עניתי מייד (כי באמת לא היה לי מושג למה היא מתכוונת...), שבתי וקראתי את
המילים שזה עתה הטיחה בי.

"אולי אלו הציפיות שלך ממני כמורה בבית הספר בשנת הלימודים הבאה?"
התשובה שלי ריחפה כמה שניות באוויר הדחוס של החדר, בזמן שהמנהלת בהתה בי בלי שהצלחתי לפענח את הבעת פניה, ופתאום היא אמרה: "טוב". ושוב השתתקה וחזרה לבהות בי. בהיתי בה בחזרה - כשהספקות אם בחרתי נכון להצטרף לצוות המורים בבית ספר שכך מתנהגת המנהלת שלו מתגברים מרגע לרגע. כשהשקט נמשך קצת מעבר למה שנראה לי הגיוני שאלתי בזהירות: "מה טוב?" "מה טוב?" חזרה המנהלת על שאלתי. "הציון שלך - זה מה שטוב. לא נכשל, כי הבנת נכון את המסר המרכזי שלי, אבל לא טוב מאוד ובטח לא מצוין. ואתה יודע למה?" (היא לא באמת רצתה שאשיב כי המשיכה לדבר בלי לנשום) "כי לא חשבת אקרוסטיכון. אתה אומנם תתחיל ללמד ספרות, אבל כדאי שתוודא שאתה חושב שירת ימי הביניים. עכשיו הבט במילים שכתבת ותראה שאם תחבר את האותיות הראשונות שלהן תקבל את המילה..." (וכאן פתאום היא שינתה את הקול לקול כזה של גננת המנסה לעזור לילד קטן להיזכר "איך עושה כלב/חתול", ואני הבנתי שהגן הוא כאן, הגננת זו היא, והילד הוא אני ושעליי להשלים את המשימה). הצצתי בדף הנייר ואמרתי בשקט: "מתמחה".

זינרון שלישי: נובמבר, שולחן בחדר המורים, תחילת ההפסקה הגדולה.
סביב השולחן יושבים אפרת, מורה לאזרחות ומחנכת "א6, ניסן, מורה לספרות והחונך של המתמחה, והמתמחה. לשולחן מתקרבת רות, מורה ותיקה לתנ"ך.
רות: "אפרתי, את לא מאמינה איזה שיעור מדהים היה לי עכשיו עם הכיתה שלך. החברה האלה - פשוט מיטב הנוער. העומקים שהגענו אליהם בדיון על מלכים א'... היה שווה לקום בבוקר!"
אפרת: "איזה כיף לשמוע. אני פוגשת אותם עוד מעט בשיעור אזרחות ואומר להם ששיתפת אותי בחוויה הכל כך טובה שלך איתם בשיעור".
המתמחה (מקשיב לשיחה, מחייך לעצמו חיוך מריר ואומר בקול שקט לניסן):
"בשלושת החודשים מאז שהתחלתי ללמד לא היה שיעור אחד שיצאתי ממנו בתחושה כזו; עוד לא היה לי שיעור מדהים... טוב לראות שאולי באמת יש אור בקצה המנהרה".

זינרון רביעי: תקוע בפקק בדרך לליל הסדר אצל הסבים במושב. דוד אפרים מתקשר.
מתמחה: "שלום אפרים, מה שלומך?"
אפרים: "אני ממש מתנצל שאני צריך להשכים אותך בשעה מוקדמת כזו של אחר הצהריים, אבל אתה יודע שכולנו מחכים לך כדי להתחיל את ליל הסדר! הסבים שלך לא כל כך אוהבים ללכת לישון מאוחר".
מתמחה: "מה זאת אומרת להעיר? אני ב... " [נקטע]

אפרים: "לא יודע, חשבתי שכמו כל מורה אתה לא עושה כלום כבר שבוע ולא תעשה כלום עוד שבועיים אז אתה בטח ישן כל היום" [מצחקק].
מתמחה: [תוהה מה לומר ומחליט לא לומר כלום כדי לא לפוצץ את ליל הסדר עוד לפני שהתחיל]

אפרים: "הלו?" [ממלמל לעצמו:] "אני לא מאמין, באמת הערתי את הפרזיט הזה" [מדבר לאחותו, אימו של המתמחה, והטלפון עדיין פתוח]. "יעל, תאמיני לי גאון הבן שלך, גאון - תמיד היה עצלן ועכשיו מצא את ג'וב החלומות לאנשים כמוהו".

זיכרון חמישי: מאי, נקודות לשיחה לקראת פגישה עם החונך לגבי שנה הבאה
סיכום ביניים שלי

- מעניין (לומד המון בכל יום - על חינוך, על הנוער ועל עצמי)
- לא קל, אבל חושב שיש מגמת שיפור מאז תחילת השנה
- מרגיש בטוח עם נושאי הלימוד (להדגיש - עובד המון בבית בשביל זה)
- אווירה טובה בצוות ובחדר המורים (לספר על איתן מההסבה שסובל כל רגע מרכז המקצוע)
- מרגיש שאין לי עדיין את כל הפתרונות לתלמידים שלא רוצים ללמוד
- מה אני רוצה לשנה הבאה?
- קודם כול - להמשיך בבית הספר (להדגיש - מרגיש בדרך הנכונה)
- היקף משרה - פחות או יותר אותו דבר כמו השנה (להדגיש - בהדרגה; לא לקפוץ גבוה מדי מהר מדי)
- אם ישאל על חינוך כיתה - מאוד מעניין אותי אבל חושב שנכון להמתין עוד שנה כדי שאתבסס כמורה מקצועי. להבהיר שאם המנהלת תציב כתנאי - אסכים ☹️

זיכרון שישי: 20 ביוני בבוקר. חצר בית הספר
אילן, תלמיד חכם ש"לא עשה הנחות" בתחום המשמעת במהלך השנה והמתמחה צועדים זה בכיוונו של זה.

מתמחה: "מה נשמע אילן? זהו, היום הגדול הגיע. יש לך תוכניות מיוחדות לקיץ?"
אילן: "עוד לא יודע, תלוי מה כתבת לי בתעודה..."
מתמחה: "מה בדיוק כתבתי תראה עוד כמה דקות, אבל אני יכול להגיד לך שאני מאוד מקווה ללמד אותך גם בשנה הבאה כי לדעתי, אפילו שבחרת לפעמים להפריע למהלך השיעור, אתה יכול לא רק להצליח בספרות, אלא אפילו ליהנות מהלמידה".

אילן: "האמת היא שזה זמן טוב להגיד שזה שהפרעתי בשיעורים שלך זה לא משהו אישי נגדך או נגד שיעור ספרות. תרגיש טוב - אני, כאילו, מפריע בכל השיעורים [צוחק...]. אבל תדע לך שאימא שלי מורה לספרות והיא חופרת לי הרבה בשאלות על שיעורי ספרות שלנו והיו כמה פעמים השנה שהיא ממש התלהבה ממה שעשית בכיתה".

מתמחה: "איזה כיף לשמוע. ואתה, היו כמה פעמים שהתלהבת ממה שעשינו בכיתה?"

אילן: [חושב....] "להתלהב נראה לי קצת מוגזם, אבל בוא נגיד שהיו לנו השנה מורים יותר גרועים. בלי שמות. יאללה, אני חייב לעוף לכיתה לקבל תעודה ולברוח מכאן לחודשיים. ביי".

מתמחה: "להתראות, חופשה נעימה".

אילן: [ממהר לכיוון הכיתה] "גם לך המורה".

צמיד פנדורה

אירנה-אור קונבלוב | המכללה האקדמית בווינגייט

אימא של אליסה נפטרה בקיץ. ואני לא ידעתי. כמו שלא ידעתי דברים רבים אחרים בהצטרפי אל מערכת החינוך כמורה חדשה לחינוך גופני בבית ספר יסודי סמוך לעיר מגורי. לא ידעתי דבר על התנהלות המערכת, על "חסי הכוחות" בחדר המורים, על תכונותיהם של אלו שעתידים להיות תלמידי. התחושה הייתה שעליי להיכנס לכיתה, לקחת את התלמידים למגרש ולעשות משהו. משהו מהנה ומלמד בו-זמנית. ואני, אופטימית, מלאת אמונה ורצון לעשות, הצטיידתי בחיוך והלכתי לעסוק בחינוך. אלא שמה שמצפה לי באמת עוד לא ידעתי.

את אליסה מכיתה ו' פגשתי ביום הראשון להיותי מורה. עוד לפני שראיתי אותה שמעתי אותה מגיעה באיחור מה למגרש, משמיעה מוזיקה דרך האייפון וזועקת בקולי קולות את מילות השיר שבקע מהמכשיר בדיסוננס גמור ביחס לשירת הזמרים המקורית. כישורי הזמרה שלה היו מוטלים בספק. ואם נוסיף חטא על פשע, אסור היה לתלמידים להסתובב בשטח בית הספר עם סמארטפון ביד. אלה היו הנהלים. את זה ידעתי. קראתי את ההנחיות ביום ההיערכות שלפני תחילת שנת הלימודים.

אחר ראיתי את אליסה מולי. היא הייתה גבוהה - התנוססה מעליי כמו תורן מאיים. מה אני יכולה לעשות מול אחת כזאת עם ה"מטר וחצי" גובה שלי... לבשה מכנסי ג'ינס קצרצרים וגופייה מתנופפת, לרגליה כפכפים. את פיה מילא מסטיק בניחוח פירות עז שאטם את אפי, שפתיה הודגשו בליפסטיק נוצץ וריחני לא פחות, שיערה התפזר על כתפיה, נאחז בהן כמטפס בגלישת צוקים. על צווארה היו תלויות לפחות חמש שרשראות באורכים שונים. לו הייתי מורה למתמטיקה הייתי אולי מסתייעת בהן איכשהו. אבל אני הועסקתי כמורה לחינוך גופני, ועל כן חזותה של אליסה נגדה כל הופעה הגיונית של תלמידת כיתה ו' בשיעור חינוך גופני. יש לומר שבניגוד גמור לבנות כיתה, פרקי ידיה של אליסה היו נטולי אביזרים כמעט. רק צמיד אחד הפר בבוהק כסוף את לובן שורש כף ידה השמאלית - חוט מתכת דקיק ועליו חרוזי קישוט בצורות שונות: כדורים, משולשים, ריבועים. כאחת שלא חזקה

במיוחד בגנדרנות ובתכשיטנות לא ידעתי עוד כמה יקר ערך הוא, צמיד שכזה. "מה, את המורה החדשה לספורט", שאלה-הפטירה אליסה, מפסקת את המשפט בלעיסות המסטיק. היא זרקה את התיק שלה אל קיר הבטון של בניין בית הספר והצטרפה לשורת תלמידי הכיתה שישבו מולי. אמרתי לאליסה שהיא באה בזמן - אנחנו בדיוק דנים בהופעה ובתלבושת בשיעורים. אני מניחה שנראיתי אסרטיבית, אבל כאן, במעמד הכתיבה הנוכחי בסוף שנת הלימודים, אני יכולה להודות שהלב נפל לי אל תחתית הבטן כשהכרתי את אליסה. מה עושים עם אחת כזאת, חשבת לי אז. היא תחבה את הסמארטפון באחד מכיסי המכנסיים. אחת הבנות מהכיתה לחשה לה שאסור טלפונים בבית הספר. בתגובה השמיעה אליסה רק גיחוך בצורת ח' גרונית מאוד. כשביקשתי מכל הבנות לאסוף שיער ולהוריד את התכשיטים סימנתי לאליסה להסיר מצווארה את כל "סניף הסברוסקי" שנפתח שם בטעות לעת בוקר בית-ספרי שגרתי, וביקשתי שתאסוף את שיערה בגומייה. "אין לי גומייה, מה לעשות", אמרה אליסה, קמה ונעה בהפגנתיות לעבר הקיר שעליו היה שעון תרמילה. "גם ככה אין לי נעלי ספורט ואני עם ג'ינס ואין לי חולצת בית ספר בכלל, המורה". אמרה, תוך שהיא מדגישה בבוז את המילה "המורה". באמת, חשבת לעצמי, איך נתתי לה להצטרף לשורה הכיתתית בלי נעלי ספורט, חצי עירומה? אוי ואבוי לי, חשבת, אני צריכה לשים לב לדברים האלה בשיעורים שלי! בסוף היום איתרתי את המחנכת של ו'2. ניסיתי לשוחח איתה על אליסה. היא הייתה נחמדה אליי מאוד אבל התחמקה מהסברים. "אליסה היא... ילדה לא פשוטה", אמרה, "צריך גישה אליה. וגם עוברים עליה דברים. את תסתדרי בסוף. תביני אותה אבל תחזיקי אותה קצר". אמרה, וחתמה בכך את שיחתנו, אחת מהמעטות שקיימתי איתה במהלך שנת הלימודים. הייתה לי תחושה שהמחנכת הזאת אולי נחמדה, אבל לא תביא לי פתרון ותשובה.

בינתיים, שיעורי ו'2 נפתחו מדי בוקר באותו "מופע אליסה". מוזיקה, שרשראות, צמיד עם חרוזים, מסטיק בפה, שיער פזור, כפכפים, גופייה, מכנסיים קצרים מדי, סירוב מוחלט להשתתף בשיעור. אליסה הייתה חמורת סבר ולא תקשורתית, גם כלפי הילדים בכיתה. גם הם כמעט שלא חיפשו שום קשר איתה. השיעורים התנהלו כמתוכנן לרוב, אלא שאליסה צפתה בהם מהצד. בתחילה ניסיתי לגרום לה להשתתף בשיעורים על ידי כך שבכל פעם שהגיעה בלי תלבושת וישבה בצד הטלתי עליה להגיש עבודה בשיעור הבא. "זה חלק מהציון שלך", הייתי אומרת. אבל בתגובה הייתי מקבלת רק גיחוך בצורת ח' גרונית מאוד. אחר כך הפסקתי עם "בקשותיי המופרזות". פניתי לעזרתן של היועצת ושל המנהלת. שתיהן שכנעו אותי ש"מופע אליסה" מתקיים לא רק בשיעורים שלי - לאליסה יש בעיה, וזה

בטיפול. סמכתי על הטיפול הזה והמשכתי בעשייתי. אחרי הכול, היו עוד כיתות ועוד תלמידים.

הזמן חלף. התרגלתי לאליסה בהופעתה המוגזמת, לשיבתה הנמרחת בצד, מזכירה בדמותה המרושלת את צורת תרמילה שליד הקיר.

השינוי בא בהפתעה. בחורף הגשום למדנו באולם. בכיתות ה'ו' החלטתי ללמד כדורעף. ו' שמחו על ההזדמנות ללמוד על הענף ולשחק. אלא שכישורי הכדורעף שלהם היו כושלים, וכך רוב המשחקים הסתיימו במפח נפש. הקדשתי אין-סוף זמן למחשבה איך להגיש להם את הענף ולהביא אותם להצליח בביצוע המיומנויות וליהנות במשחק. יום אחד אמר לי אחד הבנים אמר כבדרך אגב: "חבל שאליסה בצד כל הזמן. היא האלופה הכיתתית בכדורעף. בשנה שעברה היא הייתה בליגה". באותו הרגע הזמן קפא. הפניתי את ראשי לפינה שבה ישבה אליסה וגיליתי, בתדהמה גמורה, שאליסה השיבה לי מבט! ומייד הפנתה את ראשה. בסוף השיעור עיכבתי אותה לשיחה קצרה. "הבנתי שאת מאוד טובה בכדורעף, אליסה", אמרתי, "אשמח אם תוכלי לעזור לכיתתך ולהשתתף במשחקים. את רוצה, אליסה?" "כן", אמרה, מישירה אליי מבט. "מצוין", אמרתי, ותופי ניצחון דמיוניים מהדהדים בליבי. "אם כך, אני מבקשת שהחל מהשיעור הבא תבואי בתלבושת ספורט - נעליים, מכנסיים, חולצת בית ספר, שיער אסוף ובלי תכשיטים!" אליסה נאנחה. "טוב, בסדר... ביי המורה", זרקה לעברי, אספה את תיקה השעון על הקיר ורצה החוצה מהאולם.

בהמשך קרה דבר מופלא ובלתי-הגיוני. אליסה החלה להופיע לשיעורים בתלבושת ספורט מלאה... רק את צמיד החרוזים סירבה להסיר ולטמון בתרמיל. כמה שביקשתי, כמה שדרשתי, וכמה שעל כל משחק עם צמיד הטלתי עליה מטלת בית, התמידה אליסה בעקשנותה, הגישה מטלה במועד והמשיכה לשחק עם הצמיד. "את תראי, בסוף משהו יחטוף לך כדור מהיד בצורה לא טובה, אליסה, והצמיד היקר שלך ייקרע", אמרתי פעם, נואשת מעקשנותה. אליסה התרגזה. "אבל מה 'כפת לך, מה!!!!!!", צרחה עלי באותו הרגע וברחה. "המורה, בבקשה, עזבי לה את הצמיד", אמרו לי הילדים, כמו בכל הפעמים הקודמות כשהשתוקקו למשחק, עייפים מהמופעים המתים של אליסה.

עזבתי, ונרגענו. אולם הרגיעה לא ארכה זמן רב. ערכתי משחק כדורעף מסכם בכיתה ו'. אליסה, כרגיל, שיחקה, כשהיא מחליפה קבוצות לסירוגין בתור שחקנית חיזוק. נראה היה שהיא נהנית מאוד ממעמד שחקנית הכדורעף המצטיינת. אלא שבאחד ממהלכי ההגנה התחלפה הנאתה בשיברון לב. בזמן שחסמה את הכדור שלחה אחת משותפותיה להגנה את ידה לחבוט בכדור, קרוב לידה של אליסה...

אצבעותיה תעו בכיוונן וקרעו לשבבי כסף קטנים את הצמיד היקר. המשולשים, הריבועים, הכדורים הכסופים - הכול התפזר, חסר חוט חיבור ואחיזה, באולם כולו. "לאאאאאא!!!", צרחה אליסה, "צמיד הפנדורה שלי! אימא שלי נתנה לי אותו בקיץ, לאאאאאא!!!". היא כרעה על ברכיה, אחזה בשארית מתכת קרועה ובכתה בכי תמרורים שאין לו נחמה.

נדמנו. כדורעף נטול אווירת משחק התגלגל יתום לפינה רחוקה... כולם עמדו סביב אליסה, מרכינים ראשיהם כמשתתפים באבלה. רק אני התהלכתי באולם, אוספת את הכדורים, את המשולשים, את הריבועים. על משולש אחד היה חרוט לב. על שאר החלקים - אותיות. א', י', מ', שוב א'... כשאספתי הכול, ראיתי שכל החלקים מתחברים לשתי מילים חתומות בלב - "אימא תמיד". הבטתי באלם אל כפות ידיי. "זה צמיד פנדורה", אמרה מישהי, "חנות תכשיטים כזאת... אימא של אליסה קנתה לה..." דיבורה נקטע. רק הבכי של אליסה מילא את האולם. "אימא של אליסה נפטרה בקיץ. סרטן..." אמר מישהו, כמנתץ את קיר הדממה שאיבנה את כולנו.
רק אז ידעתי.

אספת ההורים ✍️

אירה בס | המכללה האקדמית בית ברל

מדי שבוע מקפידה המנהלת רוחמה לשלוח לתפוצת הצוות את הגיגיה ואת רשימת האירועים לשבוע הקרוב. באחד האמשים אני מגלה בתיבת הדואר הודעה: "שמרו את היום: בתאריך 13.3.18 תהיה אספת הורים. אנא הגישו את ההערות למחנכות בהקדם. כל מורה מקצועית מתבקשת להיפגש עם עשרה הורים לפחות ולדווח לי על הפגישות. בכבוד רב, רוחמה".

אומנם אני מורה מקצועית, אבל מורה לאומנות. אני לא צריכה לפגוש הורים. ואם יש תלמיד שממש מפריע, הרי הוא מפריע גם אצל המורה למתמטיקה וגם אצל המורה לאנגלית. היא בטח כבר תזמן את הוריו. לו הייתי במקום הוריו, לא הייתי רוצה לשמוע גם את הנזיפות של המורה לאומנות. כל העניין נראה לי מיותר. רשמתי את התאריך ביומני ושילחתי את המייל אל תיבת האשפה.

ובכלל, אני לא אוהבת אספות הורים. למה ההורים צריכים את זה? למה התלמידים צריכים את זה? מאז שהייתי ילדה, אספת ההורים הייתה היום השנוא עליי מכל הימים. אני זוכרת את הרגע שהודעתי לאימא שהיא צריכה להגיע לבית הספר. ימים שלמים דמיינתי מה יקרה שם, בינה לבין המורה רבקה. ראיתי בעיני רוחי את הפגישה הזאת. אימא מחפשת את המילים הנכונות, מתבלבלת בלשונה במבטא רוסי כבד. כולם צוחקים. היא בטח לא תבין מה רבקה אומרת והמורה לא תבין אותה. אני זוכרת את אימא מגיעה הביתה אחרי האספה ואומרת שהמורה מאוד נחמדה. ושהיא אמרה שאני ילדה מאוד נבונה. לרגע קט הרגשתי שאפשר לנשום לרווחה. אבל אימא לא מחייכת. היא מביטה בי בעיניה הירוקות, עצובה ורצינית. מתיישבת על קצה המיטה שלי, עדיין לבושה בבגדיה המחויטים ואומרת: "רבקה אומרת שאת מפריעה, לא עובדת בכיתה ולא עושה שיעורי בית. רבקה אומרת שאת נבונה, שיש לך פוטנציאל אבל את לא מממשת אותו וחבל".

היו רבקה, מלכה, שלומית ומיכל. ותמיד הייתה אימא הנוזפת בי במבט ירוק ושוללת ממני מיני זכויות. ואני הזועקת: "זה החדר שלי ולא תגידו לי מה לעשות". אני לא אוהבת אספות הורים. למה אנחנו צריכים את זה? למה שפשוט תתקשרו

אלי ותגידו לי שהבת שלי מפריעה בשיעורים, לא עובדת בכיתה ולא עושה שיעורי בית. הרי את כל זה אני כבר יודעת.

הינה מגיע שוב היום המיועד, כולם מתרגשים, אני רק הגעתי מהעבודה וחם. אנחנו יושבים על הכיסאות הקטנים, הלא-נוחים, אני ונועה ומולנו המורה אורית, או שלומית או חנה. היא שואלת אם אני רוצה כוס מים. נועה נעה בכיסאה בחוסר סבלנות. היא יודעת בדיוק מה כתוב שם בדף ההערכות שהמורה מחזיקה בידיה. אורית פותחת בדברי נימוס ואני רק רוצה להגיד לה שאני רוצה ללכת הביתה לפני שהכול מתחיל. בבקשה תחסכי ממני את משפטי הפתיחה על כמה שהילדה שלי מקסימה ונבונה, הרי אני מכירה כבר בעל פה את הנאום על הפוטנציאל הלא-ממומש.

אחרי הקראת גזר הדין אנחנו נוסעות הביתה בדממה במכונית האדומה, ואז בבית נועה כהרגלה, טורקת את הדלת ומסתגרת בחדרה.

יומיים לפני 13.3.18 קוראת לי רוחמה, מנהלת בית ספר, להתייעץ בעניין ההזמנה שאני מעצבת ליום הזיכרון. "זה צריך להיראות מכובד", היא אומרת. "הרבה אנשים יגיעו לטקס, ראש העיר ומשפחות שכולות".

"אשלח לך את הקובץ המעודכן אחרי הצוהריים", אני עונה ופונה לצאת מחדרה.

"אגב", היא שואלת, "עם כמה הורים את נפגשת באספת ההורים?"

"לא קבעתי עם אף אחד", אני עונה, ורואה איך פניה של רוחמה מאדימות מכעס.

"אבל כתבתי במייל במפורש שכל מורה מקצועית צריכה להיפגש עם עשרה

הורים לפחות. את לא קוראת את המילים שלי?"

"אני קוראת", אני אומרת בקול חנוק, ומגמגמת... "אבל בבתי הספר הקודמים

שלימדתי מורות לאומנות רק היו נוכחות, ולא נדרשו לקבוע פגישות עם הורים".

רוחמה נותנת בי עוד מבט אימתני: "האם את באה לבית הספר הזה להעביר

שש שעות וללכת הביתה? האם המקצוע שלך נראה כל כך לא חשוב בעיניך שלא

קבעת להיפגש עם שום הורה מ-350 התלמידים שלך?"

לא, היא לא שאלה אם אני רוצה כוס מים כשהרגשתי שהנזולים אוזלים מגופי.

ראיתי עצמי נטועה שם, ומולי עומדות כל המורות שלי ושל הבת שלי, ואני ילדה

קטנה, נזופה ומבושת.

בלילה לא הצלחתי להירדם. הייתי חייבת למצוא פתרון. מה עושים? הרי לא

אתקשר מחר, יום לפני האספה, לעשרת הורי התלמידים. התהפכתי במיטתי

שעות כשהמחשבות מתרוצצות בראשי. ואז, כמו בסרטים המצוירים, הייתה לי

הברקה: אכין רשימה של תלמידים שאת הוריהם ארצה לפגוש ואחכה להם ליד

הכיתה, כשיצאו מהפגישה עם המחנכת "אארוב" להם במסדרון, אציג את עצמי

ואשוחח איתם.

וכך היה. הסתובבתי בין הכיתות וחיפשתי את התלמידים הסוררים ואת הוריהם. ישבנו בניחותא על כיסאות קטנים שהוכנו מבעוד מועד ושוחחנו שיחה קלה באכסדרה. רשמתי במחברתי 12 פגישות. באספת הצוות שהתקיימה שבוע לאחר מכן והוקדשה לאספת ההורים עצרה לרגע רוחמה המנהלת את הישיבה ואמרה: "אני רוצה לציין לשבח את אירה, שנפגשה עם הורים באופן בלתי רשמי, על כוס מים באכסדרה. אירה, ראיתי את החיוכים שלך ושל ההורים, זה היה מקסים בעיניי". ותודה להוריי ולכל מוריי שהביאוני עד הלום.

בין מציאות לחלום ✍️ בגן שלנו לא צועקים

טומי ורדי | המכללה האקדמית לחינוך גורדון

כשאימא נכנסה מהעבודה חיבקתי אותה חיבוק גדול, בדיוק כמו שכל ילדה בת 12 עושה. אבל הפעם החיבוק היה מיוחד. הפעם, היה לי בעיניים ניצוץ של התרגשות. ידעתי שזה מה שאני רוצה. חששתי מהתשובות "לא", או "אולי". חששתי שזה לא הדבר הנכון, חשבתי גם שזה לא אפשרי, אבל יותר מכול ידעתי שהתשובה שלה היא שתקבע, כי אימא תמיד צודקת.

בחצי היסוס אמרתי: "אימא, אוכל להיות גננת כשאהיה גדולה?" אימא חייכה אליי ואמרה: "תוכלי להיות כל מה שתרצי, את יכולה להיות הכול".

מאז חלפו 16 שנים, והחלום הזה לא מניח לי. כמו שיר שלא נפסק, הוא עובר בראשי כל הזמן. התמונות של הגן שיהיה לי, מתלה התיקים עם השמות, הגיגות שמסתובבים בה בדיוק כפי שאני הסתובבתי בהיותי ילדה, ועוד אלפי תמונות. היו שאמרו שראיתי את הבלתי אפשרי, שהדמיון שלי גדול ופורה, אבל בכל כוחי האמנתי שהרגע מהחלום יגיע.

במרץ 2017 נשמע צלצול טלפון. מפקחת ממחוז חיפה התקשרה לבשר לי שהתקבלתי. הרגליים רועדות, לא מצליחה לשבת מרב התרגשות. אני אקבל גן? הרגע באמת מגיע? 16 שנים חיכיתי לרגע הזה, ופתאום בשניות, בשיחת טלפון אחת, הכול מתגשם. האומנם הבלתי ייאמן באמת אפשרי?

אוגוסט 2017. שיחת הכנה עם המפקחת. שינוי בתוכניות. אני אחליף גננת שיוצאת לחופשת לידה. הדמעות זולגות, ואני מבינה שאחכה עוד עד להתגשמות החלום. אני עוצרת לרגע וחושבת על אבא, שתמיד אומר: "הכול לטובה". אני מנסה להאמין שחצי הגשמה זה המון, ושגם אם אהיה גננת בגן אחר, זה הישג. אם המתנתי 16 שנים, לא יקרה כלום אם אחכה עוד שנה.

בספטמבר 2018 נכנסתי לגן שאינו שלי. סידרתי את מגירות הילדים, הדבקתי את המדבקות עם השמות בצורה הכי ישרה ומדויקת שיכולתי. פתאום האזעקה החלה לפעול. האיש עם המפוח בחצר הפעיל אותו בחוזקה. הכול לחוץ כל כך, הרגשת מחנק.

שעת צוהריים. ההורים מגיעים עם הילדים לסבב היכרות ראשון. הסייעת תופסת פיקוד ומנסה לדחוק אותי הצידה. אני נושמת שתי נשימות עמוקות, ומבינה כי הרגע הגדול הגיע. עליי ללבוש את החיוך, ולהפגין ביטחון. החלום מתגשם, אומנם למחצה, ואני לא אתן לדבר למחוק לי את החיוך.

אביו של רון ניגש אליי בכעס, ופונה בטון תקיף: "מדוע מתקני החצר מסודרים בחצי גורן? ולמה המתלה אינו בטיחותי?" אני מרגיעה אותו, באיפוק גדול, ומבטיחה לשמור על ביטחון הילדים ולדאוג למתקנים בטיחותיים ככל שניתן. תחושה של קוף בגן חיות מחלחלת לתוכי. עשרות עיניים קטנות, וגדולות, ננעצות בי, מלוות בחיכים אך גם בפנים מודאגות. אני שומעת את ההורים מתלחששים: "היא צעירה". אני נושמת נשימה עמוקה ומביטה בגאיה, מחייכת אליה חיוך גדול ואומרת: "גאיה, ברוכה הבאה לגן, איזה כיף שנבלה יחד השנה". גאיה מחייכת בביישנות ואומרת בלחש: "אפשר לשחק בקומה השנייה?" אני מחייכת ומהנהנת, "כן". אימא של גאיה פונה אליי ואומרת: "אני כל כך שמחה שאת הגננת של גאיה, את נראית מקסימה". אני מחייכת חיוך גדול. "תודה מירי". לרגע חשבתי בליבי שלחיוך הזה חיכיתי כל החיים.

הטלפון מצלצל, זו אימא שלי. היא תהתה: "איך זה להיות גננת?" ואני עניתי: "עשיתי את הבלתי אפשרי".

עברו כבר עשרה חודשים. הגן הפך לחלק בלתי נפרד ממני. כשאני נוסעת לעבודה בבקרים אני מדמיינת איך ייראה המפגש ומדקלמת לעצמי את התכנון היומי. מה עליי לזכור היום, איך אשנה את הגן ואיזה משחק נשחק בחצר. בלילות אני מוצאת את עצמי חולמת על הגן כאילו הוא הילד שלי. לפעמים אני מתעוררת בבהלה שלא הספקתי את המערך. אני חיה את הגן, הוא חלק ממני, מרגישה שהוא שלי אפילו שהוא לא. אני אוהבת את הגן; אוהבת את הנראות שלו, את סדר היום שבניתי ואת הלמידה היום-יומית שלי על עצמי ועל הילדים; אוהבת להרגיש חלק מצוות ולהבין שיש שיתוף פעולה; אוהבת לשנות את עצמי, אוהבת להשתפר, ויותר מכול אוהבת לראות את הילדים נהנים. לפעמים אני מוצאת את עצמי יושבת במפגש ומחייכת חיוך ילדותי, חיוך שרק אני מבינה, חיוך שאומר שפשוט טוב לי ושלא יכולתי לעשות משהו יותר נכון.

במהלך השבוע אני נוהגת לעשות פעילויות קבועות בימי ראשון, שלישי ושישי. שלושת הימים האלה הם הימים הכי מהנים בגן, אבל את יום שישי אני אוהבת במיוחד. יש משהו קסום ביום הזה, אפילו יותר קסום מלהיות בבית. יש משהו אחר בימי שישי בגן, תחושה מופלאה שהגן מתמלא באור. פעמים רבות אני מוצאת את עצמי מחכה ליום שישי. אפילו כשבאחד מימי שישי הייתה סופה, הייתה הפסקת

חשמל ומחצית מילדי הגן לא הגיעו - זה היה יום מוצלח. תמיד חשבתי ששום דבר לא יכול להרוס את יום שישי. עד יום שישי האחרון.

בשישי האחרון ישבנו למפגש סוף היום, שרנו את שירי השבת ודקלמנו "שבת שלום" לכל הילדים. השעה הייתה 12:45. מור הסייעת המקסימה פתחה את הדלת ואני המשכתי במפגש וחילקתי חלות. אורה אימא של עוז נכנסה בשער, הביטה בי וצעקה: "את לא חושבת שאת חוצפנית שאת פותחת את השער ב-12:45 וכל הגנים פותחים חמש דקות קודם? יש פקקים, נמאס כבר".

הבטתי באורה ואמרתי: "אני פועלת על פי הנהלים, והגן נפתח ב-12:45 בדיוק". פניה של אורה האדימו. היא הביטה בי בעיניים כעוסות וצעקה מול הילדים: "את חוצפנית, תתחילי ללמוד לפתוח את השער בזמן".

הלב שלי דפק בחוזקה. הבנתי שאסור לי לתת לה להשפיל אותי מול הילדים. הבטתי בילדים ואמרתי בשקט "ילדים, תוכלו להסביר לאורה שבגן שלנו לא צועקים?" אורה שתקה.

נתתי לעוז חלה. הבטתי בו כשקם מהכיסא ואמרתי: "שבת שלום מתוק". עוז הסתובב אליי, נתן לי חיבוק גדול ואמר: "שבת שלום תמי, אל תדאגי, אני אגיד לאימא שבגן שלנו אסור לצעוק".

התלמידים השקופים

גפן חיון | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

פרק א'

משה ישב בשולחן האחרון בטור ומעולם לא הוציא מילה מפיו בשיעור. הוא לא ניסה לרכוש את אהדת התלמידים וגם לא את זו של המורים, אלא ישב בפנתו, מרוכז בדבר מה לא ברור. תלמיד מצטיין לא היה, וגם לא מאותם המכונים בפי המורים "כוכבים". ניתן היה לחשוב בטעות שההוויה החברתית אינה מעסיקה אותו כלל, אך חדי העין יכלו להבחין בעיניו הבורקות ובאוזניו הכרויות.

פרק ב'

דבורה נכנסה תמיד לכיתה זקופת קומה, לבושה היטב בכל עונה, מבטה מנסה לשדר סמכותיות וכל כולה מרוכזת בתפקידה, כמו שחקנית העולה על הבמה. לכאורה הייתה דבורה מורה ככל המורות, אך כמה רגעי בלבול שתקפו אותה במהלך שיעורה-הופעתה העידו כי אש בוערת בה מתחת לפני השטח.

פרק ג'

בכל יום מחדש החליטה דבורה שזהו היום, ושהגיעה השעה לפנות למשה ולהתעניין בשלומו. בכל זאת, תלמיד בשולי הכיתה שאין לדעת מה מצבו ועדיין לא נשמעה מילה מפיו. אולם היום קצר והמלאכה מרובה, והתלמידים עצלים ומשרד החינוך דוחק, ובחינות הסיום נושפות בעורפינו, כמו חרדות שלרגע נשקע במחשבות קיומיות ונתחיל לרדת לעומק משמעותם של מעשינו ומחדלינו.

פרק ד'

ממה מורכבים חיי התלמיד? מלמידה ברמה כזו או אחרת, בעיקר לקראת מבחן, מהתמודדות יום-יומית במגרש החברתי הקשוח, ומחזרה בסוף יום לביתו - על כל משמעויותיו. אה, וכמובן מאין-ספור שעות בהייה במסך, יהא אשר יהא ובלבד שיביא לאותו ניתוק רגעי אך מתוק מסדר היום ומדרישותיו הבלתי-נלאות. לא כך התנהלו חיי של משה. משה הקפיד להיות בסך הכול בסדר בכל המישורים, אך עיניו הבורקות תרו תמיד אחר הנסתר. תחומי העניין העיקריים שלו היו הטבע הפראי, ההיסטוריה של העולם וחייהם של אנשים אחרים.

פרק ה'

כך חלפו להם הימים הארוכים של דבורה, וכאשר ראתה שאינה מספיקה לקיים הבטחתה לעצמה - הפסיקה להבטיח. כנראה היה מצב זה נמשך לולא נתקלה יום אחד במשה במרכז גילת לאחר שעות הלימודים.
"משה!" קראה לו. משה הסב מבטו אליה ובדל של חיוך עלה על פניו.
"מה שלומך משה?"
"א-אני ב-בסדר, תו-תודה". הוא מגמגם, והיא אפילו לא ידעה.

פרק ו'

"מה אתה עושה כאן?"
משה היסס ואז השיב: "אני רואה כאן אנשים... יש להם כל מיני בעיות... אני מנסה לעזור במה שאני יכול... בעצם כל אחד זקוק למשהו ולכל אחד יש גם משהו טוב שהוא יכול לתת".
דבורה הקשיבה בסבלנות לדבריו המגומגמים אך הבטוחים בעצמם, ונאלמה מהעוצמה שבהם. היא עוברת במקום הזה כל יום ומעולם לא חשבה... משה נכנס לשתיקתה: "ב-בואי נשאיר את זה ב-בינינו, ב-בסדר?"

פרק ז'

דבורה חזרה הביתה מבולבלת. היא הרגישה שקיבלה חיזוק לנקיפות המצפון המלוות אותה מתחילת עבודתה בבית החינוך לערכים.
בשיחה האחרונה עם רכזת השכבה המדהימה היא לא הבינה כיצד העיסוק הנמרץ בימים מרוכזים ובמתרגלים גובר על העיסוק בדחיפת התלמידים ללמוד ולהצליח בכוחות עצמם. תשובתה, "בסוף אחרי שנים התלמידים מעריכים ויודעים שהם לא היו מצליחים בלעדייך", לא הצליחה לתת לה מענה. הרכזת סיכמה ואמרה שיעבור לה, שהיא עוד צעירה.
המפגש עם משה החזיר את הניצוץ השובבי לעיניה, והזכיר לה שבתוכה בוערת אש.

פרק ח'

בשיעור תנ"ך שאלה דבורה את התלמידים אם הם יודעים מדוע הפך משה רבנו למנהיג עם ישראל. "כי א-לוהים בחר בו", חרץ אדיר. "כי הוא גדל בבית של פרעה", קבע תמיר. "כי הוא היה רועה צאן?" ניסתה נועם.
"משה?" העיזה דבורה ופנתה אליו ישירות בחיוך קטן על שפתיה. בכיתה המופתעת השתררה דממה וכל התלמידים נדרכו. "א-אני חו-חושב שמשה ראה את מה שאחרים לא ראו. או-אולי זה גם מה שהפך אותו לנביא".

פרק ט'

משה התלמיד הרואה-ואינו-נראה ראה וראה וראה עד שהפך למנהיג מאבקם של מוחלשי שכונה ד'. הם ראו בו את הגואל שלהם לאחר שנים של נחיתות. כאשר ביקשו ממנו לייצגם מול הרשויות, הוא הבין שקיבל מתת-אל מיוחדת במינה, אך חשש לקחת על עצמו את התפקיד שיועד לו. פיו המגמגם היה רק התירוץ, האמת היא שהוא מעולם לא אהב את אור הזרקורים. בפנים, ידע שאין לו ברירה, ושהוא נועד להיות נושא בשורת החירות.

פרק י'

דבורה נשארה במערכה בבית הספר, במערכי השיעור, במערכת השעות ובניסיון המגומגם אך הבטוח בעצמו להכניס לתוך כל אלה את ערכיה. לכאורה הייתה מורה ככל המורות, אך כאשר חושיה המחודדים קלטו תלמיד שקוף, כזה שאינו עושה עניין מעצמו ויושב בפירתו הצנועה בצל הכוכבים, היא עצרה הכול, פנתה אליו וסיפרה לו את סיפורו של משה.

לאט לאט... היום אני שונה

מוחמד אבו מדיעם | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי באר שבע

11 בינואר. אני עדיין זוכר אותו כמו היום. לא יודע לאן אני אלך? או מאיפה באתי? אבל צעדתי קדימה. בכבודות. עם געגועים מהולים בפחד. אני מציב את גורלי בפניי. זאת המטרה. למענה הקרבתי. נתקלתי באתגרים, במחסומים, עד שמימשתי אותה. אני עדיין זוכר איך התכוננתי לפגישה. העטים בתיק. הקלסר ביד. התלבשתי יפה. הסתרקתי לצד כאילו אני מהאצולה. לקחתי נשימת בוקר. נשמתי לרווחה. פניתי להשיג את מטרת. כאשר ראיתי בפעם הראשונה את בית הספר נכנסתי אליו כאילו אני אדם זר. אני האדם הזר עצמו. בלי ידיד. בלי אח שינעים את בדידותי. הרגשתי שאני עובר מעולם נראה מבחינה חיצונית, לעולם נסתר מבחינה פנימית. צעדתי קדימה ושמעתי את קולות התלמידים והמורים. הקולות גברו בהדרגה. חששתי. הבניינים נראים מוזרים. הכיתות כאילו נעשו צרות יותר. המסדרונות כאילו הפכו ארוכים יותר ולא נגמרים. כל דבר נראה לי מפחיד. אפילו התלמידים. חששתי מהם. המבטים הכנים והמוזרים. כולם מביטים בי ומצביעים לעברי. היה לי התקף של חרדה. תהיתי אם עשיתי את הבחירה הנכונה. הרגשתי רע, כאילו זה משהו שאני לא רוצה. הייתכן? הייתכן שזה המקצוע שלי? התחלתי לחשוב על דברים רבים. בעל כורחי. איך אתיחס לתלמידים? איפה תוכנית הלימודים? איפה המדריך? אין תגובה. אני נכנס לשיעור בפה סגור. כאילו שאני אילם. מסביר את השיעור כשאני עומד מאחורי שולחן. השפתיים שלי רועדות. התחושה הקשה תוקפת אותי. ילד מתגרה בי. רוצה לצאת לשירותים. לפעמים צוחק. פותח את הדלת. כאילו התעלפתי. כאילו אני בתא מעצר. אין לי קשר טוב עימם. לא מרגיש שהם קיבלו אותי. הייתה להם ביקורת רבה. הבעיות רבות. כבר לא יודע מה יעדי. לאן אני הולך. איך אכיל אותם? מלמד בשיטה פרונטלית. הם משכתבים. לא בוחר שיטות חדשות. חושש שהזמן ייגמר...

בעצם, הבעיה לא הייתה עם התלמידים. הבעיה הייתה עם הצוות. הצוות שאבלה את רוב יומי עימו. לא יודע איך אשתלב בצוות ההנהלה. הם רואים בי איש

צעיר שלא מתחבר לעולם של המבוגרים. אני מסתכל במנהל ובהנהלה ומרגיש שחלומי מתפוגג לו.

חוזר הביתה באפס כוחות. כאילו עבדתי עבודה פיזית מתישה. אני עייף גופנית ונפשית. כולם אומרים לי: אתה חייב לצעוק כדי להפחיד אותם. אני מציית. עושה מה שהם, בעלי הניסיון, אומרים לי. התוצאה הפוכה. ככל שאני צועק יותר, הם מפגינים יותר ויותר קשיחות. כואב לי כשאני נזכר במה שקרה עם אבא של אחד התלמידים. הוא בא אליי בטענות. הבן שלו השתמש בביטויים לא מוסריים ולא מקובלים. הוא יצא מהכיתה ללא רשות. אמר שהוא לא רוצה להיות בכיתה. הוא טרק את הדלת. ישב בחוץ והתחיל להפריע.

פניתי להנהלה כשבעיניי כעס וצער. סיפרתי להם מה שקרה. הקולות עלו. הניירת התעופפה. שקלתי לעזוב את העיסוק בהוראה ולא לחזור לבית הספר. כבודי קודם לכול.

הסתכלתי על בית הספר כדי להיפרד. הוא בכה כאילו הוא אם שאיבדה את הבן שלה. כמו פרח אשר נבל. הבחנתי בעצב שבעיניה. חזרתי בחזרה. סלחי לי יקירתי. אני חש שנשחקתי. מרגיש תסכול. בגלל שלא ידעתי איך להתמודד עם זה. נאנחתי. נשפתי. נסוגותי עם הראש למטה.

בלילה הטלפון שלי צלצל. קול של מבוגר. דיבר בנימה מפחידה. ישר אמר לי: "אני אבא של פלוני. למה אתה טוען שהוא עשה דברים בזדון?" הוא התחיל לצעוק. הוא השמיע כמה ביטויים קשים. הוא שבר אותי. תסכל אותי. לא ידעתי מה לומר. טוען שהוא עשה דברים בזדון? הוא התחיל לצעוק. הוא אמר כמה ביטויים קשים. הוא שבר אותי. תסכל אותי. לא ידעתי מה לומר. לא התמודדתי עם דברים כאלה בעבר. חשתי שיש בתוכי אש. הייתכן שידבר איתי בצורה כזו? איפה ההנהלה? התעשתי וניסיתי להרגיע אותו. סיפרתי לו על הצדדים החיוביים של הבן שלו. הסברתי לו שהבן שלו מוכשר וכי אין סיבה שלא יצליח. הבהרתי את התמונה. דיברנו חצי שעה, והצגתי בפניו את כל ההיבטים של העניין.

האב התהפך. הוא התנצל. אותו הר געש נדם לגמרי. עצמתי את עיניי. בלילה השקט לאור הירח התפללתי לאלוהים. ביקשתי ממנו לתת לי השראה כדי שאדע איך לרכוש את אמונם של התלמידים. ביקשתי ממנו הצלחה בדרכי המקצועית. נזכרתי בדבריו של אלוהים לנביא מוחמד: אם תהיה קשוח עם אנשים ולא תתנהג אליהם יפה, הם יתרחקו ממך. נזכרתי שהמחנך חייב לדעת איך להתייחס אל התלמידים. הרי יש מצבים מצמררים. מאותו רגע ניסיתי למצוא את השיטה שתאפשר לי לרכוש את אהבתם של התלמידים. עד שביום קיצי אחד שמעתי אמירה אשר זעזעה אותי והניעה אותי מבפנים. אני מושפע ממנה עד עצם היום הזה. "אם לא תדע איך להכיל את התלמיד ולחלחל ללב שלו, חבל על המאמצים שלך".

בזמנו משפט זה צלצל באוזניי. אמרתי לעצמי: לאט לאט. חכה. האט. הם צריכים אותך. אתה הגעת כדי לקיים שליחות. ליטול אחריות. בפעם הראשונה הרגשתי את העוצמה שבמשפט הזה. כאילו שהוא היה בתוכי, ופתאום הגיע הזמן להשתמש בו. הייתי בטוח שלכל התחלה יש סיום. אמרתי לעצמי: הריחוק מהתלמידים מביא רק שנאה וסלידה. החלטתי לשנות את מה שהיה. אני חייב לעשות קפיצה גדולה שתקנה לי מעמד אחר.

חיכיתי בקוצר רוח לבואו של הבוקר. באותו יום הגעתי לכיתה וקראתי לאותו תלמיד. ביקשתי ממנו שיביא לי את המחברת כדי שאראה את כתב היד שלו. טענתי שהכתב שלי אינו ברור, וביקשתי שיעזור לי בכתיבה על הלוח. בהתחלה הוא התפלל. אמרתי לו: "תשכח מזה. אני אקרא למישהו אחר". הוא לא הסכים, ואמר שיעזור לי לכתוב על הלוח. אז ידעתי שהתוכנית שלי מתחילה להצליח. רציתי להראות חיבה לילד. לסיים את הבעיה איתו. מאז הוא בא בכל שיעור ועוזר לי בכתיבה על הלוח. מצבו השתפר מאוד. הקשר שלי עימו התחזק. הימים עוברים. אני מנסה לחייך לתלמידים. במיוחד לאותו תלמיד. אומר להם שלום. מברר אם יש להם בעיות. שואל לשלומם. לא מכביד עליהם במשימות. מנסה להכיל אותם. הייתי כמו אב, אח. אני כבר רואה איך הם ממהירים לפגוש אותי ממרחקים.

התלמידים עצמם התפלאו. אומרים לי, הלוואי שהיית מתייחס אלינו כך מההתחלה. מורה כמוך אנחנו רוצים. לא אשכח את היחס החדש שזכיתי לו אחרי ששיניתי את הגישה שלי. לא רק מאותו תלמיד. מכל הכיתה. כל תלמידי השכבה אהבו אותי.

לא אשכח כמה הקרבתי כדי להגיע לאותה תוצאה. מי היה מאמין שהמורה השנוא יהפוך למורה האהוב? זכיתי לאהבה גדולה גם מהתלמידים שלא לימדתי. בדרך כלל נכנסתי אליהם בשיעורים החופשיים שלי. אני משאיר בהם חותם יפה ומיוחד. ניסיתי לנהוג בחיבה גם עם אנשי ההנהלה. שאלתי לשלומם. ישבתי עימם. דיברתי אליהם באדיבות. הקשר עימם השתפר לאין שעור.

לא האמנתי שאני אהיה אחד מאנשי הצוות הפעיל בבית הספר. חשבתי שהיכולות שלי פחותות משום שהייתי מורה מתחיל. כל הקשיים שעמדו בדרכי נעלמו כלא היו. אותו יום רע הפך ליום היקר ביותר ללב שלי.

באותו יום התחילה הקריירה שלי. זה התהליך אשר עיצב את דמותי. בזכותו הכרתי אנשים יקרים לליבי, והשארתי בהם חותם. התפללתי לאלוהים שאמלא את המשימה שלי על הצד הטוב ביותר. היום אני אומר זאת בקול רם, לאט לאט.

✍ رويدا رويدا... انا اليوم غير

1/11/ ما زلت أتذكره كأنه أمامي, اجهل مصيري أين اذهب ؟ أو حتى من اين اتيت الا أنني تقدمت بخطوات متتافلة يكسوها الشوق وفي نفس الوقت الخوف والقلق ,فانا اليوم أضع مصيري تحت ناظريّ فهذا هو هدفي الذي ضحيّت من أجله فكم واجهتني التّحديات والعراقيل حتى وصلت اليه.

مازلت أتذكر حين استعديت استعداداً للقاء, الأعلام في الحقيبة والدوسية فاليد ,لبستُ الجميل ومشطت الجنابيّ وكأني

الفتى النبيل بعينه ,استنشقت عليل الصباح ,تنفست الصعداء وتوجهت نحو تحقيق اهدافي. حين رأيت المدرسة للمرة الاولى ,دخلتها وانا شبه الغريب ,بل الغريب بعينه لا اخ ولا حتى رفيق يُونس بوحشتي استشعرت حينها كأني انتقلت الى عالم مرئي من الظاهر مخفي من الداخل ,تقدمت وأنا انظر نحوي وأسمع أصوات الطلبة والمدرسين تعلقو فتعلو فزادني رجفة أكثر المباني شكلها غريب , الصفوف كأنها ضيّقت, الممرات وكأنها طويلة لا تنتهي , شبه لي أنّ كل شيء مخيف ,حتى الطلبة خفت منهم ,نظراتهم البريئة الغريبة ,الكل ينظر اليّ ويأشر علي, لوقتها علمت أنني قد تسرعت في الاختيار, انتابني شعور بالغثيان والهيم والضيق اللا إرادي لماذا؟ أيعقل هذا ؟ اهذه مهنتي ؟

بدأت تساؤلات تثار في مخيلتي ,تساؤلات لإرادية ,كيف سأقبلهم ؟كيف سأتعامل مع الطلبة؟ اين المنهاج ؟اين المرشد ؟لا أحد يجيب أدخل حصتي وأنا مغلق الفم كالأبكم لا أتكلم الا شارحاً موضوعاً وأنا متمركز خلف الطاولة, ترتجف شفاتي أنظر للطلبة وأحاول اعطاء ما لدي ,وفجأة أرى أنّ شعور الضيق تجسد لي على شكل طالب يستفزني يطلب الحمام ,وتارة يضحك.

أفتح باب الصف كالمغمى عليه , وكأني محبوس في زنزانة , علاقتي ليست جيدة معهم , لا أحس أنهم يقبلوني ,كثيرو الانتقاد ,كثير المشاكل معهم ,أجهل الان هدفي بل وجهتي ,كيف أحتويهم؟ أتعامل معهم بأسلوب التلقين والكتابة ,ولا الجأ الى الطرق الحديثة خوف انتهاء الوقت.

لم تكمن اشكالياتي مع الطلبة بحد ذاتهم ,بل مع الطاقم الذي سأضحي أغلب يومي معهم ,طاقم الإدارة لست أدري كيف أتعامل وأندمج معهم, فهم يروني صغير السن لا أتماشى مع رغباتهم وميولهم الشخصية. أنظر للمدير وللإدارة فأرى كابوس أحلامي يتلاشى. أرجع للبيت خائر القوى وكأني كنت

أعمل في ورشة عمل، يلاحقني تعب جسماني يكسوه نفساني، الكل يقول عليك ان تصرخ وترفع من صوتك حتى يخافوا منك، وأنا أسمعُ بنصحهم كونهم ذوي خبرة وأنا مبتدأ، والنتيجة أرى انه لا جدوى من ذلك فكلما فرضت شخصيتي عليهم وصرخت زادهم عناداً وحقداً. تكمن قصتي حين لا اريدُ تذكر موقف أب أحد الطلبة معي، حين اتهمني زوراً وذلك حين اكثر ابنه من الكلام اللا أخلاقي والمرفوض عرفاً ودينياً وقانوناً، يتمرد ويخرج بدون اذن بحجة أنه لا يريد حضور الحصة، يعلق الباب بقوة ويجلس في الخارج يثير الشغب. توجهت للإدارة من فوري وعينا يعلو هما الاسى والأسف على مامر علي، فأخبرت بذلك ارتفعت الأصوات تطايرت الأوراق عزمت على الرحيل وعدم العودة البتة فكرامتي فوق كل شيء. نظرت للمدرسة نظرة المودع، واذا بها هي تذرف دموع الأم الخاسرة لابنها، رأيتها كالوردة الذابلة، رأيت بعينيها الحزن ومن ثم رجعت من حيث اتيت، اعذرني غاليتي فقد اصابني نوع من التآكل النفسي والإحباط لعدم معرفتي كيف اتعامل مع ذلك الصنف، شهقت زفرت غادت انهزمت مطأطأ الرأس.

يرن هاتفي ليلاً فيفاجئني شخص صوته يوضح أنه كبير السن، نبرته مخيفة، وعلى الفور يقول: أنا أبو فلان ابني لم يفعل شيء كيف تقفري عليه؟ وبدأ بالصراخ والتلفظ بكلمات جارحة، دمرتني حطمتني ياستني حينها عُقدَ لساني لم أعرف كيف ارد، ماذا اقول؟ لم يسبق لي أن تعاملتُ مع هذه المواقف وداخلي جمر من لهيب حر الصيف، أيعقل أن يكلمني؟ أين الإدارة؟ أداركتُ الأمر وفي الحال اخذتُ أذكر محاسن وفضائل ابنه من باب تهدئته.

أخبرته بأن ابنه لديه الإمكانيات والقدرات حتى ينجح، لكن كان ينفقسه بعض الأسلوب والرقى، أوضحت له الصورة الصحيحة بحذافيرها، حتى اتضح له الحقيقة تحدثنا قرابة النصف ساعة. انقلب الوالد رأساً على عقب، اعتذر كثيراً ومراراً ذلك البركان الثائر أصبح فاتراً اغمضتُ عينين وتمنيتُ أن لا أتذكر في هدأة الليل وعلى ضوء القمر، وفي لحظة صمت فيها ناجيت الله سبحانه وتعالى طالباً منه أن يلهمني ما أفعل أن يوقفني في مسيرتي المهنية ولا سيما علاقتي مع الطلبة.

حينها تذكرت حين خاطب الله عز وجل نبيه محمد صلى الله عليه وسلم حيث قال تعالى: (وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ).

فمن هنا تذكرتُ أن عليك أيها المربي أن تعرف كيف تتعامل مع الطلبة وأنه يمر عليهم أحوال يشيب لها شعر الرأس، فالنبي محمد صلى الله عليه وسلم وهو نبي للعالم أجمع خاطبه الله بأنك يا محمد لو كنت فظاً غليظ القلب في تعاملك مع الناس لتروكوك ولم ينتسبوا للدين، من وقتها وأنا احاول جاهداً أن أجد طريقة فيها أكسب محبة الطلبة، حتى صدف في ذلك اليوم الصيفي مقولة هزت كياني وحركتني من الداخل، مقولة لفتت انتباهي بشدة، تركت أثراً طيباً الى يومي هذا. "إذا ما عرفت كيف تحتوي وتدخل لقلب الطالب لا منك ولا من تعلميك" وقتها رنت في أذني وقلت في نفسي: رويداً رويداً تريت، بل

تمهل فهم بحاجتك, وأنت جئت لتؤدي رسالة وتوصل أمانة. كان لمخارج هذه الجملة صدّي كبيراً أحسست به لأول مره, وكأنها كانت موجودة داخلي وبحاجة الى أن تتحلل وجاء وقتها, حينها تأكدت أن لكل بداية نهاية, فقلت في نفسي: لم أجنبي من مجافاتي للطلاب سوى عدم الفهم والكره والحقد, فقررت أن أغير ما كنت عليه, أن أقفز قفزة نوعية ظاهرة تضفي رونقاً آخرًا على شخصيتي. انتظرت انقضاء اليوم بفارغ الصبر ليأتي الصباح, في اليوم التالي قدمت الى الصف وناديت على ذلك الطالب, وطلبت منه أن يحضر لي دفتره كي أرى خطه, وأجعله يساعدي في الكتابة على اللوح بحجة أن خطي غير واضح, في البداية تعجب ثم أخبرته أن ينسى الأمر, سأرى غيرك بدافع عدم اشغالك فانفض مهرولاً لا يا أستاذ بل أنا, ففرحت لذلك وعلمت أن معادلتني بدأت تأخذ مجراها بمحبه الطالب وانهاء الاشكال الذي كان بيننا, فمن ذلك الوقت حين أدخل الصف يأتي الطالب ويقف أمام اللوح كي يكتب ما أمليه عليه, وضعه تحسن بكثير عما كان عليه, علاقتي به اشتدت تمر الأيام وأنا أحاول البقاء مبتسمًا بشوشًا في وجه طلابي, ولا سيما ذلك الطالب طارحًا تحية السلام عليهم, سألهم عن مشاكلهم وأحوالهم وأي استفسار, لا أثقل عليهم في المهام, أحاول أن أحتويهم قدر استطاعتي, كنت لهم الأب والأخ, فمن بعد الكيلو مترات أرى بسمتهم وهم يهرولوا نحوي للاستفسار.

الطلاب بحد ذاتهم تعجبوا مني, وأخبروني ليتك كنت معنا منذ البداية هكذا, انت من نبحت عنه, لم ابق على ما كنت عليه, " انا اليوم غير " لا أنسى ولن أنسى كم ذكروني بالخير جميعًا ليس طالبًا ولا شعبة بل طبقة بأكملها زادني فخرا اني اليوم هنا. فلا أنسى كم ضحيّت لأجلهم حتى نصل لتلك النتيجة, من كان يصدق أن المعلم المكروه قد أصبح محبوبًا؟ اكتسبت الكثير من محبة الطلاب الذين لم أدرسهم, كنت أدخل حصص الفراغ لدي واترك بصمة طيبة وأخرج, حاولت غرس المحبة بيني وبين طاقم الإدارة, وبفضل الله نجحت في ذلك, من خلال علاقتي معهم والسؤال عنهم والجلوس معهم والتحدث بالأسلوب الحسن والتحلي بمكارم الأخلاق, حتى أصبحت علاقتي بهم أفضل بكثير عما كانت.

لم أصدق أنني قد أكون أحد طاقم المدرسة الفعال, لأنني كنت قد استصغرت من قدراتي كوني مبتدئًا تلك الصعوبات التي كانت في البداية كلها أزيحت بلمح البصر, فعندما اذكرها كأني اذكر يومًا او بعض يوم ذلك التاريخ المشؤوم أصبح اليوم أروع ما أملك من تواريخ فيه بدأت مشواري المهني الذي صقل شخصيتي وعرفني على أحبة لم أكن لأتعرّف عليهم, ومن جهة تلك البصمة الجميلة التي وضعتها أملًا من الله عز وجل أن أكون قد أدّيت مهمتي على أتم وجه, فالיום أخاطب نفسي وأقولها بصوت مرتفع رويدًا رويدًا.

מאז ומעולם היא לא אהבה את התלמידות החלשות ✍️

אסתי לביוב | שאנן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

תמיד הן קיימות. והן חלשות כמעט בכול:

הן חלשות בלימודים

הן חלשות בספורט

הן חלשות בחברה

והעיקר - הן חלשות... חלשות כאלו שמפחדות

מהצל של עצמן.

חוסר ביטחון עצמי קוראים לזה? האמת שזה לא

כל כך מעניין אותה, את אפרת.

מי זו אפרת, אתם שואלים?

אהה הגזמתם... אפרת היא השפיצית! חזקה כמו סלע איתן.

חזקה בלימודים

חזקה בספורט

חזקה בחברה

והעיקר - היא חזקה... חזקה כזו שלא מפחדת מכלום.

אפרת סיימה בהצטיינות את בית הספר היסודי והתיכון, התקבלה לאחת

המכללות הנחשבות להוראה וסיימה את התואר בהצטיינות. כעת, בשנת הסטאז'

שלה, היא באה עם המון רוח צעירה ועיקרון אחד ברור: היא לא תהיה פסיכולוגית.

אלא אם כן ישלמו לה כפול...

זה ברור!! מורה צריכה להעביר חומר! נקודה.

"ואני אעשה הכול כדי שהשיעור יהיה מעניין ומשמעותי, אבל ממש לא מעבר...

אין לי בעיה להפנות תלמידים לטיפול אבל אני בכלל לא מתכוונת להיות המטפלת".

כך אמרה אפרת לעצמה בהחלטיות.

* * *

הגיע הרגע המיוחל.

תחילת שנה, מחנכת כיתה ט'1. אולפנה.

הבנות סקרו אותה מכף רגל ועד ראש.

מורה חדשה... נראית עם ביטחון מופרז ועם שליטה מצוינת בחומר.

ממש מורה לתפארת!!

מייד התפשטה השמועה שכיתה ט'1 זכתה במורה "שווה", ולכל הכיתות נשאר רק לקנא...

* * *

היום השני ללימודים, שיעור היסטוריה.
"בנות, כעת שיעור היסטוריה. אני רוצה לבשר לכן ששיעורי ההיסטוריה השנה לא יהיו כמו אלה שהתרגלתן אליהם בשנים שעברו. השיעורים יהיו מלווים בהכנת עבודות חקר, מצגות, המחזות וכו'. כל אלה כדי שהלמידה תהיה באמת משמעותית! וכעת, לעבודה!"
המורה אפרת נתנה להן הוראות לעבודה בקבוצות, והן עבדו במרץ. במהלך השיעור היא הסתובבה בין הקבוצות ובחנה את עבודתן.
ואז הגיע המבט. המבט שהיא לא רצתה לפגוש. עיניה הצטלבו בעיניה של מיה. מעיניה הרכות ניבטה חולשה... חולשה כזאת שאפרת כל כך לא רצתה להתמודד איתה...

מיה לא עבדה עם כולן. ישבה בצד, בשקט.
"למה את לא עובדת?" שאלה המורה.
"סליחה אני מצטערת..." ענתה מיה.
"לא סליחה... בשיעור צריך לעבוד... הבנת את הכללים?" כך אפרת.
"כן... פשוט לא נשאר לי כלום לעשות... הבנות לא מתייחסות אליי".
נראה היה שהיא אומרת זאת בכנות.
"אויש נו באמת, אז תיכנס, תבררי, תבקשי... תראי איך את יושבת בצד! בואי תתקרבי עם הכיסא", אמרה אפרת בחוסר סבלנות.
ובין לבין חלפה בה מחשבה: "אין לי כוח לתלמידות כאלו... שתבקש מהחברות שלה לעבוד! אולי בכלל אין לה חברות... אז שתלך לטיפול!! אני צריכה גם למצוא לה חברות? ילדה בכיתה ט'... מצפה שאעשה במקומה את העבודה!!"
מחשבה זו חלפה לה גם כאשר אדוה לא מצאה בת זוג לפרויקט, כאשר שלומית פנתה אליה לעזרה בהתמודדות עם רגשותיה, וגם כאשר יפית הניחה כל השיעור את ראשה על השולחן.
כן. המורה אפרת לא אהבה להתעסק עם כאלו "טיפוסים".

* * *

חודש פברואר-מרץ.
אפרת דפקה בעדינות בדלת משרדה של המנהלת, ונכנסה.
"הו שלום אפרת! את בטח באה בקשר לצפייה, נכון?"

"כן, רצייתי לשמוע את חוות דעתה של המנהלת".
"השיעור היה משהו!! פנטסטי... אין לי מילים! כבר דיברתי עם המורה החונכת ומילאנו את כל הטפסים הדרושים".
"יפי תודה רבה! אני ממש שמחה לשמוע!"
"כן כן... זה באמת מגיע לך! מורות כמוך אני צריכה בבית הספר. חשבתי עלייך לשנה הבאה... את לא צריכה לדאוג..."
"וואו, תודה רבה! תודה!"
ליבה של אפרת התרונן משמחה. היא כבר פתחה את דלת המשרד כדי לצאת, כשלתע הסתובבה אל מנהלת ואמרה: "ותודה על כל ההודעות החמות שהמנהלת שולחת לי במשך השנה. זה בהחלט מחמם את הלב!"
היא יצאה ורצתה לצעוק לכל העולם, שכולם ישמעו: "יייייש!!!!!! הצלחתי!!
באמת מגיע לי על כל ההשקעה!"

* * *

חודש יוני - שבועיים אחרונים ללימודים אפרת סקרה את יומנה המסודר בכובד ראש.
יום שני - יום חופשי
יום שלישי - שיחה עם המנהלת לגבי השנה הבאה... רק להזכיר לה את מה שהבטיחה לי
יום רביעי - טיול סוף שנה עם הכיתה
אפרת הרגישה על קרקע יציבה. החיים מתקדמים בסך הכול כמו שציפתה...
מה כבר יכול לקרות?

* * *

יום שלישי הגיע. אפרת ניגשה למנהלת בחיוך בוטח.
"שלום המנהלת, רק רצייתי להזכיר לגבי עבודתי כאן שנה הבאה..."
"או.קיי. מה רציית להזכיר?" פניה של המנהלת נראו קרות ואדישות.
משהו בליבה של אפרת ניבא לה רעות.
"בקשר לשנה הבאה... המנהלת אמרה לי בזמנו שאני אהיה חלק מהצוות..."
"אהה. או.קיי... אני צריכה לחשוב על זה עוד קצת".
"למה הכוונה?" נחרדה אפרת.
"הכוונה שהחלטה הזו לא סופית. את כבר תקבלי על כך עדכון".
אפרת ראתה שחור. הכול הכול שחור. החפצים התחילו לזוז, החדר פתאום מסתובב... כל העולם מסתובב! הצילווווו!!
בום.

אפרת טרקה את דלת חדר השירותים וליבה נפל. וגם דמעוטיה. בזו אחר זו.
"אחרי הכול?? אחרי כל ההשקעה? אבל... למה?"

* * *

יום רביעי. טיול. בנות הכיתה הלכו בהתלהבות לפני המורה אפרת.
"ארץ ישראל יפה וגם פורחת", פיזמו בהתלהבות.
ואפרת הלכה איתן, לבד.
שרה איתן, לבד.
צחקה איתן, לבד.
היא הייתה חלשה. כל כך ח-ל-ש-ה !!
מעולם לא הרגישה כך, והרגשתה הייתה נוראית...
ואז הן הגיעו למסלול. מסלול שנראה בלתי אפשרי ממבט ראשון. השביל
התפתל לאורך הר שנראה כמו האוורסט. כך היה נדמה להן.
ואפרת הסתכלה על ההר והרגישה לבד. כל כך חלשה...
"המורה, ההר הזה מסמל המון בחיים, את יודעת?" שמעה לפתע את קולה
של מיה.

היא לא הגיבה, לא היה לה כוח. רק אוזניה נעשו כאפרכסת.
"אולי תצחקי עליי המורה, אבל כשאני מסתכלת על ההר הזה, אני רואה את
עצמי. אני פה, למטה, איך בכלל אפשר להתחיל לעלות על ההר הזה?!"
אפרת לא ענתה. ליבה התחיל להגביר קצב.
"המורה אני מדברת שטויות? אולי אני סתם מבבלת את המוח."
"לא מיה", ענתה אפרת בצרידות. "תמשיכי".
"אז אני מסתכלת על ההר ומרגישה את הבדידות, אבל אני ממש יודעת שאני
מסוגלת לעלות לפסגה! צעד אחרי צעד".
"כן המורה, אני גם מרגישה ככה". קולה של אדוה קטע את קולה של מיה.
"וגם אם נכשלים בדרך, זה לא הסוף. אפשר לקום ולהצליח!"
שלומית התיישרה לצידן. רק הקשיבה. נראה היה שהיא מזדהה עם הדברים.
המולה של בנות רועשות עברה לידן.
"יאללה נשיג את כולן!! ט'2 ה-אלופות הכי הכי מושלמות!! הי יפית זווי לנו
מהדרך את בכלל מ-ט'1... חחחח".
עיניה של אפרת נצצו מדמעות.
החבורה התקדמה במסלול ונעלמה אט-אט באופק.
"המורה", פנתה יפית. "נכון שהן חזקות?"

"מי?" שאלה אפרת.
"הבנות האלה מט'2. אני כל כך רוצה להיות כמוהן... חזקה! אבל אני לא... אני כל כך חלשה..."
אפרת נדהמה מגילוי הלב של יפית. היא הניחה את ידה על כתפה של יפית, ויפית מצידה הניחה את ראשה על המורה.
אפרת הסתכלה סביב. שמה לב שהיא מוקפת בכל החבורה. מיה, אדוה, שלומית ויפית.
פתאום היא הרגישה כל כך ביחד. כל כך חזקה. חייכה לעברן. לא ידעה מה להגיד... הרגישה שהן - כל אחת מהבנות שיושבות לידה - יכולות ללמד אותה מסכת שלמה של רגשות, תובנות וחיים.
"בנות, אני גאה בכך". דמעוניה החצופות התחילו לזלוג על פניה ללא רשות.
"על מה המורה?" שאלו כולן במקלה, נבוכות.
"על כך ש... שאתן כל כך חזקות! הכי חזקות שהכרתי אי פעם!"
כולן שתקו.
ואפרת ידעה שאת "הטיפוסים" האלו היא כל כך אוהבת.

איך זה להיות מורה מתחילה?

פואטרי סלאם - שירה מדוברת

רבקה להב | המכללה האקדמית בית ברל

להיות מורה מתחילה זה אומר לדעת את ההבדל בין ההסתדרות לארגון המורים, וכמובן להירשם לזה המתאים, כלומר שבו תלושי החג יותר משתלמים. זה אומר ללמוד שפה חדשה: שעות תקן, שעות חלון, שעות שהייה, הערכה חלופית, הערכה מתקנת, ומועצה פדגוגית כזו או אחרת. זה אומר לבוא בתחילת שנה עם התלהבות ואש בעיניים, רק כדי שהמציאות תכבה לך אותה תוך יום-יומיים. זה אומר השתלמויות כל שני וחמישי, וטלפונים של הורים בארוחת שישי, זה לשמוע שוב ושוב את אותו משפט טיפשי, אל תיקחי שום דבר באופן אישי. זה לתמרן בין שיימינג של תלמידה ברשימת תפוצה, לבין הורה שהילד שלו ירד הקבצה, בין מנהל שמודאג מהממוצע, ורכזת שכבה שכמעט אף פעם לא מרוצה. זה אומר לבדוק עשרות מבחנים, מאוד לא מעניינים, עבודות ושיעורי בית משעממים, ולחלק ציונים רק כדי לשמוע תלמידים מתלוננים. זה לשמוע הערות ממורים ותיקים: גם אנחנו היינו כמוך, אל תדאגי בסוף תביני איך הדברים עובדים. זה להרגיש חסרת אונים כשאת ניצבת מול עדת הורים שמאמינים שהילדים שלהם הם אלברט איינשטנים קטנים ואיך נאמר בעדינות, אין קשר בין מה שהם חושבים לבין המציאות. זה להתמודד עם סגנית מנהל מתלהבת, שנזפה בך כי העזת להגיד מה את חושבת, ואת הרי רק מתלמדת, ובתור שכזאת כדי שתביעי את דעתך הרבה פחות, ותתני כבוד לאלו שהיו פה לפניך, ואם אפשר השילי נעלייך מעל רגלייך.

להיות מורה מתחילה זה אומר להיות מחליפה על תקן קבוע, ובשיעורי הצפייה לתת אחלה ביצוע, ולהיות בתורנות חצר כל השבוע, כי... ככה זה מורים מתחילים, זה ידוע! אז אני עוזרת ל"הוא" ומחליפה את ה"היא" בתורנות חצר, רק כדי לגלות שהיחיד שזוכר את השם שלי זה בכלל השומר. זה אומר "המערכת דינאמית" "אנחנו צריכים שכל אחד ייתן יד", ו"לא משאירים מורה בשטח לבד", ועוד כל מיני סיסמאות מפוצצות, שכל עניינן לגרום לי לעבוד כמה שיותר ולשלם לי כמה שפחות. זה אומר להגיד "כן המפקד" לכל דבר שאומר המנהל, לפחות עד שיחתום על הערכת אמצע וסוף ואז מצידו שילך ל... התפלל. זה אומר לבנות מערכים על גבי מערכים על גבי מערכים על גבי... שכבר הולך ומשתופף מרוב ה-תעשי! תהיי! לא ככה! אז איך? איך אתם רוצים שאהיה מורה לחינוך? ההיא ששמעתי עליה בשיעורים, שכתבתם עליה ספרים, ששרתם עליה שירים. יצרתם דמות מושלמת עד כדי גיחוך, שם למעלה במגדל השן, של שר החינוך. כי אני לא באמת יכולה, להיות מורה קשובה ומכילה, כשמסביבי המולה אחת גדולה, של ארבעים ילד וילדה, ולזכור כמויות של מידע, ואת כל זה לעשות בחיוך והרבה אהבה, כי אם לא, למה בחרת במקצוע הזה? שאלה טובה. וזה לא באמת משנה, הרי גם לי מגיע מענה... מענה של דאגה, אכפתיות והושטת יד. שמישהו יגיד לי, היינו שם, זה עובר, את לא לבד. פשוט לדעת שיש מישהו שרואה אותי ומעריך, לפעמים זה כל מה שצריך. אבל זה נשמע כאילו אני רק בוכה, ושלא תחשבו - יש הרבה רגעים של שמחה. רגעי ניצחון קטנים, שמשמחים אותי ממש מבפנים, וגורמים לי לחשוב שאולי בכל זאת אני במקצוע המתאים. כמו הפעם ההיא שהרקדתי גם את המזכירה, וגם את המורה שנחשבת הכי שבורה לצלילי סטייק ובנאל ברחבה, ואיתנו רקדו הילדים מהחינוך מיוחד, באותו יום החיוך מהפנים שלי לא ירד. וכשהתלמידה שכל המורים אמרו שאין לה עתיד, מקבלת ממך בהצגת סיום של "ב תפקיד, ועומדת על הבמה מלאת גאווה, את לא יכולה שלא להזיל דמעה.

או כשדיברתי עם התלמידים על זה שאין מוזר או חריג, יש אחר ומיוחד, וכולנו שונים קצת מהחבר שלי.

אחר כך בהפסקה, ראיתי את הילדים שלי מהכיתה, מגינים בחירוף נפש על תלמיד עם תסמונת מתוקה, ומסבירים לילד אחר - הוא לא אידיוט ולא מפגר, הוא פשוט מיוחד וקצת שונה, אבל כולנו שונים, אז מה זה משנה!?

או כשאימא של תלמידה מתקשרת, כדי להגיד שבזכותך הילדה לגמרי אחרת, עם יותר ביטחון ושמחת חיים, ויש לה הרבה חברות וחברים, אז כן, ברגעים כאלו אני יודעת שאני במקצוע המתאים.

כי כל איש חינוך, וכל מורה מתחילה, יגידו לכם אותו דבר, זו מילה. אנחנו כאן בשביל הילדות והילדים, לראות אותם שמחים, נהנים ורוקדים, ולדאוג שיהיו הכי טובים שהם רק יכולים.

אם הצלחנו לגרום אפילו לילד אחד להרגיש טיפה מיוחד, ואם הצלחנו להעלות לנערה אחת את הביטחון, סתם כי היינו שם לחבק ולחזק את הכישרון, אין סיפוק יותר גדול מזה, ואם מישהו אומר אחרת, הוא לגמרי הוזה.

ואם נודה על האמת, זה לא שאני אלך עכשיו ללמוד הנדסת חשמל, או מקצוע אחר שיש בו כסף קל, למדתי חינוך כי זה מה שאני אוהבת, ולא משנה מה, במקצוע הזה אני נשארת. ולסיום אספר לכם סיפור אמיתי, שקרה בסיום הטיול השנתי, הורדנו את אחרון התלמידים, ופתאום אחד ההורים אמר בקול ישנוני, חצי מחויך חצי רציני, אתם, אתם צריכים לקבל תוספת סיכון!

תוספת סיכון? אולי... אבל בואו נתחיל בהערכה בסיסית ותוספת שכר, כי אנחנו אלו שמחנכות את המבוגרים של המחר.

על הורים, מורים ומה, שביניהם

אז ספרי לי בקצרה, איך זה להיות סטאז'רית, שאלה חברה. למה אני שואלת? בחצי חיוך. מה למה? לחינוך! אה, כן זה, חינוך... ויש נמחק לי גם החצי חיוך. כן זה! ועל מה הפרצוף? לא, זה לא מה שאתה חושבת, היה אתמול יום הורים אני מספרת. היא עושה פרצוף מעט מבולבל, ואני רואה עליה שהיא מתלבטת מה לשאול, אם בכלל.

אבל לכם אני אספר שיום הורים הוא יום מיוחד, שבאמת לא הייתי מאחלת אותו לאף אחד.

מעין יום גיבוש כמו בסיירת, שאם עברת אותו בהצלחה נכנסת לנבחרת. את בסך הכול צריכה לחייך במשך שעות, ולהעמיד פנים שאת זוכרת המון שמות, של אבות, אימהות, ילדים וילדות.

ואפילו של כמה מורים ומורות, שמעמידים פנים כמוני לפחות. אחר כך צריך לשבת בחיוך על השפתיים, ולהנהן בראש, ולשמוע את אותם משפטים לא פעם אחת לא פעמיים ואפילו לא שלוש, זה ממש כמו לופ של שיר שנתקע בראש.

אצל המורה השנייה זה לא היה קורה. את בטוחה שלא הגעת לכאן במקרה? אני מכירה את הילד שלי הכי טוב. ובאמת תודה רבה לך על המשוב!

את בטוחה שיש לך מספיק ניסיון? אולי את לא במקצוע הנכון. אולי... אני לא שוללת, אבל רגע לפני שאת התואר אני זורקת, ואומרת לארבע שנות לימוד ללכת לקיבינימט, אולי ננסה להסתכל על זה מעוד נקודת מבט?

אולי אתה פשוט הורה קטנוני, שלא יודע בכלל מי אני? שפגשת אותי פעם ראשונה בחיים, וזה למרות שאני מכירה את הילד שלך לפני ולפנים.

וביום ההורים האחרון שמעתי ככה בזווית של האוזן, אימא שדיברתי איתה ממש קודם,

מדברת עם מורה אחרת ותיקה, ומסבירה לה במין התנשאות שקטה, למה הילד שלה הוא לא הראשון בכיתה.

הבעיה כמובן אינה בילד, ולא באימא המעולה, אלא במחילה, אם יש בעיה זו בוודאי המורה המתחילה.

הילד שלי הוא ילד מושלם, אין כמוהו בכל העולם! והיא, הילדה באמת נראית מאוד חמודה, ועם המון כוונות טובות, אבל לילד שלי מגיע הטוב ביותר, לא פחות!

ואני בעד לתת למורים חדשים להתנסות, אבל אולי כדי להפחית לה בשעות? ואם רגע היו נותנים לי להסביר,

הייתי אומרת שהילד שלה הוא מתוק אמיתי, אבל למען האמת הוא פשוט ילד סביר, הוא לא טיפש רחמנא ליצלן וגם לא איזה גאון מחונן,

הוא חלק מהכיתה, שאוהב לשחק כדורגל בהפסקה, ולתת בבוקר חיבוק ונשיקה,

ולספר בדיחה לא כל כך מצחיקה, ונכון הוא גם קצת מתקשה במתמטיקה. אבל אם תשאלו אותי, הבעיה היא בטח לא בי, ובוודאי שלא בילד הנפלא, ואם להיות לגמרי כנה - אני לא חושבת שיש בעיה.

ואם יש, היא רק בהסתכלות של ההורים, כי אני לא מודדת את הילד שלכם לפי ציונים.

ולכי תסבירי לאותם הורים, שאולי זה לא הכי נעים, אבל הילד שלכם הוא כמו כל שאר הילדים, עם חוזקות וחולשות, עם דברים טובים יותר וטובים פחות, וגם אם הייתה מלמדת אותו מורת ה-מורות, הילד שלך היה מגיע לאותן תוצאות. עכשיו, זה לא שאני יודעת טוב יותר מכם ההורים, וברור לי שאת הילד שלכם אתם הכי טוב מכירים, אבל אפשר מעט קרדיט שאני כן יודעת כמה דברים. בכל זאת, אני את הילד שלכם רואה כל יום, ונמצאת איתו בחורף בקיץ, בקור או בחום.

אני יודעת שהוא מסיט את השיער כשהוא מדבר, ומכירה את הכניסה שלו כשהוא מאחר,

אני יודעת מי החבר הכי טוב שלו בכיתה, ואיך הוא אוהב לבלות בהפסקה, אני יודעת לזהות לפי הצורה שבה הוא יושב, אם הוא משועמם, כועס או מתלהב. אני יודעת מתי הוא מרגיש חסר ביטחון, ואני נמצאת שם כדי לעזור לו ברגע הנכון. אז איך זה שלכם יש כל כך הרבה טענות, כשאנחנו אלו שמתמודדות עם הילדים שלכם שעות על גבי שעות?

אולי במקום להתלונן ולהגיד משפטים כמו את ממש נחמדה וגם מאוד חמודה, אולי פשוט תגידו תודה?

תודה שאני נמצאת עם הילדים שלכם כל כך הרבה שעות,

ועדיין יש לי המון סבלנות, כוח רצון וכוונות טובות?

תודה על אהבה ללא תנאים שאני נותנת לכיתה של שלושים ילדות וילדים? כפול שמונה שעות כפול שישה ימים?

ואם איבדתם את החישוב אל דאגה, זה יוצא משהו כמו 1440 ילד וילדה.

אבל אני ממש לא מרימה ידיים, זו לא הכוונה, ואני לא מבקשת רחמים, וגם לא מסכנה,

אני פשוט רוצה שמהו ישתנה פה במדינה.

אם ביחס למורים, ואם ביחס לחינוך, אבל משהו צריך להשתנות ודחוף.

כי אנחנו, המורים המתחילים, לאט לאט נגמרות לנו המילים.

וכשהמילים מתחילות להיגמר, לא בטוח שיהיה בסוף מי שישאר,

תדעו שאתם מאבדים הרבה גברים ונשים לטובת משרות שיותר קל בהן להיות, וזה לא כי אנחנו מפונקים ורוצים שיחזיקו לנו יד, זה כי נשחקנו וכוח הרצון שלנו אבד.

אבל חשוב לי לסיום להגיד, שלא באתי לייאש או להפחיד, רציתי קצת להעיר אתכם מהשינה, כי היום זה אולי הילד של השכנה, והאחיינית החמודה של בעלי, אבל מחר זה הילד שלך, שלכם, ושלי. ואם נחליט לעשות סוויץ' ולשנות גישה, אולי נצליח לצאת לדרך חדשה, דרך שכולם בה יצאו מורווחים, אני, אתה, אנחנו, בסופו של דבר התלמידים של מערכת החינוך הם הילדים של כולנו.

שפריץ

אילה שריקי | תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך, חולון

נדמה לי ששמעתי שפריץ. נדמה לי אפילו שהרגשתי רטיבות, או שמא הייתה זו הזיעה הקרה שכיסתה את גופי כשהיססתי ולבסוף אמרתי כן. אחזתי בבת בת השלושה חודשים בידי האחת, ובמכשיר הטלפון בידי האחרת, ופשוט קפצתי למים העמוקים. אמרתי כן לניהול גן תקשורתי בשנתי הראשונה כגננת. סיימתי ללמוד שש שנים לפני כן, מבולבלת ותוהה.

האם בחרתי במקצוע הנכון עבורי? האם זה באמת מה שאני רוצה לעשות "כשאהיה גדולה"? החלטתי לחכות קצת, הרגשתי שאני לא יכולה לתת מעצמי מה שצריך, שאני חייבת להיות שלמה עם ההחלטה, שחינוך זה מהלב, והלב שלי היה מבולבל. אחרי שש שנים וארבעה ילדים הרגשתי מוכנה. הלב זעק לשינוי, לסיפוק, לאהבה, לאתגר. הקשבתי לו והתחלתי להשתעשע ברעיון שאולי אנסה להיכנס למערכת החינוך.

אבל שום דבר לא הכין אותי לקפיצה הזו, היישר לאוקיינוס, אז באותה שיחת טלפון עם מנהלת המת"א. יום לפני כן עלתה ההצעה לניהול גן, ולמוחרת שמעתי את עצמי אומרת שאני מסכימה. באותו ערב הייתי על סף התקף חרדה. המחשבות התרוצצו בלי סוף, איך אני אעשה את זה? אני לא זוכרת כלום מהלימודים... איך אתמודד עם ההורים? עם הצוות? איך בכלל פותחים שנה? מי תהיה הסייעת שלי? מה מלמדים בימים הראשונים? איך אסתדר עם שעות העבודה המרובות? איך אתמודד עם העומס הרב? לא הצלחתי לישון והסתובבתי מצד לצד. המחשבות לא הרפו וכבר חשבתי להודות בטעותי ולבטל את הכול. אבל כדור השלג כבר התחיל להתגלגל...

יומיים לאחר מכן כבר מצאתי את עצמי בשיחות שיבוץ עם ההורים, ולאט לאט התחלתי להבין עם מה אני מתמודדת. גן תקשורתי חדש, הראשון בעיר. צוות חדש, עדיין לא סגור. עדיין לא ידוע בדיוק היכן הגן ממוקם. הרבה חוסר ודאות, הרבה דברים שנסגרים תוך כדי התהליך... ואני, נסחפת עם הזרם, בכל יום שעובר אני נכנסת יותר ויותר לעומק, וזהו, כבר אי אפשר לוותר, אני עמוק בתוך האוקיינוס,

מפרפרת בין חיים ומוות, לא יודעת לשחות, לא יודעת לאן, מרגישה שאני בולעת מים, נלחמת על כל נשימה ועומדת לטבוע...

אני מתחילה להכיר את הצוות, את הגננת הנוספת, את הסייעת, את הצוות הפרא-רפואי; מגלה אנשים נעימים שמרימים לי את מצב הרוח ומעודדים אותי להמשיך; אפילו שעדיין לא ידוע מי הילדים, אפילו שמודיעים לי שבוע לפני פתיחת השנה שהמבנה משתנה אחרי שכל הגן כבר עמד דום לתחילת השנה; אפילו שהמבנה החדש אינו מתאים לגן ילדים, ללא לוחות וללא חצר; למרות כל הבעיות שאני נתקלת בהן אני מפתיעה את עצמי וממשיכה במין אופטימיות קוסמית שמשתלטת עליי ככל שהזמן עובר. "בסוף הדברים יסתדרו", אני ממלמלת לעצמי בראש, מנסה להאמין לשכנועים העצמיים. "את יכולה לעשות את זה, פשוט תמשיכי". אני מנסה לעודד את עצמי, אבל הספק מכרסם בביסים גדולים. והינה 1 בספטמבר הגיע במהירות שיא, וקשה לי כל כך שילדי הפרטיים פותחים את שנת הלימודים בלי אימא, ואני בולעת את הגוש שיש לי בגרון, מנגבת את הדמעות ונוסעת בהתרגשות לגן לקבל את פני הילדים וההורים.

השבוע הראשון עובר, ועוד שבוע עובר, ואני מרגישה שאני מתחילה להרים את הראש מעל המים. לאט לאט מצליחה להיכנס לשגרה, ללמוד את הילדים, לפתח קשר. אני מתחילה להיפתח לנשות הצוות שמקיפות אותי, ומרגישה שאני לא לבד במערכה וזה עושה לי טוב. אני יושבת בכל לילה מול המחשב עד השעות הקטנות, קוראת מאמרים, מכינה מערכי שיעור, מחפשת רעיונות ליצירות ושומעת אין-ספור שירים. השפה שלי נעשית יותר מקצועית, בלי משיים אני מתחילה להשתמש במושגים מעולם החינוך והטיפול ואני גאה בעצמי על כך. אני מתחילה לגבש לעצמי זהות, לחשוב על הרציונל בכל דילמה שאני נתקלת בה, ועם הזמן צוברת ביטחון. אני כבר לא טובעת, כבר לא בולעת מים ונבהלת, אני כבר מתחילה לפרפר ולהזיז את ידיי ורגליי במים והתנועות שלי מתחילות להיות יותר מדויקות. יש מסביבי גלים קטנים, אדוות קטנות שמראות לי שאני מתקדמת קדימה. אבל המים עדיין עמוקים וקרים ומפחידים.

הקושי הוא רב. ההתמודדות היום-יומית עם העומס לא נותנת מנוח. הגוף מפורק, אני צרודה כבר חודשיים, העייפות נוראית. צמחו לי שערות לבנות ונוספו לי קמטים. אני אכולת רגשות אשם על כך שאני לא פנויה מספיק לילדי הפרטיים, שבשעות הערב במקום לשבת עם בעלי אני משוחחת בטלפון עם הורים או עם הצוות. אני מרגישה איך דבר רודף דבר, ואני מכבה שרפות באופן תדיר. אין רגע דל, ההתמודדויות עם הילדים קשות ואני מתוסכלת ומרגישה שאין לי כלים

להתמודד. אכולת רגשות אשם שלו הייתה לילדים גננת בעלת ניסיון הם היו מקבלים טיפול יותר מתאים. אני לא ישנה בלילות, וכאשר אני ישנה אני חולמת על הילדים, שכבר נעשו חלק ממני.

יום רודף יום רודף יום. הימים מלאים בעשייה, וההתקדמות של הילדים ניכרת. אחת מתחילה לדבר, אחד מתחיל לתקשר, אחר מסתכל לי בעיניים והלב שלי מתפוצץ מגאווה. תחושת הסיפוק מסחררת, אני מתמכרת להרגשה ומבינה שאני במקום הנכון. אני צוברת ביטחון, התנועות שלי במים הופכות אט-אט מפרפורי הישרדות לתנועות שקולות ובטוחות, וברגע אחד אני מבינה שאני כבר שוחה! נכון, יש לי עוד הרבה מה ללמוד, השחייה שלי עדיין לא מהוקצעת מספיק, אני צריכה לשכלל את תנועותי ולהשתפר. אני אלמד סגנונות שחייה שונים ואדע מתי לחתור ומתי להיסחף עם הזרם. האוקיינוס כל כך גדול, ויש אין-ספור כיוונים שאוכל לשחות אליהם. לפעמים יהיה לי יותר קל, והרוח תעזור לי לצבור תאוצה, לפעמים אלחם בגלים גבוהים ובמערבולות. אני מסתכלת סביבי ורואה שאיני שוחה לבד, השחייה ביחד יותר קלה. יש גם סירות הצלה רבות שיעזרו לי במהלך הדרך. ותוך כדי שחייה אני עוצרת לרגע, מסתכלת על הנוף, על הדרך היפה שעברתי ועל הדרך הארוכה שעוד יש לי לעבור, ואני מתרגשת. השמיים בהירים, השמש מלטפת, הציפורים מצייצות, וטוב לי, טוב לי לשחות.

היועצת קוראת לי למשרד

דנית שמוליס | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

היועצת קוראת לי למשרד שלה בדחיפות. אני מדלגת במדרגות והמחשבות מדלגות בראשי. הרכות ביקשה שאשוחח עם ההורים של דני, צריך להשעות אותו מחר, הוא שוב מעורב באלימות, בשבוע הבא יש בוחן בהיסטוריה, כרמית עדיין יושבת לבד, אף אחד לא רוצה לשבת לידה כי היא לא מדברת (אילמות סלקטיבית קראו לזה...?), כמה בנות צחקו על אילנית בהפסקה, המורה לחנ"ג אמרה שכנראה עושים עליה חרם ודוד עדיין לא אוכל, למה הוא מסרב לאכול?...

הגעתי. הפנים שלה מודאגות. "כנס". אין זמן לגינונים. התיישבתי. "תקשיבי, יש לך תלמיד בכיתה, עדיין לא הכרת אותו, אימא שלו עדכנה אותי הרגע שבקיץ הוא עשה שני ניסיונות התאבדות. פעם אחת הוא ניסה לקפוץ ממרפסת ביתו, ופעם אחת ניסה לתלות את עצמו עם חגורה". היא מסירה את המשקפיים מעל עיניה ומסתכלת היישר לתוך עיניי: "דיברתי עם פקידת הסעד... המילים ממשיכות לצאת מפיה אך אני לא שומעת כלום. חם לי, החולצה האוורירית שלי נדבקת לגופי, אגלי זיעה קטנים יורדים במורד צווארי, הפה שלי יבש ואין לי אוויר.

"רגע...", אני קוטעת את הדיבור הרצוף שלה, "שנייה, יש פה מיזוג? אפשר להדליק מזגן?" הרגשתי שאני בוערת, אולי משב רוח תעשייתי יצנן לי את המחשבות. היא מדליקה את המזגן, לוקחת נשימה. "נכנסת כל כך מהר לעניינים, שכבר שכחתי שאת מורה חדשה". היא מחייכת, מחזיקה בידי, תנועתה מנחמת. "תקשיבי, הוא נעלם, ברח מבית הספר וחייבים למצוא אותו, אנחנו חוששים שהוא יעשה לעצמו משהו". כל מה ש יכולתי לחשוב עליו כרגע הוא מהדורת החדשות של שמונה. השדרן שפניו תמיד רציניות מדווח על גופתו של אור שנמצאה ליד פסי הרכבת בשעות ערב, ללא רוח חיים. ראש העיר מתראיין ומדבר על האבדה הגדולה, כל כך צעיר. וכולם שואלים היכן היו ההורים? היכן הייתה המחנכת?...

זאת אני, אני המחנכת. אני פה. לקחתי מהיועצת את מספר הטלפון של אור. היא כבר עדכנה אותי שהוא לא עונה לה, ורק כתב לה במסרון: "נמאס לי, אני לא

חוזר יותר אף פעם". אני מחייגת ונזרקת ישירות לתא הקולי. הצלצול המודיע על תחילת השיעור נשמע כבר לפני חמש דקות. אני מאחרת. מה קשור עכשיו שיעור אזרחות? הראש שלי בילד הזה שלא פגשתי ואני מדברת על דמוקרטיה ישירה ועקיפה. מולי, רואה אותו חסר פנים אך ידיו מושטות אליי.

מזל שהשיעור נגמר. אני מחייגת שוב. תא קולי. אני מחייגת לאימא. אולי יצר עימה קשר. היא לא עונה. אני מחפשת את היועצת בין כל הראשים וכוסות הנס קפה בחדר המורים. היא לא שם. הרכזת מנסה לנחם אותי. "זאת לא האחריית שלך", היא אומרת. "לא ידענו שהוא ברמת סיכון כזאת גבוהה. האימא לא עדכנה. נמצא אותו, אל תדאגי". משום מה איני מתנחמת. מחשבותי שואבות אותי עשר שנים קדימה. אני רואה את איתן שלי, התינוק היפה שלי עם הבלורית המסולסלת, עם הגומות הכובשות, לבד, מסתובב ברחוב, והנייד שלו מעביר לתא הקולי. בא לי לצרוח עליה, לנער אותה בכתפיה ולומר לה שלא תגיד לי לא לדאוג! איתן שלי... אור שלי? אני מחייכת בנימוס, בא לי לרוץ החוצה, להתניע את האוטו ולחפש אותו. אני מלמדת עכשיו את ט'5 שיעור ספרות, אני שוב מאחרת.

אני מוציאה את חיה-פרומה של עגנון מראשי ורצה לכיתה הבאה, היסטוריה, פאודליזם, חוזרת על החומר ששיננתי כל השבת עד חצות. בין הכיתות אני פוגשת שוב בתא הקולי, ושוב נעשה לי חם מדי, כמו זרם חשמלי מתיש שרוטט בגופי ולא נותן לי מנוח. 13:25, הצלצול מודיע על סוף השיעור.

היועצת מתקשרת, "מצאנו אותו". זה כל מה ששמעתי. זה כל מה שהיה צריך. מחר בבוקר אני אפגוש את אור. אני מתכננת מה אומר לו. מה באמת לומר? היועצת מכוונת אותי במילים מלאות ניסיון, ואני סופגת אליי כל מילה וחוקקת אותה בראשי.

השעיתי את דני, הסברתי לו שאלימות היא קו אדום ושצריך לתקשר במילים. כתבתי ביומן בטוש כחול "לזמן את אימא לשיחה". שוחחתי עם צליל, רונית וליטל, באמת יש חרם על אילנית. פתחתי יומן, בטוש אדום, "לבנות תוכנית טיפול/מערך שיעור על חרם", "לדבר עם היועצת", "לשוחח עם אימא של אילנית". לא הספקתי לתפוס את דוד לפני שהצלצול שחרר את תלמידיי לביתם. "לבדוק בגוגל על הפרעות אכילה/לדבר עם אימא של דוד". סגרתי את היומן.

אספתי את גאיה ואת איתן מהגנים. בדרך הביתה בחנתי דרך המראה הקדמית את פניו של התינוקי שלי, יפות כל כך, זכות, תמימות. התינוקי שלי, שהיה לי כל כך קשה ליצור, שעטפתי באהבה, שנפשי לא תדע את עצמה בלעדיו. האם אפשרי שהוא יגדל להיות אור או דוד? שיסבול מהצקות, מאלימות או מבריונות, מדחייה או מסבל? איך אגן עליו? מה אומר לו?

בבית אני פועלת על אוטומט. מגישה ארוחת צוהריים, מנגבת אף, מחליפה טיטול, מפעילה את מכונת הכביסה. משוחחת עם הורה ועוד אחד, שומעת על עבר של אלימות, התעללות, רעב, אב מזניח, אם שורדת. הם נפתחים בפניי ולאט חושפים פיסה קטנה ועוד אחת ממה שמרכיב את הדמויות שאני פוגשת יום-יום לכמה שעות. אני לא פותחת יומן. אין צורך לכתוב את כל הדברים הללו, הם חקוקים מעתה בנשמת. אני מתחילה לחבר בין הנקודות, להבין למה דוד מניח את ראשו על השולחן, ולמה דני מתנהג באלימות.

המקלחות וארוחת הערב עפו בין המסרונים. זהו. הם במיטות. אפשר להתחיל לעבוד. אני יוצאת ממצב אוטומט ומתחילה לחפש מידע באינטרנט, מערכי שיעור, רעיונות יצירתיים, סבלנות, קבלת השונה, אקלים כיתתי, מיפוי אישי, התנהגותי ולימודי. הרפרטואר שלי התרחב בשבועיים האחרונים, מאז קיבלתי את כיתת החינוך, ואני דוברת את השפה. ברבע לאחת אני מכבה את המסך. מניחה את ראשי על הכר ומנסה להירדם. כבר כמה ימים שמחשבותיי טורדות את מנוחתי. ואין לי מנוח. אני חושבת על הילד ללא פנים, על דוד, על דני, על אילנית, על כרמית... כרמית!!!! שכחתי ממנה! אני רצה למחשב אחוזת אמוק! מקליקה בזריות "אילמות סלקטיבית" ובולעת את המילים. שולחת מסרון ליועצת: "צריך לדבר מחר על כרמית". לא לימדו אותי במכללה למורים על אילמות סלקטיבית?! מה אני עושה עם זה לעזאזל? מה האחריות הזאת שהפילו עליי? הם רציניים? אני מנסה לישון, 3:00 בלילה, אני שומעת פסיעות קטנות נודדות למיטה שלי, מכינה בקבוק חם ועוטפת בחיבוק. מוצאת שלוה בגופו הזעיר של התינוקי שלי ונרדמת.

"עוד חודש וחצי לסיום שנת הלימודים תשע"ח", הרכזת מכריזה בחגיגות בחיך מלא שיניים. "יש לסיים להזין את כל הציונים במשוב, ישיבות פדגוגיות בעוד כשבועיים, ערב שורשים ב-27 במאי, מסיבת סיום ב-19 ביוני". אני כותבת את הלוח לחודש הקרוב, לחודש האחרון של השנה המדהימה, הקשה הזאת, ולא מאמינה שהיא תכף מסתיימת. אני בוחנת בעיניי את המטלות הכחולות ומרפרפת בין דפי היומן העמוסים שלי חזרה לשבוע השני של ספטמבר. הדפים הללו זרים לי. איני מאמינה שאני כתבתי את כל המילים האלה. אני רואה את הלחץ בועט מתוך המילים, את חוסר הוודאות, חוסר הידע, העייפות והבלבול. סימני הקריאה והשאלה זועקים מתוך הדף, רשימות של מורה חדשה, מורה המומה, מורה אחרת. לא אני. אני מחייכת. אני כבר לא שם. השנה הזאת הייתה בית הספר של החיים שלי. להיות או לחדול. ועכשיו אני לחלוטין להיות. וזה לא ברור מאלי. המורה מספטמבר לא ידעה שבעוד כמה חודשים היא תהיה "להיות".

אני עדיין רואה את פניהם של איתן וגאיה שלי בתלמידים שלי, עדיין דואגת להכניס בכל בוקר שני עפרונות לקלמר ושומרת בארנק כסף קטן לטובת מי שרעב. עם זאת למדתי גם להפריד, לקבוע סדר עדיפויות, לסמוך על הגורמים המטפלים ולהיעזר בהם. והכי חשוב, בלילות אני ישנה. אני מסבירה לעצמי שאני עושה את הכי טוב שאני יכולה. בכובע החינוך שלי אני יכולה להכיל, להבין, לתמוך, ללמד, אבל אני לא יכולה להחליף אף אימא של אף אחד. התלמידים שלי הם לא איתן וגאיה שלי; הם אור, דני וכרמית שלי, וכל אחד מהם הוא עולם. עולם מורכב של מחשבות ורגשות ותכונות ועבר והווה, לפני שהם תלמידים שלי. לפני שהם מגיעים לרכוש ידע, הם קודם - הם. הם "להיות", והם תמיד היו כך, אני הייתי צריכה לעבור תהליך כדי להגיע לשם.

תאריך שנת ההתמחות: תש"ח ✍️

אוריה לוי | המכללה האקדמית לחינוך הרצון

המעשה שהיה אירע באותה מלחמה הקרויה מלחמת השחרור, ויש שבספרים נוהגים סלסול בעצמם ומכנים אותה מלחמת הקוממיות, ואילו אותם שלחמו מלחמתה מכנים אותה סתם: המלחמה. באותה מלחמה קוים בסבי, שהיה מתלמד בהוראה, הפסוק "ללמד בני יהודה קשת". סבי זקני, מאותם שיודעים דף גמרא היה. ולא כאותם הלומדים ותורתם מונחת בראשם כאבן מסמא, אלא תורתו הייתה שעשועיו וקיים בעצמו "מתורתך תלמדני".

עוד יש להעיר כי סבי, שגוזמאי היה וכוחו בפיו, והרבה לספר מקורות בתינו, לא פרש את השמלה בכל שקרה אותו באותה המלחמה. כל אותם סיפורים שסיפר, דוק של שחוק היה בהם, ספק היו ספק לא היו, וגם אם היו שמא כדרכו הוליד הר מעכבר. יבואו חכמי הנפש ויאמרו - הדחקה היא; יבואו אלה שחוכמתם מרובה מליבם ויאמרו - זו דרכה של תורה; ואני - דברים ששמעתי אומר.

באותו הזמן, שמנהיגי המדינה לא מן היראים היו, ולא שמו את ירושלים על ראש שמחתם - נעזבה העיר לאנחות תושביה באין לה מנחם. אך לא אלמן ישראל וזכור אותו האיש לטוב, ושמו כשם סבי - משה רוסנק, שהיה ראש הלוחמים ברובע היהודי בעיר העתיקה והעזובה. צעיר לימים היה, אך רוח עצה וגבורה להילחם נוססה בו. לוחמי הרובע, שמותשים ונטושים היו, שיוועו לעזרה ואין. כאז כן עתה, הלשון דבקה בשם ירושלים, אך יד ימין שכחה.

רוסנק, ששמו כשם סבי, הגה תחבולה. סבי ורעיו, שפרחי הוראה היו, יוכנסו לעיר כביכול להרביץ תורה בילדי הרובע באו. שרי האומות שוטים הם. מעין שיגעון נכנס בהם וסבורים שלהרוג אלו את אלו - מותר, וכל המרבה להשחית זרע אויביו ארצה, מה טוב. אך תיקנו תקנות כתקנת בן גמלא ונחתם כי להרוג מותר, אך עד שיגיעו צעירי האויב לגיל שבו מותר להורגם יש לספק להם כל צורכם - מחוט ועד שרוך נעל. ועוד תקנות תוקנו אך שוב איני זוכרן, שהערבים שאינם יודעים באותיות של רש"י אך פיקחים הם מעימנו למדו שגזרה שבטל טעמה - שוב אין בה ממש, והסירו מעליהם תקנות אלו ושוב איני זוכרן.

אך מה לנו מעניינם של גדולים, נשוב לסבי וחבריו. אך נכנסו לעיר ובאו במצור; שוכנו בדירה אחת, הושם נשק בידיהם והופקדו על עמדה שכונתה על שמם - עמדת המורים. אותו בית לא הקל על סבי. בית הוריו היה. שם נולד ושם גר עד שיצאו מן החומות. דומה שריחות בישולי אימו דבקים בקירות וקולות אחיותיו מהדהדים בבית. אומנם הופקדו המורים על העמדה, וחשיבותה הובהרה להם, אך מלמדי תינוקות מורגלים הם במיני חופשין ושבתות. מה גם שאותם ימים ימי שלהי דקיטא היו, או שמא פגרת החנוכה, שבהם בטלים המורים. ואילו שם, בעמדת המורים - לא חג ולא איסורו, לא מועד ולא חולו, יום ולילה לא ישבותו. את מחשבת סבי לא אדע, אך אם מבשרי לחזות אלוה אוכל, כל שכן שאכיר מחשבת סבי.

חיש קל הורחבה החזית ונעשתה המלחמה פנים ואחור. פנים, האויב הירדני שמרוחק היה. ואחור, הקצין הממונה שרעתו קרובה. מקפיד היה בייחוד עם סבי, שעצלן היה, ומרדן היה, שלא היה צייתן ומשמעתו מסורה לקונו בלבד. באחד הלילות, בעוד סבי חוזר ממשמרתו לבית הלינה, נזכר בבחרותו, עת היה צועד באותם רחובות ממש, מבית הוריו לבית שבו ישנו עתה שהיה אז בית סביו זקנו, ומעשה ילדות היה עושה, והיה מבעט בפכים קטנים העשויים לסרדינים, עד שמי מנקיי הדעת שבירושלים גער בסבי שמעשהו מעשה פוחח. נגער סבי, ושם פניו לחדרו. זיכרונות רבים היו לו מאותם הרחובות. דומה שאותם הזיכרונות לא מניחים להווה מקום להתגדר בו.

בוא וראה עד היכן הדברים מגיעים, לא די ששמר סבי בבית הוריו וישן בבית זקנו, אף מקפיד הוא לפתוח דבר יום ביומו את אחד מכרכי הש"ס הגדולים שבדירה שלמעלה, אותה דירה שבה הניח לראשונה תפילין. אותה דירה שבה הם נשכחו עת צעד לשבי, ונשרפו בידי האויב הירדני.

באותם הימים אחז סבי במסכת קידושין, פרק עשרה יוחסין. אומנם היה נדמה כאחד החופשיים בהילוכו, בדיבורו ובמחשבתו, אך דברי תורה לא מקבלים טומאה, ואת סדרי לימודו לא שינה. פותח סבי את הגמרא, מניח אצבעו באותיות הקטנות, וקורא בדף פ"א: "אביי דייר גולפי, רבא דייר קנה". שלא כמנהג אבותיו מנהג סבי. כשאר בני דורו אצה לו הדרך, והנה עיניו כבר ברש"י: "דייר גולפי - היה מסדר קנקנים של חרס הרבה, שהעובר עליהם יקשקש וישמע קול".

לא איש מעשה היה סבי. לימים היה מזמן לביתו בעלי מלאכה על כל סתימה בכיור, ובפליאה היה מסתכל בהם ובמלאכתם. אך בצוק העיתים שבו החלש יאמר גיבור אני, והמורה נעשה לחייל - לא איש כזקני יעמוד מנגד. הלך ושטח את הרעיון בפני חבריו: ימלאו את הסמטה שמתחת לקמרון עמדתם בפחיות

מתכת ואך יבוא בה אותו הקצין - חיש יעמדו איש ממשכבו ויעמדו על משמרתם כחיילים. לקצין יאמרו שמדובר בצורך גבוה, כדי שיישמע קולו של האויב הירדני בבואו אל הקודש ולא נמות.

כיצד התבצעה תוכניתו לא סיפר סבא. אולי כי לא ראה בכך ערך, אולי כי כאבו לו הדברים וצליח המתכתי של הפחיות הנוקשות זו בזו עוד הצטלצל באוזניו, אולי כי חבריו לא נשמעו לו, ושמא בוש היה בהערמתו. כך או כך, כשאני עומד חסר אונים מול דלת חורקת, כשאני מתחמק מהוראה של גורם ממונה, וסתם מדי שבת בשבתו, עת אני עובר מתחת לקמרון ומחפש פחית לבעוט בה, דמותו של סבא מציצה בי ואני מתמלא גאווה וגעגוע.

עץ האושר

נורית בוקסר | אוניברסיטת תל-אביב

יוני 2017, 7:30

"אימא... בואי מהר..." קראה לי הילה בת החמש מהמטבח. באתי. "תראי מה קרה..." אמרה והסתכלה בי במבט עצוב.

ליד העציץ הקטן שעל שיש המטבח היו מונחים שני עלים שנשרו ממנו במהלך הלילה. חבל, חשבת לי לעצמי. לאחרונה נשרו ממנו רוב העלים וכעת נותרו רק שניים.

את עץ האושר קיבלתי באחד מאירועי ט"ו בשבט שנערכו בחברת ההיי-טק שעדיין עבדתי בה. השקיה אחת לשבועיים-שלושה והנה הוא אצלי כבר כמעט עשור. לפי תורת הפנג שוואי עץ האושר משרה אווירה חיובית ומעניק הרבה אושר לבני הבית. לי הייתה תמיד תחושה שהוא מתאים את עצמו לאושר שלי. היריון, עלה חדש. לידה, עלה חדש. היריון, עלה חדש. הפלה, עלה נושר... "באמת עצוב", אמרתי להילה, " אבל לא נורא, אולי יצמחו לו עלים חדשים בקרוב..." חייכתי. באמת קיוויתי שזה מה שיקרה. "בואי, נלך לגן כי אחרת אאחר לעבודה". בדרכי לעבודה אמרתי שזהו, אני עוזבת. נכון שעדיין לא מצאתי עבודה בהוראה, נכון שאני מוותרת על משכורת ההיי-טק ונכון שאומרים שרבע מהמורים עוזבים אחרי שנה, אני החלטתי.

ספטמבר 2017, 20:50

"מה???", כתב לי אחי בקבוצת הוואטס-אפ המשפחתית לאחר ששלחתי צילום של כרטיס ביקור שכתוב עליו "אורית בר, מורה למתמטיקה". את כרטיס הביקור קיבלתי בפורום מורים חדשים של בית הספר שהתחלתי לעבוד בו לפני כשבוע. לא הספקתי להגיב וכבר צלצול טלפון, אחי השני על הקו. "באמת עזבת?" הוא שאל. "באמת", עניתי.

לקח לי שבוע עד שאזרתי אומץ לספר למשפחה שלי שעזבתי את ההיי-טק והתחלתי לעבוד בהוראה. גם ככה זאת הייתה החלטה לא פשוטה, לוותר על כל מה שהגעתי אליו, ללכת אחרי הלב שלי ולהתחיל מחדש... לא רציתי לשתף אף

אחד שעלול לערער את החלטתי. ידעתי שכמו רוב האנשים שמרימים גבה כשאני מספרת להם על כוונתי לעזוב את ההיי-טק, גם המשפחה שלי לא תקבל את זה בהבנה, הם גם ככה לא ממש פרגנו כשהתחלתי את לימודי ההוראה וכשירדתי לחצי משרה.

"אז איך עבר השבוע?" המשיך אחי לשאול.

"לא ממש לימדתי", אמרתי, "היו יומיים של היכרות וגיבוש כיתות, עוד יומיים של מבחני שיבוץ להקבצות ועוד יום חופשי אחד... אבל התחושה היא שאני בכיוון הנכון, אני מקווה שיהיה בסדר..."

"יהיה בסדר", הוא אמר לי, "אני בטוח שתהיי מורה מדהימה".

מייד לאחר השיחה הזאת קיבלתי שיחת טלפון נוספת, הפעם מאימא שלי. "טוב... העיקר שתהיי מאושרת..." היא סיכמה את השיחה ונאנחה, ספק מרוצה ספק מאוכזבת. בכל זאת הייתי הגאוה שלה, הבת שהיא בדיוק ההפך ממנה, הבת שהלכה ולמדה לימודים אקדמיים באוניברסיטה ושעובדת במשרה נחשקת בחברת היי-טק, ועכשיו מה היא תגיד לחברות שלה... מורה???

פברואר 2018, 13:15

שיעור מתמטיקה, תחומי חיוביות ושליליות של פרבולה. "אני לא מאמינה שאני מבינה מתמטיקה", אמרה מורן, תלמידה חדשה בכיתה י'. "כן, תכירי, זאת אורית", אמר לה נועם.

נועם, תלמיד שכל פעם שהוא מצליח להביא את עצמו לשיעור זו כבר התקדמות, תלמיד שסוחר על גבו תיק כבד כל כך שגם מבוגר לא יצליח לשאת. כדרכי, חייכתי. לא עניתי, מודה שהתרגשתי מהמחמאה עד כדי כך שאפילו לא הצלחתי להגיב. מייד אחרי השיעור התחילה המועצה הפדגוגית של כיתה י"א לקראת הבגרות הקרבות. "שגיא ישראלי", אמר עדי, מחנך כיתה י"א. "לשיעורים שלי הוא לא מגיע, איך אצלכם?" "לא מגיע", נשמעו קולות מכמה מורים במקביל. "לשיעורים שלי הוא מגיע", אמרתי מופתעת. "איתך יש לו קשר מיוחד", ענה לי עדי, "שגיא אמר לי השבוע שהוא רוצה שאת תלמדי אותו הכול, מתמטיקה, אנגלית, לשון, כל מה שאת יודעת..." "כולם צחקו. עדי המשיך. "אני הייתי רוצה שננסה לקבוע שעות פרטניות שלך עם שגיא, לפחות ננסה לקדם אותו במה שאפשר, אני שמח שהוא התחבר למישהו מאיתנו". וואו... לא האמנתי. זה מה שהוא אמר?

היום היה יום טוב, חשבתי לעצמי כשחזרתי הביתה. לא בכל יום אפשר להגיד את זה. יש ימים שכל המאמץ שמושקע בהם מתברר בסוף כמיותר. הרי איך אפשר לגייס

תלמיד ללמידה כשעוברים עליו כל כך הרבה דברים אחרים. כל כך הרבה דברים שהמתמטיקה נראית כזאת שולית ולא חשובה...
וככל שחשבתי על זה יותר הבנתי שהמתמטיקה היא רק כלי שמאפשר לי להגיע לתלמידים, לראות אותם ולהיות פה בשבילם, וזה מה שחשוב באמת.

מרץ 2018, 7:30

"אימא... בואי דחוף..." קראה לי הילה מהמטבת. הילדים האלה... תמיד זה דחוף ותמיד צריך לבוא אליהם. באתי.
"תראי כאן! יש שני עלים פצפונים..." היא קראה בהתלהבות והצביעה על עץ האושר, שאתמול עוד היה לו רק עלה בודד. "נכון!", עניתי גם אני בהתלהבות וחיבקתי אותה. מאושרת?

מה נראה לך ✍️

אורי פורת | המכללה האקדמית לחינוך הרצוג

"מה נראה לך? שאני אלכלך את האדידס החדש?" כך פנה אליי שלמה בפעם הראשונה. "תשמע. יש פה מגפיים. אתה יכול לנעול כמו כולם," ניסיתי.

"לא, לא, לא... אתה טועה אח שלי. אני פה עם בגדים חדשים ונעליים חדשות. 600 שקל. אני לא מתכוון לעבוד פה, ולהתכופף, וללכלך בבוץ את הידיים, וברור שלא את הבגדים!"

"טוב, תראה," אמרתי. "אתה יכול לשבת פה כמה דקות ולהסתכל מה אנחנו עושים... אבל אם לא מתאים לך - תיגש בבקשה למדריך ותשאל אותו מה לעשות. אתה יודע, אנחנו פה לא מבחירה."

"זו בדיוק הבעיה! והיום אני הולך! גם הגעתי לפה בטעות, וגם מחייבים אותי לעבוד פה ולהתלכלך? למה מי מת?... " הוא הרים את הקול.

במסגרת העבודה שלי כמורה לחקלאות בקהילה טיפולית כבר יצא לי להכיר לא מעט חבר'ה כאלה. ושלמה אכן ישב בפעם הראשונה שלו ב"חממה", כך קראנו לענף העבודה החקלאית, ולא עשה יותר מדי...

גם בפעם השנייה הוא לא עבד קשה מדי, ואפשרתי לו את זה. "גוזלים יכולים לנוח יותר", אמרתי לו, "אבל בקרוב תצטרך להתחיל לעבוד."

"גוזל" היה כינוי לנער שהצטרף לקהילה, בחודש הראשון שלו, כאשר הוא עדיין צריך ללמוד את הכללים והחוקים, ולא "מענישים" אותו יותר מדי. אגב, גם ל"עונשים" היה שם מיוחד: "תוצאות". כלומר, אנחנו לא מענישים אותך. המעשים שלך הובילו לתוצאה מסוימת. אתה בחרת לנהוג כך, וזו ה"תוצאה". זה לא אנחנו החלטנו... באופן כללי הייתה למקום שפה משלו, וכך כל נער חדש היה צריך, כמו בצבא, "ללמוד את השפה".

אומנם בפעם השנייה הוא כבר לא אמר את המשפטים הקבועים - "כולם פה נרקומנים" ו"מה אני עושה פה?" - אבל עדיין היה קשה לו לעבוד, ומבט של התמרמרות היה נסוך על הפנים שלו כל הזמן. ניכר היה שהוא מתקשה מאוד להסתגל למקום ולחוקי הקהילה.

בפעם השלישית בחממה שתלנו שתילי עגבניות, והוא התחיל להצטרף אלינו.
"מה שלומך?" אמרתי לו.

"מודה על עוד יום נקי", הוא אמר.

בשפה הטיפולית "יום נקי" הוא יום ללא סמים ואלכוהול. בתהליך הטיפולי בקהילה עובדים עם הנערים על "רק להיום", זאת אומרת, אני צריך לדאוג רק לעכשיו, שהיום אני לא אחזור לסמים. מחר זה כבר סיפור אחר. כך לפחות בתקופה הראשונה בטיפול. עוד לא חושבים קדימה. מתקדמים מיום ליום, וסופרים את הימים.

"ברוך השם", אמרתי לו. "נראה לי שהיום אתה כבר מרגיש יותר טוב!"

"בוא לא נגזים... אבל קמתי בהרגשה טובה, והתחלתי את הבוקר בצורה טובה,

וזה כבר משהו. נקווה שאתה לא תקלקל לי את ההרגשה עם החממה הזאת..."

"אני אשתדל", אמרתי לו, מנסה לגרום לו להמשיך לעבוד איתנו יחד.

כך שתלנו את השתילים בשקט יחסי, מתקדמים לאורך הערוגות.

"אתה יודע, גם אני הייתי חקלאי", זרק אליי.

"וואלה? מה אתה אומר? מה גידלת? איפה עבדת?"

"אתה יודע, קצת עשב... קצת דברים אחרים... מה שבא. אבל רק לשימוש

עצמי, לא הייתי סוחר".

"אה, ברור..". אמרתי לו. ולעצמי חשבתי - איך שוב נפלתי בפח... רבים מהנערים

התנסו בעבר בגידול מריחואנה, לעצמם או לאחרים.

"מה, אפשר לגדל פה אחלה של סחורה, בחממה הזו שלך! לא חשבת על זה

אף פעם?"

"לא! חד-משמעי", אמרתי בטון רציני. "פה אנחנו מגדלים רק דברים חוקיים.

וחוץ מזה, נראה לי שאתה עוד לא איתנו אם אתה מדבר ככה".

"מה זאת אומרת?"

"זאת אומרת שאתה חושב פה רק על הסמים ורק על השימוש, ולא חושב

קדימה - על ההמשך, על איך אתה מטפל בעצמך".

"שמע, יכול להיות שאתה צודק... אני באמת מנוהל על הסמים חבל על הזמן..."

"מה, עוד לא הפנמת שאתה פה? בקהילה טיפולית לנפגעי סמים ואלכוהול?"

"לא, לא ממש... תראה, גם אתה במקומי לא היית שורד פה! אתה יודע איזה

קשה זה? אין לך חופש לשנייה! כל הזמן לוי"ז צפוף... כל הזמן תוצאות... אין

מנוחות. ובכלל אני סגור פה כמו איזה כלא! אפילו ללכת לשירותים אני צריך לבקש

אישור! כבר עדיף היה להיות בכלא... להעביר כמה חודשים ולחזור לחבר'ה. מה

אני צריך את הכאב ראש הזה?"

הוא באמת נראה מתוסכל. ראיתי בעיניים שלו שהוא באמת "עוד לא פה". עוד

לא מבין לגמרי מה רוצים ממנו. ומה השפה המוזרה הזאת שמדברים פה.

"תגיד", ניסיתי בכל זאת להסביר לו, תוך כדי שאנחנו מתקרבים כבר לסוף השורה, "אתה יודע שכלא זה לא פתרון... תהיה שם ותחזור אחר כך לסמים... אז מה הרווחנו? החיים שלך חשובים לך או לא?"

"חשובים... חשובים..." הוא מלמל.

"אז קדימה! תציל אותם!" הרמתי את קולי לכיוונו.

"בסדר, בסדר... מה, אתה חושב שזה פשוט? חוץ מזה, מה זה כבר החיים בלי ההנאות האלה? קצת חומר, קצת אלכוהול, קצת חברים... אני לא רואה את החיים שלי בלי זה..."

ראיתי שהיום הוא כבר לא יקלוט יותר מדי... העמסתי עליו מספיק. אז הנחתי לו. אבל בלי לשים לב עבדנו די יפה, וסיימנו לשתול ארבע ערוגות.

"שמע, כל הכבוד! עשית אחלה עבודה היום!" אמרתי לו לקראת סוף הזמן של הקבוצה שלו.

הנערים כבר התחילו להוריד מגפיים ולהתארגן לישיבת סיכום.

"כן, באמת עבדתי יפה... כנראה שזה לא כל כך נורא העבודה הזו, בחממה שלך..."

במפגש הבא הוא לא היה. הלך לטיפול אצל העובדת הסוציאלית. לכל נער היו טיפולים שונים: אצל העובדת הסוציאלית, טיפול בבעלי חיים, טיפול באומנות, מוזיקה, רפלקסולוגיה ועוד... למתבונן מהצד זה נראה לפעמים כמו איזה בית מלון... במפגש הבא פגשתי כבר שלמה אחר. זאת אומרת, הוא עדיין היה אותו בן אדם, אבל שונה. הוא היה הרבה יותר שקול בפעולות שלו, שם לעצמו יותר "גבולות", דיבר יותר בשפה הטיפולית, ונראה באופן כללי יותר רציני.

בהתחלה הוא נראה לי עצוב קצת. שאלתי אותו: "מה העניינים?"

הוא הביט בי ואמר: "הכול בסדר, אני פשוט כבר בתוך הטיפול... זהו, הבנתי שאני פה כנראה".

"וואו, כל הכבוד לך!" אמרתי לו, "זהו, התחלת לטפל בעצמך".

"כן, כנראה, הבנתי שיש לי בעיה קודם כול, וזה הצעד הראשוני להתחיל בטיפול".

"ברור", אמרתי לו. "עכשיו צריך להמשיך הלאה".

"כן, אתה יודע, אני עדיין לא חושב שזה גן עדן פה, אבל יותר קל לי מאשר בהתחלה, אומנם אין לי חופש פה, אבל יש לי את כל התנאים הפיזיים לטפל בעצמי. וגם הבנתי שאני חייב להציב גבולות לעצמי וגם לאחרים".

"אתה צודק במאה אחוז... הגבולות שלנו הם בסופו של דבר מה שמחזיק אותנו, והגבול שאתה קובע לעצמך חזק הרבה יותר מהשוטר שיבוא ויעשה לך נו-נו-נו..."

"וואללה, אתה מבין בזה, אה?"

"אני משתדל..." אמרתי, לפני שנפרדנו הפעם.

במפגש האחרון לתקופה זו ידעתי שאני רוצה להיפרד משלמה בצורה אחרת, אבל לא ידעתי איך... קצת לפני שהקבוצה הגיעה, היה לי רעיון!
"שלמה", קראתי לו כשהבחנתי בו, "אתה נראה טוב היום!"
"וואללה, תודה", אמר.
"בוא, אני רוצה להראות לך משהו".
לקחתי אותו לכיוון חלקת העגבניות ששתלנו.
"זוכר ששתלנו את החלקה הזו?" שאלתי.
"ברור שאני זוכר! מה, הזעתי פה בכמויות..." אמר בגאווה לא מוסתרת.
הצבעתי קדימה ואמרתי: "הינה, תראה איך החלקה נראית! איזה יופי! האמנת שהיא תיראה ככה?"
"האמת, בהתחלה לא האמנתי", אמר בשקט.
"אבל אני האמנתי..." אמרתי. "תראה מה קרה פה... אנחנו כמו הצמחים! קצת אמונה, קצת להזיז את מה שמפריע בדרך, קצת ניקיון... והנה, גדלים פירות מופלאים!" טפחתי לו על השכם.
"וואו, אתה מרגש אותי", הוא אמר בחיך, והוא לא היה אחד שמתרגש בקלות.
"אתה יודע, באמת לא כל כך האמנתי בעצמי בהתחלה... אבל אני רוצה להגיד לך עוד משהו. כשהגעתי לפה חשבתי שזה כמו כלא, שרק מגבילים אותך פה, ורצייתי כבר לחזור לסמים, לחברים ולשטויות... היום אני יודע, אלו בדיוק היו הדברים שהגבילו אותי ולא נתנו לי להתקדם... רק לשקוע... הייתי כבר בייאוש... סגור ומסוגר".
ואז הוא הישיר אליי את מבטו: "פה, בפעם הראשונה אני מרגיש חופשי!"

ניצן ואני

גלבוע סטבינסקי | המכללה האקדמית בית ברל

ניצן, הכרתי אותה בשנה שעברה. שתינו התחלנו לעבוד יחד ואני זוכרת את החיוך שלה. חיוך מלא, עיניים נוצצות, שפת גופה שידרה קלילות ושמחה - לא היה קשה לנחש שהיא מאושרת. מהרגע הראשון, או השני, התאהבתי. ידעתי שאנחנו נהיה חברות כשהיא אמרה לי "הי" עם העיניים האלה. כבר אז רציתי לחבק אותה, אבל, מוקדם מדי. אני לא חושבת שהיו מקרים רבים כאלה שהתאהבתי ככה, לא זכור לי לפחות. אולי בגלגול אחר, אבל התאהבות מיוחדת כזאת לא זכורה לי.

היא סיפרה לי שהיא גרה במושב פארן והיא בדיוק סיימה את הלימודים בסמינר הקיבוצים. דמיינתי את עצמי ברגעים אלה יוצאת איתה מהסמינר לעיר ושתינו חוצות את הכביש לרכבת וחוטפות איזה קפה ובייגלה לקראת הנסיעה המשותפת. חיים כאלה של סטודנטיות בתחילת דרכנו, יושבות על הדשא בין השיעורים, לפעמים כנסות להרצאה ולפעמים לא, בוחנות את הבחורים ומדמיינות עם מי נתחתן.

ניצן בשנות העשרים לחייה, כבר מבוגרת מספיק כדי להבין שהיא צריכה לעשות משהו עם עצמה כי בחיים צריך כיוון. היא נרשמת לסמינר הקיבוצים, רוצה להיות מורה. את החבר האחרון שלה היא זרקה כי הוא הזכיר לה את התקופה הקשה בחייה והיא רצתה להמשיך הלאה, רצתה להיות סטודנטית, להיות קצת תל-אביבית, להתלבש אחרת, להכיר אנשים חדשים, להתנתק מהמושב שגדלה בו. אימא שלה, מטולה שמה, הייתה אומנית ופיסלה בעץ, ואביה עובדיה גידל פלפלים. כששאלתי אותה באותו היום מדוע היא בחרה להיות מורה היא נתנה לי את החיוך הזה ואמרה, "לא רציתי לגדל פלפלים..." זה עוד משהו שאהבתי בה, הומור ותמיד חצי אמת. תמיד משאירה מקום לדמיון, מסקרנת אותי בכל הבעת פנים שלה, כבר אז, ביום הראשון, לא היה לי ספק שהתלמידים שלה הם הבאים בתור של האהבה.

לתיכון התל-אביבי שלנו לא הייתי מוכנה באמת. לא לצוות המורים, לא לתלמידים ובטח לא לחדר המורים האפוף בעשן של סיגריות. הייתה בהלה גדולה. אך ניצן,

המושבניקית שהגיעה מהערבה, נראתה כאילו הדברים חולפים לצידה. שוב השקט הזה, שבהתחלה הקסים אותי, כעת הכעיס. היא הייתה מודל לחיקוי, ואני כל כך רחוקה, כל כך לא, ולא. הכעיס אותי שהכול מסתדר לה. היא יפה, מושלמת, צנועה, כולם אוהבים אותה, התלמידים מאוהבים בה. ומה איתי? חשבתי שהיא ואני נעשה זאת ביחד אך היא צברה פער, והרכבת נוסעת והיכן אני. שתינו הגענו חדשות מהלימודים והיא מתנהגת כאילו היא פה שנים רבות.

יום אחד החלטתי לדבר איתה: "ניצני, היי... אפשר רגע?" שאלתי. זה היה בדרך החוצה, כשסיימנו. "כן, את צריכה משהו מהמכולת? נלך יחד?" אמרה. "לא, אני רוצה לדבר על משהו, אפשר רגע?" היא נעצרה כשהבינה שזה כנראה רציני. "אני...", המבט שלה ממיס אותי שוב אך אני ממשיכה: "אני רוצה לומר לך שרע לי פה, לך לא רע?" המבט שלה אמפתי ומדויק.

"רע לי? אני מאושרת. את בסדר?"

ואז התחלתי לבכות כמו שלא בכיתי הרבה מאוד זמן.

את החיבוק שקיבלתי מניצן אני לא אשכח. מפלים של עצב זרמו מתוכי אל זרועותיה והיא הכילה את כולי. הרגשתי המון בחיבוק הזה, תחושות מוכרות כמו כאב, עצבות, בושה. אך תחושה אחת כמעט נשכחה. אופטימיות. הרגשתי את האופטימיות בבטן הרכה שלי כאשר ניצן אמרה לי את המשפט הבא: "את רק שנה ראשונה אוהבה שלי, למה לך להיות עצובה. אני איתך". תחושות של קנאה התחלפו לחממה, הרגשתי איך היא מטפלת בי כפי שאבא שלה דואג לפלפלים שלו במסירות כזאת.

ניצן. שיער שדני ארוך ומלא, עיניים גדולות וכחולות, סנדלי שורש, עור מייפל. מושבניקית בכל רמ"ח איבריה. הצליחה לשבות בקסמה את כולם, ואני המכורה הגדולה ביותר. בוחנת את צעדיה, מתבוננת בכל הבעת פנים, בכל הגיגי המילים שלה. ולומדת. לומדת איך זה להיות מושלמת. במערכת של איזונים ובלמים אני מנסה בכל כוחי להיות כמוה אך גם להיות עצמי, מנסה לא להיעלם ולהיות שלמה, ואז שוב רואה את החזון מול עיניי, ניצן.

הזמן בבית הספר בשנה זו חלף במהירות האור, אך בכבדות אין-סופית. ניצן לא החזיקה לי את היד, היא גלשה על החול הרך ואני טיפסתי בדרך חתחתים. לא היינו חברות כפי שרציתי, היינו עמיתות למקצוע. לא ישבנו בהפסקות ודמיינו איך ייראה העתיד, לא חלמנו בהקיץ בבית קפה תל-אביבי כאשר אימהות עוברות עם עגלות. לא... היינו עמיתות למקצוע. חדר מורים, עבודות, ישיבות, דיונים. עבודה. עבודה. ניצן לא החזיקה לי את היד ולא הייתה לי לחברה של אחר צוהריים אביבי. היא

הראתה לי את מה שרציתי להיות, במבט ובשקט שלה גרמה לי להבין שאני נפלאה כפי שאני ובדרך שלי. למדתי ממנה הרבה, אך גם ממעריציה... דרך העיניים של תלמידיה הבנתי מה הסוד שלה, ואת הסוד הזה אני מאמצת לליבי. אהבה. ניצן הייתה לימים טובה אליי ולעיתים קשה, לעיתים מנחמת ולעיתים ביקורתית עד כאב. קשה להיות ניצן, קשה להיות אני. אני, הילדה מפארן, נלחמת בעצמי עד היום מי אני רוצה להיות, סנדלי שורש או מגפיים סגורים. רוח סערה או אדמה חרושה, אומנית או עובדת אדמה, אימא או אבא. ניצן ואני, הכלואות באותו הגוף, מתלבטות ומתפתחות בין אצבעות קפוצות לבין ידיים מושטות, אך דבר אחד בטוח. פלפלים אנחנו לא רוצות לגדל.

השערת התעודות

יותם שבי | אוניברסיטת תל-אביב

המקור הנוהני

דבר ראשון שאני מציע לכם בתור מורים מתחילים זה לדעת לעשות הפרדות. קודם כול צריך לדעת להפריד בין הימים. כשהגעתי לבית הספר לא עקבתי אחרי הימים. יום שני עם י"א 3 וי"א 5, יום שלישי עם 6 ו-5, ובחמישי שוב 3? מה עם י"א 7? אני בטוח שאני צריך ללמד אותם מתישהו. ההצעה שלי היא לכתוב

בטלפון שלכם את השעות המדויקות וגם את הכיתות שאליהן צריך להיכנס, וזה אני נותן לכם ככה, טיפ חינם. כי עדיין יש לכם פרצוף תמים של אנשים שעוד לא מבינים דבר וחצי בחינוך, שלא לדבר על אהבה.

דבר שני שאתם צריכים לעשות זה הפרדה בין החלומות שלכם למציאות. בואו, תראו, אני אסביר לכם משהו, אתם חושבים שתבואו לבית הספר ותרימו את היד כמו סופרמן ותעשו תחרות ספוקן וורד במקום לעשות מבחנים. ותראו להם איך התנ"ך מחולק לתעודות שנכתבו על ידי אנשים שונים. או שאתם חושבים שתגיעו כמו מישל פיפר לגטו ותלמדו את הילדים לראות את הרוח שיש בתוך הנפש שלהם או השמש שמסתתרת להם בתחת או משהו כזה, אז תאמינו לי - אתם לא. כדאי שתדעו מי אתם ומה אתם ולאן נושבת הרוח או משהו כזה (מורה לתנ"ך, לא למחשבת ישראל).

דבר שלישי שצריך להפריד זה מקומות ישיבה. תקשיבו לי טוב. אם הייתם נכנסים עכשיו לכלא, הדבר הראשון שהייתם צריכים לעשות זה להרביץ לאיש הכי חזק. זה תרגיל ידוע. לבסס את הדומיננטיות שלכם ושלא יגנבו לכם את ארוחת הערב. אז אותו דבר צריך לעשות בשיעור הראשון. הפיפס הראשון שמישהו מוציא, תעיפו אותו. אחר כך תפרידו בין זוגות שאוהבים אחד את השני. פחות אהבה יותר למידה, אני אומר.

דבר רביעי שצריך להפריד זה את האוזניים שלכם מהלב. ככל שתהיו רגישים יותר למה שהתלמידים אומרים, יהיה להם יותר קל לשבור אתכם. טיפ שנכתב בדם. ברור שזה בסדר להיות רגישים. שלא תבינו אותי לא נכון. לא הייתי רוצה

שמורים לתנ"ך יהיו רובוטים בלי נשמה כמו מורים לספרות. אבל הבעיה היא הווליום. אי אפשר להיות רגיש לכל התלמידים כל הזמן. לשמוע כל דבר רע שאומרים עליכם או כל גלגול עיניים ואנחת אכזבה. אתם פשוט לא תשרדו את החודש הראשון שלכם ככה.

דבר חמישי וזה לכאורה אובייס אבל קשה להסביר כמה זה לא. תפרידו בין עיקר לתפל. אם חצי מהבנים אומרים לאחת הילדות שהיא שרמוטה והחצי השני מעלה תמונות עירום לאינסטגרם ואתה מתעקש להסביר את ההבדל בין התעודה הכהנית לתעודה היהויסטית, אז אתה לא מורה, אתה הרצאה ביוטיוב. דבר שישי זה לדעת להפריד בין עבודה לחופש. אל תיתנו לעבודה שלכם להיכנס לתוך החופש שלכם, לבית, לילדים אם יש לכם ולזוגיות אם יש לכם. אתם יודעים מה? אם יש לכם, אז לא באמת אכפת לי. ויום שבת זה רק לה'.

המקור היהויסטי

שיעור ראשון, אני לבד. קודם כול לבד. הדבר שהכי הייתי לחוץ ממנו הוא שהחנות שלי תהיה פתוחה וכל הילדים יראו לי את התחתונים. בדקתי את זה כל כך הרבה פעמים במהלך השיעור שאני בטוח שהם חשבו שאני סוטה מין. עשיתי את הקול הרגוע שלי כדי לנסוך בכיתה אווירה של שלוה וחדוות לימודים. לא הסכמתי לצעוק כדי שהנפש הרכה שלהם לא תזוהם באלימות. "השנה במקום לעשות מבחנים", אני אומר, "נעשה פרויקט של ספוקן וורד". במקום להסביר להם מה זה אני עושה להם תרגיל כתיבה יוצרת, מה שהופך את הכיתה לשדה קרב. "המורה", מצביע תלמיד בשם יובל, "למה אי אפשר ללמוד תנ"ך באמת, זה מעניין אותנו". "נלמד", אני אומר לו "פשוט בדרך יצירתית". הוא רק מתחיל: "די כבר לעשות ניסויים, למה אי אפשר ללמוד באמת תנ"ך?" מסביב נשמעים קולות של התנגדות ליובל. "די, סתום, בוא נעשה משהו קל", "שיובל יעשה מבחן, המורה, אם הוא כל כך אוהב את זה". אני מנסה להשקיט את הילדים. "המורה" מצביעה ילדה אחרת שגם לה קוראים יובל, "למה צריך בכלל ללמוד תנ"ך? זה סתם ספר של דוסיים". אני מנסה למלמל משהו אבל יובל הקודם צועק עליה שהיא גויה. "היא לא...", אני מנסה להשחיל. "המורה תעיף אותה", צועק מישהו בסוף שאני מנחש שקוראים לו יובל. אחר כך הוא מחייך ומוסיף שחבל שאין לי ביטחון עצמי כי אני צריך לשלוט בכיתה ביד ברזל. "אני נגד אלימות...". אני מנסה לפרוס את המשנה החינוכית שלי, ונקטע שוב על ידי יובל הבת. "המורה, למה אסור להגיד יהוה? מה הבעיה עם להגיד יהוה? מה זה בכלל השם הזה? יהוה

יהוה יהוה". בסוף מישהו מאחוריה בועט לה במשענת של המושב. "אל תגידי את השם הזה". "למה? למי זה מפריע?"

אני מנסה להשתלט על ההתפרקות הטוטאלית ותוך כדי כך אני מנסה להמציא שמות ליובלים השונים בכיתה. "יובל עם תלתלים", "יובל הבת יהוה", "יובל הבת לא יהוה", "יובל מאחורה לרשום לו הפרעה". אחרי שאני מוותר על החלום הפציפיסטי שלי אני מתחיל לרשום את התלמידים במחברת והם משתתקים. "אני רוצה לתת לכם את המטלה של הספוקן וורד עכשיו. דבר ראשון שאתם צריכים לעשות... מה?" אני רואה את היד של יובל הבת יהוה מתוחה קדימה. "המורה נגמר השיעור". התלמידים רומסים אותי בדרך החוצה כשאני מנסה לצווח שהשיעור הוא בשבילי ושהמטלה נמצאת במשולב ומי לה' אליי. אבל הם רוצים לעשן ולא שמים עליי.

המקור האלוהיסטי

"אלוהים ישמור", אני אומר כשאני מגיע לחדר מורים למפגש עם צוות תנ"ך. הרכזת משוחחת עם מורה אחר באותו זמן. ועוד שתי מורות שותות קפה. לא מקשיבים לי כל כך אז אני חוזר על ההצהרה שלי, "אלוהים ישמור", כדי למשוך תשומת לב. בסוף אליס פונה אליי ושואלת "מה קרה?" בלי עניין רב. "טוב שאת שואלת, את לא מבינה מה קורה עם התלמידים האלה. הם כותבים שטויות זה לא ייאמן". אליס אומרת שהיא לא מבינה למה אנחנו עושים "ספוקן וורד" בתור מבחן. "מה הבעיה לעשות מבחן רגיל? זה הרבה יותר פשוט, למה אתם צריכים לעבוד שעות נוספות?"

אני מנסה לסנגר על הפרויקט, למרות שעכשיו באמת שאין לי חשק. לפני כמה רגעים קראתי את הקטע של "יובל הבת יהוה" וזו באמת הייתה בדיחה. היא כתבה קטע בחרוזים עלובים ברמה של כיתה ג'. נראה שהיא שרבטה את זה בזמן שניסיתי להסביר משהו על קין והבל. בסוף השיעור היא אמרה לי שהיא כתבה קטע ואז הוסיפה עוד כמה דברים לדף והגישה לי. אבל כל מה שקראתי בדף שלה זה לא כמה היא לא יודעת לכתוב שירים אלא כמה אני עלוב. מנסה להתעקש עם תלמידים לכתוב שירים - דבר שמעניין אותם פחות מהתנ"ך עצמו. הרכזת מנסה לעודד אותי, אומרת שזו פעם ראשונה ושבשנה הבאה זה יראה לגמרי אחרת, עם כל המסקנות שלנו. "זו טיוטה!" היא אומרת.

ביום שלמוחרת אנחנו יוצאים לחופשה. אני מרגיש שלפחות אוכל לנקות את הראש שלי מכל החרא הזה. תלמידים שלי, יובל עם קוקו גבוה ויובל חכם, צועקים לי מהשער: "יותם! הכנו קטע ממש טוב! התאמנו כל השבוע!" הם מחופשים, יש להם משקפיים ופונצ'ו ושרשרת מנורות, זה מאוד משונה. אני מחייך במבוכה ובורח שוב לחדר המורים. בשיעור אני בודק כמה תלמידים הכינו קטעים לשיעור

הקרוב ומגלה שכמעט אף אחד. רק יובל הבת יהוה מוכנה לקרוא את השיר שלה ואני אומר לה: "אההה, זה שיר שלא מתאים ליום לפני חופשה..." והיא מתעצבנת. באמצע השיעור קמים עשרה תלמידים בבת אחת ואומרים שהם חייבים ללכת לחזרות, יש להם אישור. נשארים עשרים תלמידים בכיתה. שני הילדים המחופשים מארגנים את המחשב שלהם, את המנורות, ומרכיבים משקפי שמש. אני צורח שקט על שאר הכיתה, שמצחקת. ואז זה קורה. התגלות. הם מתחילים לדקלם קטע ספוקן וורד, משלבים בו מוזיקה, קטעי ראפ, קולות מצחיקים, ואפילו שרשרת האורות משתלבת בטבעיות. הכיתה המומה. הם פשוט חרכו את הבמה. אני לא מצליח לשמור על פרצוף רציני ומתפוצץ מצחוק. שאר התלמידים מצטרפים.

המקור המשנה תורת

אוף דה רקורד. ההשערה שלי הייתה שבני ישראל הצעירים לא צריכים לעשות מבחנים בתנ"ך, הם לא צריכים תעודות שיגידו להם כמה הם קשורים לספר הספרים. מה זו הדרך הזו? למה צריך להיבחן בטקסט מכונן? רציתי לחבר אותם לספר בדרך המסורתית של כתיבת מדרשים אישיים לסיפור. להגיד שמי שכותב בעצמו על סיפורי בראשית בוודאי מחובר לטקסט הזה יותר ממי שפשוט משנן אותו לקראת הקאה קולקטיבית עם בני כיתתו. היה לי גם נאום מוכן, לכל רגע. אני עומד, דגל ישראל מאחוריי, מוזיקה מרגשת, אולי עמיר בניון. אני מרים יד אחת באוויר ואומר: "תיקון האדם פירושו תיקון החינוך".

אבל בתור מורה חדש, לא תמיד שואלים אותי. הצוות והנהלה החליטו לעשות את המבחן השכבתי בזמן פרויקט הספוקן וורד. ממילא תחושת החולשה הזאת של להיות אחד מול ארבעים ליוותה אותי מתחילת השנה. אבל עכשיו גם לתת להם מבחן שאני לא מאמין בו וחושב שהוא לא יעיל לשום דבר, נראה לי כמו התאבדות. התלמידים דווקא נראו מרוצים באופן משונה. אולי לא מרוצים אבל שלוים, כמו דג טונה שמשלים עם זה שהתפקיד שלו הוא להיאכל בסיום אימון כושר.

קשה להסביר איך מבחן פועל על תלמידי תיכון. כמו קסם הוא מרגיע אותם, מכוונן את המוח שלהם לדבר מוכר, השאלות הפכו לצפויות, הטענות היו ממוקדות. הייתי פתאום בטריטוריה שלהם. בשפה שהם מבינים. כל התלמידים נזכרו מאיפה הם באים ולאן הם הולכים. תלמידים טובים חזרו להיות תלמידים טובים. תלמידים בעייתיים חזרו להיכשל. סדר. סדר. סדר.

פתאום אני עומד שוב במרכז. אני מרגיש את הכוח בידיים שלי. תלמידים באים לדבר איתי, לבקש ממני עזרה, לשאול שאלות. תלמידים מנסים להבין על מה הורדתי להם נקודות. באים אליי לחדר המורים ואני לא צריך לרדוף אחריהם. זו תחושה מדהימה והכול הודות למבחן הקסום הזה. לציוני התעודה. אני מרגיש

שערב הספוקן וורד רק מפריע לי בחלוקת הציונים שכל כך נהניתי ממנה. הרכזת דורשת ממני להתעסק בכל הטררם מסביב. "מה אתה מתעסק במבחן המטופש הזה? יש לנו ערב להרים, כל מה שתכננו!" היא מזכירה לי, ואני מהנהן בראש שלי.

מושב בחיים

אני מוצא את השירותים כמקום המפלט למחשבות האובדניות שלי. ככה לא מפריעים. ממילא לשירותי המורים הבנים כמעט לא נכנסים. "נכנעת", אני אומר לעצמי. ומנסה לענות בהיגיון שמדובר על לדבר עם התלמידים "בשפה שהם מבינים". אבל אין לי כוח לצאת מתא השירותים הזה לעולם. בחוץ מתגודדת קבוצה של תלמידים. אני לא בטוח שאני מזהה אותם. אני מנחש שלפחות לאחד קוראים יובל.

הם מדברים על ערב "הספוקן וורד" של בית הספר. ואומרים אחד לשני שהיה ממש טוב. בסוף אחת מהם אומרת לחברים שלה: "איזה מזל שלמדנו ככה תנ"ך, תמיד השתעממתי מהשיעור הזה". שני תלמידים אחרים מסכימים איתה, אחת אומרת שהיא עדיין יותר אוהבת תיאטרון. בסוף הם נזכרים בקטע שעשו יובל ויובל. כשהם עם המנורות, הם שרים את הפזמון.

אני נשען עם הגב על הניאגרה, אחרי זה מוריד את המים ויוצא מהשירותים. לא משנה כמה אני מנסה אני לא מצליח לזכור איזה יום היום.

הנער הזה הוא אני

רעות כלפון | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

"מרדנית", כזאת הייתי. נערה שגדלה מגיל שנה בבית להורים גרושים, והגיעה לפנימייה בגיל 15 אחרי ניסיון כושל בשנה הקודמת בשל בעיות התנהגות. נשלחתי הביתה כדי שאשפר את התנהגותי ואחזור בשנה העוקבת. כך היה, ואת הניסיון השני צלחתי. התקבלתי לפנימייה. השעות בפנימייה לוותה בלא מעט משימות ומטלות שהייתי חייבת בהן. את אחד המקרים שמרדתי בהם אני זוכרת היטב.

שובצתי לעבודה במשק החקלאי בדיר הכבשים, ולא הגעתי למשמרת שלי. כבר באותו ערב התייצב מתחת לחלוני מנהל המשק בכבודו ובעצמו וביקש לקרוא לי. תחילה סירבתי ולא רציתי לרדת כלל, אך מהר מאוד הבנתי שאין מנוס. יצאתי מהמבנה, נעמדתי מולו ללא כל חשש, מלאה בביטחון ובחוצפה שיש בי. אבי טרם הכיר אותי באופן אישי. נראה כי חשוב היה לו להגיע ולראות מי בעלת האומץ "להבריז" מיום עבודה במשק החקלאי. הוא ערך איתי שיחת היכרות קצרה, הציג את עצמו ושאל אותי מדוע לא הגעתי לעבודה היום. כהרגלי עניתי לו: "כי לא בא לי לעבוד בכבשים ולא מתכוונת ללכת לעבוד שם". הוא מנסה לנהל איתי את השיח בצורה עניינית ומבינה, ואני עונה לו בקצרה ובחוצפה.

השיח לא נמשך זמן רב, כי הוא קטע אותו מהר מאוד. עם זאת, הוא הבין אולי שהדרך לפצח את העקשנות שלי לא תהיה בנוקשות ובעונשים, אז הוא ניסה לעשות זאת בצורה הומוריסטית ופנה אליי בקריאה: "הלו באר שבע תירגעי". חייכתי אליו במבוכה. הוא סיפר לי כי גם הוא בילדותו גדל בבאר שבע, וכך מצא מייד מכנה משותף בינינו. השיח נרגע, ושיתפתי אותו קצת במי שאני. הפכנו לחברים הכי טובים. הוא היה האדם שאהבתי והערכת, והוא מצידו דאג לטפח ולקדם אותי כל הזמן. קיבלתי מלגה בתחום העבודה במשק החקלאי, תעודת הצטיינות, וביום התלמיד אפילו החלפתי אותו כמנהל המשק.

"כל מה שילד צריך זה מבוגר אחד שיאמין בו". הוא היה המבוגר המשמעותי עבורי, זה שראה אותי מבעד לכיסוי וקילף ממני את היכולות שהיו חבויות בי.

ארבע השנים בפנימייה הובילו אותי לשינוי משמעותי. ממצב שלא קיבלו אותי לסיום בהצטיינות.

בשלב הבוגר בחיי, כשבחרתי בתחום הלימודים האקדמיים, הבנתי כי הלב שלי פונה לעולם החינוך.

ואז זה חזר אליי. התגלו לי נערים ונערות "כמוני". זה קרה כשהתחלתי לעבוד כמורה בשנת הסטאז' שלי במסגרת יום לנוער בסיכון, ומדי יום פגשתי אותם. כל כך הרבה פעמים השתקפה דמותי בנערים שמולי.

השיא הגיע במשבר שעברתי עם א'. בתחילת השנה הוא היה רגוע, וחוייית הלמידה שלו הייתה חיובית. לקח לי זמן להבין שזה הדפוס; מתחילים רגוע, ואז נחשפים הדפוסים שמאפיינים את הנוער בסיכון.

הוא היה "בסדר" עד שהחל במרד שלו (כך אני הרגשתי). הוא סירב בשיטתיות להיכנס למרחבי הלימוד, דיבר אליי בחוצפה ובחוסר כבוד, לא למד ולא שיתף פעולה. מעבר לכך, הוא היה גורר ומסית נערים אחרים לשבש את מהלך השיעור. הקושי שלי מולו הלך וגבר מיום ליום. עשיתי ניסיונות לא מעטים לנהל שיח כדי להתקרב אליו, למצוא משהו משותף, לגעת בנקודה של הקושי שלו מולי. היו גם מעורבות של גורמים בכירים במסגרת, ושיחות משותפות. בשיתוף עם רכזת ההשכלה הצבנו יעד ברור למבחן, כדי שנוכל לסיים את המקצוע שהוא כל כך מתקשה בו, ושלטענתו זה מה שמקשה עליו ומונע ממנו להביא את עצמו.

בשלב מסוים החלטתי לעבוד איתו בצורה אחרת. מאוד ישירה, לא מגיבה ל"הפרעות" שלו ולכל מה שהיה מתלווה אליהן. עניתי לו מאוד בענייניות על כל מה שקשור לנושאי הלימוד, הבאת ציוד ועבודה במרחב. כל אותו זמן הזכרתי לו את היעד שנקבע למבחן, והוא ידע כי השגת המטרה תלויה ביכולת שלו לשותף פעולה במרחב.

המשכתי לפנות אליו בברכת בוקר טוב, שאלתי לשלומי, בכל ארוחת בוקר פניתי אליו ושאלתי אם הוא רוצה לאכול (ידעתי שהוא נוטל ריטלין ולא תמיד יש לו תיאבון). לא אפשרתי לקשיים שלי מולו לשבש את ההתנהלות היום-יומית שלי ואת כוח הרצון העצום שיש לי לעבוד עם הנערים הללו. הרגשתי כי העבר שלי חוזר אליי ונותן לי כוח עצום ודחיפה בעבודה איתם. העובדה שאני, כנערה, הייתי תלמידה כזאת לא מעט זמן, נתנה לי את התקווה כי כל אחד מהם יכול לעבור תהליך מדהים, ואני זאת שצריכה להתמיד ולהאמין בכל אחד מהם.

בוקר אחד הוא היה נוכח בשיעור צפייה שלי עם המנהלת. בתחילה זה הטריד אותי מאוד, אך הוא התנהל כתלמיד, התנהג כמו כולם, למד יפה ושיתף פעולה. זה לא הפתיע אותי, בשל נוכחותה של המנהלת בשיעור.

אך מתברר שזה כן היה מפתיע. זה קרה לא רק בשיעור הצפייה. הוא החל להיכנס למרחב עם קלסר, ישב בדממה וחיכה להוראות ולדפי עבודה. כאילו החל עידן חדש. כך זה נמשך כחודש, עד לתאריך המבחן. ההתקדמות שלו הייתה משמעותית מבחינתי, מבחינה לימודית, חברתית ואנושית.

ביום המבחן הוא היה מלא חששות ולא ממש רצה להיבחן. הוא ניגש אליי, כולו לחוץ וטרוד. הרגעתי אותו מעט ופתחתי במעין שיחת מוטיבציה שהוא היה זקוק לה. אמרתי לו כי הוא מסוגל ויכול, חזק, מכיר ושולט בחומר, וזה הזמן להוכיח שהיה כדאי להתאמץ ולעבור תהליך. לא רק בגלל המבחן עצמו, אלא משום שזה יסגור אצלו מעגל בהתמודדות עם הקושי והפחד. איחלתי לו המון בהצלחה, והוא ניגש למבחן.

הוא יצא מהמבחן בחיוך גדול על פניו. הוא ניגש אליי ושיתף אותי שהלך לו מעולה. זה היה רגע עצום עבורי. רגע שסגרתי בו מעגל וקיבלתי כוח עצום. הבנתי מה היא משמעות העבודה עם נוער בסיכון. המחשה שהתמדה ונחישות הן לא מילים גסות. "אין הטיפה חוצבת בסלע אלא מכוח התמדה". זה המשפט שמלווה אותי לאורך כל שנת ההתמחות, ומקבל משמעות רבה כל כך הרבה פעמים.

היו לא מעט רגעים כאלה, רגעים של קושי, ניסיון והתמודדות עם מצבים לא מוכרים ולא צפויים. הנוכחות שלי כמורה, הניסיון שצברתי, השיח שלי מולם, הרגשות והרגישות שפיתחתי אליהם נבנו לא מעט באמצעות חוויות משותפות שהתמלאו בזיכרונות העבר שלי כנערה. אלה היו הרגעים המשמעותיים ביותר שחוויתי, ובהם הייתה לי היכולת לראות אותי בכל אחד ואחד מהם.

זאת הייתה שנה מעצימה מאוד שבה למדתי, גדלתי והתבגרתי. תפיסת המחנך/ המורה מקבלת פרופורציה וכיוון, מתגבשת ומתכווננת להמשך. אני מרגישה שזכיתי לחוות את שנת ההתמחות שלי במסגרת עם נוער בסיכון ולהיחשף לעולם הזה בשלב המוקדם של העשייה החינוכית שלי, מה שללא ספק יתרום המון להמשך הדרך שלי בעולם החינוך, במסגרת פורמלית או בלתי פורמלית.

נמשים

רחל פלג | מכללה ירושלים

זה לה העשור הרביעי שהיא ניצבת על המפתן, הופעתה מוקפדת, מצמיתה את הכיתה כולה לדממת אלחוט, מבטה סוקר את הטורים הדוממים, חולף על ראשיהם השמוטים, נוגע ואינו נוגע, מטפס בקצב שנזרקה בו שיבה אל מבעד לחלון ואדניות הגרניים, גולש אל העמק המוריק, ונמשך אלי האופק הרחוק. על פניה נסוכה ארשת של רוגע, קשיחות, ונחישות עשויים לבלי חת, עטורים הילה של סמכותיות.

הצלצול נמוג, המולת המגרשים והחוצות שככה, אחרון התלמידים נאסף אל המפתן, כעני בפתח. ערבים רבים, רבים מדי, כבר כילה בהעתקת דברי חכמים: "אין לך אדם שאין לו שעה, ואם לא עכשיו אימתי". היא העתיקה את מבטה, נדה לו בראשה, פסיעות חרישיות, עיניו מושפלות, וידיו התחובות עמוק בכיסי מכנסיו נושאות שיר תודה. השיעור מאליו ייפתח, קול דממה דקה יישמע, חיל ורעדה יאחזון, החלה בדיקת שיעורי הבית. מחברות נשלפות, נשימות נעתקות, אדרת של חן ותחנונים נפרשת אל הכיתה. הנהון קצר פה, מקריא מפי פלוני משפט בקול רם. הנהון קצר שם, מבהיר לרעהו כי הוא גודש את הסאה למחצית הנוכחית. הכאה באצבע צְרָדָה מהסה רשרוש דפים קולני, חיוך קפוץ מיידע אחר כי ענה תשובה ללא רב.

* * *

פנים

אני רחל. עולה חדשה. 1995. מבטא זר, עיניים ירוקות, מלאה נמשים, מתוקה. בילדותי הרכבתי משקפים מגדילים. מצב הצבירה השגור של לחיי, כשל שתי עגבניות מלאות עסיס. בקיצור, נשמה רגישה. וכמובן, אוהבת ילדים. מאוד. "חינוך"; מילה אחת, מלאת פאתוס, רְוֵית קסם, אידיאלים וחסד. הנתינה הזכה מכולן. הנני כאן, על הקתדרה, פסגת החלומות הנישאים, תכלית מאמצי המתמחים

כולם. הבימה כולה לרשותי, הופעת יחיד. באבחת רגע אני מוטלת אל הג'ונגל חסר הרחמים הזה, תם חסד הנעורים, פג הקסם.

השעה הייתה 10:15 בבוקר. הבנים התפרצו לכיתה בשעטה, צווחים בהתרגשות ומשליכים את ילקוטיהם סביב. עטיפות סוכריות מוטסות לעבר פח האשפה, נוחתות איכשהו, בנחיתת אונס מלווה בצפירות אזעקה רמות, למרגלותיי. על חלקו העליון של הלוח מתנוססים בגאון, כשני זקיפים, תאריך היום מזה ומטרות השיעור מזה. ככל שהתמשך השיעור הלכו אלו וקמלו. שכפולים בוהקים המתינו בפינת השולחן. הכול היה ערוך לשיעור הגדול, הכול, חוץ ממני.

כל שביקשתי היה מעט מתשומת ליבם הקטון, והם, התעלמו ממני משל הייתי זבוב טורדני. משחק הקלפים היה חשוב יותר. השאון לא חדל לרגע, אפילו הממושקף המתוק מהשורה הראשונה לא השגיח בי. הייתי אסירת תודה על כך שהוא לופת בידי ספר קריאה במקום את ראש חברו לספסל. סגן המנהל נכנס אל הכיתה להצלתי. נבוכותי. ילדי הפרא נחתו מעדנות אל מקומם. מייד כשעזב הוכרזה המלחמה בשנית.

* * *

נמלטתי לחדר השירותים, בהיתי בפנים החלולות שבראי. משכתי באפי. אסור לי גלגות חולשה! הם מוצאים את טרפם בחולשה. היה זה שיעור הבלהות שלמדתי ביומי הראשון: עליי לעטות ניכור, להתחיל לגבות מחירים.

* * *

את המילים האחרונות הם כבר לא שמעו. שאגת צחוק של מנצחים הדהדה בכל המרחב. לחיי בערו. פיק ברכיים, רעידות בכל הגוף, יובש משתק בפה. קול לעגני מן הילדות עולה מן האוב, מפעפע בתוכי כארסו של עכנאי ולא מניח: "חשבת שאת גיבורה? את באמת חושבת שאת מסוגלת? נו..". אני מסיבה את גבי לכיתה, מתיימרת להסדיר את נשימתי הכבדה, תחינה אילמת נבקעת בתוכי. פוסעת אל שולחן המורה ומושכת את הכיסא באיטיות. אחוזת בעתה מההתרסקות המדהדת אלי מרגלות התהום הפעורה לרגליי אני מוציאה בפנים חתומות וברוגע מעושה, מאולץ להחריד, את יומן הציונים, נאחזת בשארית כוחותיי בפיסת הביטחון הרופפת - האחרונה שנותרה בראש צוק התקווה, מבקשת להדהד בין ההרים קול קורא במדבר: "אתם יכולים לצחוק ולשטות בי, למנוע ממני ללמד, אבל בידי לחרוץ את גורלכם בשבט יומן הציונים, אהה!"

אני שולפת עט בתיאטרליות מגוחכת, משל היה שרביט בידי מנצח באופרה. הילדים אט אט משתתקים, תהייה מבורכת מזדחלת אל חלקם. אני נועצת מבט קשה בנתן, מתאמצת בלא אומר ודברים, אין בפי מילה. נאחזת בציפורניי ומתכנסת שוב ושוב סביב המילים הללו, מבקשת לשלח אותן בו:

"אתה נתן, ילד בן עשר. תתחרט על זה. מבטיחה. ועוד איך. תתחרט על כך שאי פעם העזת להתחיל איתי. זכור זאת".

תחושת קבס ומחנק אופפת אותי - הילדה עם המשקפים המגדילים שאהבה את המורים בכל ליבה ופחדה מהם לא פחות, הלעומתיות הזאת בוערת בי כאש, אוכלת בשדותי, אותם השדות שבהם היא רועה, פקעת חמימה בת תשעה קילוגרמים וחמישה חיסונים. פעיותיה רכות כל כך. צמרמורת. החיוך נמוג משפתי.

הקול המפעפע בשלו: הן ידעת כי החיוך עודנו בין שיניו...! אני מכלה בנתן את שארית המבט המצמית ונפנית אל היומן, רושמת דבר מה באיטיות. מביימת את ההתרחשות בהילוך איטי, מניחה את העט בדיוקנות במקביל ליומן, מייחלת לכך שידיי תחדלנה לרעוד מזעם כבוש וחוסר אונים. מזדקפת, מנערת קלות את הראש, פונה אל הקול המפעפע בתוכי ומשננת לו: אני בשליטה! אני אכן שולטת בתוהו ובוהו הזה! והוא, שוחק על משפתי.

"נתן, אתה יודע היטב שכעת, עברת את הגבול", אני מסננת בשקט. "קיוויתי לפתוח את השנה בשיחת טלפון חיובית לאימך, אבל אתה לא משאיר לי ברירה".

"בחירה שלך!"

צחוק רועם.

"חבל".

"עתה נלמד מילים חדשות". אני מחווה על המטרות שעל הלוח.

פרחים בקנה

היא הבליחה באחת, הפגישה החפוזה ההיא, כמו זיכרון רחוק, ניגון עתיק ותמים, צינת הבוקר בערבה. אך הכרנו, הוא היה מותש, המתין לאור ראשון, לרעש המנוע המוביל אל הבסיס, הוא מולל גבעול רך שנרעד בידיו עם סגול השחר, הפטיר בחספוס צבאי אופייני של ילד-בוגר שדילג על שלב הנערות: "את יודעת, תרחיש האימים שלי הוא הכדור האחרון בקנה - חיים מתכנסים לתוכו, אין בו שום שימוש משני, של סרק, של הרתעה, וכשזה בא, צריך להיכנס בין כוונות, לדייק את המטרה, לא להחטיא כמלוא נימה".

ועכשיו, כבר שבוע וחצי שהוא שם, בקו האש, שומר עליה ועל הקטנה משם, "תבני, הם לא מאפשרים תקשורת מכל סוג שהוא". והיא משתדלת להבין. בעצם, גם היא חולקת עימו שדה קרב, גם היא בקווים, שומרת על הקטנה מכאן, ממנת סימילאק.

תובנה חדשה צומחת: ענישה היא כדור אחרון בקנה, אין לה הצדקה להיות כדור סרק. אימים לכשעצמם הם נטולים טעם ותוכן, אין בהם ממש.

* * *

ניתוק

שבה הביתה יגעה ומותשת, יום קרב נוסף דועך, חמושה בערמת מבחנים לבדיקה, ושלושה שיעורים שדורשים הכנה, אבל אני חייבת, חייבת לעצמי ולכיתה, למצוא את הכוחות, לחייג את המספר, ובשפתי השלישית, נטולת ביטחון עצמי, אני מוכרחה לתאר באוזני האישה המלומדת שמעבר לקו את התנהגותו של בנה יקירה: "זה בלתי אפשרי, את כנראה התגרית בו! מי את חושבת שאת? מי נתן לך רישיון הוראה, את תהרסי לי את הילד! מחר אני מתקשרת למנהל שיעביר את הבן שלי להקבצה השנייה!"

הפתעה? אכזבה? פחד? כעס? אני רוצה לנתק ומייד להתפטר. מיי גאד, אני רוצה לזרוק את הטלפון מהחלון! עם אימא מלבבת שכזו, לא פלא שנתן הוא תכשיט יקר שכזה.

אני מתעשתת ברגע של דרמה וחסד: "סלחי לי, מחר תעשי מה שאת רוצה", אני לואטת, "אבל אם בנך מתעתד לחזור לכיתה שלי מחר, כדאי שזה יהיה בצירוף חתימתך והעבודה הנוספת שהרוויח בהגינות ובניקיון כפיים. אני בטוחה ששתינו רוצות שנתן ילמד הרבה אנגלית השנה, הבה נקווה שיהיה זה העונש האחרון". "להעתיק את הטקסט הארוך הזה ארבע פעמים? את מימי הביניים? אף אחד כבר לא מעניש כך".

"ובכן, אני מציעה שהוא יסגל לעצמו התנהגות הולמת יותר. אני מוכרחה לסיים כעת. לילה טוב". מתנתקת.

רצינו להיות בלתי נשכחות, שהתלמידים יזכרונו כשיגדלו. לאישיות הייחודית שלנו יש כל כך הרבה להעניק. אנו נאלצות לעטות מסווה, לטפס בידיים חשופות על חומות הניכור. מאחוריהן, חבויה התקווה. למוחרת נתן ניגש. פותח את המחברת, הקטע מועתק ארבע פעמים. חתימה נזעמת בתחתית.

מתיישב בשקט, נראה מובס. השיעור שקט יותר.

* * *

אט אט אני מאפשרת לאישיותי הידידותית, הטבעית, להתגלות מעט. נדמה שהסדר ישיר רק על ידי קורבן. זה לא מה שפדגוגים מודרניים אוהבים, זה מה שהציל אותי מלשמרטף בגוב האריות. ילדי הפרא מתגלים כילדי חמד. משוועים לסמכות. משתפים בהפסקה במה שעשו בחופש, באחות חדשה שנולדה. חלפה שנה, אני מתחילה ליהנות מההוראה. הדרך אל הנמשים עודנה נפקחת מבעד לעדשות שמש כהות ומפויחות.

"תמותי כבר, טוב?" ערן יוצא מהכיתה בסערה, הופך בדרך שני כיסאות ושולחן, ולא שוכח להנחית סטירה על עורפו של הראל ההמום, טורק את הדלת מאחוריו. דממה פתאומית נופלת על הכיתה, מופרת רק בשל מלמולי המחאה המהוסים של הראל.

מה לעשות, שאלתי את עצמי. היה ברור שהתלמידים ממתינים לראות מה אעשה. עוד מבחן

עבורי. שבוע ראשון בכיתה חדשה, תיכוניסטים חמי מזג, וממש לא העימות הראשון עם ערן. גם נורית ודני, צמד הסייעים המלווים את הכיתה, המתינו למוצא פי. ארבעה ימים לפני כן הניח ערן את ידיו על אקדח הסיכות שאמור היה להיות נעול במגירת הציוד של המורה, ושידך את מחברותיהם של כל תלמידי הכיתה אל השולחנות. לבסוף הרים את אקדח הסיכות וכיוון אותו, כמו מתנקש מקצועי, חדור מטרה, אל עבר ראשי.

"תעשי עוד צעד אחד - ואני יורה".

עשיתי עוד צעד אחד. הוא סחט את ההדק - אך באקדח נגמרו הסיכות. שחררתי את נשימתי הכלואה, חטפתי בתנועה מהירה את אקדח הסיכות מידו ופניתי אל נורית, ככל הנראה בקול צווחני, לחוץ, היסטרי.

"תקראי מהר לדלית".

דלית, המנהלת, חשבתי אז לעצמי, ודאי תדע כיצד להתמודד עם כל זה. ועכשיו, מה אני עושה? יצירת סמכות בכיתה כזאת היא משימה לא פשוטה, אך הכרחית. התלמידים בודקים גבולות כל הזמן. התעלמות חוזרת ונשנית מפניות אנשי הצוות, שימוש תכוף בקללות ובעלבונות והפגנת אלימות רנדומלית הן כלפי התלמידים הן כלפי צוות ההוראה - כל אלה הם חלק בלתי נפרד מחיי היום-יום בכיתה כזאת. ולפעמים זה אפילו לא תלוי בהם. לפעמים הדברים קורים מעצמם, בלי שהם יבחרו בכך, בלי שירצו בכך. התקף בלתי נשלט, התפרצות פרועה, זעם אצור היוצא לפתע לחופשי, שבעקבותיהם דני לוקח אותם אל חדר השקט, להירגע.

"את צריכה להעיף אותו מהכיתה! לא, בעצם מבית הספר", ירה דורון, מתיז רוק לכל עבר. "הוא חוצפן וזבל ומסוכן! כן, הוא מסוכן! הוא תמיד מרביץ! והוא ירק עליי אתמול, וגם על זיו. כן, אפילו על זיו. ירק, החרא הזה! איזה זבל! אני שונא אותו! בן זונה!"

"דורון, זה מספיק", הרמתי מעט את קולי. אני צריכה לזכור לשאול בהזדמנות את זיו, שישב בשקט והביט בנעליו, אם כל זה באמת נכון. מתישהו. אבל לא עכשיו. "קפץ לו הדורון", זרקה מיטל, ושאר תלמידי הכיתה, למעט דורון וזיו, פרצו בצחוק.

"זה לא מצחיק, בני זונות!", מלמל דורון, וצלל שוב אל תוך שתיקתו. לא טרחתי להעיר לו שוב על הקללה. יש גבול כמה אפשר להעיר לילד המסכן הזה. שקעתי אל תוך עצמי. גל של רחמים עצמיים, של רגשי חרטה, של תסכולים אדירים, הציף אותי. האם זה באמת מה שאני צריכה? האם זה מה שאני רוצה? לא היה עדיף לי לשבת במשרד, מול מסך מחשב, בלי שאף אחד יטריד אותי, להפיק דוחות, לעבד נתונים, להזין ערכים אל תוך טבלת אקסל בלתי נגמרת? למה אני צריכה את כל זה?

"שרית?" קולה של נורית עקר אותי מתוך מחשבותיי.
"דני", אמרתי, מעט בבהלה, מתנערת בבת אחת, "תמצא את ערן ותיקח אותו מייד אל חדר השקט, שיירגע קצת".

הסייע הגבוה יצא מן הכיתה בצעדים ארוכים, בלי להוסיף מילה. בסך הכול שבוע אחד. השבוע הראשון לשנת הלימודים. לאן הילדים האלה עוד יכולים להגיע? מה הם עוד מסוגלים לעשות? רק אתמול טיפס זיו על הגג של אולם הספורט ואיים לקפוץ אם לא נביא למאסטר שלו שלוש גולגולות ותפוח ירוק. המאסטר שלו, אותו חבר דמיוני שרק זיו רואה, שיושב על הכתף שלו ואומר לו כל הזמן מה לעשות, מנהל בעקיפין את חיינו שלנו. היינו צריכים להזעיק את אימא שלו, אם חד-הורית לשלושה ילדים, מהעבודה שלה, כדי שתשכנע אותו לרדת למטה. מאז זיו יושב ושותק. אילמות סלקטיבית, הם קוראים לזה.

השיעור התחדש ונמשך בשתיקה מתוחה. נדמה לי שדיברתי איתם על שברים מדומים. בדיעבד נראה לי די מתאים לסיטואציה.

בסוף השיעור, בהפסקה, ניגשתי אל חדר השקט. מצאתי שם את ערן יושב על הרצפה בפרצוף זועף, נעליו זרוקות באחת מפנינות החדר. דני נשאר ישוב בסמוך לדלת, עיניו בולשות באדיקות אחר תנועותיו של ערן.
"מה קורה, ערן?", שאלתי, מנסה לפתוח בשיחה.

"כלום". לפחות הוא הגיב. זה סימן טוב.
"מה קרה שם בכיתה? למה התנהגת ככה?"
"ככה בא לי", הוא ירה.
"יש משהו שמרגיז אותך? משהו שמציק לך?"
ראיתי אותו מהסס. בוודאי עלתה לו לראש התשובה האוטומטית, המתחכמת,
"את". אבל הוא לא אמר אותה. הוא נשך את שפתו התחתונה. חיכיתי.
"אריק, הבן זונה הזה", אמר לאחר כמה שניות של שתיקה.
אריק הוא בן הזוג של אימא של ערן.
"מה לגבי אריק?", שאלתי בזהירות.
"הוא הציע לאימא שלי להתחתן. והמטומטמת הזאת הסכימה".
"וזה מכעיס אותך?"
"ברור שזה מכעיס אותי. אני שונא אותו. והוא לא אבא שלי. והוא לא יהיה
אבא שלי אף פעם".
"אתה צודק. הוא לא אבא שלך. אבל יכול להיות שזה יהיה גם קצת נחמד, לא?
ואני בטוחה שזה משמח את אימא שלך".
"לא, אין בזה שום דבר נחמד. עכשיו הילדים המחורבנים שלו יבואו לגור איתנו,
ואין לנו מקום בבית. איפה הם יישנו? על הראש שלי?"
המשכנו לדבר עוד כמה דקות. לאט לאט יכולתי לראות את ערן קצת משתחרר,
קצת נרגע. הכעס נמחה בהדרגה מפניו, התחלף בחיוכים דקים, מרומזים. תשובותיו
הלכו והתארכו. זה כל מה שצריך, חשבתי לעצמי, קצת הקשבה, קצת פתיחות
והבנה. זה המפתח.
בתום ההפסקה הוא חזר לכיתה, ולא הפריע. אפילו ראיתי אותו כותב כמה
משפטים במחברת במהלך שיעור היסטוריה. שאר התלמידים הגניבו מדי פעם
מבטים לכיוונו, כנראה מופתעים מהשינוי הקיצוני שחל בו. תוהים לעצמם איך
הצלחתי. מתרשמים.
בתום היום הלכו הילדים להסעות, מלווים בדני.
"ביי!", צעקו חלקם לכיווני בעודם צועדים אל עבר תחנת האוטובוסים. ערן
נופף בחטף בידו השמאלית. נשמתי לרווחה. נראה שעשיתי משהו נכון.
"ביי ביי! נתראה מחר!", השבתי להם, מחייכת ומנופפת בהתלהבות יתרה בידיי.
בסופו של דבר היה יום די מוצלח.
למוחרת בבוקר החניתי את מכוניתי וצעדתי מבעד לשערי בית הספר, מתקשה
להסתיר את חיוכי. הייתי מלאה בתחושת הישג, הרגשה אמיתית של התקדמות.

כאילו צמצמתי איזשהו פער בלתי נראה ביני ובין התלמידים. התקרבותי אליהם קצת יותר. יצרתי איתם קשר אמיתי. הסרתי חלק מן המחיצות. רגעים של סיפוק בתוך שגרת היום-יום. נכנסתי בשמחה אל הכיתה.

”בוקר טוב, ילדים, מה שלומכם? איך עבר הערב שלכם אתמול?”

תלמידי הכיתה היו שקטים באופן חריג, עיניים מזוגגות, ציפייה קלושה באוויר. באותו רגע קלטתי את פניו של ערן. עיניו ושפתיו מעוקלות בחיוך, שיניו גלויות לעיני כול.

”למה באת, המורה?”, הוא שאל, ארס בקולו, ”חשבתי שאמרת ליך למות”.

הגעתי אל היום הראשון ✍️

עמליה זלינסקי | המכללה האקדמית לחינוך הרצוג

הגעתי אל היום הראשון. מורה חדשה, לא יודעת מה עושים, איך מתחילים? היא הגיעה מבית ספר אחר, שונה לחלוטין. תלמידה חדשה בנוף, לבושה אחרת, מתנהגת אחרת, לוחמת. היא יודעת שהיא לא תיתן לאף אחד להכריח אותה. אני יודעת שאני באתי לכאן ללמוד איתה איך לצלוח את הדרך.

התחלנו עם המון רוך מצד אחד ועם המון גבולות

ברורים מצד אחר. כאן לא מוותרים, כאן לומדים. היא למדה.

היא לא ידעה אותיות, היא לא הכירה את הצלילים. אבל אמרתי לה, "את תתחילי

להאמין בעצמך". היא אמרה: "אין במה להאמין, אני טיפשה. אני לא יכולה".

היא רק בכיתה ב'. איך היא הגיעה למסקנות כאלה בגיל כל כך צעיר?

המשכתי. "את יכולה ואת מסוגלת, את יודעת, אני מאמינה בך ואת מאמינה

בעצמך. תאמיני שאת יכולה ותצליחי".

א-קמץ אה, ב-קמץ בה... היא לא הצליחה להבין. אבל ביקשתי מאימה לחזור

איתה בכל ערב לפני השינה: א-קמץ אה...

יום אחד התקשרה אליי האם וסיפרה מה אמרה לה הילדה: "המורה אמרה לי

שאני חכמה. המורה אמרה לי שאני הכי חכמה שאפשר. אז זה קשה לי אבל אני

מסוגלת, המורה אמרה שאני מסוגלת".

היא למדה והשקיעה במהלך כל השנה. כמורה עשיתי בזכותה חשבונות נפש

רבים. התלבטתי מה לומר, מתי ואיך? איך להגיע לכל נשמה ונשמה... היא אחת

מתוך שמונה ילדים... אחת מתוך אלפי נשמות בישראל. אחת שהצלחתי להגיע

אליה וללמד אותה להאמין בעצמה.

השנייה הייתה הילדה עם העיניים הענקיות והעצובות. ילדה חכמה, נבונה, שיוודעת

וקולטת. העצבות השתלטה עליה והיא הייתה אומרת משפטים כמו: "ההורים שלי

הם ההורים הכי גרועים בעולם... אני טיפשה... אני לא יודעת כלום... אני שונאת

את עצמי, אני שונאת את אימא". במשך שלושה חודשים היא ישבה מתחת לשולחן

ולא הייתה מוכנה ללמוד. הילדה החכמה עם העיניים העצובות...

עבר חודש של התנהגות כזו, וביקשתי מהאם שבכל פעם שהיא אוספת אותה מבית הספר תאמר לה שהיא אוהבת אותה... זה כל כך ברור, ולא נאמר. כי בדיוק אותה ילדה עם העיניים העצובות עושה מה שכל כך מרגיז. לכן ביקשתי: "לפני שהיא מספיקה להפעיל אותך רק תאמרי לה כמה את אוהבת אותה, ואני אומר לה בכיתה כמה אני אוהבת אותה".

וככה התחלנו, אני והאם. בכל בוקר הייתי פוגשת אותה ואומרת לה: "את אוהבה שלי, את כל כך חכמה, נבונה ואהובה עליי ועל בני הכיתה. את הכי אוהבה בעולם". וגם האם, בכל יום כשאספה אותה מבית הספר אמרה לה כמה היא אוהבת אותה. אחרי שלושה חודשים היא הפסיקה לשבת מתחת לשולחן.

לקראת סוף השנה המטפלת בטיפול הרגשי שאלה: "מי אוהב אתכם הכי בעולם? מי מאמין בכם הכי בעולם? אימא, אבא, דודה, מורה?" העיניים הגדולות הסתכלו על התרפיסטית ואמרו: "זה קל. אנחנו יכולים לעשות הכול כי המורה מאמינה בנו. אז הכול אפשרי".

השלישית הייתה מופנמת. עם שפה דלה וקושי לימודי גדול. מוטיבציה בשמיים ואימא שעושה הכול כדי שהילדים שלה יצליחו. איתה היה הכי קשה. היא הייתה איטית מכולם. אבל המוטיבציה שלה להצליח ללמוד צלחה הכול. בסוף השנה היא עדיין הייתה מופנמת, לא משתפת לא מספרת, אבל קוראת וכותבת. הצלחות קטנות, לימודיות ואחרות.

הרביעי היה חכם כמו שד. קולט במהירות ובעל יכולת הבנה מדהימה, אבל לא מסוגל להשתלט על היצרים והדחפים. צועק, מקלל, מרביץ וצובר כישלונות. הוא היה צועק על החברים שישחקו איתו, ואז בוכה שאין לו חברים. לעיתים, כשהוא לא היה שם לב, הייתי בוכה איתו. כל השנה ניסיתי להגיע אליו, לא בטוחה שהצלחתי. הוא לא הצליח להקשיב, ואני לא הצלחתי למשוך את תשומת ליבו להקשבה.

החמישי היה מתוק, בעל אוצר מילים גדול ויכולות לימודיות. הוא שפע סיפורים וידע. הוא הגיע ממקום שהתקשה מאוד לגדל אותו. במשך חודשים לא אילצתי אותו ללמוד, רק השתדלתי שיבין שבית ספר הוא מקום שמגן עליו. מקום שהוא אוהב בו. מקום שבו הוא הכי חשוב והכי חשוב לנו שהוא יתקדם.

לקראת סוף כיתה ב' הוא רכש את הקריאה. הוא שימר את היכולות שלו בחשבון אבל לא התקדם מעבר לכך. לו היה נולד במקום אחר היה מאובחן לדעתי כמחונן. אבל הוא לא פנוי. עכשיו הוא צריך לשרוד.

באותו שיעור תרפיה שבו הילדה בעלת העיניים העצובות אמרה שהמורה מאמינה בה, הוא פנה אליה ושאל: "היא מאמינה גם בך? איזה קטע! היא מאמינה גם בי! היא אמרה לי שאני יכול. ואם היא אמרה - אני באמת יכול. תראו איך אני קורא".

השישית - צנומה, קטנה וחייכנית. נראית שברירית וחלשה, חולנית מאוד. הפסידה יותר ממאה ימי לימודים במהלך השנה. השברירית הזאת לימדה אותי שיעור על עוצמה אישית. הקטנטונת הזאת, שבילתה המון בבתי רפואה, רוצה להיות רופאה כשתהיה גדולה.

אמרתי לה: "דוקטור, אני רוצה לבוא לביקורת עם הילדים. בבקשה להתחיל לקרוא".

היא צחקה ואמרה: "אני לא מסוגלת".

אמרתי לה: "את הילדה הכי חזקה שאני מכירה".

היא הסתכלה בי ועיניה התמלאו דמעות.

"באמת", אמרתי. "עברת המון... מה זה בשבילך סיפור לקרוא... אין מישהו שמסוגל יותר ממך! אני יודעת שאת יכולה, ובינינו - גם את יודעת שאת יכולה". היא מחתה את הדמעות והחלה לקרוא, קריאה איטית, מצרפת כל כך קשה. עצרתי אותה. "תקראי שוב את המשפט שקראת". הקריאה עדיין הייתה מצרפת, אבל מהירה יותר. "מצוינת, שוב את אותו משפט". הפעם השלישית הייתה הרבה יותר קלה, והקריאה הייתה הרבה יותר שוטפת.

"אני גאה בכך דוקטור", אמרתי. "עכשיו אני יודעת שתהיי רופאה מצוינת! את מתאמצת ומצליחה!"

השביעי הגיע אליי עם המון מוטיבציה, לא יודע אותיות ומספרים, כיתה ב'. אימא שלו אמרה: "אל תשלחי אותו לכיתת השילוב, לא טוב לו שם. וגם אל תתני לו שיעורי בית. הוא לא יעשה". דיברנו אני והאם. היא הסבירה שהיא יודעת מה טוב לילדים שלה וששום מורה לא תגיד לה. שאלתי אותה למה היא חושבת שאני כאן. הסתכלה עליי ואמרה: "נו מה?"

אמרתי: "המטרה שלי היא להוציא ילד קורא וכותב שיוודע חשבון. זהו".

היא אמרה: "בסדר, אבל בלי כיתת שילוב".

אמרתי לה: "תנשמי, אנחנו יחד רוצות הכי טוב בשבילו. בואי ננסה".

"אין ננסה!" היא אמרה.

אמרתי: "בסדר, תסמכי עליי ועליו. לא טוב לו - הוא לא ייכנס. בינתיים אכנס איתו. לגבי שיעורי הבית - שרק יקרא, שרק ידע מספרים, ואז חיבור וחיסור עד 10 בשליפה. מה שהכי חשוב לחיים. מה את אומרת?"

"בסדר. אבל לא הרבה".

"אין לא הרבה, יש נעשה נצליח".

נפרדנו בחיבוק.

הוא היה חולה המון השנה, וחששתי מאוד לקריאה שלו. באתי לבקר אותו וביקשתי מהאם שתפזר ברחבי הבית מילים שהבאתי. כיור, שולחן, כיסא, דלת, אמבטיה... הכנתי לו כמאה מילים. הוא היה המום ומאושר ומייד ניסה לקרוא אותן. הוא חזר אליי לכיתה אחרי חודש. הוא שולב כל השנה ונהנה מכל רגע. הוא קורא שוטף וכותב. בחשבון עדיין קשה לו, אבל המוטיבציה שלו בשמיים.

השמיני - המתוק מכולם. שקט ונבון, שומר על אווירה חיובית בכיתה. הגיע חושש, עדיין לא קורא אבל מכיר את האותיות והצלילים. הוא מנהיג, מנהיג מלידה, ואף שהוא לא רצה כל כך הוא הצליח לגבש את הכיתה. אומנם היה מי שהרביץ ומי שקילל, מי שבכה ומי צעק. הוא לקח את כולם ללא הבדל בתנאי שיתנהגו בצורה נאותה, ויצר גיבוש כיתתי כיאה למנהיג אמיתי.

המתמטיקה כשפת אנוש

ליאור רבי | מכללת סמינר הקיבוצים

מתחילה השנה הראשונה שלי כמורה בבית ספר. מגיע לכיתה באחד בספטמבר כשאני מכיר ויודע את יתרונותי וחסרונותי: מצד אחד סבלני, מבין ומתחשב. מצד אחר ותרן ולא סמכותי במיוחד. לכן ידעתי שהאתגר האמיתי יהיה בהצגת סמכות. עד כמה להיות סמכותי? מתי הסמכות מבטלת את הסבלנות ומתי הסבלנות הופכת את הרצון להצגת סמכותיות לחסר משמעות?

מפגש ראשון עם כיתה ז' בסוף אוגוסט 2017. החלטתי שאשתדל להיות מורה סמכותי והחלטי. זה האתגר בשנה הראשונה. אסור שיגלו כה מהר את נקודת החולשה שלי. התחלתי בעבודה השוטפת שלי כמורה. מצד אחד התאמצתי מאוד להביא את התלמידים להצליח במבחן ולהטמיע חומר חדש. מצד אחר ראיתי שלפעמים הנסיבות של התלמידים חזקות מהם: בעיות בבית, קשיי ריכוז. הקושי העיקרי שצץ ועלה היה בתזכורת שקיבלתי למשמעות העתיד עבורם. כולנו צועדים לעתיד ומתכננים אותו בהתאם לניסיונות העבר. עבור הילדים בכיתה ממד העתיד כמעט שלא היה קיים, בדיוק כפי שממד הניסיון לא היה משמעותי. בכל יום שנכנסתי לכיתה קיבלתי תזכורת לאופן שבו אני וחבריי התנהלנו כילדים, כאלו שחיים בעיקר בממד ההווה. אם הילדים לא מתכננים את עתידם, כיצד אגרום להם להבין את החשיבות שבמאמץ למענו? ואם כבר התבוננות קדימה, אז...

"ירון, מה תרצה להיות בעוד חמש שנים?"

"כדורגלן", השיב.

"מה יקרה אם לא תהיה כדורגלן?"

"בטוח שאהיה כדורגלן".

"איזו קבוצה אתה אוהד?"

"הפועל".

חשבתי בליבי: "איך, איך אפשר לאהוד את הפועל?" כאוהד שרוף של מכבי מגיל חמש בערך נשברתי במחצית השנייה, אך הזדהיתי עם ירון. כשחשבו קדימה

על עתידם המקצועי הרבה בנים בכיתה הביעו ביטחון בעתיד שלהם ככדורגלנים. למעשה זה לא היה ממש מפתיע, כי כך היה גם אצלי בכיתה, כשהייתי תלמיד בחטיבה. כן, הם השתתפו באליפות העיר בכדורגל וזכו במדליה. אבל מהי ההסתברות להפוך לכדורגלן? נראה שבמקרה זה היא קצת גדולה יותר מההסתברות לזכות בלוטו, אך מבחינתי כמורה למתמטיקה הרי היא קטנה בהרבה מהסיכוי לגשת ולהצליח במבחן של ארבע או חמש יחידות מתמטיקה.

וכבר בהתחלה הדילמה הייתה כיצד לשכנע ילדים להכיר בחשיבות המתמטיקה לעתידם כאשר תאריך יום ההולדת שלהם הוא המועד המרוחק ביותר שהם מסוגלים לחשוב עליו? קשיים בניהול שיעור בשעות המאוחרות של היום צצו ועלו והציבו אתגר לא פשוט, אבל נדמה שעיקר הקושי היה בזיקה שונה לממד העתיד.

בשלב זה הבנתי שאצטרך, כנראה, לשים דגש על היופי שבמקצוע, על הפן האנושי שמאחוריו. אז סיפרתי להם על מתמטיקאים שבשעות הקשות העיסוק במתמטיקה נתן להם משמעות ואולי אף הציל את חייהם. וכך בשיעור הסתברות היה לנו דיון קצר על ג'ון אדמונד קריך, שהתפרסם בזכות סדרה של ניסויים בהסתברות שביצע כשהיה בשבי הנאצים בדנמרק. קריך ניסה לבדוק את הבסיס של תורת ההסתברות. הוא הטיל מטבע 10,000 פעמים, סיכם את התוצאות ופרסם אותן במאמר. המסקנה שלו הייתה שכאשר מטילים מטבע מספר עצום של פעמים הרי שהשכיחות היחסית של התוצאה עץ הולכת וקרבה לחצי.

מה בעצם עזר לקריך לשרוד בשבי הנאצי? העיסוק בתורת ההסתברות והחלום לבססה. ככל הנראה הידע והמתמטי קיים אי שם ומחכה שאדם מסוים יגלה אותו, אבל תהליך הגילוי הוא תהליך אנושי, מתבצע על ידי אנשים בשר ודם, אנשים עם סקרנות, עם אהבה לסימטריה, להרמוניה ולעוד דברים רבים שנמצאים בבסיס המתמטיקה. תחילה מגיעים אליו אנשים שבאמת מעוניינים בו, ולאחר מכן הם משתפים את הישגיהם עם כולנו.

האם הדוגמה שהצגתי בכיתה עזרה לתלמידים להבין שהמתמטיקה איננה רק טכניקה של חישובים ומשוואות, אלא תהליך אנושי שפותח והתגלה על ידי בני אדם, בני אדם בשר ודם כמוני וכמותם?

אם הדוגמה הראשונה על קריך הייתה בשיעור הסתברות, הדוגמה על פאול וולפשקל הוצגה בכיתה ח' בשיעור על משפט פיתגורס.

וולפשקל היה מאוהב בטירוף באישה שדחתה אותו. שבור לגזרים, מלא תשוקה אך לא מאוד פזיז הוא החליט לשלוח יד בנפשו. הוא קבע את התאריך שבו יירה לעצמו בראש: "יקרה הדבר בחצות בדיוק". בזמן שנותר לו הלך לספרייה, קרא

חומרים במתמטיקה ומצא טעויות אצל מתמטיקאי חשוב. באותו לילה הוא הרגיש שהצליח לתקן את אחד הניסיונות להוכחת משפט מתמטי חשוב ביותר, כזה שהעסיק מתמטיקאים רבים בתקופתו ובדורות שקדמו לו: משפט פרמה. בבוקר, לאחר עיסוק של שעות במשפט פרמה, חש וולפסקל שיש טעם לחייו. גם אם משאת נפשו לא רצתה אותו הרי עדיין יש לו משמעות וייעוד בחיים. המתמטיקה עזרה לו להתגבר על שיברון הלב, כפי שמוזיקה או תפילה עוזרות לפעמים לחלק מהאנשים להתגבר על עצבות.

דוגמאות אלו של וולפסקל וקריך הוצגו בכיתה. כמובן, השפעתן הייתה מוגבלת ואולי אף זניחה. עם זאת, לעיתים נדמה היה שחלק מהתלמידים היטו אוזן והקשיבו, ואולי אף לקחו איתם משהו מהסיפורים האישיים הללו. המחשבה על העתיד וההישגיות הבלתי מתפשרת אינם נמצאים בראש סולם העדיפויות של תלמידי החטיבה. אבל בשנתי הראשונה חשבתי שאוכל אולי לעורר בהם עניין בהיבט האנושי, בהיגיון וביופי שמאחורי המתמטיקה.

בשיעורים אחרים, ובעיקר לפני יציאה לחופשות, הזכרתי מדי פעם שהמתמטיקה היא מדויקת אף שהאנשים אינם מדויקים רוב הזמן. שפתנו האנושית אינה מדויקת לחלוטין, ולא תמיד נצליח לבטא באמצעותה את כל מה שאנו חושבים או מרגישים. יתרה מכך, מחשבותינו אינן בהירות לעצמנו עד כדי כך שרוב הזמן אנו מבקשים לדבר, לשתף ולהתייעץ עם אחרים. ואולם המתמטיקה שמתבססת על השפה האנושית שואפת להיות מדויקת. דומה היא המתמטיקה לאדם שאפתן שהחליט להתמקד במדויק. בבטוח וביציב. "אין לי צורך בהיעדר יציבות ובכאוס כמו זה המשתולל בעולם בחוץ", אומר הוא בוודאי לעצמו. ואכן כל העוסקים במתמטיקה מבטאים החלטה אישית (סמויה לעיתים גם עבורם) להתמקד במדויק, לשאוף לביטחון ולעזור לתרבות ולטכנולוגיה למצוא להן בסיס איתן ומוצק.

כשהגעתי לבית ספר חשבתי שהאתגר הגדול יהיה בהצגת סמכות והחלטיות: מורה משתלט. מובן שזה היה אחד האתגרים העיקריים, אך הצפויים. במהלך הזמן מצאתי שחשוב לא פחות למצוא דרכים לעניין את התלמידים בחומר: עניין רב יותר מוביל לשיתוף פעולה רב יותר. ההחלטה הייתה להציג את הצד האנושי מאחורי המתמטיקה. הכרתי מעט מאד סיפורים אישיים על מתמטיקאים, ולכן דוגמאותיי היו מעטות. עם זאת, ניסיתי להעביר להם את האהבה שלי לתחום.

כיום התלמידים שלי יודעים שמתמטיקה איננה רק מספרים ומשוואות, אלא שמסתתר מאחוריה תהליך יצירה וגילוי אנושיים. היא איננה פחות יפה משאר המקצועות ואיננה פחות אנושית ונגישה מאומנות או מספרות. היא מוצגת כמדע

מדויק, אך למעשה היא פעולה אנושית שאפתנית שמבקשת אחר הדיוק והסימטריה. גם הדיוק, או יותר נכון החיפוש אחריו, הוא תכונה אנושית. לסיכום, כשקשה לכם, או כשאתם מעדיפים לשחק במשחקי וידאו, זכרו תלמידים, שבדיוק כמו אומנות וספרות - המתמטיקה היא יצירה אנושית. גם היא ברובה גילוי (ולא יצירה ספונטנית), ביטוי לרצון האנושי לגלות ולדעת ולהתפעל מהשפה שבה מתוארים חוקי הטבע. המקצוע הזה הוא ביטוי לשאיפה אנושית לדיוק, רצון לחיים בתרבות מתקדמת, מדויקת ויעילה. היות שאתם חלק מהתרבות ומהאנושות, אין שום סיבה ששפה זו תהיה זרה לכם, או שישרור נתק בינה לביניכם.

מלכוד שמונה וחצי ✍️

ערבה ישראל | האוניברסיטה העברית בירושלים

מה השעה כבר?? 11:42. אוי לא! כבר גזלתי שתי דקות מהשיעור השני. ואני מאחרת לשיבת הצוות! מזל שהמורה של השיעור הבא עוד לא הגיעה. הרגע סיימנו שיעור עם כיתות ח'. המורה נוי כבר מזמן יצאה מהכיתה. היא תמיד משחררת אותם לפני הזמן, למרות שהמנהלת חזרה והדגישה כבר מיליון פעם - לא משחררים את התלמידים לפני שנגמר השיעור! אבל בתכל'ס, איך היא תצליח להחזיק את התלמידים עד הרגע האחרון... הרי גם לה זו השנה הראשונה.

במסדרון התלמידים חוזרים לכיתות-האם אחרי שישבו שעתיים בהקבצות, וכמובן על הדרך מכפכפים חברים וצועקים. ואני? אני בקושי מצליחה לצאת מהכיתה. כנראה הייתי צריכה לחלק את המבחנים כמה דקות קודם. גם הפעם חזרתי על אותה הטעות, מקווה שאולי הפעם זה יצליח לי כמו שזה מצליח למורה לאנגלית. אבל לא... גם הפעם לא. זה תמיד אותו הדבר. התלמידים מתחילים להשוות ציונים, ואלו שלא כל כך הצליחו מתחילים לנהל איתי משא ומתן על הציון. אני אומרת להם: "חבר'ה תעברו על הטעויות ועל החישוב. אם אתם רואים בעיה בואו אליי בהפסקה". הם אף פעם לא באים אחר כך... בסופו של דבר ההפסקה יותר חשובה להם.

* * *

השעה 11:45 לפחות הצלחתי לצאת מהכיתה! עם תיק על הגב, מקרן וכבלים ביד אחת, והקלסר עם ספר ודפי עבודה שחילקתי ביד השנייה. כמה אני מקנאת במורים הוותיקים... הם כבר פיצחו את דרך המלך, ומגיעים לשיעור רק עם ספר לימוד וטוש ללוח. אני, לעומת זאת, מנסה להיות יצירתית, טכנולוגית, ללמד בשיטות הוראה מתקדמות. על הדרך אני מנסה לשכנע את עצמי שכל המשקל הזה וההתרוצצות טובים לבריאות... הרי אין לי זמן לספורט אחר הצוהריים (ובינינו, גם לא כוח), אז קצת סחיבת "משקולות" לא הזיקה לאף אחד. אני אפילו ארד

במדרגות כדי לשמש דוגמה לתלמידים. "רואים? קטן עליי!" כולה עושה ג'אגלינג תוך כדי ירידה במדרגות. טה טה טהלהלהלהלה טה טה... בדיוק כמו בשיעור עצמו. למזלי עדר התלמידים המתבגרים כבר עבר מזמן, ואני אשכרה מצליחה לרדת במדרגות בשלום.

אוי שיט! הישיבה! אבל אני חייבת לשירותים! כבר שעה חמישית ועוד לא שתיתי, עוד לא אכלתי, ואני מתה ללכת לשירותים כבר מהרגע שיצאתי הבוקר מהבית ב-7:20. עכשיו אני עוד יותר מקנאה במורים שסוחבים כמעט כלום לשיעור. יא אללה! איפה אניח את כל הציוד הזה?? בחדר המורים יש שולחן אחד בלבד והוא מלא במחברות של תלמידי כיתה ז', כי המורה למדעים החליטה שהגיע הזמן לבדוק את המחברות שלהם... תמיד אני אומרת לעצמי שגם אני אקח את המחברות לבדיקה, אבל אף פעם לא מוצאת את הזמן לבקש מהם, או יותר נכון, אני פשוט שוכחת. טוב, בחדר המורים אין אפילו כיסא אחד פנוי. כל התיקים של המורים על הכיסאות, ואני עדיין עם כל הציוד בשתי הידיים ועל הגב. המקרן והכבלים יכולים לחכות על הרצפה, כך סוף סוף אפנה לעצמי עוד יד ואצליח להכניס את הקלסר עם דפי העבודה לתיק. עוד דקה שלמה רק כדי להכניס את דפי העבודה לתיק המפוצץ בלי שאקמט אותם.

* * *

השעה 11:48. טוב אין מצב שאני מתאפקת. זה או איחור של עוד כמה דקות, או לצאת באמצע השיעור.

אם אצא באמצע השיעור תתחיל בכיתה מהפכה שתגבה את חייו של השיעור במקרה הטוב, ואת חייהם של התלמידים במקרה הפחות טוב. אין מצב שאני מתאפקת. אולי עכשיו, כשיש לי דקה אחת של נחת בשיירותים, אוכל לבדוק אם בעלי התקשר. ארבע שיחות שלא נענו?? ה' ישמור, מה קרה? "חיים שלי מה קרה?!" "רציתי לשאול אם הוצאת בשר מהמקפיא לארוחת ערב". ברצינות? בשביל זה ניסית להתקשר ארבע פעמים? "לא... נצטרך לקנות משהו בסופר. תחליט מה בא לך ותשלח לי הודעה. אני לא יכולה לדבר עכשיו. ביי חיים שלי".

* * *

השעה 11:51. זהו זה, אני סוף סוף משוחררת ויכולה להתפנות לישיבת הצוות. רגע... איפה הישיבה? אל תגידו לי שאצל המנהלת! אני מאחרת בטירוף ואין לי

שום תירוץ שיציל אותי מהמבט הנוקב שלה! וואי וואי איזו פדיחה... זהו זה. הלך עליי ועל המשרה שלי פה בבית הספר...

"הדס! איפה את!? מחפשים אותך כבר רבע שעה!! את אמורה להחליף את יערה בכיתה ח'3!"

"מה? מה פתאום? יש לי ישיבת צוות עכשיו."

"תהיי בריאה... מה, את לא קוראת את ההודעות בקבוצה? עשו שינויים במערכת כבר לפני שעה". איך אני אמורה לקרוא הודעות באמצע שיעור, אם בפירוש כלל ברזל מספר 3 אומר שאסור להשתמש בטלפון באמצע השיעור. לימדו אותנו שזה חוסר מקצועיות בעליל. אפילו קניתי שעון יד במיוחד לבית הספר, מצ'וקמק אומנם. "טוב, הנני עולה לשם עכשיו".

טייב... הבשורות הטובות - עכשיו לפחות יש לי תירוץ. הבשורות הרעות - מה לעזאזל אני אמורה לעשות עכשיו עם כיתה ח'3!?

הניסוי

עירית ברק | מכללת אורות ישראל קמפוס רחובות

"את זוכרת שבשיעור הראשון, בתחילת השנה, כעסת עליי?"

הבטתי בו בחיבה.

"ממש לא".

"אמרת: אתה רוצה שאזכור את השם שלך על ההתחלה?"

"מה, 'סימנתי' אותך?"

"לא נראה לי, אבל חושב שהפרעתי".

"טוב, אני לא זוכרת, ומבחינתי, מעולם לא התקרבת להפרעה".

הכול התחיל בחופשת סוכות. חילקתי לתלמידים דף עבודה הכולל משוואות עם שברים, ונתתי להם אישור מפורש ליצור קשר אם הם נתקלים בקשיים. "רצוי בוואטס-אפ. אפשר לצלם תרגילים ולשלוח שאלות", אמרתי. מיעוטם נענו להצעה ופנו פעם או פעמיים, אבל גיל לא חדל. ימים רצופים של הודעות וואטס-אפ, כל תרגיל הצריך כמה פניות עד שתשובתי הניחה את דעתו. ציינתי לעצמי שהתלמיד הנבון והסקרן הזה זקוק לחיזוק בנושא שברים, ושלחתי פתרונות מפורטים ככל הניתן, עד שביום השלישי לחול המועד התעשתי. בהוראת המתמטיקה יש כלל חשוב: כדי שתלמיד יוכל להתקדם בלימודים עליו לפתור בעיות בעצמו, ולא רק להבין פתרונות שניתנו לו.

"תזיע קצת", עניתי לו באחת מאין-ספור הפעמים ששלח תרגיל קשה לפיצוח. "לא מצליח".

לא הופתעתי מתשובתו, אבל דיכאתי בכוח את הדחף לספק פתרון. "תן לעצמך עשר דקות. אל תתייאש. אתה מסוגל".

הוואטס-אפ נדם לכמה דקות מתוחות, ובסופן הגבתי פבלובית לרינגטון המוכר: "יו, המורה, אני לא מאמין, נראה לי שהצלחתי, וזה כי לא התייאשתי, וכי הזעתי, איזה אושר אני מרגיש".

אני לא בטוחה מי משנינו היה מאושר יותר, אבל אין לי ספק שזה היה הרגע שבו באמת "סימנתי" אותו.

חודש לאחר מכן שבר את היד. שבר מורכב שדרש ניתוח והיעדרות של שבועיים מבית הספר. תוך יום הוא דאג לחבר מחשב של חבר לסקייפ, וניסה כך להיות נוכח בשיעורים מהבית. אבל זה לא היה פשוט, החיבור ניתק לעיתים, זווית הראייה לא מספיק רחבה, וגיל לא הצליח לעקוב אחר המתרחש בשיעורים. מועד המבחן התקרבו וגיל היה מתוסכל.

"אתה יודע מה", סימסתי לו, "יש לי חלון של שעתיים במערכת. רוצה שאבוא ללמד אותך בבית?"

"אני אשמח, תודה".

באותם שבועיים שבהם נעדר מבית הספר ישבתי איתו שעות ארוכות. חלקן פנים מול פנים וחלקן בטלפון או דרך הוואטס-אפ. "מכל מלמדי השכלתי", ואני למדתי מגיל שאין לי כל יכולת התנגדות מול תלמיד שלמרות כאביו הוא קשוב, מלא מוטיבציה ואסיר תודה.

אבל בעיות המשיכו לצוץ גם לאחר שהחלים מהפציעה. לקראת חנוכה הבחנתי שהוא מייצר הוכחות דלות ושטחיות בגיאומטריה. ניסיתי לשדל אותו להציג הוכחות מלאות ותקפות.

"אני עושה בראש, אין לי כוח לכתוב הכול", ענה לי.

דור עייף אנחנו מגדלים פה. מזל שלי יש כוח עבור כל הארבעים שמולי, ובעיקר סמכות. החלטתי להשתמש בה:

"תלמידים, לאחר החג עליכם להגיש הוכחות לחמש הבעיות הראשונות מחוברת הגיאומטריה. העבודה עם ציון, וההוכחות צריכות להיות ברמה של מבחן".
הגמול על העונש שהשתתי על עצמי (בדיקת ארבעים עבודות בגיאומטריה) לא איחר להגיע:

"עינת, הקשבתי לך, למרות העצלנות הקשה. עשיתי את ההוכחות עם טענה ונימוק, ובאמת, אני רואה, מתרגיל לתרגיל זה משתפר, ואפילו נעשה לי יותר קל לפתור עם טענה ונימוק ולא בראש. תודה".

עד פורים הקשר התהדק. הילד נהג לשאול שאלות דרך הוואטס-אפ. לעיתים סייעתי בפתרון, לעיתים ביקשתי ממנו ש"יזיע" עוד קצת. לרוב הוא נענה לאתגר, והצליח. פעמים רבות התעניין בנושאים שכלל לא קשורים למתמטיקה. בהדרגה החל לשתף באירועים חשובים בחייו, כמו החזרה לעיסוק בספורט, שנמנע ממנו עקב הפציעה. מדי פעם העז לחקור אותי על עיסוקי השונים. תמיד עניתי. בכנות. ידעתי שרכשתי את אמונו, וחיכיתי לרגע שבו אחוש שהמארג שטוונו חזק מספיק: "גיל, אתה נראה כל כך עייף בבקרים. מתי אתה נוהג ללכת לישון?" (כאילו שאני לא רואה שהוא בוואטס-אפ עד חצות...).

"בשתיים עשרה. אני ישן שבע שעות בלילה, זה מספיק".

"זה לא מספיק. אתה זקוק לשמונה ואפילו תשע שעות שינה בגילך. זה חשוב
 ליכולת המנטאלית, לריכוז בשיעורים, ולצמיחה לגובה".
 הילד לא גבוה, וניצלתי עובדה מדעית זו כטיעון. לא מצמצתי. גם גיל לא:
 "התוכניות בטלוויזיה נגמרות רק באחת עשרה וחצי".
 "תקליט", עניתי בתקיפות, מותחת מעט את החבל. "אתה רדום בבקרים. בוא
 נעשה ניסוי. שלושה לילות רצופים תלך לישון בעשר וחצי. מסכים? בשבילי..."
 את סוחטת ילד רגשית, נזפתי בעצמי. כמו בטיול השנתי, כשסירב לחגור את
 עצמו באוטובוס בטענה שזה לא נוח. כדי לחמוק מהפעלת סמכות קרה אמרת
 לו בקול רך: "בשבילי", והוא הקליק בהכנעה. את גם פולשת לשטח זר. את רק
 המורה למתמטיקה... כן, נכון, שמעתי קול חם בתוך ראשי, אבל הנער המבריק
 הזה, בעל הנפש הרגישה, כל כך מנומנם בבקרים...
 בעשר וחצי בלילה התקבלה ההודעה המעודדת:
 "הולך לישון".
 אבל למוחרת בבוקר: "לקח לי המון זמן להירדם בלילה".
 "ברור, אתה לא רגיל", עניתי. "נסה שוב היום".
 הסצנה חזרה על עצמה בערב השני. הוא הלך לישון מוקדם, אך לא נרדם בקלות.
 היום השלישי הגיע. נותר חץ אחרון לירות במטרה, אבל ידיי היו יציבות:
 "הלילה יהיה לך קל יותר להירדם".
 למוחרת בשעה שבע וחצי בבוקר קפצתי לשמע הרינגטון שבישר:
 "וואי עינת, זה באמת עוזר. התעוררתי לפני השעון המעורר, לא עייף ולא
 רוצה להמשיך לישון".
 "שמחה לשמוע", סימסתי באיפוק שלא הסגיר את ליבי ההולם.
 "מוכן להמשיך עוד קצת בניסוי?"
 "אני אמשיך עד למבחן בשבוע הבא", אמר, והמשיך לדווח בכל לילה כשהלך
 לישון.
 "מבחינתי הניסוי ממשיך, לא לוחצת", כתבתי לו לאחר המבחן, מרעידה מעט
 את הרשת שמתחתינו.
 כבר ידעתי שהיא יציבה. ובכל זאת ליבי נעצר כאשר כעבור שניות ספורות
 בקע מהטלפון הכיתוב:
 "זה לא ניסוי, זה הרגל".

"אהבה מקלקלת את השורה" (בראשית רבה, וירא, פרשה נה)
 ואני משתדלת, יום יום, לא לקלקל.

הגיחה

ישי זוהר | המכללה האקדמית לחינוך הרצוג

הגיחה היא אחת הפסגות בשל"ח. רבות דיברו איתנו בקורס על חשיבות הגיחה ועל תרומתה הרבה לכיתה. הגיחה תורמת לגיבוש ולאחדות, מעצימה ילדים שונים ואף את החלשים. היא נותנת לתלמידים כוח ליצירתיות ויכולת ליזום.

זאת תורת הגיחה של השל"ח. מה שלא מספרים לך הוא המחיר הכבד שזה גובה ממך... גיחה מרץ 2018 יצאנו לדרך.

יצאנו לגיחה: 110 תלמידים, ללא משצ"ם, ארבעה מחנכים, מורה חונך ואני - מורה צעיר לשל"ח.

בוקר הגיחה, 9:00. כל התלמידים מתכנסים עם הציוד הרב שלהם, מגיעים שני אוטובוסים ומתחילים להעמיס את הציוד. אני מנסה לשכנע תלמידים אחדים שיעזרו להביא את הציוד הכללי - פרודוקטים, חבלים, כלי בישול ועוד. ארבעה תלמידים משתכנעים, באים לעזור בעצלתיים, ואני מפרפר, הולך, חוזר שוב ושוב, ומעמיס כמעט לבד את כל הציוד על האוטובוס.

אוטובוס, משכנע את המחנכים לקרוא שמות. מסתכל על האוטובוסים וחושב. אני אחרי שבועות של הכנות, התרוצצויות, קניית ציוד רב. מכין את המחנכים. רק מקווה שנהנה ונעבור את זה בשלום. הדלתות נסגרות ויצאנו לדרך...

פברואר 2018. מתחילים בהכנות לגיחה, שיעור קשרים בחבלים. מתרגל קשר אחרי קשר, יום הכנה לגיחה. במקביל עובד מול אתר הגיחות, משריין תאריך. יוצא למסע רכש. בית הספר חסר כול. קונה סירים, מחבתות, חבלים ושאר הציוד. עובד מול רכז הטיולים, שמשגע את השכל. התלמידים לא מבינים, חדש להם הקונספט של גיחה, בניית מחנה, ארוחות. שואלים מלא שאלות.

תוך כדי ההכנות אני יוצא לציר מסע בהכשרה של השל"ח. מתנתק מהתלמידים ומעביר את הכול לשלט רחוק. חוזר. התלמידים עדיין לא מבינים. הרבה בלגן, עושה סדר. התלמידים יהיו מוכנים לגיחה?? כבר אין זמן, נדע מחר... האוטובוסים סוגרים את הדלתות שלהם בלחץ אוויר. "כולם פה, אפשר לצאת", צועק מחנך. אני מתעורר מהמחשבות שלי ויצאנו לדרך...

בהגיענו לאתר הגיחות רוצים לפרוק את האוטובוסים, אך הקבוצה שלפנינו טרם יצאה. אמרתי לפרוק את הציוד באחת הפינות ושוב... משכנע כמה תלמידים לעזור לפרוק. ושוב... מפרפר, הולך הלוך חזור ושוב ופורק כמעט לבד את הציוד. לו הם רק היו מבינים שכל זה בשבילם... מסדר פתיחה, נהלים, לו"ז, מורל, ארגונים, מחלקים את הכיתות לאזורים שלהם. מתחילים לבנות את המחנה.

אני לבד. ללא משציי"ם. מארגן את הציוד הלוגיסטי. במקרר ובמחסן. המחנכים מנסים לעזור לתלמידים. המורה החונך שלי עוזר לכולם. ואני - לצערי קבור בתוך ערמות הלוגיסטיקה והאוכל... בשעה טובה סיימתי.

יוצא לסיבוב במחנה לראות לאן מתקדמים ומה מצב המחנה. לתדהמתי אני רואה שתי כיתות ללא מחנכים. לא מבין היכן הם. מנהל שיחות טלפון להבין מה קורה. כל מחנך מוצא תירוץ למה הלך, ואני מבין שיש כאן כרגע 110 תלמידים, שני מחנכים, מורה חונך ואני - מורה צעיר לשל"ח.

לקראת הערב המחנה מקבל צורה. התלמידים מאושרים. אין ספק שגילו בעצמם הרבה כוחות חדשים.

נכנסים לנוהל ארוחת ערב. בישולים, חיתוכים, עניינים, ושוב אני לבד. אחראי לאוכל, לוגיסטיקה וציוד מול 110 תלמידים, שכל אחד מהם דואג שלכיתה שלו יהיה הכי הרבה, הכי טוב והכי מהר.

מתגלים כאן עוצמות, שפים חדשים. אין ספק - הם מפתיעים לטובה בהכנת הארוחה. בסוף האוכל מקיימים טקס, מסדר לילה עם כתובת אש, א"ש לילה משובח שנגמר בטעם טוב בשעת לילה מאוחרת.

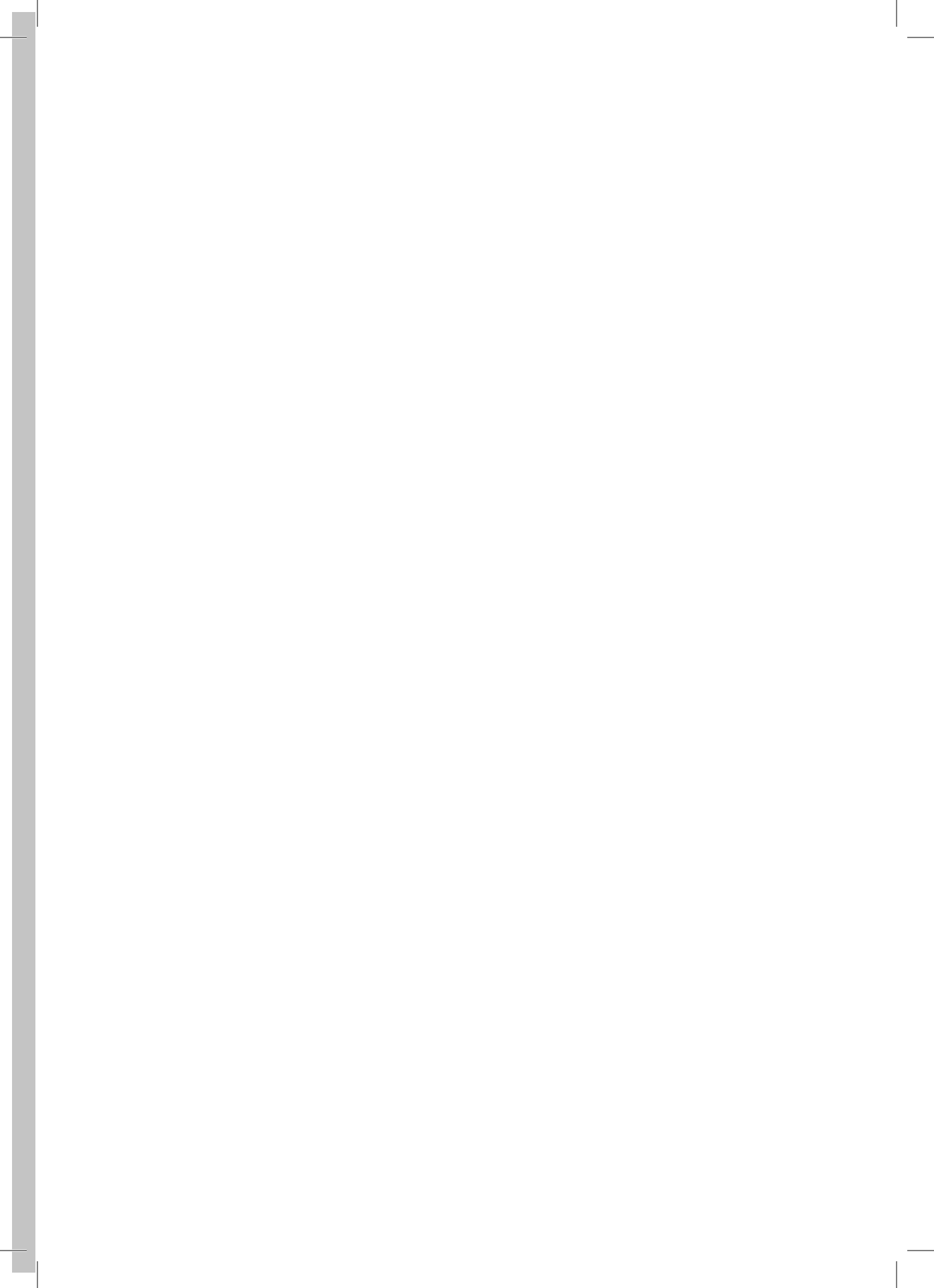
אפשר ללכת לישון? עדיין לא! התלמידים עוד מתרוצצים, למרות כיבוי האורות. מפריעים לחברים לישון, שיחות נפש ארוכות לתוך הלילה, ואני מוצא את עצמי נזרק לשק"ש בסביבות שלוש.

6:30 השכמה. תפילת שחרית, מסדר בוקר. הכנות לארוחת בוקר, שוב לבד, שוב מול האוכל והתלמידים, בסוף אוכלים. מתארגנים לקיפול המחנה. התלמידים, בכל הכוח ובחוסר מחשבה של רגע, חותכים חבל שמחבר בין שתי סנדודות של תורן. המורה החונך עובר שם במהירות, מרחיק את התלמידים, אך לרוע מזלו חוטף את הסנדה בראש. נופל על הרצפה. משקפיים שבורים, חתך בגבה. מפנים לבית חולים. עכשיו 110 תלמידים, שני מורים מחנכים ואני - מורה צעיר לשל"ח.

מסיימים לפרק את המחנה. מקפלים את הציוד. מביאים אותו לנקודת האיסוף. ואני - מתכונן לסיוט הגדול. להזיז 110 תלמידים שיסתובבו ברחבי היער עם שקיות זבל ויאספו את כל הלכלוך שעשינו ביומיים האחרונים. מנקים, מנקים בלי סוף, כנראה גם את מה שהשאירו לפנינו, התלמידים כמובן חושבים על הבית, ושיתוף הפעולה שלהם לא מזהיר. מנקים ומסדרים עד שיוצאת לנו הנשמה ואני חושב לעצמי על כמויות הזבל שייצרנו... המחנכים כבר קורסים. התלמידים עייפים ומזיעים, ורק אני משתדל להיות עם אנרגיות. סיימנו לסדר ולנקות, כמעט שלוש שעות. מתארגנים לפעילות ODT. כבר מתחיל להיות קשה לשלוט בארבע תחנות ובארבע כיתות, שני מורים מחנכים ומורה צעיר לשל"ח.

לא מוותר. התחנות כבר מוכנות ומתחילה הפעילות. למעשה אני רק חושב שמתחילה הפעילות. כל כיתה זרוקה מתחת לעץ בצל עם טלפונים ביד, לאחר יום עמוס ובוקר מתיש, ורק אני מדרבן אותם לבוא לפעילות. אחת הכיתות מתעלה על עצמה ונהנית.

ואז הם מגיעים. האוטובוסים. התלמידים האלו יהיו כנראה חיילים טובים, כי הסתערו כזאת על אוטובוסים מזמן לא ראיתי. הפעם כבר הייתי חכם. מי שעזר בהעמסת הציוד הכללי עלה ראשון לאוטובוס. מעמיסים את הציוד הכללי. הציוד של התלמידים, ועולים לאוטובוס. כבר אין כל כך מי שיקרא שמות. קורא שמות. עומד בדלת ומסתכל על החורשה הקטנה שהיינו בה ביומיים האחרונים. עומד וחושב לעצמי: אכן, פסגת השל"ח היא הגיחה. רואים בה את העוצמות. אבל מה המחיר... יחסית עברנו את זה בשלום, 110 תלמידים ורק מורה חונך אחד פצוע... ניפגש בשנה הבאה??

שער ב
מתמחים בסיפור

אסופת סיפורים
של מורים עולים

הוצאת מוסד הרבנות הראשית

תשע"ט - 2019

פתח דבר

במאמרה "מחקר פרשני: מגן עדן למציאות משבר - מורים טירונים כמהגרים" בוחנת נעמה צבר-בן יהושע את הקשיים של מורים מתחילים, ומוצאת דמיון רב בינם לבין מהגרים (צבר-בן יהושע, 2001). לדבריה, "האשליות, התקוות והציפיות, הייאוש, המשברים, תחושת האובדן והצער שהחלפו בפשרה, קבלה והסתגלות, אפילו עוצמת הרגש" של מורים מתחילים זהים לאלה של המהגרים.

תחושת ה"לטבוע או לשחות", המאפיינת מורים טירונים, כפולה ומכופלת כשמדובר במורים עולים, המקיימים בגופם ובנפשם את הצו הקדמון "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (בראשית יב, 1). נוסף לסבך הביורוקרטיה המלווה אותם בחייהם האישיים והמקצועיים הם נאלצים להתמודד באופן יום-יומי עם נורמות, סמלים וקודים תרבותיים זרים, ומשקיעים אנרגיה רבה בפענוחם ובהסתגלות אליהם. קשיים כלכליים, קשיי שפה, תחושת זרות וחוסר סובלנות של החברה והקהילה מעצימים את תחושת האכזבה והכישלון של המורים המהגרים, הן במדינה הן במערכת החינוך.

המורים העולים הם בעלי ותק וניסיון בהוראה, ותרומתם למערכת החינוך רבה: הם נותנים מענה מקצועי למחסור במורים במקצועות כמו אנגלית, מתמטיקה ומדעים, ותורמים לגיוון בחדרי המורים ולגיוון בדרכי ההוראה-למידה.

מתוך הערכה לתרומתם והבנה של הקשיים שהם מתמודדים איתם, ומתוך רצון להסיר חסמים ולהקל עליהם את הקליטה הכפולה - במדינה ובמערכת החינוך - הותוותה בשנת תשע"ז תוכנית לליווי של מורים עולים ולתמיכה בהם במהלך שנת עבודתם הראשונה בישראל, למרות הניסיון והוותק שלהם בהוראה מחו"ל. המתווה מציע שנת התמחות הכוללת ליווי של חונך, השתתפות בסדנת התמחות והערכה, וקורס לתגבור עברית.

בשנה הראשונה להפעלת המתווה נחשפו קשיים אלה במלוא עוצמתם בסדנאות התמחות ייעודיות למורים עולים, המתקיימות בארבע מכללות, ובשנת תשע"ח צורפו המורים העולים ליוזמה של תחרות סיפורי מורים חדשים במלל, בכרזה, בפזמון ובסרטון. ההנחה הייתה שעקב קשיי השפה המדיום שהם יעדיפו יהיה כרזה וסרטון. להפתעתנו הרבה, המורים העולים העדיפו באופן בולט לשלוח סיפורים. לכל הסיפורים מאפיינים דומים: תקוות גדולות והתלהבות בתחילת הדרך, הלם תרבות ומשבר בהמשכה, היאחזות עיקשת בתפיסת מקצוע ההוראה כאידיאל וכשליחות, ואמונה באור שבקצה המנהרה.

הסיפור **להאמין בחלום** מתאר את דרכה של מורה עולה מאוזבקיסטן. היא מתחילה בבחירה במקצוע ההוראה כבחירה ערכית-משפחתית עוד במולדתה הישנה, ומתארת את ההצלחה וההנאה מהעיסוק בהוראה. בהמשך היא מספרת על סכנת המלחמה והפוגרומים שהביאה אותה ואת משפחתה לישראל; על ההתמודדויות הכלכליות והביורוקרטיות בארץ; על העיסוקים הצדדיים לשם פרנסה - תמיד קרוב לתחום החינוך וההוראה - כהיאחזות בחלום; הרגע הנכסף של הוראה בישראל מביא עימו שבר גדול אל מול המציאות, ובעקבותיו היא מתארת את ההתגברות על השבר והמציאה מחדש של הייעוד. לאורך כל דרך החתחתים הזאת מלווים את המורה אמונתה בחלום ומאמציה להגשימו.

הסיפור **יומני היקר** מתאר כרוניקה דומה של אירועים. החלום להיות מורה באוקראינה, הקושי בבחירת תחום הדעת של ההוראה, ההנאה מההוראה במולדת הישנה, והעלייה לארץ עם החלום להיות מורה גם כאן. עבודה במפעל לשם פרנסה, עד שניתן יהיה להשתלב בהוראה, הרחבת המשפחה ותחושת החג ביום הראשון להוראה בישראל. יום זה מלווה בתיאורי אהבה עזים לתלמידים, התרגשות מהמפגש עם טוב ליבם ועם החום השופע מהם. אך גם תחושת חג זו אינה מאריכה ימים. תלונות מהורים על קשיים בשפה ועל שגיאות כתיב, והיעדר גיבוי מצד בית הספר מביאים למשבר, ואיתו היאחזות עיקשת בהחלטה - אני אתגבר!

הסיפור השלישי, **להיות מלכה**, הוא סיפור בתוך סיפור. סיפורה של מורה שעלתה מרוסיה, אך שבה לאחר שנים אחדות בישראל למולדתה הישנה. מורה זו מהווה השראה גדולה לתלמידתה ברוסיה, שהולכת בעקבותיה.

המורה הבוגרת מספרת לתלמידיה ברוסיה כי בתחילת דרכה בארץ עבדה כמבשלת בחדר אוכל של בית ספר כדי להיות בבית ספר, קרובה לחלום ההוראה שלה, ובעיקשות פילסה את דרכה להיות מורה באותו מוסד: בתחילה כמחליפה, בהמשך כמורה במשרה מצומצמת לצד עבודתה בחדר האוכל, פושטת את בגדי הטבחית ולובשת בגדי מלכות של מורה, עד להשתלבותה כמורה במשרה רחבה יותר ותחושת הניצחון שליוותה אותה: אני מלכה! הגשמת את החלום.

הכותבת, תלמידתה של אותה מורה ברוסיה, בוחרת בהשראתה בהוראה, עולה לארץ ועוברת דרך מבוכי הביורוקרטיה עד להשתלבותה בבית ספר. גם היא עוברת משבר ומתחילה לפקפק ביכולתה לשרוד אותו. עד שאחת מתלמידותיה מקבלת את פניה לאחר חופשה בצהלה: "המלכה שלי הגיעה! כמה שהתגעגעתי אליך!" הצהלה הזאת מחזירה את הכותבת לרוסיה ואל מורתה האהובה, והיא גומרת אומר: "שום עייפות לא תפריע לי להיות מלכה, להיות מורה מלכה בישראל".

הסיפור הילד ההפוך כתוב כסיפור ילדים קסום, ומתאר שבר מתמשך של ילד מהגר מניו זילנד, שגדל "הפוך", חי "בעולם כופה" ומחפש דרך להיות כמו

כולם. שייך, אהוב, רצוי. במסע החיפושים שלו כבוגר הוא מהגר ממקום למקום, מארץ לארץ, כ"הפוך". בשום מקום הוא אינו מרגיש שייך, אך הוא נאחז בריקוד "האקה" - ריקודם של הלוחמים המאורים בניו זילנד, הנוסך בהם אומץ, ביטחון ותקווה. לבסוף מרגיש "הילד ההפוך" שהוא חזק דיו ומחליט לחזור לישראל, שאליה התגעגע. הוא הופך למורה ומלמד את תלמידיו - שאולי גם הם, לפעמים, מרגישים "הפוך" - את סוד ריקוד ההאקה.

הסיפור **אליס בארץ הפלאות** שונה מאוד משאר הסיפורים. זהו סיפור שכולו אור. סיפור על בית ספר אנתרופוסופי בישראל, שהשכיל לקבל ולהכיל את המורה העולה מתוך תפיסת עולם חינוכית ערכית ברורה. המורה העולה, שהגיעה ממערכת חינוך נוקשה ברוסיה, מרגישה כמו אליס בארץ הפלאות. היא מגלה את הפלא של חינוך המבוסס על קשר אנושי, על דמוקרטיה ושוויון, על חופש בחירה ועל אמונה באדם. לסיפור אין סוף ברור, שכן הכותבת מבקשת להשאיר אותו פתוח, בתקווה "להמשיך ולהיות בפלא" שלא יהיה לו סוף.

מקורות

צבר בן יהושע, נעמה (2001). מחקר פרשני: מגן עדן למציאות משבר - מורים טירונים כמהגרים. בתוך הנ"ל (עורכת), **מסורות וזרמים במחקר האיכותי** (עמ' 441-468). תל-אביב: דביר.

רותי זוסמן, מדריכה ארצית, מורים עולים

להאמין בחלום

בטלנה פריידין | שאנן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

בני משפחתי עוסקים בהוראה כבר כמה דורות. סבי עסק בהוראה, אמי עבדה כמורה בבית ספר תיכון במשך יותר משלושים שנה, ואבי במשך כמעט מחצית מחייו, 45 שנים ליתר דיוק. לפיכך איש לא הופתע כאשר גם אני, משסיימתי את לימודי בבית הספר, החלטתי להיות מורה לשפה ולספרות רוסית. סיימתי את לימודי באוניברסיטה בהצטיינות, ולאחר מכן

התחלתי לעבוד בבית ספר שבו הילדים למדו רוסית כשפה זרה.

השנים חלפו להן. נהניתי בעבודתי וכמו כל אישה צעירה התחתנתי, נולדה

בתי הבכורה וזכיתי ברגעי שמחה ועצב כאחד.

שנת 1993 הגיעה, ובمولדתי אוזבקיסטן החלו פוגרומים והושמעו איומים כלפי כל דוברי הרוסית במדינה. עד מהרה הסכנה הגיעה גם אליי ואל בני משפחתי. בעזרתה של הסוכנות היהודית אני וכל משפחתי הגדולה הגענו לישראל, וניצבנו בפני מציאות חדשה: מדינה חדשה, שפה חדשה וקשיים מכל עבר. בשנים אלו המדינה קלטה אלפי מהגרים מברית המועצות לשעבר, ומאחר שמדובר בהמון אנשים, אי אפשר היה לעזור לכולם להתאקלם כראוי.

הדבר הראשון שעשינו היה לתרגם את התארים והתעודות שהיו בידינו. אני הגשתי את תעודת ההוראה שלי ובעלי את תעודת ההוראה שלו כמורה לחינוך גופני, ומדינת ישראל הכירה בהן מייד. כאן החיים קיבלו תפנית. שלא כמקובל כיום, נאלצנו לחכות לקורסים במשך פרק זמן לא מוגדר, והמענק מהמדינה הלך ואזל. לא היה צורך במורים לשפה הרוסית באותה התקופה, ושנינו היינו חייבים להתגבר במהרה על פער השפה ולהתחיל לעבוד כמה שיותר מהר כדי להתפרנס ולממן את המגורים, המיסים ובית הספר של בתנו בת השמונה. כך נדחק החלום הצידה וכוסה בערפל השנים שהצטברו. לא שכחתי אותו ולו לרגע, ולכן דחקתי אותו לפינה הרחוקה ביותר בליבי.

החיים המשיכו להם, והיה בהם הכול, שמחה ועצב. תמיד השתדלתי לבחור עבודה שלא תהיה רחוקה מדי ממה שאני הכי אוהבת - ללמד. כך לימדתי את

חוקי התנועה ועבודתי בבתי ספר לנהיגה, אך הסקרנות שלי והרצון ללמוד עוד על הספרות הרוסית לא נעלמו לרגע. כאשר בנותיי בחרו בשפה הרוסית כמקצוע מורחב לחמש יחידות לבגרות עזרתי להן ככל יכולתי. איך אומר הפתגם, "אין דבר קבוע יותר מאשר הזמני". ברגעים שבהם עזרתי לבנותיי עדיין קיוויתי שהכול ישתנה, ושאני אלמד שוב בבית ספר, מוקפת בילדים שאני כל כך אוהבת.

והיום הזה אכן הגיע!

לא דאגתי כך אפילו ביום חתונתי! שיעור הצפייה הראשון. כל כך הרבה שאלות בראש. כיצד הילדים יגיבו? כיצד יעריכו? הרי עבור הילדים הרושם הראשוני הוא החשוב ביותר. בסוף, כאשר צלצל הפעמון והשיעור הסתיים, נאמר לי שהשיעור היה מעניין מאוד ושהילדים רוצים ללמוד רוסית בבית הספר. באותו רגע הייתי האישה המאושרת ביותר בעולם! מבחינתי לא מדובר בחמש יחידות נוספות לבגרות בלבד. הרי עבור רבים מדובר בחוט דקיק המקשר ביניהם לבין מולדת הוריהם, חוט דקיק המקשר בין הסבתא והסבא לבין הנכדים. בשיעורי אני מקבלת הזדמנות להסביר לתלמידים על השוני והדמיון בין התרבויות, על המנטליות של מדינת ישראל לעומת זאת שבמולדתם הוריהם.

כך קרה גם בשיעור שהעברתי לילדי כיתה ח' בנושא יצירות של משוררים רוסים. אחד מתלמידיי למד שיר שכתב המשורר סרגיי מיכאלכוב בשם "כיכר לחם". השיר סיפר על ילדים אשר השתמשו בכיכר לחם ככדור למשחק כדורגל. לפתע עבר איש זקן בקרבת מקום, ובלי שהוציא מפיו הגה הרים את כיכר הלחם מן האבק והלכלוך ונישק אותה. מוסר ההשכל של השיר היה החשיבות שבהערכה ובהבנה של המאמץ הרב של אלו המגדלים את החיטה עבור כיכר לחם שכזו. לפתע שאל אותי אחד התלמידים: "סבטלנה, מדוע כאן, בישראל, שיש בה כל כך הרבה אנשים ששרדו את השואה, את מחנות ההשמדה ואת הרעב ששרר בזמן המלחמה, זורקים את הלחם ושורפים אותו בחג הפסח?" התלמיד סיפר שסבתו שרדה את המצור על העיר לנינגרד ולא זרקה מעולם פירור לחם אחד, וכאשר ראתה את שכניה זורקים לחם מביתם פרצה בבכי מר. אי ההבנה עקב פערי השפה וחוסר היכולת לשאול מדוע עשו זאת העציבו אותה מאוד. ברגע זה היה לי חשוב מאוד להסביר לתלמידיי את מסורת החג במדינתנו, כדי שלא יחושו סלידה כלפיה. היה לי חשוב לספר להם על החג, שהרי רבים מהם אינם מכירים כראוי את ההיסטוריה של העם היהודי.

חשוב לי מאוד לציין ששיעורי הרוסית מתקיימים בסוף יום הלימודים, ועם זאת אני מתמלאת אושר כאשר מגיעים כל ילדי ואני זוכה לראות את עיניהם

הסקרניות והחכמות. ההוכחה הטובה ביותר לכך שאני מצליחה להגשים את חלומי הייתה השיחה שזכיתי לה כאשר נעדרתי משיעור. תלמידיי שאלו לשלומי, וכאשר אמרתי להם שנתראה ביום שלמוחרת תגובתם הייתה "יש! מחר יהיה שיעור!!!"
מה עוד נותר לי לומר?... צריך להאמין בחלום. צריך להאמין בטוב, וכך, גם כעבור 25 שנים אני יכולה לומר בגאווה ובאומץ: אני מורה! מובן שיש קשיים, אך יש גם מורים עם ותק וניסיון רב שתמיד מוכנים לסייע, ובעזרתם אני מצליחה להתמודד עם האתגרים.

יומני היקר

אנה שאול | מכללת לוינסקי לחינוך

ספטמבר 1983. צריך סיבה להתחיל יומן, נכון? והנה! היום סיפרתי לאימא שאני רוצה להיות מורה, בדיוק כמו המורה שלי בכיתה א', אירינה אלקסנדרובנה. היא מורה חדשה, רצינית וקפדנית. כשהיא מדברת כל תלמידי הכיתה מקשיבים בשקט. כשהיא שואלת שאלה ומקבלת תשובה נכונה היא מחייכת חיוך מיוחד, לבבי וחם. אני אהיה התלמידה הכי טובה וארוויח הרבה חיוכים! נובמבר 1985. עכשיו החלטתי סופית - אני אהיה מורה להיסטוריה. המורה שלי הכי חכמה בעולם: קראתי את ספר הלימוד, קראתי באנציקלופדיה, קראתי כל ספר אפשרי בספרייה השכונתית בנושא יוון העתיקה, ולא מצאתי רבע מהסיפורים המגניבים שמורת מספרת. כשעצמתי עיניים בבית וחשבתי על כל מה ששמעתי היום הרגשתי שאני נמצאת בספרטה. אני חזקה, אני מתחרה וזוכה! פברואר 1986. היסטוריה היא כבר לא התחום חזק שלי, לא כל תקופה מעניינת אותי. אני טובה במתמטיקה! אני לא מאמינה שאני אומרת את זה. אני אפילו לא מצטיינת, אבל בכל זאת, יש לי הוכחה! היום מנהל בית הספר שלי (והוא מאוד חכם ומלמד פיזיקה בכיתות י' ו-י"א) הודיע שזכיתי באולימפיאדת התלמידים במתמטיקה. הוא כינס את כל הכיתות והכריז על כך מול כל התלמידים. אני התביישתי והסמקתי, אפילו "תודה" לא הצלחתי להגיד. הוא בטח חשב שאני לא יודעת לדבר. אבל אחר כך הוא הזמין אותי לחדר המורים ואמר: "קיבלנו את התרגילים יחד איתך, עבדנו עליהם ארבע שעות כמוך, אבל היה תרגיל ששום מורה לא הצליח לפתור. תפתרי אותו בבקשה כאן, על הלוח". עמדתי נבוכה, פחדתי להסתכל על עשרים המורים למתמטיקה שישבו בחדר. ואז ראיתי את המורה שלי, שחיבבה אותי ובחרה בי לאולימפיאדה. היא הביטה בי במבט שכולו גאווה, ואני התחלתי לכתוב ולהסביר. בסוף מחאו לי כפיים. מאי 1991. אם מישהו יקרא את יומני הוא יחשוב שאני "חננה" שרק אוהבת ללמוד. אני לא מצטיינת במתמטיקה. היסטוריה היא כן התחום החזק שלי, אך קרה משהו שאין לי דרך הגיונית להסביר אותו. קיבלתי ציון "מצוין" בהכתבה! דווקא אני? אני תמיד מקבלת ציון 60, וגם זה בגלל שהמורה אוהבת את הסיפורים

שלי. לדבריה, כשהיא קוראת את החיבורים שלי היא גם בוכה וגם צוחקת, ואחר כך קוראת אותם שוב כדי לתקן את מיליון השגיאות שלי. אני כותבת חיבורים ארוכים. אני לא יודעת להפסיק אחרי שניים או שלושה עמודים, כמו אחרים. ואני לא מכירה את חוקי הלשון. מעניין איך צ'כוב נולד עם חוש כתיבה ללא שגיאות? למרות שהוא לא למד - הוא ידע. אני קוראת כל דבר שאפשר לקרוא: שלטים, מודעות, חוברות הסבר למוצרי חשמל, ז'ורנלים ישנים בענייני בריאות של סבתא... יש בי צורך לקרוא.

יוני 1993. אימא, אבא, תגידו מזל טוב! ראיתי את רשימת הסטודנטים שעברו את מבחני הקבלה! אני אהיה מורה לשפה ולספרות עולמית! אני כבר חושבת איך אכנס לכיתה, איך יראו תלמידי הראשונים... אני יודעת שיש זמן! יודעת שיש הרבה לימודים לפני כן!

יוני 1998. אני מורה! בידי דיפלומה אדומה! הייתי מצטיינת! אהבתי ללמוד! אני מתה להביא את כל ליבי לכיתה! בספטמבר אתחיל ללמד בכיתה שלי. יש לי כיתה ה' שאותה אחנך, ואלמד בעוד ארבע כיתות ה' בשכבה.

אוקטובר 2000. לפני שנה עליתי לישראל, למדתי באולפן ועכשיו אני רוצה להיות מורה בישראל. הייתי במשרד החינוך, הכירו לי בתואר. אך הדרך לכיתתי הראשונה עוד ארוכה... בגלל שאני מורה לשפה אוקראינית (הפקידה לא ידעה שיש שפה כזאת, חשבה שכולם "שם" מדברים רוסית) אני צריכה עכשיו ללמוד שלוש שנים נוספות.

נובמבר 2000. אחרי התלבטויות רבות עזבתי את חלומי והלכתי למפעל. אני צריכה להרוויח כסף לחיי היום-יום.

יוני 2016. לפני שלושה חודשים נולדה בתי נעמי. בת שלישית במשפחתי. היום חלמתי שוב שאני עומדת מול כיתה, מספרת לתלמידים סיפור מרתק, רואה עיניים גדולות כחולות של ילדה בשולחן הראשון ושומעת: "המורה, אפשר עוד?" חבל שהתעוררתי.

יולי 2016. הלכתי למשרד החינוך לבדוק מה אפשר לעשות עם חלומי. קיבלה אותי אישה נחמדה, חייכה לתינוקת שלי במנשא ושאלה כיצד היא יכולה לעזור לי. פתאום נפתחתי. סיפרתי מלב ללב על חלומי לחזור להוראה, הצגתי את הדיפלומה מאוקראינה וגם תעודת הוראה. הראיתי גם את התעודה של התואר הראשון בכלכלה שלמדתי במכללה למנהל. האישה הנחמדה אמרה לי שאני יכולה ללמד מתמטיקה ביסודי. שמה שלמדתי יספיק לי בתור התחלה. שמחת.

אוגוסט 2016. עוד יומיים מתחילה שנת הלימודים, לא מצאתי משרה מתאימה. החלטתי עם משפחתי שאחזור למקום שעבדתי בו לפני חופשת הלידה, ואעבוד שם עד שאמצא משרה בהוראה.

אוגוסט 2017. נשאר רק שבועיים עד תחילת השנה. התפטרתי מהעבודה, כי החלטתי להשקיע את כל המאמצים בחיפוש משרה בהוראה. איבדתי תקווה! הייתי בהרבה בתי הספר, הצגתי שיעורים לדוגמה. לא התלהבו... "אין ניסיון, שיטות ישנות, לא מכירה חוברות לימוד"... וזה רק חלק מהדברים שנאמרו לי.

20 באוגוסט 2017. אני המורה של כיתה א'4! אל תשאלו איך זה יעבוד, מה יהיה! אני מאושרת עד השמיים ובחזרה! אימאלה! תודה-תודה-תודה לך גברת מנהלת מדהימה, שראית בי את הרצון להצליח! שראית בי את הנחישות והאהבה למקצוע ונתת לי הזדמנות! אני אעשה הכול כדי לא לאכזב!

22 באוגוסט 2017. לא ישנתי יומיים. אני רק מציירת בדמיוני איך אכנס לכיתה, איך אפגוש את התלמידים שלי, מה אגיד להם... אני חושבת שגם הם מתרגשים, שגם הם חוששים וחושבים מי תהיה המורה שלהם, האם היא תהיה נחמדה אליהם... אני שולחת להם רוגע ממרחק, אבל ישירות ללב. אני כבר אוהבת!

30 באוגוסט 2017. כמה הם חמודים, התלמידים שלי! היום פגשתי אותם לראשונה! הם הכי חמודים בעיר! לא - בכל העולם! הם שונים, כמו כל המדינה שלנו, שיש בה הרבה גוונים וצבע! הם מלאים מרץ ושמחת חיים! אנחנו נלמד, נשחק, נגדל ביחד! אני רוצה לזכור כמה שיותר שמות! אני רוצה מוחרתיים לפנות אל כל אחד מהם בשמו. דניאל הביא לי ורד. כך היה נהוג באוקראינה - להביא פרחים ביום ראשון ללימודים. אלון התרגש, שם את הראש על השולחן וחיבק. עוד מישהו בכה, ביקש מאימא שלא תעזוב אותו. אחבק אותו אם יבכה ביום ראשון, כשאימו לא תוכל להישאר.

אחד בספטמבר 2017. התאריך הזה הוא יום חג! תמיד היה! מאז שנכנסתי אני לכיתה א'. זה חג מיוחד! חג התחלות, תקוות, ציפיות ודאגות, לקטנטנים שמתחילים את דרכם! עוד אין ציון, אין שיעורי בית, אין הרגשה שלא הספקתי, פספסתי או לא הצלחתי! חג! הרבה חיוכים!

אוקטובר 2017. "המורה אנה! את המורה הכי טובה! כמה כיף לי שאני אצלך בכיתה!"

ילדתי הקטנה, מתוקונת! כמה חום את יודעת לתת! איך ידעת שאני זקוקה לו עכשיו! היום בפעם הראשונה הורי הכיתה התלוננו עליי בפני המנהלת: "המורה מדברת במקוטע, עונה במייל תשובות עם שגיאות כתיב, לא מנקדת את ההערות במחברת, לא מספיק בודקת, לא מדביקה מספיק מדבקות..."

בכיתי, כאבתי, חשבתי המון. אני מבינה אותם. כיתה א' יש רק פעם בחיים. ההורים רוצים את הטוב ביותר לילדים! הבנתי שדרכי לכיתה תהיה ארוכה. יהיו משברים, אני אתגבר.

נובמבר 2017. לאחר לא מעט תלונות, שיחות ובירורים עם המנהלת קיבלתי מבית הספר הרבה תמיכה! אני לא נלחמת עם ההורים הדואגים, הם לא אויבים. אני אצור אמון, אני אלמד מטעויות ואני אצליח!

והנה דוגמה: כתבתי על הלוח כמה בעיות מילוליות, צילמתי אותן ושלחתי להורים. שנייה אחר כך מגיעות אליי הודעות: "לבן שלי יש זיכרון צילומי! את כתבת את המילה 'שותלים' עם טעות, והוא העתיק! עכשיו הוא תמיד יכתוב את המילה הזאת עם טעות! ועוד הרבה מילים שבטח טעית ולא צילמת לי..." טוב, את המשפט האחרון הוספתי בעצמי.

נכון, זה לא בסדר! בכלל לא בסדר! כן, אני מורה, אני חדשה, אני טועה, כנראה אני עוד אטעה. ותמיד ארגיש לא בסדר עם עצמי. ואלמד! ואשתדל! חשבתי לרגע: אם זה היה קורה באוקראינה, איך היו ההורים שם מגיבים? אני בטוחה: אותה תגובה! מורה צריכה לדעת! למוחרת מיינו מילים בטי"ת ובתי"ו (מילים רטובות ומילים צומחות), ציירנו לאות תי"ו שורשים, ראינו שיש לה שתי רגליים, ושלאות טי"ת אין מקום לשורש. כמו שאומרים הישראלים: "הוצאתי מהלימון לימונדה". רק שהילד עם הזיכרון הצילומי יזכור טוב. נשבעת, לא בשביל אימא שלו. אני באמת רוצה שיצליחו בכול.

21 במרץ 2018. סדר פסח, אביב, חופש באוויר. אתגעגע. אנוח. אבדוק מחברות. אכתוב מערכים מושקעים. אבלה עם ילדיי. אין סוף ביומן שלי, הרי זו רק התחלה! חג פסח שמח לכל תלמידי ומורי ישראל!

להיות מלכה ✍️

חנה שיינה מיטלמן | שאנן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

כשלמדתי בכיתה י"א הכרתי אישה מדהימה. קראו לה אלה והיא עבדה בישראל כמורה לרוסית. באחד הימים היא סיפרה לנו על השתלבותה במערכת החינוך בארץ. דרכה לא הייתה פשוטה. היא עלתה ארצה בתחילת שנות התשעים, והתקשתה מאוד למצוא עבודה. אחרי ניסיון רב כמורה ברוסיה, עבודתה הראשונה בישראל הייתה שטיפת כלים בחדר אוכל בבית ספר. באחד הימים הציעו לה להעביר שיעור באחת הכיתות. היא שמחה מאוד, והסכימה מייד. הניסוי הצליח, והנהלת בית הספר נתנה לה כמה שעות קבועות. בגלל מיעוט שעות ההוראה היא המשיכה לעבוד גם במטבח. היא נהגה להגיע מוקדם בבוקר לחדר האוכל, ביצעה שם את עבודתה, וכשהייתה צריכה להיכנס לכיתה החליפה את בגדיה המלוכלכים בבגדים יפים ועלתה לכיתה. ברגע הקסום הזה היא הרגישה מלכה...

אפילו בחלום לא יכולתי לדמיין שאהיה מורה בישראל. בקיץ 2014 ברחנו מהמלחמה שהתחוללה במזרח אוקראינה, בעיר שגרנו בה - לוגנסק. אחרי התאוששות קלה התחלתי לחשוב מה אני רוצה לעשות ובמה אני רוצה לעסוק בארץ. היות שבאוקראינה עסקתי 13 שנים בהוראה החלטתי שלא אוכל לחיות בלי זה, והגשתי את המסמכים לאגף להערכת תארים אקדמיים מחו"ל. באגף ביקשו שאביא פירוט של המקצועות, השעות, מערכת השעות שלי, שמות המורים והמרצים באוניברסיטה. נדרשתי להביא מסמך רשמי מטעם הנהלת האוניברסיטה. בהתחלה חשבתי שלא תהיה בעיה להשיג את המסמכים, אבל אז גיליתי שהרוסים כבשו את האוניברסיטה שלמדתי בה, ושהמסמכים הישנים הועברו לעיר אחרת, שהייתה תחת שלטון אוקראיני. יצרתי קשר עם המקום החדש, ושם הסכימו לשלוח אליי את המסמך. לאחר שלושה חודשים של חיפושים ובקשות קיבלתי את המסמך הרצוי. התהליך כולו נמשך כחצי שנה, אולי אפילו יותר, עד שקיבלתי אישור מהאגף להערכת תארים.

עכשיו הייתי מוכנה להתחיל בחיפוש עבודה. את ריאיון העבודה הראשון שלי לא אשכח לעולם. הגעתי לבית הספר לשיחה עם רכזת המקצוע. קבענו יום

שבו אתן שיעור לדוגמה. בזמן השיחה גיליתי בהדרגה שאין לי שמץ של הבנה במושגים מדעיים בעברית. היא אומרת לי "נחושת גופרתית", ואני עונה לה "כן כן, בטח שאני יודעת מה זה", ולמעשה אני בכלל לא מבינה על מה היא מדברת. הגעתי הביתה, פתחתי את הספר והתחלתי ללמוד את המושגים יומם ולילה. כל שם של חומר, כל תכונה, כל דבר רשמתי ולמדתי. הפחד לא לעבור את הריאיון, הפחד שאשכח משהו באמצע השיעור, הלך וגדל. למרות כל הפחדים והלחץ השיעור עבר בשלום. אבל את העבודה לא קיבלתי, ובהמשך גם שמחתי על כך. אחרי חיפושים רבים התקבלתי בקלות וללא מאמצים מיותרים לבית הספר של חלומותי. בבית ספר זה קיבלתי רק 12 שעות שבועיות. לאחר שבוע יצרו איתי קשר מבית ספר נוסף, והתקבלתי גם לשם. וכך היו לי 22 שעות שבועיות, ללא שום יום חופש בשבוע! זה היה קשה מאוד. ביום הלכתי לעבודה, ובלילה למדתי מושגים בעברית והתכונתי לשיעורים. כך עבדתי מסוכות ועד פסח, ומרוב עייפות כבר לא שמחתי כל כך שקיבלתי הרבה שעות.

לעייפות נוספה המחשבה שאולי ההוראה אינה מתאימה לי בכלל. בחופשת פסח המחשבות על עזיבת המקצוע התרבו עד כדי כך שביום הלימודים הראשון שאחרי החופשה כבר הייתי בטוחה שבסוף השנה אעזוב את המקצוע. ואז הכול השתנה בשנייה אחת. הגעתי לבית הספר, יצאתי מההסעה והלכתי לכיוון חדר מורות. לקראתי יצאה ילדה קטנה אחת עם עיניים שחורות וצעקה: "המלכה שלי הגיעה! כמה שהתגעגעתי אלייך!"

המילים האלו החזירו אותי לכיתה י"א, ולסיפורה של המורה שלי. באותה שנייה אמרתי לעצמי ששום עייפות לא תפריע לי להיות מלכה, להיות מורה מלכה בישראל.

הילד הפוך

סיימון קוטנר | שאנן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

פעם היה ילד שגר בעולם הפוך: במקום לנהוג בצד ימין, נהגו שם בצד שמאל; במקום לכתוב מימין לשמאל, כתבו משמאל לימין; בקיץ חגגו את חנוכה, והחורף הגיע באוגוסט; במקום גבולות הייתה ארצו מוקפת ים; ובמקום לשחק כדורגל שיחקו שם משחק משונה מאוד - רוגבי.

ואז יום אחד, כשהילד היה בן 14, החליטו הוריו לארוז מזוודה ולטוס לארץ אחרת, ארץ שהם הרגישו שייכים אליה והרגישו בה פחות הפוכים - ארץ ישראל. הילד הגיע איתם לארץ ישראל, אבל הוא עדיין לא הצליח להתהפך. הוא המשיך ללכת הפוך - בשבילים, בכיתה, בבית הספר ובמגרש המשחקים. וזה היה מאוד מוזר ודי לא נעים.

כך גדל לו הילד ה"הפוך" בעולם "כופה" - ותמיד הרגיש זר ומוזר בארץ שנוהגים בה בצד ימין, כותבים מימין לשמאל, חוגגים את חנוכה בחורף ואוגוסט הוא החודש הכי חם בשנה. ארץ שרק במערב יש ים, ובשאר עבריה היא מוקפת שכנים; ארץ שמשחקים בה כדורגל ואיש לא שמע מעולם על רוגבי.

"אני לא יכול יותר להיות הפוך", בכה הילד. "כלומר, אני רוצה להישאר הפוך אבל לא כאן, אלא בארץ ההפוכה, כמו כולם".

"אל תדאג", אמרו לו הוריו, "אתה תתרגל ותתיישר. סבלנות".

הדבר היחיד שעזר לילד ההפוך היה אהבתו הגדולה, הרוגבי, שגם הוא משחק של הפכים: במשחק הזה צריך למסור אחורה ולא קדימה; הכדור אינו עגול אלא אליפטי; ולא זורקים את הכדור אלא מניחים אותו מעבר לקו השער של היריב. בארץ ההפוכה הילד תמיד שיחק רוגבי ולא כדורגל; הוא ראה את כל המשחקים של הנבחרת שלו והיא תמיד ניצחה! ומדוע היא ניצחה? היה לה סוד... לפני כל משחק ביצעו שחקני הנבחרת ריקוד מיוחד שנקרא "האקה"¹ - ריקוד שנסך בהם אומץ, ביטחון ותקווה. זה היה הסוד של אנשי הארץ ההפוכה.

1 הָאָקָה (במאורית) הוא ריקוד מאורי מסורתי בניו-זילנד. ריקוד זה מבוצע על ידי קבוצת אנשים המכונים "קאפה האקה" - "שורת האקה". נבחרת ניו זילנד ברוגבי אימצה את הריקוד, ושחקניה רוקדים אותו לפני כל משחק שלהם. בעקבותיה אומץ המנהג על ידי כל נבחרות הספורט של ניו זילנד, ושחקניהן מבצעים את הריקוד לפני כל משחק בין-לאומי.

אז הילד ההפוך התחיל לרקוד לעצמו מול הראי את ההאקה, במיוחד כשהיה לו קשה ועצוב, או סתם כשרצה להצליח במבחן או בתחרות ריצה. גם כשהילד גדל והלך לצבא, וגם כשהפך לסטודנט, הוא המשיך להיעזר בסוד של אנשי הארץ ההפוכה ולרקוד האקה מול הראי, בעיקר לפני מבחנים קשים. כשסיים את לימודיו החליט לחזור אל הארץ ההפוכה שכל כך התגעגע אליה. הוא ארז מזוודה וטס לבדו. כשהגיע, גילה דבר מוזר... פתאום גם שם הוא הרגיש הפוך ולא שייך, כי הם היו הפוכים, אבל לא כמוהו. וכבר היה לו קשה להבין מה ישר ומה הפוך, ולאן הוא שייך. אומנם בארץ ההיא נהגו בצד שמאל וכתבו משמאל לימין ואוגוסט היה החודש הקר בשנה - ואפילו שיחקו שם רוגבי, המשחק שכה אהב, אבל בכל זאת... משהו היה חסר.

אז הילד ארז שוב מזוודה והמשיך לחפש לעצמו מקום שיהיה הפוך בדיוק כמו שהוא - לא יותר מדי ולא פחות מדי. הוא נדד מבית לבית ומארץ לארץ, הכיר אנשים בכל מיני צורות וכיוונים, למד כל מיני שפות, שיחק כל מיני משחקים שהיו להם חוקים שונים ומשונים וכתב מימין לשמאל ומשמאל לימין באותה מהירות. ויום אחד, אחרי 12 שנים, הרגיש הילד שהוא כבר מספיק חזק ויכול לבחור איך לחיות; לא הפוך ולא ישר, לא באמצע ולא בצד - הוא יכול להיות מי שהוא רוצה ולשחק איזה משחק שהוא רוצה (רק כמובן לא לנסוע בצד שמאל של הכביש כשאסור...), והחליט לחזור לארץ ישראל. הוא כבר לא היה זקוק לריקוד ההאקה כדי לנסוך בעצמו אומץ, ביטחון ותקווה - הוא הרגיש שיש לו מאלה בשפע, והוא יכול להעניק אותם לילדים אחרים, שאולי גם הם מרגישים כמו שהוא היה פעם - ילד הפוך.

הוא חזר לארץ שלו, עם העולם ההפוך בתוכו, והחליט להעניק לה מתנות הפוכות; להפוך אותה לשלמה יותר ומקבלת יותר. הילד גדל והפך לאיש, למורה, לחבר ולתומך עבור אותם ילדים, ולימד אותם את משחק הרוגבי ואת סוד ריקוד ההאקה, שמעניק אומץ ביטחון ותקווה. ולפעמים הוא אפילו משחק כדורגל...

אליס בארץ הפלאות ✍️

טטיאנה רודקוב | שאנן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

את סיפור עבודתי בבית הספר אספר לכם כאילו היה זה סיפורה של "אליס בארץ הפלאות" מאת לואיס קרול. ואני אליס. הכול מאוד מוזר ולא רגיל, אך לא מאיים ונעים באופן מפתיע. באופן מוזר, כמו הילדה שנפלה לתוך בור, גיליתי שיש בישראל בתי ספר כאלה, ומוזר עוד יותר - מצאתי את עצמי מלמדת בבית ספר כזה. ולא סתם כזה, אלא ותיק וממוסד.

אני, ללא ניסיון בעבודת ההוראה בישראל, וללא ניסיון בעבודה עם ילדי בית ספר, וללא כל ידע מוקדם על החינוך הזה, ועם מבטא רוסי כבד ואנגלית ברמה סבירה בלבד.

רבות הפלאות שפגשתי. הכי מפתיע ומעניין היה להיווכח שבמקום הראשון בבית הספר לא עומדים תחומי הדעת, אלא היחסים בין המורה לתלמיד והקשר ביניהם. זה היה לי מוזר מפני שבתקופה שלנו, שיש בה כל כך הרבה מוקדי ידע, נראה שפה הזרקור מופנה דווקא לכיוון אחר - הודות לקשר הזה. עוד הפתעה הייתה לי כשראיתי שהמורים אצים-רצים להתחבק בשמחה ולצחוק בכל פעם שהם נפגשים. המון צחוק והתבדחויות. וכולם שואלים "מה נשמע?" ובאמת רוצים לשמוע ולתרום מניסיונם. או שתפקיד המנהל, וכך גם שאר התפקידים, עוברים בכל פרק זמן קבוע בין אנשים שונים.

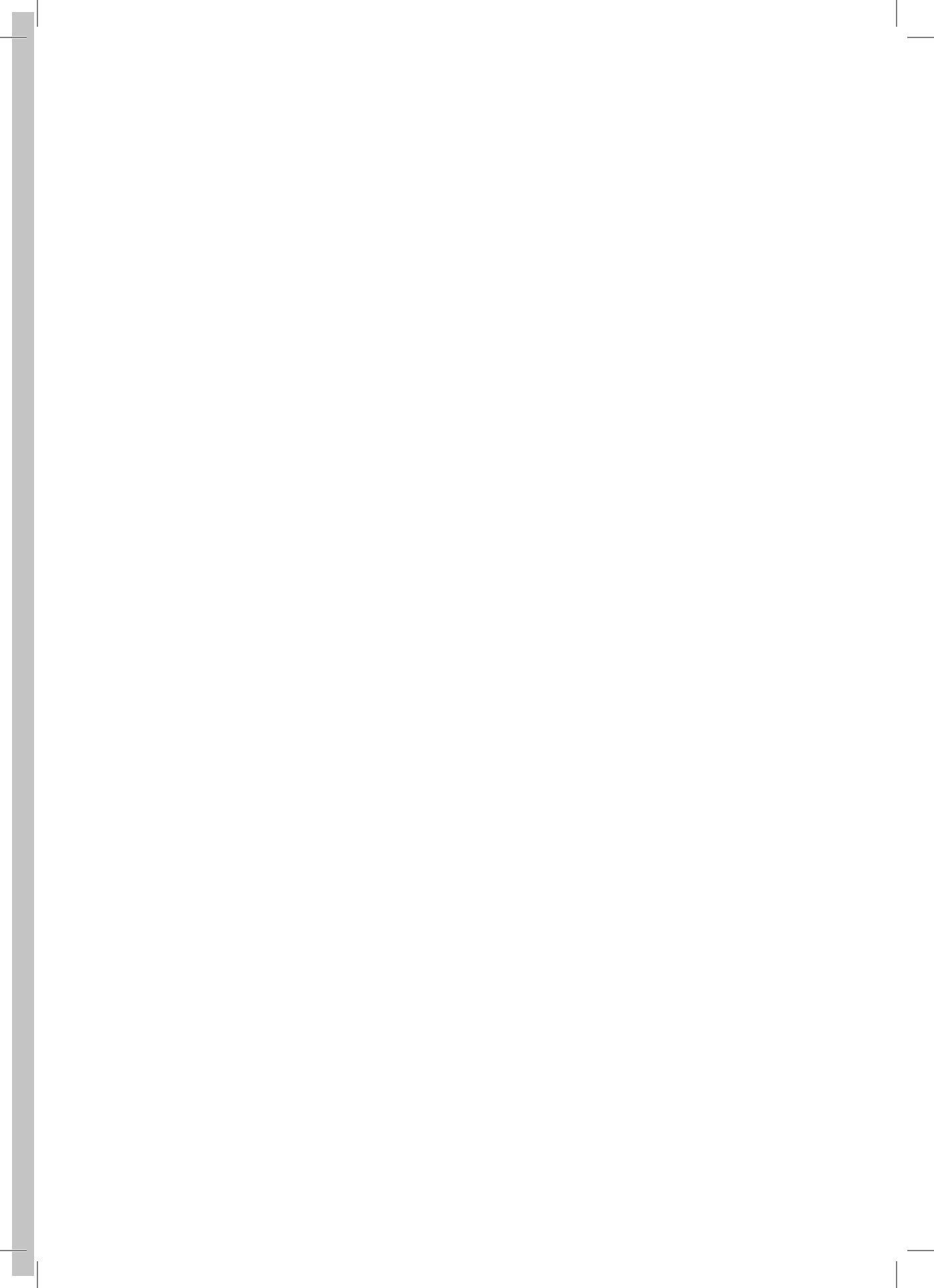
כמו אליס התפלאתי לראות שבכל מקום, בכל פינה ובכל שעה אפשר לראות מבוגר וילד משוחחים זה עם זה. מפתיע גם לראות שכל הילדים וכל המורים יכולים לשיר, לנגן בחלילית, לצייר, לנוע בחלל בתנועות מיוחדות. והודות לכך מתפתח אצל הילדים מעין חוש לנפלא, לאומנותי וליפה. ההוראה בתקופות, שבה לומדים נושא אחד במשך שלושה שבועות, נראתה לי נכונה כל כך מבחינה פסיכולוגית ונפשית ומותאמת למוח האדם: צריך ללחוץ ולהעמיס בדבר אחד עד שמרפים. אם לומדים משהו ו"שנים" עליו, המוח ממשיך לעבד אותו.

מוזר שבבית הספר לא מקבלים החלטות, ובמקומן מציבים שאלות. באחת הישיבות, שהוקדשה לילד אחד בלבד, עסקנו שעה וחצי בתיאור הילד, מראהו

והתנהגותו עד לפרטי פרטים. להפתעתי - בכך נגמרה הישיבה. לא התקבלה שום החלטה.

כל זה נפלא בעיניי. הייתי רוצה להמשיך ולהתפלא את הפליאה הזאת, שלא תעזוב אותי, להמשיך ולהיות בפלא.

שער ג
מתמחים בכרזה
אסופת כרזות
של מתמחים ומורים חדשים בהוראה

עריכה: דיצה משכית, שרה זילברשטרום

מכון הוראה ומתמחים, משרד החינוך

תשע"ט - 2019

פתח דבר

שלב הכניסה למקצוע מזמן מפגש ראשוני עם מאפייניו - מציאות עבודת ההוראה ומהותה בפועל. שלב זה מתפרס על פני שלוש שנים, ולכל שנה סממנים ייחודיים משלה. מהותו של שלב זה היא בתהליכים המקצועיים והאישיים שחווים עובדי ההוראה בעת כניסתם למקצוע. המתמחים והמורים המתחילים מתמקדים בתהליכי ההסתגלות למקצוע. המתמחים, אלו שעבורם זו היא שנת עבודתם הראשונה בהוראה, חווים את המעבר שבין מעמדם כסטודנטים להוראה למעמד חדש של עובדי הוראה.

עבור המתמחים שנת ההתמחות היא שנה של חיבור ושזירה בין התאוריה לפרקטיקה; התמודדות עם אתגרים וקשיים; התמודדות אישית ומקצועית עם טווח רחב של רגשות ובהם חרדה, תסכול ויאוש בצד התלהבות, גאווה, סיפוק ותחושת העצמה אישית. התמודדויות אלו מתאפיינות בשילוב תפיסות פדגוגיות וארגוניות; בשזירת אתגרים בצד דילמות וקונפליקטים; אכזבה בצד תחושת חזון; התחבטויות בצד הכרעות; טיפול בפרט בצד תפיסת הכלל - הכיתה השלמה ובית הספר כארגון. כל אלו יחד הם פרופיל פניה של שנת ההתמחות בהוראה.

תהליכי הקליטה בהוראה משולבים במערכות מגוונות של יחסי עבודה פרופסיונליים. נוסף למפגש של המתמחים עם עצמם כמורים ועם תפקודם כאנשי חינוך, ונוסף למפגש המוכר עם התלמידים עצמם, המתמחים נפגשים עם בעלי תפקידים במערכת החינוך - מנהלים, עמיתים, חונכים ומפקחים; ועם בעלי תפקידים מחוץ למערכת החינוך - ההורים. מהמחקר ואף מהשדה מתברר כי מכלול ההתנסויות המקצועיות שהמתמחים נחשפים אליהן, והשיח הפנימי שלהם תוך כדי ליבון דילמות ותהיות, משפיעים גם על החלטתם אם להישאר במקצוע. מכאן הצורך של המערכת כולה להפעיל שיקול דעת בתהליכי הקליטה של עובדי הוראה חדשים. שיקולי דעת אלו מסיבים את תשומת הלב של קובעי המדיניות ושל בעלי תפקידים הקולטים לראשונה את המתמחים כאנשי מקצוע למורכבות הכרוכה בתהליכי הכניסה למקצוע.

שלושה ממדים עומדים במרכז עבודתם של מורים חדשים בכלל: הממד האישי, הממד המקצועי והמדמד הסביבתי. הממד האישי עניינו בעיקר בתהליכים שחווים המורים החדשים, ובכלל זה דרכי ההתמודדות עם אתגרים וקשיים, עם השינויים שליוו את המעבר ממעמדם כסטודנטים למעמדם כמורים בפועל, ועם שינויים אחרים שחלו בחייהם הפרטיים. הממד המקצועי עניינו בתהליכי ההתפתחות

המקצועית שעושים המורים החדשים עם כניסתם למקצוע, ובכלל זה רכישת מיומנויות וכישורי עבודה בפועל. הממד הסביבתי עניינו בעבודתם של המורים החדשים בהקשר של סביבת העבודה החדשה, ובכלל זה התמודדות עם תהליכי הקליטה במערכת, פיתוח מיומנויות של עבודה בצוות ושיתופות בקהילות למידה. בכל אחד מהממדים הללו נדרש כל מתמחה לעצב לעצמו דפוסי התנהגות וחשיבה התואמים את מערכת האמונות והתפיסות האישיות שלו ואת דרכו המקצועית. אלו ישמשו בסיס לעבודתו כמורה חדש בשלוש שנות עבודתו הראשונות. הרחבת המודעות של המורים החדשים עצמם ושל המערכת הקולטת למשתמע מהממדים שהוצגו לעיל מחייבת לספק למורים חדשים הזדמנויות לליווי ולתמיכה שיסייעו לקליטתם במערכת החינוך. הדרכים שבאמצעותן אפשר לחשוף את כל אלה בפני בעלי התפקידים במוסדות החינוך, ואף בפני הסטודנטים המתכשרים להוראה, הן מגוונות וכוללות, בין השאר, שיחות עם מתמחים בפועל, שיחות עם מורים בשנות עבודתם הראשונה, קריאה, ניתוח של שיח רפלקטיבי של יומני מתמחים, ניתוח מבוקר של סיפורי מתמחים וקריאת ספרות מחקר רלוונטית.

כחלק מהניסיונות להעמיק את הידע על אודות עולמם של עובדי ההוראה החדשים בבית הספר ובגן הילדים מקיים אגף התמחות וכניסה להוראה מדי שנה תחרות לעיצוב כרזות על ידי מתמחים. התחרות מזמינה את המתמחים עצמם לחשוף את עולמם המקצועי בשנת ההתמחות בדרך אומנותית, באמצעות כרזה. הכרזות "משמיעות" בצבע ובצורה את "קולם" של המתמחים. באמצעות הכרזות המתמחים מצליחים להאיר ולהעיר על התהליך שהם מתנסים בו ובתוך כך להציב בקשה להוקרה, לסיוע, להבנה ולתמיכה. באמצעות מטפורות צורניות הכרזות מצליחות להעביר תחושות, הרהורים ואמירות של מתמחים בהקשר של שנת ההתמחות. ההשתמעות המעשית של אלו מושגת באמצעות תהליכי תיווך. הרעיונות המוצגים בכרזה עניינם אפוא בתיווך המסרים למתבונן באמצעות היבטים צורניים.

לפנינו קובץ מספר 11 של "מתמחים בכרזה", המאגד כרזות של מתמחים ושל מורים מתחילים כאחד. הקובץ מציג את הכרזות שזכו בפרס הראשון, השני והשלישי, ואת אלה שזכו בהצטיינות.

שש כרזות זכו בפרס, כפי שיפורט להלן: הכרזה מורה טוב משנה תוצאה זכתה בפרס הראשון; הכרזות אין חכם כנופל וקם, ומתמחים מכניסים צבע לחינוך זכו בפרס השני, והכרזות מורה חדש - אתה החוט המקשר, תחנת סטאז', ומפת התמחות במרחב זכו בפרס השלישי. בפתח הדבר נתייחס בהרחבה לכרזות הזוכות

בפרס הראשון והשני ונציג את מושגי המפתח המאפיינים את שלוש הכרזות שזכו בפרס השלישי.

סקרנות וחקר הם מאפיינים מרכזיים בתהליכי הוראה ולמידה. הסקרנות היא ערוץ לעירור החשיבה, לחיפוש אחר תשובות ולחשיבה מחודשת. החקר הוא הכלי שבאמצעותו אפשר לקבל את מנעד האפשרויות לתשובות ואף את התשובות עצמן. אלו תשמשנה בהמשך גירוי לחשיבה נוספת. הכרזה מורה טוב משנה תוצאות, שזכתה במקום הראשון, מתייחסת לתהליכי החיפוש ולמשמעות המעוגנת בהם - שינוי תוצאות. הכרזה מציגה צילום מסך מוכר של החיפוש הרווח באתר Google, אלא ששמו מוסב ל-School והוא מייצג את עולם ההוראה והלימוד. החיפוש הראשוני ממוקד ב"איך אני שונא" - אמירה שגורה בעולמם של תלמידים. מנוע החיפוש מעלה מילות חיפוש אפשריות הנשענות על חיפושים קודמים של המשתמש (התלמיד). אלו הופכות להיות ספציפיות וממוקדות יותר באמצעות המעבר מ"איך אני שונא" ל"איך אני שונא מבחנים" ול"איך אני שונא חשבון". אלו - המבחנים והחשבון - שייכים גם הם לעולם רווח של תפיסות תלמידים, והם מהווים לעיתים מקורות לחץ מוכרים, שכן הופעתן של מילות חיפוש אלו בצמידות לחיפוש שעניינו ב"איך אני שונא" מנכיחה חלקי מציאות.

ההפתעה והמהפך חלים בהופעה השלישית של מילות החיפוש, והיא מעלה את הרעיון האחר, החדש - "איך אני שונא שהשיעור מתבטל" - הנלווה לחיפוש באתר בית הספר (School). הרעיון החדש ממוקד בגישה חדשה לבית הספר ולתהליכי הוראה-למידה. הוא מייצג בה בעת את עולם המורה ואת עולם התלמיד, עולם הנשען על תפיסה שהשיעור הוא בגדר "מתנה" וביטולו אינו אהוד בלשון המעטה. מורה טוב משנה תוצאה הופך את ביטול השיעור משאיפה לזמן פנוי (על חשבון השיעור) לתחושת החמצה שמעלה רגשות של שנאה. השימוש במילה "שונא" מעצימה את התהליך ומשמעה ניגודיות כפולה: "איך אני שונא" במקום איך אני אוהב".

מבחינת צורנית עיצוב הכרזה שומר על האותנטיות הידועה של מנוע החיפוש המוכר Google. זאת ועוד, השמירה החיצונית על האותנטיות של מנוע החיפוש והסבתו למנוע החיפוש School מעניקה למושג בית הספר את יוקרתו של האתר ואת יכולתו של בית הספר לספק מידע רחב, עדכני ומהיר. המורה המשנה תוצאה מסייע להפיכתו של בית הספר למקור מידע מהימן ונגיש. תפיסה זו היא הגורמת לתלמיד ולמורה "לשונא" את ביטול השיעור, ולהפוך את השהות בבית הספר - ובכלל זה את תהליכי הלמידה וההוראה המתבצעים בו - לחוויה חיובית.

הוראה איכותית המשנה את תוצאות תהליכי ההוראה והלמידה מושגת - נוסף לאמצעי הסקרנות והחקר - גם באמצעות היכולת ליפול ולקום. באלו עוסקת הכרזה שזכתה בפרס השני, **אין חכם כנופל וקם**. ביטוי זה מתקשר לביטוי "אין חכם כְּבַעַל נְסִיּוֹן", שמשמעותו מלמדת על חשיבותו ותרומתו של הניסיון לעיצוב החוכמה. הכותרת, המודגשת בצבע האדום, מציעה אלמנט נוסף וחדש המעצב את החוכמה, והוא היכולת ליפול ולקום. המסר הנלווה לכך הוא שסכנת הנפילה נכחדת באמצעות היכולת לקום. בכך נפתח אופק חדש ובו השילוב שבין טעייה, כישלון וחוסר הצלחה לבין היכולת לקום מסמל תהליך מקדם חשיבה.

זאת ועוד, האיור המופיע בכרזה מעביר משמעויות נוספות. האיור מופיע על דף מחברת או יומן הניתן לתלישה. המסגרת מסביב הופכת את הדף לתמונה, ובכך מודגש הרעיון כי אין לתלוש את הדף - למרות הפיתוי לעשות זאת, אלא לאמץ אותו כמוטו חדש ומרענן המחליש את כוח הנפילה באמצעות היכולת לקום. החתול, הדמות המופיעה באיור, הוא בעל "רפלקס התיישרות", רפלקס מולד המאפשר לו לכוון את עצמו בזמן נפילה כך שינחת על הרגליים. רפלקס מולד זה הפך בהשאלה למטפורה המרמזת על יכולתו של החתול לעמוד בכל פגע, כך מבנהו הפיזי של החתול קיבל בשפה שימוש מטפורי שמשמעותו מעידה על יכולת ההתאוששות מהנפילה.

איור הכרזה מתאר את תהליך הנפילה של החתול באמצעות "פריסת גופו" לחלקים שונים. כל אחד מהחלקים ממוקם בטווח של שורות במחברת, וכך נשמרת "שדרת החתול" - בדומה לחוט השדרה הגמיש של החתול בפועל. פניו של החתול באיור מביעות תדהמה - כפי הנראה מעוצמת הנפילה. "תדהמה" מטפורית זו יכולה גם לאפיין תגובה אנושית למצבי נפילה שאינם בהכרח מצבי נפילה פיזיים. לצד התדהמה, שלמות גופו של החתול, על אף פריסתו לחלקים, מחזק את הביטחון שאף שנפל הוא יעמוד על רגליו - הן מבחינה פיזית הן מבחינה מטפורית. ובהשאלה - כשם שהחתול מצליח להתמודד בהצלחה עם מצבי נפילה כך גם הנכנסים למקצוע ההוראה: ייפלו ויקומו, ייפלו ויקומו. נפילות אלו והקימה מהן אף יעשירו את ניסיונם האישי והמקצועי, יחזקו אותם ויסייעו לפיתוחם.

הכרזה מתמחים מכניסים צבע לחינוך, שזכתה אף היא בפרס השני, מתמקדת בהכנסת גוון וצבע אל תהליך ההוראה ותהליכי השינוי. בפועל תהליך הכנסת הצבע מתאפיין בהתבוננות בפרטים, בהבחנה בשונות, בתהליך שינוי. כל אלו הם מפתחות העשייה של מורים ככלל, ושל מתמחים ומורים חדשים בפרט. הכנסת הצבע לעולם החינוך, ובהשאלה לעולם ההוראה, מחייבת התבוננות במושגי

מפתח שמובילים העפרונות השונים. מכלול המושגים המוטבע על העפרונות הוא מגוון ומצביע על עולמות תוכן שונים. כך למשל המושג "סדנת ההתמחות" הוא ייחודי לעולם של מתמחים, ואילו המושג "הערכה" מיוחס לעולם הרחב של כלל עובדי הוראה בכל שלב בהתפתחותם המקצועית. מושגים אחרים - "אמונה", "מוטיבציה" "אור", "שליחות", ו"אהבה" משקפים ערכים שהם בסיס לעוסקים בהוראה. לוח אותיות האל"ף-בי"ת המוצג בכרזה משקף, למעשה, את העקרונות שעליהם מבוססת ההוראה כמקצוע, בצד היבטים ייחודיים לעולמם של מתמחים. מושגי מפתח אלו מיוחסים לעולמם הספציפי של מתמחים. "סדנת התמחות" ותהליכי "הערכה" הם חלק בלתי נפרד משנת ההתמחות. לצידם מופיעות תכונות מובילות הנדרשות בעולמם של עובדי ההוראה. כל אחד ממושגים אלו הוא בגדר "עיפרון מחודד" בפני עצמו, מוביל ומדויק במהותו. השילוב שבין העפרונות הוא היוצר את התמונה השלמה, תמונת הצבעים. היכולת להבחין בשונות ובפרטים בצד מימושם של ערכי המפתח הם המקנים למתמחים את יכולתם המקצועית, שמשמעותה כוללת את הכנסת הצבע לחינוך.

הכרזות שזכו בפרס השלישי - מורה חדש - אתה החוט המקשר, תחנת סטאז', ומפת התמחות במרחב, כל אחת מהן מציגה היבט נוסף הקשור לעולמם הגנרי של עובדי הוראה, ולעולם של עובדי הוראה חדשים בפרט. הכרזה מורה חדש - אתה החוט המקשר מדגישה את חשיבותו של הקשר המתהווה בין המורה והתלמיד. תהליך זה מעוצב באמצעות מלאכת הסריגה. הסריגה היא אחת השיטות שבאמצעותן הופך החוט ליריעה - בד גמיש. מלאכת הסריגה המתוארת בכרזה הופכת את שני החוטים "המייצגים" את התלמיד ואת המורה ליריעה אחת גמישה. משמעותה המטפורית של יריעה זאת היא סיפורם של קשרי מורה-תלמיד, שהם מרכז ההוראה-למידה. המסרגות הן שתיים, ואוחז בהן המורה המתחיל. חוט הסריגה (הצמר) הוא בהשאלה חוט הקשר שבין התלמיד והמורה. בתהליך הסריגה סורג המורה את מערכות הקשרים שבינו ובין תלמידיו. מסלילי הצמר השונים המצויים בידיים של מורים מתחילים נוצר, בהשאלה, סיפור ההוראה על פרטיו השונים.

הכרזה תחנת סטאז' מדגישה את תהליכי התמיכה והסיוע שהמתמחה נחשף אליהם בשנת עבודתו הראשונה. יש בכרזה זו משמעותית סימבולית, ולפיה בדומה למכונית שאינה יכולה לנוע ללא דלק, כך גם המורה המתחיל מתקשה להתקדם ללא תמיכה. התמיכה ניתנת ברוחב לב ובנראות על ידי שלושה תומכים: מנחה סדנת הסטאז', המנהל והחונכת. אלו מעוצבים בכרזה כנותני שירות המסייעים הן במילוי הדלק החיוני לנסיעה, הן בהקשר של בטיחות הנסיעה (ניקוי השמשות

ובדיקת האוויר בגלגלים). השילוב שבין התומכים השונים הוא המסייע לעיצוב זהותו המקצועית של המורה המתחיל כמורה מוצלח.

הכרזה **מפת התמחות במרחב** מתארת את מפת ההוראה של המורה המתחיל, ואת התהליכים החלים בכל אחד מחודשי העבודה בשנה הראשונה בהוראה. הכרזה מדגישה ארבעה ממדים בתהליך: העיתוי - החודש בשנה; המקומות השונים שהמורה המתחיל ממוקד בהם - הכיתה והפרוזדור בחודשיים הראשונים, חדר המורים והחצר בחודשיים שלאחר מכן, חדרי מקצועות ספציפיים, הבית, המוסד המכשיר להוראה, משרד החינוך והעיר; האוצרות - ובהשאלה המורים החדשים השונים; והדרכים - אלו המייצגות את מגוון בעלי התפקיד השונים בבית הספר. עיקרה של כרזה זו הוא המעברים ותהליכי ההתפתחות שחווים מורים מתחילים במהלך השנה.

לסיכום, הכרזות שזכו בפרס הראשון, השני והשלישי מצביעות על מושגי מפתח בעולמם של עובדי חינוך ככלל, ובעולם של מתמחים ומורים חדשים בפרט. מושגים אלו מבנים את פסיפס התכונות הנדרשות למימושם של תהליכי חינוך, הוראה-למידה מיטביים. פסיפס זה משלב את היכולת לחקור ולהעמיק, את הצורך בסקרנות, את החיפוש אחר תוצאות הממוקדות בשינוי, את חשיבות הקשר מורה-תלמיד, את מקומם החשוב של מעגלי התמיכה במתמחה ואת המעברים שחווים מורים חדשים. על פי הכרזות הנבחרות, המשמעות של "להיות למורה" מושגת באמצעות היכולת לדבוק במטרה, לקום מתוך הנפילה, "להכניס צבע" ולראות את הפרטים על השונות שבהם. מוטיבציה, אהבה, אמונה, תחושת השליחות, האור, היכולת להעריך ולהיות מוערך, מסייעים אף הם לקידום של תהליכי החינוך באמצעות כלי כתיבה הישן והמוכר - העיפרון. דומה שבכרזות אלו משורטטת בבהירות תמונת ההוראה המיטבית.

זאת ועוד, הכרזות מתייחסות, מנקודות מבט שונות, אל ערכם של תהליכי הוראה-למידה וחינוך כבסיס ליצירת שינוי ולהטמעת ערכים. הן מצביעות על כוחם של עובדי ההוראה החדשים ועל טיבם כמחוללי השינוי, כאנשי מקצוע פרופסיונליים, כבעלי ערכים המביטים בתלמידים מקרוב. התייחסות חיובית זו לאנשי החינוך בכלל ולמורים חדשים בפרט מושגת בכרזות באמצעות השימוש בסמלים השונים.

הכרזות המצטיינות המוצגות בקובץ זה מייצגות את סיפורי הכניסה להוראה השונים באמצעות מגוון רב של נקודות מבט. אחת הכרזות מדגישה את הצורך של המורה

החדש ביכולת לתמרן בין הטיפות. אומנם המורה אינה מצליחה לאחוז במטרייה, אך זו עדיין מגינה עליה מפני הגשם. התמרון בין הזמן, הילדים, ההורים, המשימות ואף השכר הם המצריכים את יכולת התמרון. גופה של המורה מוגן מהגשם ופניה מחייכות - רמז מקדים לכך שיש ביכולתה להצליח ללכת בין הטיפות.

מסר נוסף המאדיר את כוחו של המורה החדש בא לביטוי בכרזה שבה המורה החדש מדומה למטאטא חדש. המורה החדש, המתואר לרוב באמצעות מטפורה מנמיכה של "מטאטא חדש", מוצג במארז שונה, בדומה למארז של עט מפואר - כלי כתיבה. הצירוף "מטאטא חדש" מוסב למטאטא באריזה שמשמעותו - חדש ומושקע, שמור, שיש לנהוג בו בזהירות. התואר "חדש" מקבל משמעויות נוספות באמצעות השימוש במילה "אך". משמעות זו היא בגדר האדרה של המטאטא ויכולתו המקצועית. המסר שמעבירה הכרזה **מטאטא אך מטאטא חדש** מלמד שלצעירות במקצוע מתלוות, בין השאר, יצירתיות, מקוריות, חדשנות ורעננות, ובכך בא לביטוי כוחם של המורים החדשים. הכרזה **מורה מנצחת** מתארת את המורה החדשה באמצעות פועל דו-משמעי: "לְנַצֵּחַ" - מלשון הזוכה, הטובה ביותר ואף המביסה, ו"לְנַצֵּחַ" - מלשון מנחה, מובילה את התלמידים הקוראים בתווים לשירה חדשה.

הכרזה **המורה כבנאי** מדמה את עבודת המורה לבניית מגדל גבוה. היא מציגה את תהליך ההבניה של הכניסה למקצוע ומתמקדת בתהליכים הנדרשים לקידום של הלומדים.

כרזות אחרות מתארות את התחושות המלוות את תהליך הכניסה להוראה. התחושה של שמחת ההוראה מתוארת בכרזה **מתמחה** בשילוב תחושות אחרות של עייפות. תחושות אלו מתעוררות במצבי ההוראה השונים שהמורה החדש מתנסה בהם. שילוב נוסף של תחושות בא לביטוי בכרזה **ללמד, להתייאש, לאהוב**, המציגה בכותרתה מושגי מפתח המבנים את עולמו של המורה חדש. מושגים אלו כוללים תחושות שהמורה חווה, אירועי הוראה ומשימות של עשייה. תחושות של הצלחה, למידה תוך הקשבה, אהבה ונתינה המשולבות בהרבה חששות ושאלות - כל אלו מופיעים בכרזה **רכבת קרונות מסע** כאירועים המלווים את מסע ההוראה בשנה החדשה. המילים שבכותרת - "קרונות" ו"מסע" - מדגישות את מהותה של הדרך שעובר המורה החדש. נקודת הסיום היא חיובית, ובאה לביטוי בחיוך של המורה: "אני, כן זו אני עם חיוך גדול!!!!!!"

תחושת השמחה מתוארת גם בכרזה **מזל טוב - יש לך 35 ילדים**. בכרזה זו מדומה הכניסה להוראה להורות חדשה שהמורה החדש מתבשר עליה. את הידיעה על

ההיריון של 35 ילדים מעביר משרד החינוך, שהוא מסגרת ההעסקה של המורה החדש. לכרזה נלווית תחושת אופטימיות, הבאה לביטוי בשימוש בצבעי פסטל רוד ותכלת, בהשאלה לבנות ולבנים. המוצץ בכרזה מרמז על הצורך של המורה החדש לטפל בילדים ואף להרגיעם. תחושת השמחה הכרוכה בלהיות מורה מודגשת גם בכרזה הגעתי ליעד! מתמחה בהוראה, המציבה את המעבר ל"להיות מתמחה" כיעד. התהליך הכרוך בלהיעשות מורה, הכולל תהליכי למידה ורכישת ידע, התנסות בהוראה בפועל וליווי לאורך זמן, מתואר בכרזה כמערכת המנווטת על ידי Waze - כלי הניווט לדרכים. כשהמורה החדש מגיע ליעדו מקבלים את פניו שמיים תכולים, המסמלים רוגע.

תפיסת ההוראה כיעד באה לידי ביטוי גם בכרזה בהוראה השמיים הם הגבול. ההוראה, על פי כרזה זו היא כשמיים ללא גבולות. האיור הנלווה מתאר את השמיים כחלל שנעים בו בחופשיות המורה החדש - המדומה לאסטרונוט, ועזרי ההוראה שלו. דימוי המורה לאסטרונוט מעלה את קרנו של המורה החדש, והוא נתפס כמקצוען מוערך היכול לנווט עצמו ולהגיע למרחקים. הכרזה מאדירה את כוחם של מורים חדשים בכך שהיא מתארת את יכולתם לבצע משימות נכספות ויוקרתיות. האדרת כוחו של המורה מופיעה בכרזה נוספת. על משקל שיר הילדים הידוע "לכובע שלי שלוש פינות" מוצגת בכרזה "לכובע שלי שש פינות" שיטת חשיבה הממוקדת בשיפור תהליך קבלת ההחלטות בקבוצות (דה-בונו). המורה החדש שבכרזה חובש כובע אחד בעל צבעים שונים, המייצגים היבטים שונים בתהליך החשיבה: חשיבה נייטרלית ואובייקטיבית בהצגת המידע לקבלת החלטה שקולה (לבן); שימוש בתחושות ובאינטואיציה לצורך קבלת החלטות (אדום); חשיבה ביקורתית המשמשת לביטול רעיון או להבאת נימוקים נגדו (שחור); חשיבה חיובית ואופטימית המחפשת אחר יתרונות (צהוב); חשיבה יצירתית וחיפוש אחר חלופות (ירוק); וארגון תהליכי החשיבה והערכתה (כחול). האדרתו של המורה היא בעצם יכולתו לייצג סגנונות חשיבה שונים בד בבד, ובכך לתת מקום לשונות הקיימת בקרב תלמידיו.

גם הכרזה בעזרת המורה מאדירה את המורה החדש, בהצביעה על כוחו לחולל שינויים ולהוביל להצלחה. אלו יושגו באמצעות אמון במורים החדשים ובכוחם. פריצת הדרך המדומה לעבודתו של המורה החדש מצביעה על יכולתו לפרוץ דרך, אך גם על הצורך לסייע לו בדרכו לחולל מהפך לעבר עולם חדש - מקום שראוי לחיות בו. הדואליות שבין כוחו של המורה לבין הצורך בתמיכה בו עולה בקנה אחד עם עולמם של מורים חדשים.

הצורך בתמיכה במורים החדשים בתחילת דרכם ובסיוע להם בא לביטוי בכרזה המתארת את הקשיים המתלווים לתהליכי קליטתם. הכרזה **שיבושים זמניים בקליטה** מדמה את תהליכי הקליטה של מורים חדשים לתהליכי הקליטה של שידורים בטלוויזיה. יש בה ביקורת כלפי הקולטים, אך בד בבד היא מייצגת אופטימיות בעצם השימוש במלה "זמניים". בכרזות אחרות מוצגת בקשה להתחשבות ולסיוע. אלו מודגשות בכרזה **זהירות צבע טרי**, המתארת את חששם של המורים החדשים מפני התייבשות, ובהשאלה - חשש מפני היעדר התפתחות וצמיחה. בכרזה אחרת, **ההוראה זה המגרש הביתי שלך**, מתברר כי אף שכל מורה יכול לנהוג בהוראתו כבביתו, עדיין המורים החדשים זקוקים לתחושת ביטחון, וזו ניתנת להם באמצעות הליווי שהם מקבלים בדרך, "You'll never walk alone". הסיוע הדרוש למורה החדש בא לביטוי גם בקבלת עצות, כמו זו המתוארת בכרזה **שומעים אותך**. עצה זו מדגישה את הצורך להימנע מהרמת קול ומצעקות במהלך ההוראה, שכן קולו של המורה נשמע גם בלעדיהן.

עצה נוספת הניתנת למתמחים נשענת על המציאות, שבה **בחיים צריך להתקדם ולא להסתכל אחורה**. עצה זו מתמקדת בראיית האופק והדרך. העצים הגבוהים ושמי התכלת הם הסייעים המלווים את ההליכה קדימה, למרות הקשיים. הדגשת הצורך בהתבוננות פנימה גם היא עצה למורה החדש. הצורך של המורה החדש בהתבוננות עמוקה כחלק בלתי נפרד מעבודתו בא לביטוי בכרזה **דברים שרואים מכאן לא רואים משם**. המציאות מתוארת באמצעות המשקפיים, המתארים שלבים בהתפתחותם של ילדים: כתלמידים בכיתה, וכבוגרי לימודים גבוהים. תפיסה כוללת של התלמיד - כתלמיד בכיתה וכבוגר - יכולה לקדם את תהליכי ההוראה של המורים החדשים. הרכבת המשקפיים בעת ההוראה היא מטפורה לכלים היכולים לספק תמונה רחבה ומדויקת של המציאות, כחלק מהעשייה עצמה. הכרזה **על מהי(א) מורה?** מבקשת לברר, בין השאר, מהו תפקידה של המורה (החדשה); מי מוביל אותה (המורה מתוארת כבובת אצבע); מה הם יעדיה, ומה היא מבקשת להורות.

הכרזות מושכות את תשומת ליבו של המתבונן באמצעות שימוש במגוון צבעים, סמלים ומילים. אלו מדגישים את ההטרונגניות בקרב מורים חדשים, בצד הייחודיות של כל אחד מהם. במבט כולל מתברר כי הכרזות מדגישות את יכולותם של המתמחים, את היתרונות הטמונים בבחירה בהוראה, את החשיבות שבתהליכי קליטה המבוססים על שיתופיות וקשב. בה בעת הן מצביעות על כוחם המקצועי

של כלל עובדי ההוראה החדשים ועל יכולתם לתרום, לשפר, לגעת ואף להשאיר עקבות.

הכרזות, המשקפות את עולמה המורכב של ההוראה, יכולות לשמש כלי עזר בידי מכשירי מורים ובעלי תפקידים במערכות חינוך לניהול דיונים בדבר תהליכי הקליטה. באמצעות הדיון בכרזות ניתן להתבונן בחלון הזכוכית רחב האופקים המשקף את עולמם הפנימי של הנכנסים לעסוק בהוראה, להפחית את החששות המלווים את הכניסה לתפקיד, ואף לצמצם את אפקט "הלם הכניסה" למקצוע. באופן מעשי, קובץ הכרזות יכול לשמש כמקראה של טקסטים ויזואליים פדגוגיים שניתן להציגם בפני מנהלים, מורים ומפקחים, וכחלק מהרחבת השיח החינוכי בדבר שיפור היחס לעובדי ההוראה החדשים, מורים וגננות, בראשית דרכם המקצועית בהוראה.

פרופ' דיצה משכית, ד"ר שרה זילברשטרום

מורה טוב משנה תוצאות

דליה נפתלי | אוניברסיטת בר אילן

בחרתי להציג בכרזה את החזון שלי כמורה לצד החוויות שחוויתי בשנה החולפת. חשוב לי שהתלמידים יהיו בשיעור שלי לא רק בשל חובת הנוכחות שחלה עליהם, אלא מתוך רצון ללמידה ואווירה חיובית. השנה עבדתי כמורה מקצועית למחשבים, והייתי צריכה להקנות לתלמידים כלים לימודיים לשימוש במחשב. בתעודה לא מקבלים ציון על השיעור, והוא אינו כולל מבחן או עבודה מסכמת, מה שעלול להביא לזלזול מצד התלמידים. אני שמחה שבסופו של דבר הצלחתי - למרות נתוני הפתיחה של מקצוע פחות מחייב והיותי מורה חדשה - לייצר חיבור של התלמידים לתוכן הנלמד בשיעור, ואף לגרום להם ליהנות מתהליך הלמידה. כמורה אני מאמינה שביכולתי לשנות תוצאות, וזהו המסר שאני מבקשת להעביר באמצעות הכרזה.

School

איך אני שונא

איך אני שונא מבחנים

איך אני שונא חשבון

איך אני שונא שהשיעור מתבטל

מורה טוב משנה תוצאות

אין חכם כנופל וקם

קים סגל | תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך חולון

אחת הסוגיות שעמדו במרכז שנת ההתמחות שלי הייתה "למידה מטעויות". המשפט "אין חכם כבעל ניסיון" אינו רלוונטי בשנת ההתמחות הראשונה שלך, כי הרי אינך בעל ניסיון.

המתמחה שופע אנרגיות חיוביות וחדשות, רוצה להצליח ולעשות טוב. אך עליו להבין כי הוא נכנס אל תוך מערכת שכבר פועלת בצורה מסונכרנת, ויש בה כללים ברורים, חוקים מוגדרים ונורמות מוסכמות.

הפחד מטעות יכול לשתק את המתמחה ולמנוע ממנו לפעול ולצמוח, אך יש להבין כי אין דרך בטוחה אשר מאפשרת לפעול ללא טעויות. למורים בבית הספר שהם בעלי ותק רב יש ידע נרחב וניסיון, אך גם הם עשו טעויות בדרך שלהם; נפלו וקמו, המשיכו ללכת ולהשתכלל. זו בדיוק הסיבה שבחרתי לצייר חתול בכרזה. חתול נופל על תמיד הרגליים, קם וממשיך לרוץ.

בשנתי הראשונה כמתמחה עשיתי טעות תמימה של מתחילה. אומנם לא טעות משמעותית, אך בכל זאת האשמתי את עצמי ולא הבנתי איך הגעתי למצב הזה. נכנסתי למנהלת, סיפרתי לה על הטעות, ושוחחנו. שאלתי אותה: "האם ייתכן מצב של 'אפס טעויות' בעבודה?" הרי איש אינו רוצה לטעות, כולנו רוצים שהכול יתנהל על הצד הטוב ביותר, על מי מנוחות. בראש עברו לי מחשבות: "זהו, אני מפסיקה ליזום דברים ומעבירה את המשך השנה בלי עוד טעויות". לאחר השיחה הגלויה והפתוחה הסקתי מסקנות והפקתי תובנות חדשות.

צריך לדעת איך להתייחס לכל טעות, מה ללמוד ממנה. ההבנה שגם הטעות שעשיתי היא חלק מהלמידה היא הבנה אשר תורמת להמשך עיצוב הדמות שלי כמורה. אנחנו צריכים לדעת לקום ולהמשיך. החוכמה היא לא רק הניסיון עצמו, אלא הלמידה ממנו. אין חכם - כנופל וקם.

אין חכם - כנופל וקם

מתמחים מכניסים צבע לחינוך

גלית ממון | המכללה האקדמית לחינוך הרצוג

הסיפור האישי שלי יכול להיות סיפורו האישי של כל מתמחה שמגיע למקצוע מורכב כל כך כמו הוראה ורואה בו שליחות וייעוד, כאלו המצריכים קודם כול גישה חינוכית ואהבה לאדם ולילד, ובהמשך - המון תכונות ויכולות בין-אישיות ואישיות כמו יכולת הכלה, סבלנות, סובלנות, יצירתיות, אמונה ומוטיבציה. אני מאמינה שהמתמחים מביאים איתם צבעים נוספים, ראייה חדשה ורעננה, יצירתיות, כישורים שרכשו במהלך לימודיהם. כל אלו עשויים להעשיר את מערכת החינוך ולתרום רבות להתקדמות ואף לשינויים מיוחלים בדרכי ההוראה. לסיכום, מתמחים מכניסים צבע, רעננות, יצירתיות וחדשנות פדגוגית למערכת החינוך, ומי שהחינוך עבורו הוא לא רק עבודה אלא ערך יצליח להתקדם ולקדם תהליכים.

סימנים

אבא.ס.ס.א.א

לוחי

מורה חדש - אתה החוט המקשר

ספיר אלבז | תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך חולון

הנושא שבחרתי להתמקד בו הוא קבלת השונה, או שונות חברתית. החוויה שעברתי בשנה שעברה והתהליך שעברתי עם עצמי קשורים לקבלת השונה ולהכלה של תלמידי.

בשנה שקדמה לשנת הסטאז' הדרכתי במשך שנתיים בבית ספר שרוב תלמידי מגיעים ממעמד חברתי-כלכלי בינוני עד נמוך, עם רקע משפחתי בעייתי, קשיים לימודיים ועוד. לכן כשהייתי צריכה להחליט היכן להתמחות לא חשבתי על בית ספר זה כאפשרות, שכן לא רציתי כמובן להקשות על עצמי.

בסופו של דבר הגעתי למצב של חוסר ברירה. לא הצלחתי למצוא בית ספר ללמד בו, הזמן דחק, והתקרבו המועד האחרון למציאת מקום לסטאז'. ואז קיבלתי הצעה ללמד בבית הספר. נענית להצעה והתחלתי ללמד שם, ופשוט חזרתי - ובגדול! הרגשתי שאני עוברת תהליך; אני מתחילה ללמוד את התלמידים שלי, להכיר אותם, לקבל אותם כמו שהם, ובמילים אחרות - להכיר את האחר.

אט-אט הרגשתי שאני נכנסת לעניינים, ויותר מזה. הרגשתי שחל שינוי גדול בנקודת המבט שלי, ושגם התלמידים שלי מבחינים בכך, שכן שמתי לב שהם זקוקים ליחס מהמורה. סוד ההצלחה הוא גישה התחלתית טובה, אף שמדובר בעבודה רבה.

בחרתי להעביר את הנושא שלי באמצעות כרזה. מורה חדש, סטאז' וכל מורה אחר המתחיל את דרכו - מצופה ממנו להיות פתוח, ליברלי וגמיש. הוא מגיע למקצוע רענן, נקי מדעות קדומות, ולכן מסוגל לחולל שינויים ולגשר על פערים באמצעות כלים שלמד, גישות ושיטות חדשניות ועוד.

נוסף לכך, יש דמיון בין המורה החדש לתלמידים. גם הוא וגם הם מתחילים בדרך חדשה. המורה - בחינוך, והתלמידים - בחיים.

הדגש הוא על החוט המקשר, שכן השוני בין התלמידים הוא תמיד גדול ותמיד יש פערים. אלא שעל המורה לשים דגש לא על השוני, אלא על צמצומו באמצעות מציאת נקודות משותפות בין התלמידים, ואפילו בינו לבין תלמידיו. בהדרגה הוא טווה את החוטים בין תלמידיו, מקשר ביניהם, וכמו במלאכת הסריגה - בסוף כולם מתחברים ונעשים ליחידה אחת.

מורה חדש

אתה החוט המקורי

תחנת סטאז'

ספיר רחל הירש | תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך חולון

שנת הסטאז' היא מעין תחנת דלק למתמחה (הנהג/ת החדש/ה), ובה המתמחה מקבל/ת עזרה והכנה לקראת העבודה במערכת החינוך. בתחנה מקבלים כלים והדרכה ל"נסיעה בטוחה" וטוענים את המצברים לקראת הדרך הארוכה. המטרה והיעד - מורה מוצלח/ת!

כמו מתמחים רבים הרגשתי שמושגים רבים במרחב הבית-ספרי זרים לי, ואפילו מעט מאיימים. ובתוך כל הקשיים וההיסוסים ראיתי את העזרה הרבה שקיבלתי מהאחראים, אלה שתפקידם להנחות אותי בשנת הסטאז'.

ומי מכין את המתמחים לדרך? כל המלווים בשנת הסטאז': המנהל, מנחה סדנת הסטאז' והמורה החונך. כפי שרואים בכרזה, המלווים מכינים את הרכב של המתמחה לנסיעה הארוכה.

מנחה סדנת הסטאז' ממלא דלק - דואג להסביר היטב את כל התחנות בשנת הסטאז' ותומך לאורך כל השנה. בכל עניין ושאלה אפשר להיכנס אליו ל"תחנה" ולמלא דלק...

המנהל ממלא אוויר בגלגלים - עוזר להתמודד עם בעיות משמעת (שבדרך כלל מוציאות למתמחה את האוויר מהגלגלים), צופה ונותן הערכה וטיפים, ומלווה את המתמחה עד לסיום המסלול.

והחונכת מנקה את השמשות - פוקחת את עיני המתמחה, משיאה עצות ונותנת הערות מפורטות וחשובות. בחרתי בחונכת לניקוי השמשות כדי לבטא את הרעיון שכרגע היא אומנם מלווה צמודה, אך הליווי וההדרכה שלה נותנים למתמחה כלים להמשך, ופותחים את עיני המתמחה לכיוון הנכון, אשר ממנו כבר אפשר להמשיך לבד...

בסיום השנה המתמחה יוצא/ת לדרך לקראת השנים הבאות, בדרך אל היעד - מורה מוצלח/ת.

מפת התמחות במרחב

פוליאנה אור | המכללה האקדמית בית ברל

הדבר הבולט ביותר בתהליך עיצוב הכרזה שלי היה ידיעה פשוטה, אינטואיציה. בדומה לתהליך קבלת ההחלטות שלי שהוביל אותי ללמוד אומנות וחינוך לאחר שסיימתי תואר בכלכלה ובראיית חשבון. הילדה הפנימית שבי לא הייתה מוכנה לוותר על אהבתה לאומנות, והמבוגרת האחראית שגדלתי להיות רצתה לדעת מה קרה שם בדרך שהרחיק אותי ממסלולי, ועל כן פנתה לחינוך ולתעודת הוראה. כך גם בנוגע לבחירה לעבוד עם ילדיהם של מבקשי המקלט. הרגשתי שהם בחרו אותי. עברתי לגור בדרום תל-אביב, ובכל יום כשיצאתי מדירתי רצו אליי ילדים קטנים שלא הכרתי וחיבקו אותי באהבה. רציתי לדעת מי הם אותם ילדים, איך הגיעו לפה ואם טוב להם.

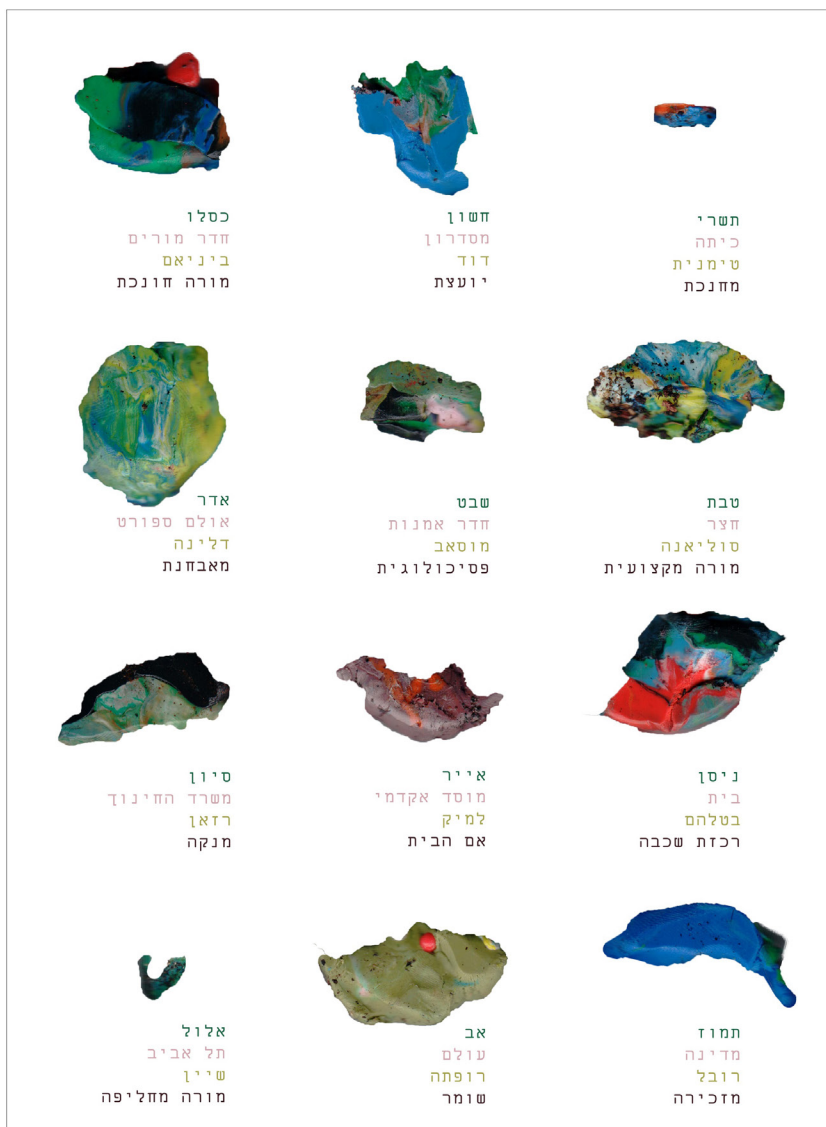
המפה, כרעיון המוביל שבחרתי לעיצוב הכרזה, מסמלת עבורי את הרגעים המרגשים שבהם ניתנת לילדים הזדמנות שווה ויצירתית להביע את עצמם, לתת לסקרנותם ולכישורונם הטבעיים לחגוג, וגם לראות את האחר ולהתעניין בו. רגעים אלו הם גם תמיד מפרים עבורי כאומנית וכמורה לאומנות. תזכורת מרגשת לחופש וליצירה משוחררת.

תהליך עיצוב הכרזה היה עבורי מקביל לתהליך שעוברים איש חינוך מול תלמידיו ואומן ביצירתו. פירוק, זיקוק והמצאת דרך ביטוי מובנת עבור מישהו שנפגש בדבר מה לראשונה. במהלך שנת הסטאז' גיליתי כי הרגעים שבהם אני מצליחה לעשות זאת בצורה הטובה ביותר הם לרוב פשוטים ממה שדמיינתי. כלומר בניית שיעור או התחלה של יצירת אומנות כדאי שיתאפיינו בזרימה ובהנאה; לאחר מכן יש לבסס עובדות ולחקור לעומק.

ברגע שהתהליך הראשוני נולד מתחום עניין אישי, הוא מניע לכדי זרם של יצירה, למידה ופעולה. בעבודתי חשוב לי לנסות לעורר תחושה זו אצל תלמידיי. כדי לעשות זאת יש למצוא עבור כל ילד את הדרך המתאימה לו. לכן היה לי חשוב לכלול בכרזה את בעלי התפקידים השונים, ואף את הסביבה של הילד. לכל איש, חוויה ומקום היכולת לעזור לילד, להאיר את דרכו ולמצוא את המפה שלו. השאיפה היא שמפה זו תעזור לו לנווט את עצמו בעולם, בלי קשר לצבע עורו, לדתו או למינו. מפה זו היא מטפורה לתחושה פנימית ואינטואיטיבית כי אנו צועדים בכיוון המתאים עבורנו.

מפת התמחות במרחב

דרכים ■

אוצרות ■

אתרים ■

ירחים ■

כרזות מצטיינות

על מהי(א) מורה

אליה לוי | האוניברסיטה העברית בירושלים

המורה כ-בנאי

בטי במני | בר אילן, סטאז' בתלפיות - המכללה האקדמית לחינוך, חולון

המורה כ-בנאי

עבודת המורה היא כמו בניית בניין גבוה / מגדל !

הבניין שלי הוא התלמידים
הפיגומים הם המקום 'הגבוה' של המורה

כשבונים מגדל לגבהים חייבים לבנות פיגומים

בכדי להביא את התלמידים למקום 'גבוה' - המורה חייב להביא את עצמו למקומות גבוהים (להיות אדם ערכי, עשיר בידע, לעבור השתלמויות בנושאים שונים, וכו').

זהירות צבע טרי!

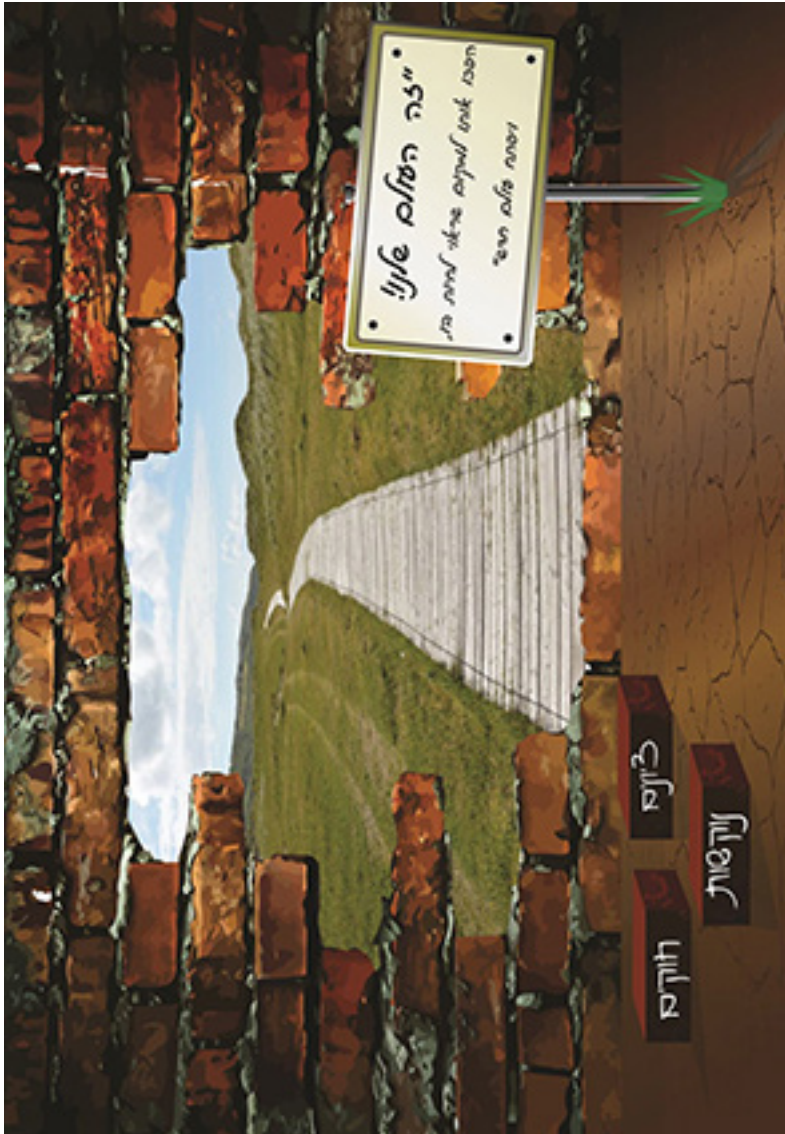
דבורה לאה גערליצקי | מכללת בית רבקה
סטאז' בשאנן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

שנת התמחות וכניסה למסגרת ההוראה תשע"ח

זה העולם שלנו!

טל צרור | תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך, חולון

בהוראה השמיים הם הגבול

טל שני | מכללת סמינר הקיבוצים, סטאז' במכללת לוינסקי לחינוך

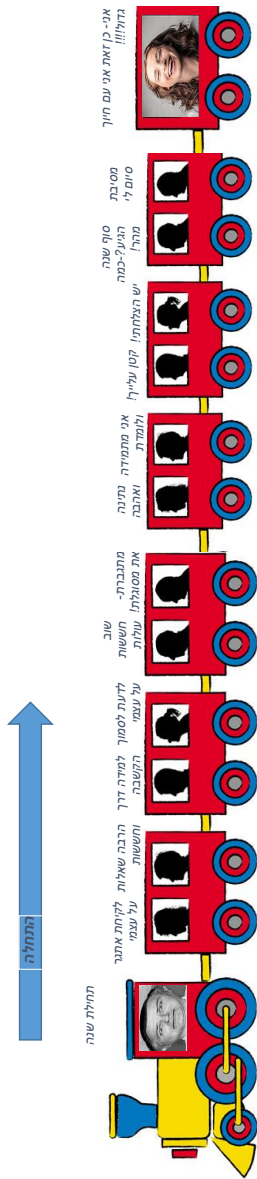
מתמחה

יובל אצילי | המכללה האקדמית בית ברל, סטאז' בתלפיות -
המכללה האקדמית לחינוך, חולון

התחלה

יעל אבנילוב | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

שמי יעל אבנילוב למדתי הסבה אקדמית לחינוך מיוחד נעים מאוד להכיר! לעבודת גמר שלי בסדנאת סטאז' בחרתי לעשות על רכבת- נשמע הזוי נכון אפילו ילדותי מאוד הייתי אומרת, אבל אך אומים על טעם ועל ריח אין מה להתווכח-ממממ במקרה שלי זה אבוד אני ילדותית וקיצונית הטעם שלי הוא תמיד ילדותי 🙄 (קריצה עם לשון) לכן כל מי ששומע את שמי יגיד לכם שיעל היא המצחיקה והשטותניקית. עם תראו אותי עם פנים נפולות שזה לעיתים נדירות תדעו שעובר עליי יום לא כזה טוב בלשון המעטה. אז תסתכלו עליי אני מחייכת? 🙄!

הגעת ליעד

ירדן ערוסי | מכללת סמינר הקיבוצים

בחיים צריך להתקדם ולא להסתכל אחורה

כפאיה עבד אל קאדר | המכללה האקדמית בית ברל

שומעים אותך

ליענה אלון | האוניברסיטה העברית בירושלים

מזל טוב

מיכל שמילוביץ | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

מורה מנצחת

נופר בן ברוך | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

לכובע שלי שש פינות

נחמה פרקש | מכללת בית רבקה

לכובע שלי שש פינות

(Eduard De bono)

ללכת בין הטיפות

עדן דיין | תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך, חולון

דברים שרואים מכאן לא רואים משם

עטרה ויינר | המכללה האקדמית לחינוך חמדת הדרום

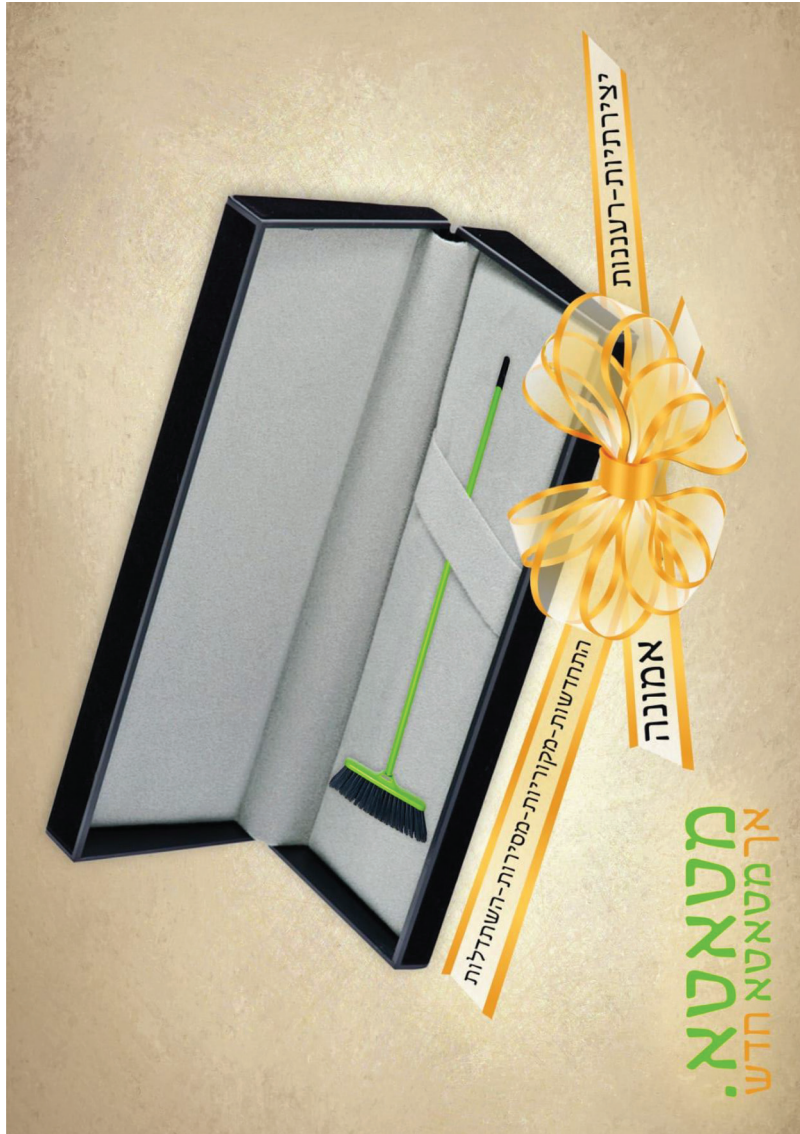
הוראה זה המגרש הביתי שלך

רחל חזן | מכללת בית רבקה
סטאז' בשאנן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

מטאטא. אך מטאטא חדש

שיפי פרידמן | מכללת בית רבקה
סטאז' בשאנן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

נותנים אמון במורים החדשים

שיראל פרץ | תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך, חולון, סטאז' במכללת
לוינסקי לחינוך

לא בעזרת
יהיה בסדר
וגם לא בעזרת
נחזיק אצבעות

בְּעֵזְרָת הַמּוֹרֵה

נותנים אמון
במורים החדשים

שיבושים זמניים בקליטה

שירה עם שלם | שאגן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

שיבושים זמניים בקליטה

